

KADIR HAS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI VE İŞLENMESİ

NAZLIHAN ÖZDEMİR COŞKUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL, HAZİRAN, 2022

Nazlıhan Özdemir Coşkun

Yüksek Lisans Tezi

2022

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI VE İŞLENMESİ

NAZLIHAN ÖZDEMİR COŞKUN

DANIŞMAN:

DR. ÖĞR. ÜYESİ ALARA EFSUN YAZICIOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı'nda yüksek lisans derecesi için gerekli kısmi şartların yerine getirilmesi amacıyla Kadir Has Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'ne teslim edilmiştir.

İstanbul, Haziran, 2022

ONAY

NAZLIHAN ÖZDEMİR COŞKUN tarafından hazırlanan KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI VE İŞLENMESİ başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Alara Efsun Yazıcıoğlu (Danışman)

Kadir Has Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Davut Gürses

Kadir Has Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Bedii Kaya

Bilgi Üniversitesi

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

(Unvanı, Adı ve Soyadı)

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

Onay Tarihi: 21.06.2022

ARAŞTIRMA ETİĞİ VE YAYIN YÖNTEMLERİ BİLDİRİMİ

Ben, NAZLIHAN ÖZDEMİR COŞKUN;

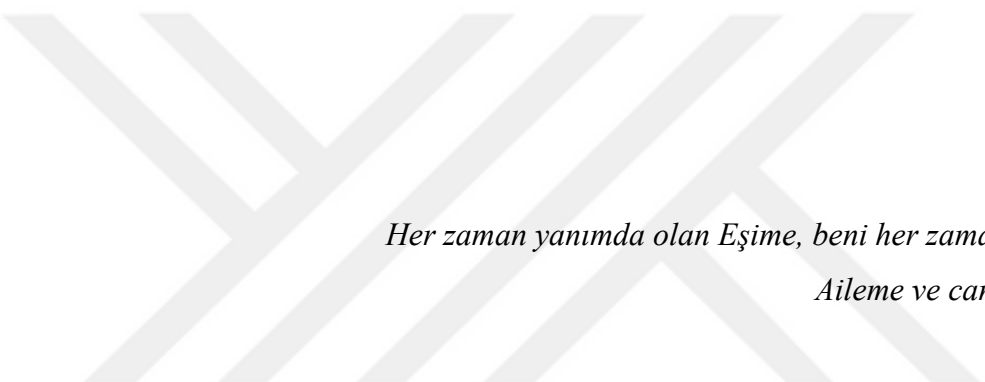
- Hazırladığım bu Yüksek Lisans Tezinin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve başka çalışmalardan yaptığım alıntıların kaynaklarını kurallara uygun biçimde belirttiğimi;
- Bu Yüksek Lisans Tezinin başka bir eğitim kurumunda bir derece veya diplomaya sunulan veya kabul edilen herhangi bir materyal içermediğini;
- "Yükseköğretim Kurulu Etik Davranış İlkeleri" uyarınca hazırlanan "Kadir Has Üniversitesi Akademik Etik İlkeleri"ni takip ettiğimi onaylıyorum.

Buna ek olarak, bu çalışma ile ilgili ortaya çıkabilecek herhangi bir usulsüzlük iddiasının, üniversite mevzuatına uygun olarak disiplin işlemi ile sonuçlanacağını kabul ediyorum.

Öğrencinin Adı Soyadı

NAZLIHAN ÖZDEMİR COŞKUN

Tarih ve İmza (21/06/2022)

*Her zaman yanımda olan Eşime, beni her zaman destekleyen
Aileme ve canım Babama...*

TEŞEKKÜR

Tez alıőmamn hazırlanması aşamasında değerlendirmelerini, bilgilerini ve kıymetli zamanını benimle paylaőan, tüm değerlendirmeleri ile beni cesaretlendiren kıymetli tez danıőmanım Dr. Öğr. Üyesi Alara Efsun Yazıcıoğlu hocama, tezimi inceleme ve değerli yorumlarını benimle paylaşma nezaketini değsteren tez jürimde yer alan hocalarıma sonsuz teőekkürlerimi arz ederim.

Bu vesile ile birlikte büyüdüğüm ve hayatımın her adımında en büyük destekçim olan, sevgili eőim Ulu Coşkun'a; bana her zaman inanan ve destekleyen eőimin saygıdeğer ailesine; yanımızda olmasa da benimle gurur duyduğunu bildiğim ve özlemle andığım rahmetli annem Handan Özdemir'e; beni ben yapan değerleri bana kazandıran ve beni her zaman koőulsuz, őartsız seven çocukluğumun kahramanı canım Babam Alihan Özdemir'e gönülden sevgilerimi ve teőekkürlerimi sunarım.

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI VE İŞLENMESİ

ÖZET

Teknolojinin gelişiminde yaşanan hıza paralel olarak bilgiye, veriye ve kişisel veriye erişim sağlanması kolaylaşmış ve bu durum, bireylerin temel hak ve özgürlükleri ile kişilik haklarına yönelik tehditkâr bir hal almaya başlamıştır. Bireylerin temel hak ve özgürlüklerini doğrudan ilgilendiren bu gelişmeler, kişisel verilerin korunması ile ilgili farkındalık oluşmasına neden olmuş ve bu durum uluslararası ve ulusal düzeyde kişisel verilerin korunması hukuku alanında düzenlemeler yapılmasına öncülük etmiştir. Bu kapsamda, kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk tartışmalar 1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da yaşanmaya başlanmış ve ardından 1970'li yılların başında kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk düzenlemeler yapılmıştır. Ülkemizde ise kişisel verilerin korunması hakkına ilişkin tartışmalar çok daha ileri tarihlerde gündeme alınmış, 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile kişisel verilerin korunması hakkı, bağımsız bir hak olarak düzenlenmiş ve nihayet 2016 yılına gelindiğinde ise kişisel verilerin korunmasına özgülenmiş 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ('KVKK') yürürlüğe girmiştir. KVKK; ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, ilgili kişiye kişisel veri işleme faaliyetlerinin hukuka uygun gerçekleşip gerçekleşmediğini sorgulama fırsatı vermesi ve kendi kişisel verilerinin geleceğini belirleme imkânı sunması bakımından önem teşkil etmektedir. Bu çalışmamızda kişisel verilerin işlenmesi kavramı çerçevesinde; kişisel verilerin korunması hakkı, hakkın tarihsel gelişimi ve kişisel verilerin işlenmesi kapsamında yer alan düzenlemeler incelenmiş, eksik hususlar tespit edilmiş ve söz konusu eksikliklerin giderilmesi için öneriler sunulmuştur. Bu incelemeler yapılırken, çalışmamızın konusuna ilişkin Kişisel Verileri Koruma Kurul'u kararları ve mahkeme kararlarına da yer verilerek çalışmamız içtihatlarla da daha detaylı olacak şekilde ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kişisel Veri, Kişisel Verilerin Korunması, Kişisel Verilerin İşlenmesi, Açık Rıza, İlgili Kişinin Hakları, Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri, Veri İşleyen, Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü.

PROTECTION AND PROCESSING OF PERSONAL DATA

ABSTRACT

Parallel to the speed experienced in the development of technology, it has become easier to access information, data and personal data and this has begun to threaten individuals fundamental rights and freedoms. Developments which directly concern the fundamental rights and freedoms, have led to awareness about the protection of personal data and this has led to regulations in the field of personal data protection law at the international and national levels. In this context, the first discussions on the protection of personal data began in the United States and Europe in the 1960's, then the first regulations on the protection of personal data were made in the early 1970's. In our country, the discussions on the right to protection of personal data were put on the agenda much later, it was regulated as a substantive right by the constitutional amendment made in 2010, finally in 2016 Law No. 6698 on the Protection of Personal Data ('KVKK') has entered into force. KVKK has importance in terms of the protection of the fundamental rights and freedoms; giving the opportunity to the data subject to question whether the personal data processing activities are carried out in accordance with the law and providing the opportunity to the data subject to determine the future of their own personal data. In this study, within the framework of the concept of processing personal data; the right on the protection of personal data, the historical development of the right have been examined; the missing terms have been identified and the suggestions to remedy the deficiencies have been made.

Keywords: Personal Data, Protection of Personal Data, Processing of Personal Data, Explicit Consent, Rights of the Data Subject, Obligations of the Data Controller, Data Processor, General Data Protection Regulation of the European Union.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
TABLolar LİSTESİ	xv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
KİŞİSEL VERİLERE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR VE KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKİ NİTELİĞİ	4
1. KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ	4
1.1. Genel Olarak	4
1.2. Uluslararası Düzenlemeler Bakımından	7
1.2.1. Ekonomik iş birliği ve kalkınma örgütü	7
1.2.2. Avrupa konseyi	9
1.2.3. Birleşmiş milletler	11
1.2.4. Avrupa birliği.....	12
1.3. Ulusal Düzenlemeler Bakımından	15
1.3.1. 1982 Anayasası	15
1.3.2. Ceza hukuku düzenlemeleri.....	16
1.3.3. Özel hukuk düzenlemeleri	17
1.3.4. Kişisel verilerin korunması kanunu	20
2. KİŞİSEL VERİLERE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR	24
2.1. Kişisel Veri Kavramı	24

2.2.	Kişisel Veri Kavramının Unsurları	26
2.3.	Özel Nitelikli Kişisel Veri	29
3.	KİŞİSEL VERİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ	32
3.1.	Genel Olarak	32
3.2.	Ekonomik Hak Görüşü.....	33
3.2.1.	Fikri hak görüşü	33
3.2.2.	Mülkiyet hakkı görüşü	35
3.3.	Kişilik Hakkı Görüşü.....	37
4.	KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİ	38
4.1.	Kişisel Verilerin İşlenmesi Kavramı.....	38
4.1.1.	Otomatik yollarla işleme	39
4.1.2.	Veri kayıt sistemi parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleme.....	40
4.2.	Kişisel Verilerin İşlenme Yöntemleri	41
4.2.1.	Verilerin toplanması.....	41
4.2.2.	Verilerin kaydedilmesi, depolanması ve muhafaza edilmesi	42
4.2.3.	Verilerin değiştirilmesi ve kullanımının engellenmesi	42
4.2.4.	Verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi.....	43
4.3.	Kişisel Verileri İşleme Sürecinin Aktörleri.....	46
4.3.1.	Veri sorumlusu.....	46
4.3.2.	Veri işleyen	48
5.	KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNDE HÂKİM OLAN İLKELER	49
5.1.	Genel Olarak	49
5.2.	Hukuka ve Dürüstlük Kuralına Uygun Olma	51
5.3.	Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma.....	52
5.4.	Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar ile İşleme	54

5.5. İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma.....	55
5.6. İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme	57
İKİNCİ BÖLÜM.....	58
KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKA UYGUN OLARAK İŞLENME ŞARTLARI VE AÇIK RIZA KAVRAMI.....	58
1. KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNDE HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ.....	58
1.1. Genel Olarak Hukuka Uygunluk Sebepleri.....	58
1.1.1. Kanunlarda açıkça öngörülmesi	60
1.1.2. Fiili imkânsızlık.....	62
1.1.3. Bir sözleşmenin kurulması veya ifası için gerekli olması.....	64
1.1.4. Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğü	67
1.1.5. İlgili kişi tarafından alenileştirilmiş olması.....	69
1.1.6. Bir hakkın kullanılması, tesisi veya korunması için zorunlu olması .	71
1.1.7. Veri sorumlusunun meşru menfaatleri için zorunlu olması	72
1.2. Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rıza.....	76
2. KİŞİSEL VERİLERİN AÇIK RIZA ŞARTINA DAYANARAK İŞLENMESİ	77
2.1. Açık Rıza Kavramı.....	77
2.2. Rızanın Hukuki Niteliği.....	78
2.3. Açık Rızanın Geçerlilik Şartları	81
2.3.1. Açık rızanın belirli bir konuya ilişkin olması.....	81
2.3.2. Açık rızanın bilgilendirmeye dayalı olması.....	82
2.3.3. Açık rızanın özgür iradeye dayanması	84
2.4. Açık Rızaya İlişkin Diğer Unsurlar	87
2.4.1. Açık rızanın şekli	87

2.4.2.	Açık rızanın verilme zamanı.....	88
2.4.3.	Açık rızada bulunma ehliyeti.....	89
2.4.4.	Açık rızanın geri alınması.....	91
2.4.5.	Açık rıza alınmasına ilişkin ispat yükü.....	93
2.4.6.	KVKK öncesinde alınan açık rızalar	95
3.	AÇIK RIZA İLE DİĞER HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	97
4.	HİZMETİN AÇIK RIZA ŞARTINA BAĞLANMASI.....	99
5.	ÖZEL NİTELİKLİ KİŞİSEL VERİLER BAKIMINDAN HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ.....	100
5.1.	Genel Olarak	100
5.2.	Sağlık ve Cinsel Hayat Dışındaki Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi.....	101
5.3.	Sağlık ve Cinsel Hayata İlişkin Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi.....	103
5.4.	Kurul Tarafından Belirlenen Yeterli Önlemlerin Alınması	106
6.	KİŞİSEL VERİLERİN AKTARILMASI	107
6.1.	Genel Olarak	107
6.2.	Kişisel Verilerin Yurtiçinde Aktarılması.....	109
6.3.	Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarılması.....	110
6.3.1.	Genel olarak	110
6.3.2.	Yeterli korumanın bulunması	111
6.3.3.	Yeterli korumanın bulunmaması	114
	ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	117
	TARAFLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ	117
1.	VERİ SORUMLUSUNUN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	117
1.1.	Aydınlatma Yükümlülüğü.....	117

1.1.1.	Genel olarak	117
1.1.2.	Aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin usul ve esaslar	119
1.1.3.	Aydınlatma yükümlülüğü ve açık rıza arasındaki ilişki	123
1.1.4.	Kişisel verilerin ilgili kişiden elde edilmediği durumlar	125
1.2.	Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülükler	126
1.2.1.	Denetim yükümlülüğü.....	132
1.2.2.	Kurul'a bildirim ve kurul kararlarının yerine getirilmesi yükümlülüğü	133
1.3.	Veri Sorumluları Sicili'ne Kayıt ve Bildirim Yükümlülüğü.....	136
1.4.	İlgili Kişi Başvuruların Cevaplanması Yükümlülüğü	139
2.	VERİ SORUMLUSU VE VERİ İŞLEYEN ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	141
2.1.	Genel Olarak	141
2.2.	Veri İşleyenin Yükümlülükleri	144
2.3.	Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki İlişki Gereğince Uyulması Gereken İlkeler.....	147
2.3.1.	Veri işleyenin seçilmesi.....	147
2.3.2.	Yazılı sözleşme	148
2.4.	KVKK Kapsamında Ortak Veri Sorumlusu Kavramı.....	150
3.	İLGİLİ KİŞİNİN HAKLARI	151
3.1.	KVKK'dan Doğan Haklar	151
3.1.1.	Veri sorumlusuna başvurarak kullanılacak haklar	151
3.1.2.	Kurul'a şikâyet	153
3.1.	Diğer Haklar	155
3.1.1.	Dava yoluyla zararın giderilmesini talep etme hakkı.....	155
3.1.2.	Bilgi edinme hakkı	156
3.1.3.	Unutulma hakkı	157

SONUÇ	165
KAYNAKÇA.....	171
ÖZGEÇMİŞ	185

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Kanun Maddeleri Tablosu 20

(Not: Şekil 1.1 Bölüm 1'deki ilk şekli belirtir.)

KISALTMALAR LİSTESİ

108 sayılı Sözleşme	Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesine İlişkin Olarak Bireylerin Korunması Hakkındaki 1981 Tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi
1982 Anayasası	2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
2002/58 sayılı Direktif	2002/58/EC Elektronik Haberleşme Sektöründe Gizliliğin Korunması ve Kişisel Bilgilerin İşlenmesine İlişkin Avrupa Konseyi Direktifi
95/46 sayılı Direktif	95/46/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Veri Koruma Direktifi
97/66 sayılı Direktif	1977/66 EC Telekomünikasyon Alanında Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Özel Hayatın Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Direktifi
AB	Avrupa Birliği
ABAD	Avrupa Birliği Adalet Divanı
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme
Bkz.	Bakınız
CD	Ceza Dairesi
CMK	5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu
E.	Esas sayılı
ed.	Editör
EUROJUST	Avrupa Birliği Yargısal İşbirliği Birimi

EUROPOL	Avrupa Polis Ofisi
GDPR	Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Direktifi
IP	İng. Internet Protocol Adress
İng.	İngilizce
K.	Karar sayılı
KEP	Kayıtlı Elektronik Posta
Kurul	Kişisel Verileri Koruma Kurulu
Kurum	Kişisel Verileri Koruma Kurumu
KVKK	6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
M.Ö.	Milattan Önce
md.	Madde
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
RG	Resmi Gazete
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
vd.	ve devamı
yy.	Yüzyıl

GİRİŞ

Teknoloji alanında yaşanan gelişmelerle birlikte, içinde bulunduğumuz çağda bilgi akışının baş döndürücü bir hal alması ile bilgi ve kişisel verilere erişim her geçen gün daha kolay bir hal alamaya başlamıştır. Yaşanan bu teknolojik gelişmelere paralel olarak kişisel veriler ve veri kavramı, ekonomik bir değer olarak görülmeye başlanmış, modern ağ toplumunun ekonomisi veri temelli bir ekonomi halini almış¹ ve hatta ekonominin yeni yakıtı² olarak nitelendirilmiştir. Teknolojik gelişmelerin bireylerin hayatlarını kolaylaştırdığı yadsınmaz bir gerçek olmakla birlikte, söz konusu gelişmeler aynı zamanda kişilerin özel alanlarına, temel haklarına ve kişilik haklarına karşı ciddi tehditlerin de oluşmasına sebebiyet vermiştir.

Kişisel verilerin bu denli önemli bir hal alması sonucunda, bu verilerin elde edilmesi başta maddi ve siyasi menfaat elde etmek üzere çeşitli sebeplerle farklı kişilerin odak noktası haline gelmiştir. Tüm bu yaşanan gelişmeler, ilgili kişiler nezdinde tedirginlik yaratmış ve bunun sonucu olarak da kişisel verilerin ve kişisel verileri işlenen bireylerin haklarını korunmasına ilişkin kuralların düzenlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerin temel gayesi; bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, bireylerin haklarına yöneltilmiş haksız saldırıların önlenmesi ve kişisel verileri elde eden ile bu verilerin ilgili oldukları bireyler arasında bozulan menfaat dengesinin tekrar sağlanmasıdır.

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler, öncelikli olarak özel yaşamın gizliliği hakkı kapsamında ele alınmaya başlanmış, ardından söz konusu hakların korunmasının ne denli önemli olduğunun anlaşılmasıyla birlikte bağımsız bir hak olarak nitelendirilmiş ve bu alanda pek çok düzenleme yapılmıştır. Konuya ilişkin ilk düzenlemeler 1970’li

¹ Mehmet Bedii Kaya, ‘Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Korunması Arasındaki Denge’ in Leyla Keser Berber & Ali Cem Bilgili (ed) *Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (Onikilevha Yayıncılık 2019) 34.

² The Economist, ‘The World’s Most Valuable Resource is No Longer Oil, but Data’ (6 May 2017) <<https://www.economist.com/leaders/2017/05/06/the-worlds-most-valuable-resource-is-no-longer-oil-but-data>> Erişim Tarihi 6 Şubat 2022.

yıllarda Avrupa’da ortaya çıkmaya başlamıştır. Ülkemizde ise, kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler çeşitli gerekçelerle uluslararası düzenlemelerden çok daha ileri tarihte yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda, Türk Hukuku’nda kişisel verilerin korunması gayesine hizmet eden çeşitli düzenlemeler bulunsa da konuya ilişkin ilk somut adım, 12 Eylül 2010 tarihindeki Anayasa değişikliği ile atılmıştır. Anayasa’da yapılan değişiklik ile birlikte kişisel verilerin korunması hakkı anayasal bir hak olarak güvence altına alınmıştır. Anayasa’ya eklenen bu maddeyi takiben, kişisel verilerin korunmasına özgülenmiş bir kanunun yürürlüğe girmesi değişiklikten 6 yıl sonra mümkün olmuş ve KVKK 07.04.2016 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanun ile kişisel verilerin işlenmesi faaliyeti kapsamında, kişilerin hak ve özgürlükleri ile özel hayatın gizliliğini korumak amaçlanmış ve kişisel veri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlükleri belirlenmiştir.

Kişisel verilerin işlenmesi, kişisel verilerin elde edilmesinden başlayan ve yok etme, silme ya da anonim hale getirme işlemine kadar olan süreçte kişisel veriler ile gerçekleştirilen her türlü işlemi ifade etmektedir. Bu kapsamda, kişisel verilerin korunması hukuku söz konusu işleme faaliyetlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Çalışmamızın amacı, KVKK çerçevesinde kişisel verilerin işlenmesi kavramına ilişkin ayrıntılı bilgiler vererek işleme faaliyetinin mahiyetinin anlaşılmasına olanak vermek ve bu kapsamda kişisel verilerin işlenmesi faaliyeti kapsamında temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla getirilen düzenlemelere açıklık getirmek olarak belirlenmiştir.

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeleri, hukukun tek bir alanı ile sınırlandırmak şüphesiz mümkün değildir. Zira kişisel verilerin korunması; insan hakları hukuku, anayasa hukuku, ceza hukuku, medeni hukuk ve borçlar hukuku gibi hukukun çeşitli alanlarıyla da doğrudan ilişki içindedir. Bunun yanında, hukukumuzda yer alan düzenlemelerin şekillenmesinde, kişisel verilerin korunmasına ilişkin uluslararası düzenlemelerin de etkileri yadsınmaz bir gerçektir. Kişisel verilerin korunması hususunda hukukun diğer dallarında yer alan düzenlemelere ve uluslararası metinlerdeki düzenlemelere ayrıntılı olarak yer verilmesi çalışmamızın kapsamının fazlaca genişlemesine sebebiyet vereceğinden, çalışmamızda KVKK çerçevesinde kişisel verilerin işlenmesine dair hususlar incelenmiş, diğer hukuk dalları ve uluslararası hukuktaki düzenlemelere gerekli görüldüğü yerlerde ve sınırlı şekilde yer verilmiştir.

Bu kapsamda çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızın ilk bölümüne; kişisel verilerin korunması hukukunun gelişimini açıklayabilmek amacıyla, kişisel verilerin korunması hukukunun uluslararası ve ulusal düzenlemeler bakımından tarihsel gelişimi anlatılarak başlanacaktır. Ardından kişisel veri kavramına ilişkin bilgilere yer verilecek ve kişisel verilerinin hukuki niteliği tartışılarak, kişisel verilerin işlenmesi kavramından anlaşılması gerekenin ne olduğu incelenecektir. İlk bölümün sonunda ise kişisel verilerin işlenmesinde hâkim olan ve kişisel verilerin işlenmesine ilişkin kuralların bel kemiğini oluşturan temel ilkelere yer verilecektir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde, kişisel verilerin açık rıza olmaksızın işlenmesini mümkün kılan hukuka uygunluk nedenleri ayrıntılı olarak incelenecek ve ardından söz konusu hukuka uygunluk nedenlerinin bulunmadığı hallerde ilgili kişilerin açık rızasının alınması gerekliliği kapsamında; açık rıza kavramı, açık rızanın hukuki niteliği, açık rıza ile diğer hukuka uygunluk nedenleri arasındaki ilişki ve hizmetin açık rıza şartına bağlanmasına ilişkin hususlar incelenecektir. Devamla, esas itibarıyla birer kişisel veri olmakla birlikte, nitelikleri gereği farklı düzenlemelere tabii tutulmuş özel nitelikli kişisel verilerin, bir diğer ifade ile hassas verilerin işlenmesi bakımından hukuka uygunluk sebepleri ele alınacak ve son olarak uygulamada da pek çok tartışmaya neden olan kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin düzenlemeler incelenecektir.

Çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde, kişisel verilerin işlenmesi kavramı çerçevesinde en önemli aktörlerden biri olan veri sorumlusunun KVKK'dan doğan yükümlülüklerine, ardından veri işleme faaliyetini sürdüren aktörler bakımında sorumluluğun sınırlarının çizilmesi amacıyla veri sorumlusu ve veri işleyen arasındaki ilişkiye ve son olarak ise ilgili kişinin, kişisel verilerini korumak amacıyla başvurabileceği yollara ilişkin incelemelere yer verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLERE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR VE KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKİ NİTELİĞİ

1. KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1. Genel Olarak

Bireylerin, kendilerine ait bilgilerin korunmasına ilişkin beklentileri, diğer bir ifadeyle bireylerin mahremiyete ilişkin talepleri, oldukça eski dönemlere uzanmaktadır. Bu beklentilerin ilk yansımaları ise, belirli meslek grupları ile bireyler arasındaki ilişkiye dayanmaktadır. Söz konusu ilişkinin genel olarak en belirgin örneği, M.Ö. 5. yy'da hekimin sır saklama yükümlülüğü olarak karşımıza çıkmakta ve bu yükümlülük, hekime bireylerle olan ilişkilerinde edindiği bilgileri açıklamama yükümlülüğü getirmektedir.³ İlerleyen zamanlarda ise hekimin sır saklama yükümlülüğü gibi, bireyler ile iletişimleri nedeniyle bireylerin mahrem bilgilerine sahip olma niteliğini haiz din adamlarının, avukatların, noterlerin ve banka memurlarının sır saklama yükümlülükleri de gündeme gelmiştir.⁴

Her ne kadar, bireylerin özel bilgilerinin gizli tutulmasına ilişkin beklentileri geçmiş zamanlara dayansa da günümüz anlamıyla kişisel verilerin korunması ihtiyacı; başta bilgi

³ Oğuz Şimşek, *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması* (1. Baskı, Beta Basım 2008) 5 vd; Elif Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması* (4. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 115; Onur Doğan Yörük, 'AB 2016/679 Sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Doğrultusunda Kişisel Verilerin Korunması' (Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi 2019) 22; Tülay Sezin Güner, 'Kişisel Verilerin İşlenmesine Yönelik Olarak Açık Rıza Verilmesi ve Açık Rızada Bulunma Ehliyeti' (Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi 2021) 3 vd.

⁴Bkz. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu 73. md., 1136 sayılı Avukatlık Kanunu 36. md., 1512 sayılı Noterlik Kanunu 54. md.

işleme tekniklerinin gelişimi olmak üzere, genel olarak teknolojinin gelişimiyle birlikte 20 yy'nin başlarından itibaren ortaya çıkmıştır. Teknolojide yaşanan bu gelişmelere paralel olarak bilgi ve verilerin bilgisayar ortamında depolanabilir hale gelmesi ile başta devletler olmak üzere kişisel verileri elde eden kurumlar, temel hak ve özgürlüklerden biri olan özel yaşamın gizliliği açısından tehdit oluşturmaya başlamış ve bu durum endişelere neden olmuştur.⁵

Yaşanan gelişmeler, bireylere yönelik tehditlerin ve bireylerin endişelerinin ortadan kaldırılması için bilgilerin kullanılmasının sınırlandırılması konusundaki taleplerin artışına yol açmıştır.⁶ Söz konusu gelişmeler, kişisel verilerin korunmasına olan ihtiyacı gün yüzüne çıkarmış ve bu da verilerin korunmasına ilişkin ilk yasal düzenlemelerin kaleme alınmasına sebebiyet vermiştir. Dünyanın en değerli kaynağının petrol değil veri olarak değerlendirildiği⁷ günümüzde, verilerin korunmasına ilişkin tartışmalar ve düzenlemeler de önemini giderek artırmaktadır.

Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk çalışmalar 1960'lı yıllara dayanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde Yale Üniversitesi'nden R. Ruggels başkanlığında, yönetim tarafından tüm vatandaşların verilerinin toplanacağı bir veri bankası kurulmasının önerilmesi vatandaşlar tarafından fazlaca eleştirilmiş, bu durum kişinin yalnız bırakılma hakkı ile bağdaşmayacağı gerekçesi ile eleştirilmiş ve sonuç olarak veri bankası kurulamamıştır.⁸ 1970 yılında ise, Amerika Birleşik Devletleri Kongresi, kişilere kendilerine ilişkin kredi raporlarını görme ve yanlış bilgileri çıkartma hakkı veren Adil Kredi Raporlama Yasası'nı kabul etmiştir. Bu düzenlemeyi takiben 1972 yılında Sağlık, Eğitim ve Sosyal Yardım Bakanı Eliot Richardson tarafından, bilgisayarların özel yaşamın gizliliği hakkı üzerindeki etkilerini araştıran bir komisyon kurulması önerilmiş ve kurulan bu komisyon, 1973 yılında

⁵ Charlie L. Givens, *Information Privacy Fundamentals For Librarians and Information Professionals* (Rowman & Littlefield Publishers 2014) 9; Nilgün Başalp, *Kişisel verilerin Korunması ve Saklanması* (Yetkin Yayınları 2004) 21; Şehriban İpek Aşıkoğlu, *Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) 32; Küzeci (n 3) 117.

⁶ Mesut Serdar Çekin, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) 5; Yörük (n 3) 22.

⁷ The Economist, 'The World's Most Valuable Resource is No Longer Oil, but Data' (6 May 2017) <<https://www.economist.com/leaders/2017/05/06/the-worlds-most-valuable-resource-is-no-longer-oil-but-data>> Erişim Tarihi 6 Şubat 2022; Furkan Güven Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması* (2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2017) 4; Sevgi Eraslan Türkmen, *Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rıza Aranmayan Haller* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2019) 8.

⁸ Şimşek (n 3) 8.

Amerika Birleşik Devletleri Kongresi'ne bir rapor sunmuştur. Söz konusu raporda, adil enformasyon uygulama kuralları olarak adlandırılan beş önemli ilke⁹ yer almıştır. Rapor, raporda yer alan temel ilkelerin Avrupa'da pek çok ülke tarafından dikkate alınarak mevzuat düzenlemeleri yapılması ve günümüzdeki düzenlemelerin temelini oluşturur nitelikte olması bakımından önem taşır niteliktedir.

Verilerin korunmasına ilişkin ilk yasal düzenleme, 7 Ekim 1970 tarihinde Almanya'nın Hessen Eyaleti'nde kabul edilen kanundur. Anılan yasanın yürürlüğe girmesindeki en önemli etkenin, federe düzeyde merkezi bir veri bankasının kurulması planının özel yaşamın gizliliği hakkı üzerinde doğurabileceği olumsuz etkiler olarak gösterilmektedir. Yürürlüğe giren kanun, Almanya'da çok kısa bir süre sonra 28 Ocak 1977 tarihinde federal düzeyde de bir veri koruma düzenlemesinin kabul edilmesine öncülük etmiş ve belirtilen yılda Federal Almanya Veri Koruma Yasası kabul edilmiştir.¹⁰ Her ne kadar; Almanya kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler bakımından ilk çalışmalara başlamışsa da ulusal düzeydeki ilk düzenleme, 1973 yılında yasalaşan İsveç Veri Koruma Kanunu olarak tarihe geçmiştir. İsveç Veri Koruma Kanunu ve Almanya Veri Koruma Yasası'nı, yürürlüğe alınan diğer ulusal kanunlar sırasıyla; Amerika Birleşik Devletleri'nde 1974 yılında Özel Yaşamın Gizliliği Kanunu, Fransa'da 1978 yılında Elektronik Veri İşlenmesi, Veriler ve Özgürlük Haklarına İlişkin Fransız Kanunu, Avusturya'da 1980 yılında Veri İşleme ve Hürriyetler Kanunu, İsviçre'de 1992 yılında Federal Veri Koruma Kanunu, İngiltere'de ise 1998 yılında Veri Koruma Kanunu başta olmak üzere takip etmiştir. Aşağıda, öncelikle kişisel verilerin korunması hukukunda önem arz eden uluslararası düzenlemelere değinilecek ve ardından ulusal düzenlemelere yer verilecektir.

⁹ Söz konusu ilkeler şu şekildedir: 1) Varlığı gizli olan bir kişisel veri saklama sistemi olmamalıdır. 2) Kişilerin kendileri hakkında hangi bilgilerinin kayıt altına alındığını ve bunların nasıl kullanıldığını öğrenme olanağı bulunmalıdır. 3) Kişilerin kendileri hakkında belirli bir amaç için toplanmış verilerin, rızaları olmaksızın başka amaçlar için kullanılmasını önleme hakkı olmalıdır. 4) Kişilerin kendileri hakkındaki belirlenebilir bilgilerin kayıtlarını düzeltme ya da değiştirme olanakları bulunmalıdır. 5) belirlenebilir kişisel verilerin kayıtlarını oluşturan, muhafaza eden, kullanan ya da yayınlayan herhangi bir kuruluş, verilerin kendilerinin hedefleri için kullanımındaki güvenliğini sağlamak ve verilerin kötüye kullanımını önleyecek tedbirleri almak zorundadır.; Küzeci (n 3) 120.

¹⁰ Aydın Akgül, *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması* (1. Baskı, Beta Basım 2014) 167; Küzeci (n 3) 118; Aşıkoğlu, *Kişisel Verilerin Korunması* (n 5)33; Çekin (n 6) 5.

1.2. Uluslararası Düzenlemeler Bakımından

1.2.1. Ekonomik iş birliği ve kalkınma örgütü

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (“OECD”), kişisel verilerin korunmasına ilişkin çalışmaları, ilk defa ulusal düzeyden uluslararası düzeye taşımıştır. OECD tarafından, 23 Eylül 1980 tarihinde kabul edilen ve ardından 2013 yılında güncellenen Özel Hayatın Gizliliği ve Sınır Ötesi Kişisel Veriler Dolaşımının Korunmasına İlişkin Rehber İlkeleri’nin¹¹ (“OECD İlkeleri”) tezimizin konusuyla alakalı temel amacı, serbest piyasa ekonomisinde verilerin serbest dolaşımını sağlamak ve veri güvenliğini temin ederek sınır ötesi kişisel veri akışına engel olabilecek durumları ortadan kaldırmaktır. Hukuksal açıdan, OECD İlkeleri’nin tavsiye kararı niteliğinde olması ve bunun bir sonucu olarak da üye devletler bakımında bağlayıcı niteliğe sahip olmaması, kişisel verilerin etkin ve adil bir şekilde korunması bakımından yetersiz kalmasına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.¹² Her ne kadar, OECD İlkeleri bağlayıcı niteliği sahip olmasa da bizim de katıldığımız görüş uyarınca, OECD İlkeleri’nin devletler bakımından verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler yapmasına ortam hazırlaması, itici bir güç olması ve ilerleyen zamanlarda yazılan pek çok hukuki metinde yol gösterici olarak dikkate alınmış olması, söz konusu metinleri oldukça önemli kılmaktadır.¹³

OECD İlkeleri kapsamında, kişisel verilerin korunması ve yasal düzenlemelerin yapılmasında, üye devletlerin dikkate almaları talep edilen 8 ilke aşağıdaki gibidir¹⁴:

- Veri Toplamının Sınırlı Olma İlkesi (md. 7): Kişisel verilerin toplanması hukuka uygun olarak, gerektiğinde ilgili kişinin rızası veya bilgisi dahilinde gerçekleştirilmelidir.

¹¹ Bkz. ‘OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data’ <<https://www.oecd.org/digital/ieconomy/oecdguidelinesontheprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm>> Erişim Tarihi 6 Şubat 2022.

¹² Selen Uncular, *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve AB Genel Veri Koruma Tüzüğü Kapsamında İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması* (Güncelleşmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2018) 51.

¹³ Murat Volkan Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuk* (1. Baskı, Hukuk Akademisi 2019) 51; Murat Volkan Dülger, ‘Avrupa Birliği Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması’ (2019) 1(2) Yaşar Hukuk Dergisi 71, 74; Ezgi Çabuk, ‘Avrupa Birliği Düzenlemeleri Işığında Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması’ (Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi 2020) 17; Şimşek (n 3) 13; Aşıkoğlu, *Kişisel Verilerin Korunması* (n 5)37; Türkmen (n 7) 27; Küzeci (n 3) 131 vd.

¹⁴ OECD, ‘Guidelines’ (n 11).

- Verilerin Belirli Bir Niteliği Karşılması İlkesi (md. 8): Kişisel veriler kullanılacakları amaçla bağlantılı ve bu amaç doğrultusunda doğru, güncel ve tam olmalıdır.
- Amacın Belirliliği İlkesi (md. 9): Kişisel verilerin toplama amaçları en geç verilerin toplanma anında belirlenmiş olmalı, belirlenen bu amaç dışında elde edilen kişisel verilerin daha sonra başkaca amaçlar için kullanılmamalı ve amaçların değişmesi halinde ilgili kişilerin bilgilendirilmesi gerekmektedir.
- Kullanımın Sınırlı Olma İlkesi (md. 10): Kişisel veriler, md. 9 kapsamında belirtilen amaçlar dışında, ilgili kişinin rızası veya kanunlarda öngörülmesi durumları hariç olmak üzere, kullanılmamalı, erişilebilir kılınmamalı veya ifşa edilmemelidir.
- Veri Güvenliği İlkesi (md. 11): Kişisel veriler; yetkisiz erişim, kaybolma, kullanılma, ifşa edilme gibi risklere karşı uygun güvenlik önlemlerinin temini suretiyle korunmalıdır.
- Açıklık İlkesi (md. 12): Kişisel verilere ilişkin olarak belirlenmiş politikalar, yapılan işlemler ve prosedürler açık olarak gerçekleştirilmelidir.
- Bireyin Katılımı İlkesi (md. 13): İlgili kişinin, kişisel verileri ile ilgili veri sorumlusuna karşı birtakım hakları koruma altına alınmaktadır.
- Hesap Verilebilirlik İlkesi (md. 14): Veri sorumlusu, yukarıda belirtilen ilkelere uyulması için gereklilikleri yerine getirmesi bakımından hesap verebilir durumda olmak zorundadır.

OECD İlkeleri yayımlandıktan sonra, 33 yıl boyunca değişikliğe uğramamış ve fakat yaşanan teknolojik gelişmeler ve veri korumanın küresel düzeyde bir ihtiyaca dönüşmesi sonucunda söz konusu ilkeler, yukarıda belirttiğimiz temel ilkelere sadık kalınarak 2013 yılında yeniden düzenlenmiştir. Yapılan düzenlemeler ile veri sızıntılarının bildirilmesi yükümlülüğü getirilmiş, veri işleyen kuruluşların denetlenmesinin önem taşıdığına altı çizilmiştir. Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere, Avrupa’da ve Türkiye’de kişisel verilerin korunması alanındaki düzenlemelerde, OECD İlkeleri’nin meydana getirdiği ilkelere paralel

düzenlemeler yapılmış ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun¹⁵ gerekçesinde bu ilkeler yer almıştır.

1.2.2. Avrupa konseyi

Kişisel verilerin korunması amacıyla önemli çalışmalara imza atan bir diğer kuruluş Avrupa Konseyi'dir.¹⁶ Avrupa Konseyi, kişisel verilerin korunması meselesini ilk olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde¹⁷ ("AİHS") ele almıştır. AİHS kapsamında kişisel verilerin korunmasına ilişkin açık bir düzenleme yer almamakla birlikte, AİHS'in 8. maddesinde¹⁸ bireylerin özel ve aile hayatına saygı başlığı altında bu amaca hizmet eden bir düzenleme ele alınmıştır. Maddenin esas amacı bireyi, devletlerin keyfi müdahalelerinden korumak olarak gösterilebilir ve ucu açık olan bu madde her olayın kendi şartları içinde değerlendirmeye alınır.¹⁹ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("AİHM") verdiği pek çok kararında AİHS'in 8. maddesinin kişisel verilerin korunmasını da kapsayacağını belirtmiştir.²⁰ AİHM'in kişisel verilerin korunması ile ilgili verdiği ilk önem teşkil eden karar ise 6 Eylül 1979 tarihli Klass Kararı'dır.²¹ Söz konusu karar ile AİHM, gizli gözetleme tedbirlerinin demokratik bir toplumda kabul edilebilmesinin; olağanüstü bir durumun varlığına, müdahalenin sınırlarını belirleyen yasal bir dayanağının olmasına, elde edilen kişisel verilerin değerlendirilmesi bakımından hukuki

¹⁵ Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Kanun Numarası: 6698, Kabul Tarihi: 24 Mart 2016, RG 7 Nisan 2016 29677. Bundan sonra KVKK olarak anılacaktır.

¹⁶ Avrupa Konseyi; demokrasinin, insan haklarının ve hukukun üstünlüğünün Avrupa'da korunması ve geliştirilmesi amacıyla 1949 yılında Londra Anlaşması ile kurulan uluslararası bir kuruluştur.

¹⁷ Sözleşmenin tam adı, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'dir. Sözleşme 3 Eylül 1953 tarihinde 10 devletin onayı ile yürürlüğe girmiştir. Türkiye Sözleşmeyi ilk imzalayan devletlerden olsa da Sözleşmenin onay süreci ancak 18 Mayıs 1954 yılında tamamlanmıştır. Bundan böyle AİHS olarak anılacaktır.

¹⁸ Bkz. AİHS'in 'Özel ve Aile Hayatına Saygı' başlıklı 8. maddesi: 1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. 2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işleminin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.

¹⁹ Uncular (n 12) 59.

²⁰ *Malone v Birleşik Krallık* App no 8691/79 (AİHM, 2 Ağustos 1984); *Leander v Sweden* App no 9248/81 (AİHM, 26 Mart 1987); *Vukota v Switserland* App no 61838/10 (AİHM, 18 Ekim 2016); *Catt v United Kingdom* App no 43514/715 (AİHM, 24 Ocak 2019).

²¹ *Klass and Others v Germany* App no 5029/71 (AİHM, 6 Eylül 1978 2016).

sınırların getirilmiş olmasına ve kişisel verilerin kötüye kullanımının engellenmesine yönelik etkili kontrol mekanizmaların kurulmasına bağlı olduğunu belirtmiştir.

Avrupa Konseyi tarafından, kişisel verilerin korunmasına ilişkin yapılan çalışmalarından bir diğeri de 1981 yılında kabul edilen 108 sayılı Kişisel Nitelikteki Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Şahısların Korunmasına Dair Sözleşme'dir.²² 108 sayılı Sözleşme ile AİHS'in 8. maddesi kapsamında koruma altına alınmaya çalışılan kişisel veriler, bağımsız bir hak olarak ele alınmış ve bu kapsamda kişisel verilerin himaye altına alınması için düzenleme yapılmıştır. 108 sayılı Sözleşme'nin ayrıca iki önemli özelliği bulunmaktadır. Bunlardan ilki; 108 sayılı Sözleşme'nin Avrupa Konseyi üyesi olmayan devletlerin de imzasına açılması; ikincisi ise, kişisel verilerin korunması bakımından uluslararası tek bağlayıcı metin olmasıdır.²³

Yaşanan teknolojik gelişmeler ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin gereksinimlerin artması ile birlikte, 2001 yılında kabul edilen 181 No'lu Ek Protokol²⁴ ile 108 sayılı Sözleşme'nin uygulama alanı genişletilmiştir. 181 No'lu Ek Protokol kapsamında, 108 sayılı Sözleşme'ye taraf olmayan üçüncü ülkelere yapılacak veri transferleri bakımından standartlar belirlenmiş, yeterli düzeyde koruma sağlamayan üçüncü ülkelere kişisel verilerin aktarımı yasaklanmış ve 108 sayılı Sözleşme'ye taraf olan ülkelerde denetleyici veri koruma organlarının kurulması zorunlu hale getirilmiştir.

108 sayılı Sözleşme'nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 35 yıl geçmiş olması, insan haklarına müdahalelerin bilgi teknolojileri ve iletişim teknolojilerinin kullanımı nedeniyle artması ve veri işleme süreçlerinin günümüzde küresel bir hal alması nedenleriyle 108 sayılı Sözleşme'nin yenilenmesi ihtiyacı doğmuştur. İşte bu ihtiyaca cevaben Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu tarafından, 18 Mayıs 2018'de 108 sayılı Sözleşme'yi yenileyen Değişiklik Protokol'ü²⁵ kabul edilmiş ve 25 Haziran 2018

²² Sözleşme, 28 Ocak 1981 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından kabul edilerek imzaya açılmış ve ardından 5 devletin onaylaması ile 1 Ekim 1985 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bundan böyle 108 sayılı Sözleşme olarak anılacaktır.

²³ Kaya (n 1) 36; Hayrunnisa Özdemir, *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması* (1. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2009) 21; Dülger 'Kişisel Verilerin Korunması' (n 13) 76; Şimşek (n 3) 21; Taştan (n 7) 14; Küzeci (n 3) 146 vd.; Akgül (n 10) 189; Aşıkoğlu, *Kişisel Verilerin Korunması* (n 5)42 vd.

²⁴ 181 sayılı Ek Protokol, 8 Kasım 2001 tarihinde imzaya açılmış ve 5 devletin onaylaması ile 1 Temmuz 20014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yürürlüğe girdikten sonra Türkiye'de 181 sayılı Ek Protokol'ü onaylamıştır.

²⁵ İlgili Protokol'e erişmek için Bkz. <https://rm.coe.int/16808ac918>.

tarhinde imzaya açılmıştır. Söz konusu Protokol ile 108 sayılı Sözleşme'nin temel ilkelerine bağılı kalınarak; var olan güvenlik standartlarının yükseltildiğı, kişisel verilerin işlenmesinde şeffaflık kavramının ön plana çıkarıldığı, yeni tanımların eklendiğı, ilgili kişilerin haklarının genişletildiğı ve veri ihlallerinin derhal bildirilmesine ilişkin düzenlemelerin yapıldığı görölmektedir. Tüm bunlara ek olarak; yapılan değışiklikler ile Avrupa Birliğı düzenlemeleri ile paralel yönde düzenlemeler yapılması ve ortak bir uygulama oluşturulmaya çalışılması da yapılan değışikliklerin diğeri bir önemli özelliğı olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁶

1.2.3. Birleşmiş milletler

Kişisel verilerin korunması ile ilgili çalışmalar sürdüren bir diğeri uluslararası kurum da Birleşmiş Milletler'dir.²⁷ Kuruluşundan kısa bir süre sonra, 10 Aralık 1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisi²⁸, insan haklarının korunması açısından uluslararası bir standart belirlenmesine yönelik atılan en önemli adımlardan biri olarak değıerlendirilebilir. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 12. maddesi²⁹ özel hayatın gizliliğı düzenlemesi kapsamında, kişilerin özel hayatlarına yapılan müdahalelere karşı hukuki korunma hakkını düzenlenmektedir.

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen genel nitelikli insan hakları düzenlemesinin yanında, Birleşmiş Milletler'in doğrudan kişisel verilerin korunmasına yönelik çalışmaları da bulunmaktadır. Teknolojinin gelişimi ile paralel olarak, bireylerin özel hayatının gizliliğinin, bilgisayarlar aracılığıyla ihlal edilmesinin yaygınlaşmasıyla Birleşmiş Milletler Genel Kurul'u 14 Aralık 1990 tarihinde Bilgisayara Geçirilmiş Kişisel

²⁶ Türkay Henkoğlu, *Bilgi Güvenliğı ve Kişisel Verilerin Korunması* (Yetkin Yayınları 2015) 55; Güner (n 3) 27; Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (n 13) 55; Aşkoğlu, *Kişisel Verilerin Korunması* (n 5)45.

²⁷ Birleşmiş Milletler Türkiye'nin de kurucu üyelerinden biri olduğı; dünya barışını, güvenliğini korumak ve uluslararası ekonomik, kültürel ve toplumsal iş birliğı oluşturmak amacıyla 24 Ekim 1945'te kurulmuş uluslararası bir kuruluştur.

²⁸ Bkz. 'Universal Declaration of Human Rights' <<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>> Erişim Tarihi 7 Şubat 2022.

²⁹ Bkz. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 'Özel Hayatın Gizliliğı' başlıklı 12. maddesi: 'Hiç kimse, özel yaşamına, ailesine, konutuna ya da haberleşmesine yönelik keyfi müdahalelere ya da onur ve şöhretine yönelik saldırılara maruz bırakılmayacaktır. Herkesin, bu tür müdahaleye ya da saldırılara karşı yasa ile korunma hakkı vardır.'

Veri Dosyalarının Düzenlenmesine İlişkin Rehber İlkeleri’ni³⁰ yayınlamıştır. Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan ve tavsiye niteliğindeki bu ilkeler, yalnızca bilgisayarlar tarafından veri işleme süreçlerine ilişkin kuralları içermektedir.

Her ne kadar bir görüşe göre³¹ İnsan Hakları Evrensel Bildirisi’nin, 108 Sayılı Sözleşme ve OECD düzenlemelerine nazaran sınırlı bir etki yaratmış olduğu belirtilse de kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak bağımsız bir organın kurulmasını öngören ilk uluslararası belge olma özelliğini nedeniyle İnsan Hakları Evrensel Bildirisi oldukça önem taşımaktadır.³²

1.2.4. Avrupa birliği

Kişisel verilerin korunması düzenlemeleri bakımından en büyük gelişme, Avrupa Birliği³³ (“AB”) tarafından hazırlanan ve 24 Ekim 1995 tarihinde yürürlüğe giren 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Verilerin Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi³⁴ olmuştur. 95/46 sayılı Direktif ile kişisel verilerin korunması bakımından AB üyesi tüm ülkelerde geçerli olacak temel kurallar belirlenmiştir. 95/46 sayılı Direktif’in temel amacı, AB üye ülkelerinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler bakımından yeknesak kurallar oluşturulmasıdır.

95/46 sayılı Direktif ile kapsamlı düzenlemeler getirilmiş, söz konusu düzenlemeler ile hem daha önceki düzenlemelerde yer alan temel ilkelere yer verilmiş hem de daha etkin bir koruma sağlamak amacıyla AB üyesi devletlerin, düzenlemelerin gereği gibi

³⁰ Bkz. ‘Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files’ <<https://www.refworld.org/pdfid/3ddcafaac.pdf>> Erişim Tarihi 7 Şubat 2022.

³¹ Hüseyin Murat Develioğlu, *669S sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (1 Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2017) 10; Uncular (n 12) 64; Akgül (n 10) 174; Küzeci (n 3) 137.

³² Nur Buğçe Bakırel, *Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki Sorumluluk Paylaşımı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü ve Kişisel Verilerin Korunması Çerçevesinde Değerlendirilmesi* (Seçkin Yayıncılık 2021) 31; Şimşek (n 3) 16; Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (n 13) 53.

³³ Avrupa Birliği 7 Şubat 1992 yılında Avrupa Birliği Anlaşması ile kurulan ve kuruluş amacı; özgürlük, güvenlik ve adaletin güvence altına alınması, barışın teşvik edilmesi, ekonomik ve sosyal gelişmelerin desteklenmesidir.

³⁴ Bkz. ‘European Parliament and Council Directive [95/46/EC](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31995L0046) of 24 October 1995 on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data’ <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31995L0046>> Erişim Tarihi 7 Şubat 2022. Bundan böyle 95/46 sayılı Direktif olarak anılacaktır.

uygulanması için bir denetim makamı oluşturması öngörülmüştür. 95/46 sayılı Direktif AB üyesi devletler için varılması gereken sonuçlar bakımından bağlayıcı olduğundan, üye devletlerin 95/46 sayılı Direktif kapsamında iç hukuklarında gerekli düzenlemeleri yapma yükümlülükleri doğmuştur.

Öte yandan; 95/46 sayılı Direktif, üye devletler tarafından iç hukuklarına aktarılması sırasında farklı yorumlanmış ve bunun sonucu olarak da üye devletler arasında yeknesak kurallar oluşturulamamıştır.³⁵ Ancak bu noktada belirtmek gerekir ki; 95/46 sayılı Direktif, KVKK'nın hazırlanmasında önemli bir rol oynamıştır ve KVKK'da yer alan düzenlemeler 95/46 sayılı Direktif ile benzerlik içermektedir. Temel düzenleme niteliğinde olan 95/46 sayılı Direktif'i takiben farklı konularda ve özellik içeren alanlarda farklı direktifler yayımlanmıştır. Bunlardan en önemlileri; AB tarafından, telekomünikasyon alanında 95/46 sayılı Direktif'i tamamlayan 97/66/EC sayılı Telekomünikasyon alanında Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Direktifi³⁶ 1997 yılında kabul edilmiş ve ardından 2002/58/EC sayılı Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Özel Hayatın Gizliliğinin Korunmasına İlişkin Direktif ile 97/66 sayılı Direktif³⁷ yürürlükten kaldırılmıştır. 2002/58 sayılı Direktif'in amacı; üye ülkelerin elektronik haberleşme sektöründeki kişisel bilgilerin işlenmesine ilişkin olarak temel hak ve özgürlüklerin en başta da gizlilik hakkının eşit ölçüde korunması ve AB içinde bu tür veriler ile elektronik haberleşme ekipmanı ve hizmetlerin serbest bir şekilde dolaşmasının sağlanmasını gerektiren hükümleri uyumlaştırmak olarak belirlenmiştir.³⁸ 2002/58 sayılı Direktif'in, yürürlükten

³⁵ Beste Ekin, 'Kişisel Verilerin Korunması ve rekabet Hukuku Boyutuyla Büyük Veri' (Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi 2020) 37; Dülger, 'Kişisel Verilerin Korunması' (n 13) 79; Develioğlu (n 31) 13.

³⁶ Bkz. 'Directive 97/66/EC of the European Parliament and of the Council of 15 December 1997 Concerning the Processing of Personal Data and the Protection of Privacy in the Telecommunications Sector' <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31997L0066>> Erişim Tarihi 8 Şubat 2022. Bundan böyle 97/66 sayılı Direktif olarak anılacaktır.

³⁷ Bkz. 'Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 Concerning the Processing of Personal Data and the Protection of Privacy in the Electronic Communications Sector (Directive on privacy and electronic communications)' <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32002L0058>> Erişim Tarihi 8 Şubat 2022. Bundan böyle 2002/58 sayılı Direktif olarak anılacaktır.

³⁸ Ayşe Çiğdem Ayözger, 'Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin Korunması' (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2016) 86.

kaldırıldığı 97/66 sayılı Direktif'ten önemli bir farkı tüzel kişileri de koruma kapsamı içine almasıdır.³⁹

Hızlı teknolojik gelişmelerin yaşanması ile birlikte yeni gelişmelere uyum sağlayabilmek adına AB tarafından kişisel verilerin korunması alanında yeni bir düzenleme yapılması ihtiyacı doğmuştur. 95/46 sayılı Direktif ile yeknesak kuralların oluşturulması sağlanamadığından ve yaşanan gelişmelere uyum sağlama gerekliliği doğduğundan, Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü⁴⁰ ("GDPR"), 14 Nisan 2016 tarihinde Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilerek 4 Mayıs 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. GDPR bakımından belirtilmesi gereken en önemli özelliklerinden biri şüphesiz, GDPR'ın direktif değil tüzük niteliğinde bir düzenleme olmasıdır. Tüzükler, her üye devlette ayrıca bir yasal düzenlemeyle iç hukuka aktarılmaya gerek olmaksızın doğrudan uygulanabilme niteliğini haizdir ve tüm üye ülkeler bakımından bağlayıcıdır. GDPR kapsamındaki yaklaşım risk temelli yaklaşım olup metin kapsamında veri sorumlusu ve veri işleyenlerin sorumlulukları detaylandırılmış, hesap verilebilirlik, şeffaflık ve güvenlik ilkeleri ön plana alınmıştır.⁴¹ GDPR, kişisel verilerin korunması hukuku bakımından pek çok yenilik getirmiştir. Bu yeniliklerden en dikkat çekenlerden biri şüphesiz, düzenlemenin AB sınırlarını aşan bir düzenleme olmasıdır. Şöyle ki; Tüzüğün bölgesel kapsamının düzenlendiği 3. maddesi uyarınca, veri işleyen veya veri sorumlusu AB üye devletlerinde bulunmasa da AB'de bulunan ilgili kişilerin verilerini işlemesi halinde söz konusu işleme faaliyeti GDPR'a tabi olacaktır. Diğer bir ifadeyle GDPR, AB Hukukuna tabi olmamakla birlikte AB vatandaşlarına mal ve/veya hizmet teklif eden ve AB vatandaşlarının AB içerisindeki davranışlarını izleyen kuruluşlara da uygulanacaktır. Belirtmek gerekir ki; söz konusu kuruluşlar bakımından GDPR'ın uygulanması, AB vatandaşlarının kişisel verilerin uyumsuzlukların gündeme gelmesi halinde söz konusu olabilecektir.⁴²

³⁹ Bkz. 2002/58 sayılı Direktif md. 1/2; Şimşek (n 3) 58; Özdemir (n 23) 38 vd.

⁴⁰ Bkz. 'Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on The Protection of Natural Persons with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>> Erişim Tarihi 8 Şubat 2022. Bundan sonra GPDR olarak anılacaktır.

⁴¹ Ozan Selek, 'Genel Veri Koruma Tüzüğü Işığında Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rıza' (2019) 21(2) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 911, 920; Kaya (n 1) 39; Taştan (n 7) 17; Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 66; Uncular (n 12) 71.

⁴² Taştan, (n 5) 19.

GDPR ile getirilen diğer önemli yenilikler ise; veri sorumluları ve veri işleyenlerin sorumluluklarının artırılması, ilgili kişilerin verecekleri açık rıza için aranan şartların ağırlaştırılması ve ayrıca çocukların rızasına ilişkin düzenlemelere yer verilmesi, ilgili kişilere unutulma hakkı tanınması, literatüre veri koruma görevlisi kavramı getirilmesi, veri ihlal bildirimlerine ilişkin düzenlemelere yer verilmesi, ihlallerin varlığı halinde ciddi para cezaları öngörülmesi ve tasarımdan itibaren veri koruma ilkesi⁴³ ile varsayılan ayarlarla kişisel verilerin korunması ilkesinin⁴⁴ kabul edilmesi olarak sıralanabilir.

Son olarak, AB tarafından kişisel verilerin korunması temel bir hak olarak 2001 yılında yapılan değişiklik ile Avrupa Birliği Temel Hakları Şartı'nın⁴⁵ 8. maddesine eklenmiş ve böylelikle kişisel verilerin korunması hakkı, temel bir insan hakkı olarak düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme ile kişisel verilerin korunması hakkının herkese tanınmasıyla, koruma alanı kuvvetlendirilmiş ve bu hakkın ayrı bir başlık altında düzenlenmesi ulusal hukuk sistemlerinde yapılacak anayasal düzenlemelere için örnek teşkil etmiştir.⁴⁶

1.3. Ulusal Düzenlemeler Bakımından

1.3.1. 1982 Anayasası

Bir hakkın anayasal düzeyde tanınması, o hakka devletin müdahalesini önlemek amacıyla hizmet ettiğinden hayati öneme sahiptir. Bu nedendir ki birçok modern devlet, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini anayasal koruma altına almak amacıyla kişisel verilerin korunması ile ilgili hükümlere anayasal düzeyde yer vermiştir.⁴⁷ Türkiye'de

⁴³ Tasarımdan itibaren veri koruma ilkesi; kuruluşların kişisel verilerin korunmasına ilişkin gerekli teknik ve idari tedbirlerin hizmetin, ürünün veya yazılımın tasarlanmasından itibaren alınmasını ifade eder.

⁴⁴ Varsayılan ayarlarla verilerin korunması ilkesi; ilgili kişilerin bir ürün ya da hizmeti aldıklarında kişisel verilerin korunması için başkaca bir ayar yapmaya ihtiyaç duymamasını, veri sorumlularının her bir amaç için yalnızca gerekli kişisel verilerin işlenmesini sağlama zorunluluğunu ifade eder.

⁴⁵ Bkz. 'Charter Of Fundamental Rights of the European Union' <<https://www.avrupa.info.tr/en/charter-fundamental-rights-european-union-708>> Erişim Tarihi 8 Şubat 2022. Avrupa Birliği Temel Hakları Şartı'nın 'Kişisel Verilerin Korunması' başlıklı 8. maddesi: 1. Herkes, kendisine ilişkin kişisel bilgilerinin korunmasını isteme hakkına sahiptir. 2. Bu tür bilgiler, belirtilen amaçlar için ve ilgili kişinin muvafakatine veya yastada öngörülen başka meşru temele dayalı olarak adil şekilde kullanılmalıdır. 3. Herkes, kendisi hakkında toplanmış olan bilgilere erişme ve bunlarda düzeltme yapma hakkına sahiptir. Bu kurallara uyulması, bağımsız bir makam tarafından denetlenecektir.

⁴⁶ Küzeci (n 3) 181; Türkmen (n 7) 33.

⁴⁷ Nevzat Ari Anı, 'Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Açık Rıza' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2018) 55; Taştan (n 7) 221.

kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk düzenleme, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın⁴⁸ 20. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesine 2010 yılında yapılan değişiklik ile eklenmiştir. Madde kapsamında, kanunda öngörülen bir hal veya kişinin açık rızası olmaksızın kişisel verilerin işlenmesi yasaklanmış ve verileri işlenen kişinin sahip olduğu haklar düzenlenmiştir. 2010 değişikliğinden önce kişisel verilerin korunması, özel hayatın gizliliği hakkı dayanak alınmak suretiyle güvence altına alınmaya çalışılırken, söz konusu değişiklik ile kişisel verilerin korunması hakkı bağımsız bir hak olarak anayasal düzeyde üst düzey bir güvence altına alınmıştır.⁴⁹

1.3.2. Ceza hukuku düzenlemeleri

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun⁵⁰ 132. maddesi ve devamında Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar, 135. madde ve devamı hükümlerinde ise özellikle kişisel verilerin korumasına yönelik temel ilkelerin bir kısmını barındıran hükümlere yer verilmiştir. Belirtmek isteriz ki, TCK'nın yürürlüğe girdiği tarihte henüz kişisel verilerin korunmasına özgülenmiş bir düzenleme bulunmamaktaydı. TCK'nın kişisel veriler ile ilgili hükümlerin yer aldığı düzenlemelerde kişisel veriler ve ayrıca kişisel verileri kaydetme, aktarma, işleme kavramların tanımlanmamış olduğundan TCK'nın, KVKK yürürlüğe girene kadar aktif şekilde uygulanması mümkün olamamış ve bir eksiklik olarak eleştirilmiştir.⁵¹ KVKK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte TCK kapsamında düzenlenen suçlar yasal dayanağına kavuşmuş, söz konusu kanunlar arasında organik bir bağ oluşturulmuştur.⁵²

⁴⁸ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Kanun Numarası: 2709, Kabul Tarihi: 18 Ekim 1982, RG 9 Kasım 1982 17863. Bundan sonra 1982 Anayasası olarak anılacaktır.

⁴⁹ Kaya (n 1) 43; Bkz. 1982 Anayasası'nın 'Özel Hayatın Gizliliği' başlıklı 12/3. fıkrası: 'Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.'

⁵⁰ Türk Ceza Kanunu, Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26 Eylül 2004, RG 12 Ekim 2004 25611. Bundan sonra TCK olarak anılacaktır.

⁵¹ Küzeci (n 3) 478; Taştan (n 7) 23; Henkoğlu (n 26) 64; Anı (n 47) 61.

⁵² Türkmen (n 7) 40.

Ceza hukuku alanında kişisel verilere ilişkin düzenlemeler, TCK'ya ek olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda⁵³ da yer almaktadır. CMK'nın 75. maddesi ve devamında hüküm altına alınan düzenlemeler ile şüpheli veya sanığın beden muayenesi yapılabilmesine, vücuttan biyolojik örnekler alınabilmesine, soybağının veya şüphelinin tespitine imkân tanınmış ancak CMK'nın 80. maddesi ile yapılacak inceleme sonuçlarının kişisel veri olduğu, alınma amacı dışında kullanılamayacağı, dosya içeriğini öğrenme yetkisi bulunanlar tarafından açıklanamayacağı, yayınlanamayacağı ve başkasına verilemeyeceği düzenlenmiştir.

CMK'nın 134. maddesi ve devamı maddelerinde ise; bilgisayar, bilgisayar programları ve bilgisayar kütüklerinde arama yapılabilmesine, bu kayıtlardan suret alınabilmesine imkân tanınmış ve takip eden madde ile de bir suça ilişkin yapılan soruşturma veya kovuşturmaya ilişkin olarak kanunda aranan şartların varlığı halinde şüpheli veya sanığın iletişiminin tespit edilebilmesine, kayda alınabilmesine ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine olanak sağlanmıştır. Ancak bu müdahalelerin ise yalnızca yargı kararıyla alınabileceği belirtilerek kişisel veriler koruma altına alınmıştır.

1.3.3. Özel hukuk düzenlemeleri

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin özel hukukta da farklı düzenlemeler öngörülmüştür. Bunun yanı sıra, doğrudan kişisel verilerin korunmasına ilişkin olmamakla birlikte kişiliği koruyan bazı düzenlemelerin, işbu çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde de ayrıntılı olarak açıklayacağımız üzere, kişisel verilerin hukuki dayanağına ilişkin görüşler kapsamında kişilik hakkının yattığı kabulü halinde, kişisel verilerin korunması amacına hizmet edebileceği söylenebilir.

Bu kapsamda öncelikle, Türk Medeni Kanunu'nun⁵⁴ 23. maddesi ve devam hükümlerine kişisel veri ihlali hallerinde de başvurulabilmesi mümkündür.⁵⁵ TMK'nın 23. maddesi, kişinin kendisinden kaynaklanabilecek saldırılara, 24. maddesi ise rıza dışı saldırılara

⁵³ Ceza Muhakemesi Kanunu, Kanun Numarası: 5271, Kabul Tarihi: 4 Aralık 2014, RG 17 Aralık 2004 25673. Bundan sonra CMK olarak anılacaktır.

⁵⁴ Türk Medeni Kanunu, Kanun Numarası: 4721, Kabul Tarihi: 22 Kasım 2001, RG 8 Aralık 2001 24607. Bundan sonra TMK olarak anılacaktır.

⁵⁵ Alaattin Bük, *Bilişim Alanında Kişisel Verilerin Korunması* (1. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2018) 79; Başalp (n 5) 101; Türkmen (n 7) 39; Uncular (n 12) 88.

karşı kişiliği korurken, kişiliğe yönelik saldırılar ve kişiliğin ihlali halinde başvurulabilecek hukuki yollar ise TMK'nın 25. maddesi kapsamında düzenlenmiştir. Öte yandan, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun⁵⁶ 49. maddesi ve devamında, haksız fiillere karşı kişinin maddi ve manevi tazminat isteyebileceği düzenlenmektedir. Madde kapsamında kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi halinde kişinin TBK hükümlerinde tazminat istemesi mümkün olabilecektir. TBK'nın 417. maddesinde ise işçinin kişiliğinin korunmasına ilişkin düzenleme yer almaktadır. Söz konusu madde kapsamında işverenin, işçinin kişiliğini koruma yükümlülüğü düzenlenmiş ve anılan yükümlülük işverenin iş ilişkisindeki temel borçlarından bir olan koruma ve gözetme borcunun ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmiştir.⁵⁷

TBK'nın 419. maddesi kapsamında işçinin kişisel verilerinin işveren tarafından sadece işçinin işe yatkınlığıyla ilgili veya hizmet sözleşmesinin ifası için zorunlu olduğu ölçüde işlenebileceği, maddenin ikinci fıkrasında ise özel kanun hükümlerinin saklı olduğu düzenlenmektedir. İkinci fıkrada geçen özel kanun ifadesi KVKK'ya işaret etmekte olup bu düzenlemenin lafzı, KVKK hükümlerinin öncelikli olarak uygulanacağı şeklinde yanlış yorumlamalara sebebiyet vermektedir. Ancak KVKK'da yer alan düzenlemeler tüm kişilerin kişisel verilerinin korunmasına ilişkin düzenlemeler içermesine rağmen, TBK'nın 419. maddesi ile işçinin kişisel verilerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Dolayısıyla, özel olarak kişisel verilerin işlenmesine ilişkin düzenleme içeren TBK'nın 419. maddesi genel bir kanun olan TBK'da yer almasına karşın KVKK düzenlemelerine göre özel hüküm niteliği taşımaktadır.⁵⁸

Bu düzenlemelerin yanında 4857 sayılı İş Kanunu'nun⁵⁹ 75. maddesi kapsamında da işçinin bilgilerinin korunması bakımından işverene bazı yükümlülükler yüklenmiştir. Madde kapsamında, işverenin çalıştırdığı her işçi için özlük dosyası tutmakla yükümlü olduğu, bu yükümlülüğü kapsamında işçiye ait kişisel verileri dürüstlük kuralları ve hukuka uygun kullanması gerektiği ve gizli kalmasında işçinin çıkarı bulunan bilgileri açıklamamakla mükellef bulunduğu düzenlenmektedir. Açıkladığımız kanun hükümleri

⁵⁶ Türk Borçlar Kanunu, Kanun Numarası: 6098, Kabul Tarihi: 11 Ocak 2011, RG 4 Şubat 2001 27836. Bundan sonra TBK olarak anılacaktır.

⁵⁷ Uncular (n 12) 89.

⁵⁸ Uncular (n 12) 92.

⁵⁹ İş Kanunu, Kanun Numarası: 4857, Kabul Tarihi: 22 Mayıs 2003, RG 10 Haziran 2003 2534. Bundan sonra İş Kanunu olarak anılacaktır.

dışında, kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler pek çok kanunda yer almaktadır.

Çalışmamız ana konusu kişisel verilerin işlenmesi olduğundan, bu bölümde ilgili kanunlara ilişkin temel düzenlemeler bir tablo ile sıralanacak ayrıntılı olarak düzenlemelere yer verilmeyecektir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, tabloda yer alan düzenlemeler temel ve önem arz eden düzenlemeler olup mevzuatta bulunan tüm düzenlemelere yer verilmemiştir:

KANUN NUMARASI	KANUN ADI	İLGİLİ MADDELER
5352	Adli Sicil Kanunu	10,11
5411	Bankacılık Kanunu	73, 159
5464	Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu	23
4982	Bilgi Edinme Kanunu	19, 20
5070	Elektronik İmza Kanunu	12
5809	Elektronik Haberleşme Kanunu	12, 51, 55, 56
6563	Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun	10
5651	İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun	9
5429	Türkiye İstatistik Kanunu	14
2918	Karayolları Trafik Kanunu	5

1512	Noterlik Kanunu	54
2559	Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu	5
5502	Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu	35
5510	Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu	100
5549	Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun	19
2920	Türk Sivil Havacılık Kanunu	40
6102	Türk Ticaret Kanunu	56, 58
6458	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu	99

Tablo 1.1 Kanun Maddeleri Tablosu

1.3.4. Kişisel verilerin korunması kanunu

Kişisel verilerin korunması amacıyla uluslararası alanda pek çok düzenleme yapılırken, ülkemizde 2016 yılına kadar konuya ilişkin doğrudan bir düzenleme yapılmamıştır. Mevzuatımızda konu hakkında dağınık ve ağırlıklı olarak dolaylı düzenlemelerin olmasına karşın, kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel ilkelerin belirlendiği doğrudan bir düzenlemenin bulunmaması bizim de katıldığımız görüşe göre büyük bir eksiklikti.⁶⁰ Söz konusu eksikliğin giderilmesi amacıyla kanun çalışmalarına 1989 yılında başlanmış olup yasa tasarısı hazırlamak için ilk komisyon 1995 yılında kurulmuş ancak bu komisyonun çalışmalarını tamamlayamaması üzerine, 2000 yılında oluşturulan ikinci

⁶⁰ Küzeci (n 3) 339; Bakırel (n 32) 42; Anı (43) 70.

komisyon Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısını oluşturmuştur ve fakat bu tasarı yasalaştırılmamıştır.

Devamla, 2011 yılında gündeme gelen yeni tasarı taslağını, 2014 yılında diğer bir tasarı taslağı izlemiş ve nihayetinde son tasarı taslağı Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilerek Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilmiş ve TBMM tarafından kabul edilen KVKK, 7 Nisan 2016 yılında Resmi Gazete’de yayımlanarak bir kısım hükümleri ile derhal, geri kalan hükümleri ile altı ay sonra yürürlüğe girmiştir.

KVKK’nın genel gerekçesinde yasanın yürürlüğe girmesine ilişkin; TCK’da kişisel verilerin korunması ile alakalı suç ve cezaların belirlenmiş olmasına rağmen özel bir düzenleme olmaması nedeniyle fiilin ne zaman hukuka aykırı olduğunun tespitinde sıkıntılar yaşanması, Anayasa’nın 20. maddesi hükmü uyarınca kişisel verilerin korunması konusunda yasal bir düzenleme yapılması gerekliliği, sağlık kuruluşlarında tutulan verilere ilişkin yasal düzenleme olmaması ve bu hususta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından verilen ihlal kararları gibi değişik sebepler belirtilmiştir.

Gerekçede bu sebeplere yer verilmiş olmakla birlikte, EUROPOL⁶¹ ve EUROJUST⁶² ile iş birliği yapılamaması ve bilgi paylaşımının gerçekleştirilememesi ile vize muafiyetinin sağlanması için AB standartlarına uygun bir yasanın yürürlüğe girmesi gerekliliğin de yasalaşma sürecini hızlandıran önemli etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶³

Tüm bunlara ek olarak, 108 sayılı Sözleşme ile 95/46 sayılı Direktif kapsamında da ülkelerin söz konusu metni iç hukuklarıyla uyumlaştırılmasının aranması da KVKK’nın yürürlüğe alınması bakımından bir diğer önemli gerekçe olarak belirtilebilir.

KVKK’nın gerekçesinde de belirtildiği üzere KVKK, 95/46 sayılı Direktif baz alınarak hazırlanmıştır. Ancak bu durum, uygulamaya yönelik bazı belirsizliklerin temel nedenlerinden biri olarak görülmekte ve eleştirilmektedir. Bu eleştirinin temel noktası ise, yukarıda da belirttiğimiz üzere AB hukukunda direktiflerin hukuki nitelik olarak belirli bir alandaki düzenlemelerin sadece çerçevesini çizdiği ve KVKK’nın yürürlüğe girdiği

⁶¹ Bkz. EUROPOL: Avrupa Polis Teşkilatı’nın amacı AB üyesi ülkeler ile birliğin ortaklık kurduğu diğer ülkelerin güvenlik güçleri arasında, uluslararası organize suçlar ve terörizm konusunda iş birliği ve etkili çalışma ortamı sağlamak amacıyla kurulmuş bir birimdir.

⁶² Bkz. EUROJUST: AB Adli İşbirliği Birimi AB üyesi ülkeler arasında yargısal iş birliğini öngören ve amacı ulusal yargı mercilerinin yetkinliğini artırmak ve sınır ötesi organize suçların soruşturmasını yürütmek olan bir kuruluştur.

⁶³ Küzeci (n 3) 348 vd; Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 55.

dönemde, GDPR'ın yürürlüğe gireceğinin değerlendirilmesine rağmen yasal düzenlemenin yapılması noktasında toplanmaktadır.⁶⁴ Nitekim, KVKK'nın yürürlüğe girmesini takiben bir ay bile süre geçmeksizin GDPR yürürlüğe girmiştir.

Öte yandan; KVKK'nın GDPR yerine, 95/46 sayılı Direktif'i esas almasının yerinde olduğunu savunan bir görüş de mevcuttur.⁶⁵ Bu görüş uyarınca, 95/46 sayılı Direktif yirmi iki yıl boyunca uygulanmış ve Türkiye tarafından 95/46 sayılı Direktif kabul edilerek aslında bu direktif üzerinde AB'nin edindiği tecrübe iç hukuka dahil edilmiştir. Bunun yanında, hiçbir yasal düzenleme olmaksızın GDPR gibi kapsamlı bir düzenlemenin kabulü ise AB'nin bu düzenlemeye ilişkin uygulama tecrübesinin bulunmaması nedeniyle Türkiye açısından ciddi sıkıntılara sebebiyet verme riski taşımaktaydı.

95/46 sayılı Direktif esas alınarak hazırlanan KVKK, ilke temelli bir düzenleme olduğundan çizilen çerçevenin iinin doldurulması görece daha kolay olarak değerlendirilebilir. Zira GDPR, 95/46 sayılı Direktif'e kıyasen çok daha fazla kazuistik ve uygulaması daha karmaşık bir düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan KVKK'nın yürürlüğe girmesi sırasında GDPR esas alınsaydı, işlem maliyeti, Türkiye'deki dijital dönüşümün görece daha geride olması gibi durumlar da GDPR'ın uygulanması bakımından karşılaşılabilecek sorunlar olarak gündeme gelecekti.

Ancak, 95/46 sayılı Direktif baz alınarak hazırlanan ve ilke temelli olan KVKK'nın da uygulanmasında 6 yılı aşkın süredir yaşanan ve pek çoğu da belirsizlikten kaynaklanan sorunların da henüz özömlenemediğini ve yakın zamanda yapılacak olan değişiklikler ile GDPR temelli düzenlemeler yapılacağı bilinmektedir.

Bu kapsamda kanaatimiz her ne kadar, GDPR gibi kapsamlı bir düzenlemenin esas alınması halinde uyum sürecinin uzun olacağı görüşüne katılmak mümkün olsa da AB direktif ve tüzüklerinin hukuki yapısı ve ayrıca GDPR'ın getirdiği yenilikler göz önüne alındığında, 95/46 sayılı Direktif'in esas alınmasının yerinde olmadığı yönündedir. Zira, 95/46 sayılı Direktif baz alınarak düzenleme alanı bulan KVKK'daki belirsizlikler, KVKK'nın yürürlük tarihinden bu yana tam anlamıyla ortadan kaldırılamamış ve zaten ciddi bir zaman kaybına sebebiyet vermiştir. Kaldı ki, yakın zamanda yapılması beklenen

⁶⁴ Firdevs Yüzbaşı Tobaz, 'Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması' (Doktora Tezi, Trabzon Üniversitesi 2021) 299; Küzeci (n 3) 352; Aşıkoğlu, Kişisel Verilerin Korunması (n 5)107; Çekin (n 6) 3; Türkmen (n 7) 39; Uncular (n 12) 99.

⁶⁵ Taştan (n 7) 26.

GDPR'a paralel düzenlemelerin de uygulanması bakımından zamana ihtiyaç duyulacağı da göz önüne alındığında en başta GDPR'ın esas alınması, sürecin tamamı düşünüldüğünde uluslararası standartlara uyum sağlama sürecimizin çok daha hızlı bir şekilde şekillenmesinin önünü açabilirdi.

KVKK'nın amacı, kişilerin hak ve özgürlükleri ile özel hayatın gizliliğini koruma altına almak ve bunun yanında kişisel veri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları kuralları belirlemektir.⁶⁶ Her ne kadar, kanuni düzenleme kapsamında kişisel verilerin korunması ifadesi kullanılmışsa da KVKK'nın koruma altına almayı amaçladığı menfaat doğrudan kişisel veri değil, özel hayatın gizliliği ile diğer temel hak ve özgürlüklerdir. Diğer bir ifadeyle kişisel verilerin korunması bir amaç değil, temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından bir araç olarak değerlendirilmektedir.⁶⁷

KVKK'nın kapsamına bakıldığında ise, KVKK hükümlerinin kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile kişisel verileri tamamen ya da kısmen otomatik olan yollarla ya da bir veri kayıt sisteminin parçası olmak suretiyle otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulama alanı bulacağı düzenlemesi yer almaktadır.⁶⁸

Bu kapsamda, yalnızca gerçek kişilere ait verilerin KVKK kapsamında değerlendirilebileceği, tüzel kişilerin verilerinin ise KVKK'nın kapsamı dışında bırakıldığı görülmektedir. Fakat bunun yanında tüzel kişiye ait verilerin elde edilmesi, bir veya birden fazla gerçek kişinin kimliğinin tespit edilmesine olanak sağlıyorsa bu tür veriler de KVKK kapsamında değerlendirilecektir.

Gerçek kişilere ilişkin verilerin yanında tüzel kişilere ait verilerin de kapsama dahil edilmesi hususuna ilişkin tartışmalar KVKK tasarısından bu yana süregelmektedir.

Bizim de katıldığımız baskın görüş uyarınca; kişisel verilerin korunması bireyin temel hak ve özgürlüklerinin sağlanmasına ilişkin olduğundan tüzel kişilerin de bu kapsama alınmasının kişisel verilerin korunması temel felsefesine aykırı olacağı, bu durumun da korumanın zayıflama tehlikesini beraberinde getireceği ve ayrıca tüzel kişilerin verilerin

⁶⁶ Bkz. KVKK md. 1: Bu Kanunun amacı, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir.

⁶⁷ Kaya (n 1) 41; Çekin (n 6) 19.

⁶⁸ Bkz. KVKK md. 2: Bu Kanun hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanır.

korunması konusunun hukukumuzda başka bir alan olan ticari sırların konusunu oluşturduğu yönündedir.⁶⁹

Öte yandan, hem gerçek hem de tüzel kişilerin ayırım yapılmaksızın kapsama dahil edilmesinin kişisel verilerin korunması yönünden olumlu bir katkı olarak değerlendirilebileceği görüşü de bulunmaktadır.⁷⁰ Bu konuya ilişkin bir diğer görüş ise; tüzel kişilerin türlerine göre kendi içerisinde kazanç paylaşma amacı güden ve gütmeyen tüzel kişiler olarak ayrılması ve kazanç paylaşma amacı güden tüzel kişilerin verileri ticari gizliliğin korunması kapsamında değerlendirilmeliyken, kar amacı gütmeyen tüzel kişilerin verilerinin KVKK kapsamında olmasa dahi TMK hükümleri gereğince kişilik hakkının yararlandığı genel korumadan yararlanması yönündedir.⁷¹

Bunlara ek olarak; kişisel verilerin otomatik olarak işlenmesi veya otomatik olmasa dahi bir veri kayıt sisteminin parçası olarak işlenmesi halinde de söz konusu işleme faaliyeti KVKK'nın kapsamında olacağı ilgili maddede belirtilmiştir. Verilerin otomatik olarak işlenmesi ve veri kayıt sistemi ifadeleri işbu çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde detaylı olarak açıklanacağı için bu bölümde sadece kapsama ilişkin bilgilere değinilmekle yetinilmiştir.

2. KİŞİSEL VERİLERE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

2.1. Kişisel Veri Kavramı

Kişisel veri kavramının tanımı, KVKK'nın 3. maddesinde hemen hemen bütün uluslararası düzenlemelere paralel olarak düzenlenmiştir.⁷² Bu kapsamda kişisel veri; kimliği belirli ya da belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü veriyi ifade etmektedir.

⁶⁹ Şimşek (n 3) 207; Küzeci (n 3) 363 vd., Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (n 13) 198.

⁷⁰ Erbil Beyter, *İşçinin Kişiliğinin ve Kişisel Verilerinin Korunması* (2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) 53; Başalp (n 5) 109.

⁷¹ Taştan (n 7) 33.

⁷² Bkz. KVKK md. 3: Kişisel veri: Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade eder.

Diğer bir ifadeyle; kişisel veri, kimliği ya açıkça belirli olan ya da hakkında ek bilgiler elde etmek suretiyle tespit edilebilecek olan kişiye ait bilgilerdir.⁷³

Tanımdan da anlaşılacağı üzere; kişisel veri sadece bireyin adı, soyadı, doğum tarihi veya doğum yeri gibi onun kesin olarak tespit edilmesini sağlayacak veriler değil; aynı zamanda bireyin ailevi, fiziki, ekonomik, sosyal ve bunun gibi özelliklerine ilişkin bilgiler de olabilmektedir. Bu kapsamda; ilgili kişinin kredi kartı ekstresi, pasaport numarası, sosyal güvenlik numarası, taşıt plakası, öğrenim durumu, ikamet adresi, alışveriş alışkanlıkları, mal varlığı, telefon rehberi, bilgisayar IP'si, gönderdiği e-posta ve SMS'ler ve hatta en son gittiği restoran bilgisi bile kişisel veri olarak değerlendirilebilecektir. Kişisel verileri sayma yöntemiyle sınırlandırılmaksızın yapılan bu tanım, KVKK'nın uygulama alanını genişletmekte ve bireylere daha kapsamlı bir koruma sağlamaktadır.⁷⁴ Kişisel verilerin ne olduğunun belirlenmesi hususu ülkemizde yargı kararlarına da konu edilmiştir. He ne kadar kavramın ne olduğuna ilişkin KVKK'nın yürürlüğe girdiği tarihe kadar belirsizlikler söz konusu olsa da KVKK'dan önce de kavram yargı kararları ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Nitekim Yargıtay'ın bir kararında; kişisel verilerin tanımı yapılmış, hangi bilgilerin kişisel veri olarak nitelendirilebileceği örnekler ile sayılmış ve ardından kişisel veri, kişiyi toplumda yer alan diğer bireylerden ayıran ve onun niteliklerini ortaya koymaya elverişli, gerçek kişiye ait her türlü bilgi olarak tanımlanmıştır.⁷⁵ Yargıtay'ın kişisel verilerin korunması hakkında verdiği diğer bir kararında ise, kişilerin sosyal medya hesapları üzerinden paylaştıkları fotoğrafların da kişisel veri olarak değerlendirilerek bu kapsamda gerekli koruma sağlanması gerektiği belirtilmiştir.⁷⁶

Görüldüğü üzere, kişisel veriler durumun özelliğine göre belirlenmeli ve birey ile ilişkilendirilebilen veriler kişisel veri olarak kabul edilerek KVKK kapsamındaki korumadan yararlanması sağlanmalıdır.

⁷³ Eu Agency for Fundamentals Rights, 'Handbook on European Data Protection Law 2018 Edition' (FRE, Nisan 2018) <https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-edps-2018-handbook-data-protection_en.pdf> Erişim Tarihi 12 Şubat 2022.

⁷⁴ Aşıkoğlu, Kişisel Verilerin Korunması (n 5)109.

⁷⁵ Yargıtay 12.CD, E 2018/8219 K 2019/6191, 15.5.2019.

⁷⁶ Yargıtay 12.CD, E 2018/8331 K 2019/7459, 19.6.2019.

2.2. Kişisel Veri Kavramının Unsurları

Yukarıdaki açıklamalarımızdan yola çıkarak kişisel veri kavramının üç unsurdan oluştuğunu söylemek mümkün olacaktır. Bunlar; (i) belirli ya da belirlenebilir gerçek kişi, (ii) bilgi ve (iii) bilginin kişi ile ilişkilendirilebilmesidir.

Bu unsurlardan ilki olan belirli ya da belirlenebilir gerçek kişi kriterindeki kişi bakımından Türk Hukuku'ndaki tanım önem taşımaktadır. Hukukumuzda kişi, hak sahibi olabilen ve borç altına girebilen varlık anlamına gelmektedir.⁷⁷ Gerçek kişiler insanlardır, gerçek kişiler açısından kişilik sağ olarak doğmak kaydıyla doğduğu anda başlar⁷⁸ ve ölüm ile sona erer. Bu bakımından ölen kişinin verilerinin kişisel veri olarak kabul edilmesi mümkün olmayacaktır meğer ki söz konusu kişisel veriler ölenin yakınları açısından da kişisel veri niteliği taşıyın.

Devamla söz konusu kişisel veri kişiyi belirli ya da belirlenebilir kılmalıdır, bu kavramlar yukarıda ayrıntılı olarak anlatıldığından tekrar burada belirtilmeyecek sadece bir örnek vermek ile yetinilecektir. Örneğin; ülkemizde çok kullanılan Ahmet ismi ve kişinin yaşadığı yer bilgisi bir kişiyi belirlenebilir kılmayacaktır; ancak küçük bir kasabada yaşayan ve ender rastlanan Dolunay isimli kişinin yaşadığı yer bilgisi kişiyi belirlenebilir kılacaktır.

Bu konuya ilişkin diğer bir husus ise veriyi elinde bulunduranın söz konusu veriden yola çıkarak kişinin belirli ya da belirlenebilir kılınması için ne kadar çaba göstereceğidir. KVKK'nın temel aldığı 95/46 sayılı Direktif⁷⁹ de konuya ilişkin, veriyi elinde bulunduran tüm makul çabaları gösterdiğinde kişiye ulaşabiliyorsa bu durumda kişinin belirli veya belirlenebilir olduğundan bahsedilebileceği belirtilmektedir.⁷⁹ Diğer bir ifadeyle, 95/46 sayılı Direktif kapsamında kişinin belirli ya da belirlenebilir kılınmasındaki makul çabanın tespitinde dikkate alınan ölçüt, veriyi elinde bulunduran kişi çerçevesinde dikkate alınmaktadır.

Bu noktada önemli olan veriyi elinde bulunduran kişinin tüm makul araçları kullanması ve çabayı göstermesi ile ilgili kişiyi belirli ya da belirlenebilir kılıp kılamayacağıdır. Bu

⁷⁷ Abdülkadir Arpacı, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)* (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Beta Basım 2000) 1.

⁷⁸ Bkz. TMK md. 28.

⁷⁹ Taştan (n 7) 38.

kapsamda veriyi elinde bulunduran kişi, ilgili kişiyi belirli ya da belirlenebilir kılarken tüm makul vasıtaları, veri setlerini değerlendirseydi ilgili kişiye ulaşabilir miydi sorusunun cevabı olumsuz ise belirli ya da belirlenebilir bir kişiden bahsedilemeyecek, ancak sorunun yanıtı olumlu ise belirli veya belirlenebilir bir kişinin varlığı kabul edilecektir. Yani, sözgelimi bir gazeteci tüm bağlantıları ve sahip olduğu bilgileri kullanarak elindeki veriler ile bir siyasi lider olan ilgili kişinin bilgilerine ulaşabilirken, herhangi bir kişinin tüm makul vasıtaları kullansa dahi aynı siyasi lider olan ilgili kişinin bilgilerine ulaşması mümkün olamayabilecektir. Özetle; kişinin belirli ya da belirlenebilir kılınmasındaki makul çabanın tespitinde dikkate alınacak kıstas, veriyi elinde bulunduran kişinin özelliklerine göre değerlendirmelerdir.

Kişisel veri kavramını oluşturan bir diğer önemli unsur bilgi unsurudur. KVKK'da uluslararası düzenlemelerle paralel şekilde düzenlendiği üzere, kimliği belirli ya da belirlenebilir olması kaydıyla kişiye ilişkin bütün bilgiler kişisel veri olarak nitelendirilmektedir.⁸⁰ Bu ifade ile yasa koyucu, kişisel veri kavramını geniş ve kapsayıcı şekilde betimlediğinden kavramın kapsayıcı şekilde yorumlanması isabetli olacaktır. Öncelikle, bir bilginin öznel ya da nesnel olması o bilginin kişisel veri kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine ilişkin tartışmada herhangi bir önem arz etmemektedir. Örneğin, bireyin adı, soyadı veya kan grubu gibi ölçülebilir ya da belirli objektif olguları içeren nesnel bilgilerin yanında; kişinin ahlaklı olması gibi subjektif değerlendirmeler de kişisel veri olarak nitelendirilebilecektir.⁸¹

Öte yandan, bir bilginin kişisel veri olarak kabul edilebilmesi için bilgilerin doğru ya da yanlış olması da önem arz etmemektedir. Örneğin, bireyin iflas ettiği bilgisi gerçek

⁸⁰ Bu kapsamda veri ile bilgi kavramlarının ne olduğu önem taşımaktadır. Türk Dil Kurumu'na yapılan tanımlama uyarınca veri; olgu, kavram ve komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimli gösterimi; bilgi ise kişinin veriye yönelttiği anlam şeklinde açıklanmaktadır. Veri kavramının tanımlanmasına ilişkin veri ve bilgi kavramlarının aynı anlama gelip gelmediği konusunda tartışmalar bulunmaktadır. Bir görüşe göre; iki kavram birbirlerinden farklıdır ve veri, bilgiden daha dar kapsamlı bir kavram olup ancak anlamlı bir hale geldiğinde bilgi halini alır. Açıklanan nedenlerle kişisel verileri koruma hukuku bakımından, kişilerce anlaşılmamış verilerin koruma kapsamında alınması bir yandan korumanın çok genişlemesine, diğer yandan kişisel verilerin işlenmesi suretiyle ortaya çıkacak plan katma değer gereğinden fazla azalmasına neden olur. Bkz. Taştan (n 7) 40. Aksi yönde görüşe göre ise, genel olarak bu iki kavram arasındaki anlamsal farklılık bulunsu da veri koruma hukuku bakımından bu kavramlar arasında ayırım yapmak yapay ve gereksiz olup terimler arsında ayırım yapmakta ısrarcı olunması da yasal düzenlemelerde de istenemeyen sonuçlara neden olabilecektir. Bkz. Küzeci (n 3) 13 vd. Bilgi ve veri kavramları çalışmamızda birbiri yerine kullanılabilir.

⁸¹ Aşıkoğlu, Kişisel Verilerin Korunması (n 5)8; Türkmen (n 7) 18.

olmasa dahi bankalar bakımından bir kişisel veri niteliği taşıyabilecektir.⁸² Nitekim ilgili kişiye, işlenmiş yanlış bilgilerinin düzeltilmesini talep etme hakkı verilmiştir. Bu hakkın verilmesi de bir bilginin kişisel veri olarak kabul edilmesi ve koruma altına alınması için ilgili bilgilerin doğru olması şartının aranmadığının bir göstergesidir.⁸³

Bir bilginin kişisel veri olarak nitelendirilmesi bakımından o verinin gizli olması şartı da aranmamaktadır. Örneğin, kişinin cinsel tercihi gibi gizli bilgiler kişisel veri olarak nitelendirilirken, kişinin kamuya açık şekilde alenileştirdiği, sosyal medya hesaplarına eklediği bilgiler de kişisel veri olarak değerlendirilebilecektir. Bir bilginin kişisel veri olup olmadığının değerlendirilmesinde dikkate alınmayacak diğer bir husus ise bilgilerin nerde ve hangi formatta bulunduğudır. Söz konusu bilginin taşınması gereken diğer unsurları taşıdığı varsayımında, alfabetik, sayısal, grafiksel, fotoğrafik olması ya da kağıt üzerinde saklanması bir farklılığa neden olmayacaktır.⁸⁴

Kişisel veri kavramını oluşturan son unsur ise bilginin kişi ile ilişkilendirilebilir olmasıdır. Bu noktada ilişkilendirilebilir olmasından anlaşılması gereken, bilginin o kişi hakkında olması yani bilgi ile söz konusu kişi hakkında bağlantı kurarak o kişiye ulaşılabilmesi anlamını taşımaktadır.⁸⁵ Bu bağlantının kurulması, söz konusu bağlantı açıkça ortada olduğundan bazı durumlarda kolaydır. Örneğin, bir çalışanın özlük dosyasındaki bilgiler ilgili çalışanla açıkça ilişkilidir ya da bir kişi ile yapılan ve kamera kaydı alınan görüşme, o kişinin görüntüsünü içerdiğinden kişinin görüntüsü ait olduğu kişi ile kolayca ilişkilendirilebilir.

Fakat bazı durumlarda, veri ile ilgili kişi arasında bağlantı kurulması bu denli kolay olmayabilir. Bazı hallerde bilgi ilk aşamada nesnelere ile ilgili olup söz konusu bilginin kullanım amacı ya da kullanımının yaratacağı sonuçlardan dolayı bilginin bir kişiye ilişkin olması söz konusu olabilecektir. Örneğin, bir bölgedeki gayrimenkul fiyatları tek başına kişisel veri olarak nitelendirilemezken bölgede yaşayan insanların tespit edilmesi ve o insanların yıllık ne kadar vergi ödeyeceğinin belirlenmesi amacıyla kullanılacaksa

⁸² Beyter (n 70) 51.

⁸³ Develioğlu (n 31) 37.

⁸⁴ Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (n 13) 9.

⁸⁵ Develioğlu (n 31) 38.

bu durumda bu bilgi de kişisel veri olarak kabul edilebilecektir.⁸⁶ Ancak bir bilgi, gerçek bir kişi ile ilişkilendirilemiyorsa bu durumda bu veri anonim veri olarak değerlendirilebilecektir.

Anonim veri, bir veriden yola çıkarak bir kişiye erişilmesi mümkün olmayan, bilginin kaynağının belirlenememesi veya belirlenemez hale getirilmesi neticesinde oluşan veri olarak ifade edilebilir. Diğer bir ifadeyle anonim veri; istatistiksel veriler, araştırma, planlama ve bunun gibi amaçlarla tutulan ancak herhangi bir kişiyi belirtmek yerine kitlesel bilgi yığını olan verilerdir. Anonim verilere, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından her yıl yayımlanan istatistik veriler örnek olarak gösterilebilir. Bu gibi hallerde ilgili kişi ile veri arasındaki nedensellik bağı kopmuş olduğundan, bu veriler ile yapılacak veri işleme faaliyetleri kişi hak ve hürriyetlerinin ihlal edilmesine neden olmayacaktır.⁸⁷ Açıklanan nedenlerle anonim veriler KVKK kapsamı dışında kalmaktadır.

2.3. Özel Nitelikli Kişisel Veri

Özel nitelikli kişisel veriler, KVKK'nın 6. maddesinde⁸⁸ sınırlı sayıda sayma yöntemiyle düzenlenmiş ve bu veriler çift kat korumayla muhafaza edilmişlerdir.⁸⁹ Bu kapsamda özel nitelikli kişisel veriler kişilerin; ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, din, mezhep veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek vakıf veya sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkumiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri olarak KVKK'da yer almıştır.

Özel nitelikli kişisel veriler; esas itibarıyla birer kişisel veri olmakla birlikte, bu verilerin başkaları tarafından öğrenilmesi ilgili kişinin ayrımcılığa maruz kalmasına ya da mağduriyet yaşamasına sebebiyet verebilecek nitelikte verilerdir.⁹⁰ Örneğin, bir kişinin toplumda azınlıkta olan bir ırkın üyesi olması ya da yaşadığı toplumun geri kalanında hoş

⁸⁶ Article 29 Data Protection Party, 'Opinion 4/2007 On The Concept Of Personal Data' (European Commission, 20 Haziran 2007) <<https://www.clinicalstudydatarequest.com/Documents/Privacy-European-guidance.pdf>> Erişim Tarihi 13 Şubat 2022.

⁸⁷ Başalp (n 5) 34; Bük (n 55) 40.

⁸⁸ Bkz. KVKK md. 6/1: Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir.

⁸⁹ Taştan (n 7) 44.

⁹⁰ Bkz. KVKK'nın gerekçesi md. 6/1; Akgül (n 10) 18; Uncular (n 12) 114; Özdemir (n 23) 126.

karşılanmayan cinsel tercihe sahip olduğunun bilinmesi o kişinin toplumdaki dışlanmasına, çeşitli saldırılara maruz kalmasına veya işe alınmamasına neden olabilecektir. İşte bu nedenlerdir ki, kanun koyucu ilgili kişilerin temel hak ve hürriyetleri bakımından daha çok tehdit oluşturma potansiyeli olan bu gibi veriler için ayrıca bir düzenleme yapma ihtiyacı hissetmiştir.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere hangi verilerin özel nitelikli veri olduğu, genel nitelikli kişisel verilerin aksine KVKK'da sınırlı bir biçimde sayılmıştır. Bu nedenle bu sayılan veriler dışındaki verilerin özel nitelikli kişisel veri olarak kabul edilmesi mümkün olmayacaktır. Bu düzenleme her ne kadar uluslararası düzenlemeler ile paralellik gösterse de özel nitelikli kişisel verilerin sayılmasının, özel nitelikli verilerin tespit edilmesinde dar bir yoruma başvurulmasını gerektireceğinden olumsuz sonuçlar doğurabileceği ve bazı genel nitelikli kişisel verilerin bir araya getirilmesiyle özel nitelikli kişisel veri oluşturulabileceği gerekçesiyle eleştirilmektedir.

Bu eleştiriler iki farklı görüş etrafında toplanmaktadır. Bunlardan ilki, bağlamsal görüş olarak da adlandırılan ve verilerin bir kısmının kesin bir şekilde özel nitelikli kişisel veri olarak nitelendirilmesinin kabul edilemeyeceği; zira herhangi bir kişisel verinin de işlenmesine ve somut olaya bağlı olarak özel nitelikli kişisel veri olarak değerlendirilebileceği yönündedir.⁹¹

Diğer bir görüş olan ve amaçsal görüş olarak da adlandırılan görüşe göre ise, bir verinin özel nitelikli kişisel veri olarak kabul edilip edilemeyeceği verinin işleme amacı göz önüne alınarak belirlenmelidir. Eğer bir verinin işleme amacı özel nitelikli bir veriye ulaşmaksa ortada özel nitelikli bir veri olduğu kabul edilmelidir.⁹²

Bizim kanaatimiz, özel nitelikli kişisel veriye ulaşılmasını sağlayan verilerin de özel nitelikli veri sayılmasının mümkün olabileceği yönündedir. Ancak bu değerlendirme yapılırken de somut olayın şartlarının dikkate alınması gerekecektir. Örneğin, bir kimsenin aboneliği olduğu dergilere veya gazetelere ilişkin bilgiler özel nitelikli kişisel veri olarak nitelendirilemeyecekken, sendika üyeliği ile ilgili abone olduğu dergilere veya gazetelere ilişkin veriler de özel nitelikli kişisel veri olarak değerlendirilebilecektir.

⁹¹ Küzenci (n 3) 281 vd.

⁹² Başalp (n 5) 43.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, ilgili verinin işleme amacının ne olduğudur. Zira, sendika üyeliği ile ilgili kişinin abone olduğu dergi verisinin işlenmesindeki amaç ilgili kişinin sendika üyeliğinin tespiti ise yani diğer bir ifadeyle, ilgili kişinin özel nitelikli kişisel verilerinin işlenmesi ise bu durumda ilgili verinin işlenmesinde de KVKK'nın 6. maddesinde yer alan düzenlemelerin dikkate alınması gerekecektir. Öte yandan, KVKK kapsamında sayılan özel nitelikli kişisel veri kategorilerine ilişkin tüm bilgilerin de her durumda özel nitelikli kişisel veri olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine de değinmek yerinde olacaktır.

Örneğin, biyometrik veri olarak kabul edilen ilgili kişinin kamera görüntüsü, ilgili kişinin özel nitelikli veri kategorisindeki bilgileri açığa çıkarmak amacı ile işleniyorsa yani ilgi görüntünün işlenmesindeki amaç kişinin kimliğinin tespiti ise, bu verinin özel nitelikli kişisel veri olduğuna ilişkin herhangi bir tartışma söz konusu olmayacaktır.

Ancak aynı verinin yalnızca, kamera görüntüsünün alındığı yerin veya alanın güvenliğini sağlamak gibi farklı amaçlar için işlendiği durumlarda işleme faaliyetinin özel nitelikli kişisel veri işleme faaliyeti olarak değerlendirilmesi durumunda, faaliyetin hukuka uygun olarak kabul edilmesi için KVKK'nın 6. maddesinde yer alan işleme şartlarının bulunması gerekecektir. Bu durumda ilgili verilerin hukuka uygun işlenmesi için aranması gereken ölçüt veri sorumlusu aleyhine olacak şekilde orantısız bir biçimde belirlenmiş olacaktır. Bu husus da ilgili düzenlemenin amacına uygun bir yorum yöntemi olmayacaktır.⁹³

Açıklanan nedenlerle kanaatimiz; kişinin kameraya alınan görüntüsü gibi biyometrik verilerinin işleme amacı, ilgili kişinin kimliğini diğer bir ifadeyle ilgili kişinin kim olduğunun tespiti değilse ve ancak ilgili kişi belirli veyahut belirlenebilir nitelikteyse söz konusu veri işleme faaliyetinin genel nitelikli veri işleme faaliyeti olarak değerlendirilmesi gerektiği yönündedir. Nitekim, GDPR kapsamında da yer alan düzenleme açıklamada bulunduğumuz şekildedir.

⁹³ Yücedağ 'Hukuka Uygunluk Sebepleri' (n 185) 769.

3. KİŞİSEL VERİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

3.1. Genel Olarak

Kişisel verilerin korunması gerekliliği üzerinde uluslararası bir fikir birliği sağlanmış olmasının yanında, bireylerin kişisel verilerinin üzerinde ne tür bir hakka sahip olduğu tartışma konusu edilmiştir. Bu tartışmalar esasen iki görüş etrafında toplanmaktadır. Bunlardan ilki, kişisel verilerin ekonomik bir değer olduğunu ve bu bağlamda ilgili hakların mülkiyet hakkı veya fikri mülkiyet hakkı olduğunu savunan görüş, ikincisi ise verilerin kişilik hakkına dair olduğunu savunan görüştür.⁹⁴ Esasen bu ayrımın temeli, kişisel verilerin korunması ve kullanılması ile ilgili yaklaşımların hukuk sistemlerinde farklılaşmasına dayanmaktadır. Söz konusu yaklaşımların temelinde, kişisel verilerin korunması ile elde edilmek istenen çıkarın ne olduğu sorusu yatmaktadır.

Bu kapsamda; Kara Avrupası Hukuk Sistemi'nde kişisel verilerin korunması ağırlıklı olarak daha çok kişilik hakkı bağlamında sosyal değer merkezli açıklanırken ve veri koruma hukuku bilgi toplumu kavramı çevresinde şekillenirken; Anglo Amerikan Hukuk Sistemi'nde ise kişisel verilerin korunması ağırlıklı olarak ekonomik ve teknolojik değer merkezinde açıklanmakta bunun yanında veri koruma hukuku bilgi ekonomisi kavramı etrafında şekillenmektedir.⁹⁵ Hukuki nitelendirmenin iki hukuk sisteminde farklılık göstermesinin yanı sıra, Anglo Amerikan Hukuk Sistemi dahilindeki ülkelerde kişisel verilerin korunması olay bazlı olarak ele alınmaktadır.⁹⁶ Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde kişisel verilerin korunmasına yönelik eyalet kanunlarıyla sektörel bazda düzenlemeler yer almaktayken, her türlü verinin korunmasını temin eden kapsayıcı düzenlemeler bulunmamaktadır.⁹⁷

İşte hukuk sistemlerindeki bu farklı yaklaşımların bir sonucu olarak kişisel verilerin korunması hakkının temeline ilişkin de farklı görüşler doğmuştur. Çalışmamızın bu

⁹⁴ Güner (n 3) 8.

⁹⁵ A. Çiğdem Ayözgen Özgün, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil* (Genişletilmiş 2. Baskı, Beta Basım 2019) 15; Küzeci (n 3) 67; Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (n 13) 44

⁹⁶ Bakırel (n 32) 27.

⁹⁷ Serdar Çelikel, 'Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri' (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi 2021) 21; Küzeci (n 3) 68.

bölümünde söz konusu görüşlere başlıklar halinde değinilecek ve ardından konuya ilişkin görüşümüz takdim edilecektir.

3.2. Ekonomik Hak Görüşü

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, kişisel verilerin korunması kavramında Amerikan yaklaşımı ekonomik ve teknolojiktir ve Avrupa yaklaşımından farklı olarak bilgi ekonomisi tartışılmaktadır. Bu yaklaşım aslında veri kavramına bakış açısından kaynaklanmaktadır. Bilgi ekonomisi bilgiyi esas alan, bilgiye dayalı bir ekonomi olarak tanımlanabilir. Bilgi ekonomisinde üretim fonksiyonunda temel girdi bilgidir.⁹⁸ Bu kavram kapsamında ekonomide, hangi malların ne miktarda üretileceğini üretimi yapan firmalar değil, bilgiyi elinde bulunduran kuruluşlar belirlemektedir. Daha açık ifade etmek gerekirse örneğin, kadın kıyafeti satan bir veri sorumlusu müşterilerinin; alışveriş alışkanlıklarına, tercih ettiği ürünlere, tercih ettiği renklere ve hatta beden ölçülerine ilişkin bilgilere sahip olduğundan, kıyafetlerin üretimlerinin bu bilgiler doğrultusunda yapılmasını talep edebilecektir. İşte bu noktada da malları alacak olan müşterilerin kişisel tercihleri, üretim bakımından talebi şekillendirdiğinden kişisel veriler üretimin temel belirleyicilerinden biri halini almıştır.⁹⁹ Bu yaklaşım neticesinde, kişisel verilerin korunması bir hak olarak tanınacaksa bunun niteliği konusunda da fikir birliği sağlanmamış ve farklı görüşler ortaya atılmıştır.

3.2.1. Fikri hak görüşü

Kişisel verilerin korunmasını ekonomik anlamda ele alan ilk görüş, kişisel verilerin fikri mülkiyet hakkı kapsamında korunması gerektiğidir. Bu görüş uyarınca, kişisel verilerin korunması ile fikri mülkiyet haklarının korunması amaçları bakımından birbirleri ile kesişmektedirler. Hem kişisel veriler hem de fikri mülkiyet haklarının korunmasındaki ortak amaç bilginin dağıtımını ve kullanımını korumak ve bunun kontrolünü ilgili kişiye vermektir. Bu nedenle de kişisel veriler telif hakkı benzeri bir yaklaşımla korunmalıdır.¹⁰⁰

⁹⁸ Süreyya Yıldırım, 'Bilgi Ekonomisi ve Bilgi Ekonomisinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi' (2004) 7(12) Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 106, 109.

⁹⁹ Yüzbaşı Tobaz (n 64) 67.

¹⁰⁰ Küzeci (n 3) 71; Ayözger Öngün (n 95) 17.

Zira, fikri mülkiyet hukukundaki eser sahibinin eser üzerindeki kamuya sunma ve eserde değişiklik yapılmasını önlemesi gibi manevi hakları ile ilgili kişinin kişisel verileri üzerindeki hakları paralellik göstermektedir. Bu görüşün bir yansıması olarak Facebook örneği gösterilebilir. Facebook, kullanıcılar tarafından Facebook'a yüklenen içerikleri fikri mülkiyet hakları kapsamında değerlendirmekte ve bu verilerin kullanılması hakkını ilgili kişi ile yaptığı lisans sözleşmesi ile devralmaktadır.¹⁰¹

Fikri hak görüşü doktrinde çeşitli nedenlerle eleştirilmektedir. Bu eleştirilerden ilki, kişisel verilerin korunması ile fikri mülkiyet haklarının korunması amaçlarının birbirleri ile benzerlik göstermediği yönündedir. Bu görüşe göre fikri haklardaki amaç; kişinin ürettiği fikirlerin korunmasını sağlayarak kişinin fikri üretim yapmasına katkı sağlamakken, kişisel verilerin korunmasında ise kişinin üretim yapmasına dair bir katkı amacı güdülmemektedir.¹⁰² Bu görüşe ilişkin diğer bir eleştiri ise, fikri hakkın konusu olan eserin kişinin iradesi sonucunda ortaya çıkmasına karşın; kişisel verilerin genel olarak kişilerin tercihlerinden ve davranışlarından doğması, ortaya çıkması için herhangi bir güç ya da çaba sarf edilmesi gerekmediğine ilişkindir.¹⁰³ Bunlara ek olarak, fikri mülkiyet hakkının korunması ekonomik kaygılar taşıırken, kişisel verilerin korunmasında önemli olan ilgili kişinin verilerinin izinsiz olarak işlenmesinin önüne geçilmesidir.¹⁰⁴

Bizim de kanaatimiz, kişisel verilerin fikir ürünü olarak değerlendirilmesinin ve telif hakkı benzeri bir hak ile kişisel verilerin korunmasının mümkün olamayacağı yönündedir. Zira; ilgili kişiye ait adı, soyadı bilgileri veya hastalık ve genetik verilerinin fikri ürün olarak değerlendirilmesi söz konusu olamayacaktır.

¹⁰¹ Bkz. 'Fikri mülkiyet hakları kapsamındaki içerikleri Ürünlerimizde veya Ürünlerimizle bağlantılı şekilde paylaştığımızda, yayınladığımızda veya yüklediğinizde; içeriklerinizi barındırmamız, kullanmamız, dağıtmamız, değiştirmemiz, çalıştırmamız, kopyalamamız, herkese açık olarak sunmamız veya göstermemiz, çevirisini yapmamız ve türevlerini oluşturmamız için ([gizlilik](#) ve [uygulama](#) ayarlarınız doğrultusunda) bize münhasır olmayan, devredilebilir, alt lisanslanabilir, telifsiz ve uluslararası bir lisans vermiş olursunuz. Bu bağlamda örneğin Facebook'ta bir fotoğraf paylaştığımızda, bu fotoğrafı saklamamıza, kopyalamamıza ve hizmetimizi veya kullandığınız diğer Meta Ürünlerini destekleyen hizmet sağlayıcıları gibi başkalarıyla paylaşmamıza (yine ayarlarınız doğrultusunda) izin vermiş olursunuz. Bu lisans, içerikleriniz sistemlerimizden silindiğinde sona erer.' <<https://tr-tr.facebook.com/legal/terms>> Erişim Tarihi 14 Şubat 2022.

¹⁰² Taştan (n 7) 58.

¹⁰³ Küzeci (n 3) 71 vd.

¹⁰⁴ Ayözger Öngün (n 95) 18.

Son olarak, çalışmamızın mülkiyet hakkı görüşü bölümünde belirttiğimiz ve ayrıntılı olarak açıkladığımız eleştirilerin fikri hak görüşü için de öne sürüldüğünü belirtmek isteriz.

3.2.2. Mülkiyet hakkı görüşü

Kişisel verilerin korunmasının hukuki niteliğine yönelik bir diğer görüşe göre, kişisel veriler mülkiyet hakkına¹⁰⁵ konu olan bir kavramdır. Bu görüş uyarınca, kişisel veriler kişiliğin bir uzantısı olmanın yanında kişiliğin de bir ürünüdür ve bu nedenle herkesin kendisine ait verilerin sahibi olduğu kabul edilmeli, kişinin mülkiyetinde olan verilerin kontrolü yine ilgili kişi tarafından sağlanmalıdır. Bu kapsamda, kişisel veriler eşya hukukundaki “şey” olarak değerlendirilmekte ve bu nedenle de ilgili kişinin mal varlığının bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle de kişi, malik sıfatıyla üzerinde tasarrufta bulunma, kullanma ve yararlanma haklarına sahip olduğu diğer şeyler gibi kişisel veriler üzerinde de aynı haklara sahip olacaktır.

Diğer bir ifadeyle kişisel veriler, bir bedel karşılığında satılabilecek ya da kiralanabilecektir.¹⁰⁶ Bunun yanında bu yaklaşımı savunanlar, şirketlerin kişisel verilerin toplanması ve işlenmesinden dolayı ilgili kişiler ile yapılacak pazarlıklar neticesinde birtakım maliyetleri benimsemeye zorlayacak olması nedeniyle şirketlerin daha az veri toplama eğiliminde olacağı ve dolayısıyla kişisel verilerin üzerindeki korumanın artmasına olanak sağlamaya hizmet edeceğini de ileri sürülmektedir.¹⁰⁷

Mülkiyet hakkı görüşünü savunanlar tarafından ortaya atılan bir diğer husus, ilgili kişilerinin çoğu zaman verilerinin işlendiğinden haberinin olmadığı, bu nedenle de herhangi bir hak iddiasında bulunmadıkları ve veri pazarında yok sayıldıklarıdır. Mülkiyet hakkının kabulü halinde, şirketler kişisel veri işleyebilmek amacıyla ilgili kişilerden tasarruf yetkisinin devrine ilişkin onay alacak, ilgili kişiler ise bu durumda

¹⁰⁵ Bkz. M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku* (23. Baskı, Filiz Kitapevi 2021) 28. Mülkiyet Hakkı: Kişiyne eşya üzerinde en geniş yetki sağlayan aynı haktır ve sahibine, hukuk düzeni sınırları içerisinde hakkın konusu olan şeyi kullanma, semerelelerinden yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkileri sağlamaktadır.

¹⁰⁶ Dülger ‘Kişisel Verilerin Korunması’ (n 13) 45; Bakırel (n 29); Ekin (n 31) 24.

¹⁰⁷ Küzeci (n 3) 69.

hangi verilerin kimlerle paylaşılacağını kendisi seçebilecek, bunlara bir bedel biçebilecek ve uygun görmediği takdirde verilerini paylaşmaktan vazgeçebilecektir.

Mülkiyet hakkı görüşü de farklı açılardan eleştirilmektedir. Bu eleştirilerden ilki, mülkiyet hakkının sağladığı tasarrufta bulunma, kullanma ve yararlanma yetkilerinin kişisel veriler bakımından kullanılmasının kabul edilemeyeceği yönündedir.¹⁰⁸ Bu gibi hallerde öncelikle ilgili kişi, kişisel verilerini kendi iradesi ile devrettikten sonra o veriler üzerinde artık tasarrufta bulunamayacak, bağlı haklarını kullanamayacak ve söz konusu kişisel veriler herhangi bir engelle takılmaksızın üçüncü kişilere devredilebilecektir. Bu hallerde de ilgili kişi bakımından geri dönüşü olmayan maddi ve manevi zararların ortaya çıkması söz konusu olabilecektir.¹⁰⁹

Bu görüşe ilişkin getirilen bir diğer eleştiri ise kişisel verilerin üçüncü kişilere devrinin hem süre hem de maliyet olarak elverişsiz olacağıdır. Zira, mülkiyet hakkı görüşünün kabulü halinde her bir kişisel veri için ilgili kişi ile ayrıca pazarlık yapılması gerekebilecek bu durum da hem zaman hem de maliyet olarak taraflara külfet oluşturabilecektir. Öte yandan, ilgili kişinin devrettiği kişisel verilerinin ne şekilde kullanılacağını tam olarak bilmesi mümkün olmayacağından elde edeceği kazanım ile karşılaşabileceği olumsuz sonuçlar arasındaki dengenin kurulması her zaman mümkün olmayacaktır.¹¹⁰

Mülkiye hakkı görüşüne getirilen bir diğer eleştiri ise, ilgili kişilerin kişisel verilerinin mülkiyetlerini devretmeleri karşılığında uygun karşılığı alabileceği ve bu durumun da veri pazarının daha adil olmasını sağlayacağı düşüncesinin veri sahiplerine sorumluluk yüklediğine ilişkindir. Özellikle tarafların eşit olmadığı durumlarda örneğin, bir tarafın işveren diğer tarafın işçi ya da bir tarafın birey diğer tarafın kamu olduğu gibi durumlarda bu süreç, zayıf konumdaki kişilerin aleyhinde bir sonuç doğuracaktır.¹¹¹

Her ne kadar ilgili kişilere kişisel verileri üzerinde kontrol imkânı sağlayabilecek olabilmesi mülkiyet hakkı görüşünün olumlu yönü olarak gözüke de kanaatimizce bu görüşe ilişkin eleştiriler yerindedir. Zira, günümüz teknolojik gelişmeleri ışığında kişisel

¹⁰⁸ Küzeci (n 3) 71; Uncular (n 12) 39.

¹⁰⁹ İlke Gürsel, *İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması* (1. Baskı, Adalet Yayınevi 2016) 49; Bakırel (n 32) 27; Anı (n 47) 61.

¹¹⁰ Ayözger Öngün (n 95) 17.

¹¹¹ Küzeci (n 3) 70; Taştan (n 7) 57.

verilerin paha biçilmez bir değere ulaştığı düşünüldüğünde, verilerin alım satıma konu edilmesi kabul edilebilir olmayacaktır. Bu düşüncenin tek başına kabulü, kişisel verilerin değersizleşmesine ve kişisel veri ile ilgili kişi arasındaki bağın kopmasına neden olacaktır. Bunun sonucu olarak ise kişisel verilerin yeterince korunmaması riski doğabilecektir.

3.3. Kişilik Hakkı Görüşü

Özel hayatın gizliliği ve insan onuru kavramlarını temel alan kişilik hakkı görüşü Kıta Avrupası'nda hâkim olan görüş olmakla birlikte Türk Hukuku'nda da kanun koyucu tarafından benimsenmiş yaklaşımdır.¹¹² Kişisel verilerin kişilik hakkı olarak korunduğunu kabul eden görüşler de kendi içerisinde iki gruba ayrılarak değerlendirilebilir. Bunlar klasik kişilik hakkı görüşü ve yeni kişilik hakkı görüşüdür. Klasik kişilik hakkı görüşü uyarınca kişilik hakkı, bireye sıkı sıkıya bağlı olan mutlak bir haktır ve bu özelliği ile de başkasına devredilemez ve vazgeçilemez hak niteliğindedir.¹¹³ Kişilik hakkı görüşüne göre kişilik hakkının temel amacı; insan onurunu, kişinin yaşam alanını ve bunların temel koşullarını korumaktır. Kişisel verilerin korunması düşüncesinin temelinde de insan onuruyla birlikte kişiliğin özgürce geliştirilmesi hakkı yatmaktadır.

Bu kapsamda, kişinin hangi yaşam ilişkilerinin ne zaman ve hangi sınırlar içerisinde açıklanıp alenileştirilebileceğinde kişinin kendisinin karar vermesi söz konusu olacaktır.¹¹⁴ Bu görüş uyarınca, mahremiyet hakkı kişilik hakkının bir yansıması olup kişisel verilerin korunmasına hizmet etmektedir. Kişisel veriler, ilgili kişinin özel alanı içinde olduğundan bu verilere ilgili kişinin rızası dışında müdahale edilmesi özel alana müdahale anlamına gelecektir. Dolayısıyla kişiler, özel ve gizlilik alanları üzerinde tam ve mutlak bir yetkiye sahiptir. Ancak bu görüş, özel hayatın gizliliğinin yalnızca kişinin mahrem alanındaki bilgileri korumaya yönelik olması, kişinin kamuya açık bilgilerinin ise koruma kapsamında olmaması nedeniyle eleştirilmektedir.

¹¹² Çekin (n 6) 13.

¹¹³ Arpacı (n 77) 106.

¹¹⁴ Şimşek (n 3) 132 vd.; Akgül (n 10) 69 vd.

Yeni kişilik hakkı görüşü uyarınca ise, günümüzde kişisel veriler teknolojik gelişmelerin de etkisiyle bireyin müdahale edebileceğinden çok daha geniş bir alana yayılmış durumdadır. Bu nedenle de bireyin kişisel verilerini kendisinin koruması mümkün olamayacaktır. Buna ek olarak ve kişilik hakkından farklı olarak, kişisel verilerin korunabilmesi veri akışının her adımının izlenmesini gerektirdiğinden verisi işlenen kişi tarafından da bunun yerine getirilmesi olası değildir. Bu görüşü savunanlara göre, kişisel verilerin korunması kendine özgü ihtiyaçların doğması nedeniyle kişilik hakkının yararlandığı korumadan daha etkili bir yolla korunmalıdır ve bu ihtiyacın karşılanması da ilgili kişinin kişisel verilerinin geleceğini tayin hakkına dayandırılması ile mümkün olacaktır.¹¹⁵ Bu görüşü savunanlar, kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak tesis edilmiş genel ilkelerin hüküm altına alındığı, kapsayıcı bir düzenlemenin her zaman gerekli olduğunu belirtmektedir.

Sonuç olarak bizim kanaatimiz kişilik hakkının, kişisel verilerin korunması hakkının önemli bir boyutu olduğu ancak klasik kişilik hakkı görüşünün de tek başına yeterli olmayacağı yönündedir. Zira; kişisel verilerin korunması yalnızca özel hayata dair verilerle sınırlı tutulmamalıdır. Doktrinde farklı yönleriyle savunulan bu üç görüşü de değerlendirdiğimizde kişisel verilerin hukuki dayanağının, kişilik hakkı yönü ön planda olan ve ekonomik boyutu bulunan bir mutlak hak olduğu kabulü uygun bir yaklaşım olacaktır.

4. KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİ

4.1. Kişisel Verilerin İşlenmesi Kavramı

Kişisel verilerin işlenmesi kavramı KVKK'nın 3. maddesi kapsamında düzenlenmektedir.¹¹⁶ İlgili madde uyarınca, kişisel verilerin elde edilmesinden başlayan ve yok etme, silme ya da anonim hale getirme işlemine kadar olan süreçte gerçekleştirilen

¹¹⁵ Taştan (n 7) 66.

¹¹⁶ Bkz. KVKK md. 3: Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi ifade eder.

her türlü işlem KVKK kapsamında veri işleme faaliyeti olarak nitelendirilmektedir. İlgili düzenlemede yer alan faaliyetler tahdidi değildir, sayılan veri işleme halleri örnekleme amacı gütmekte olup herhangi bir sınırlama amacı taşımamaktadır.

Bu nedenle, KVKK'da sayılanlara benzer nitelikteki kişisel veriler üzerinden yapılan; verilerin kombinasyonu, analiz edilmesi gibi işlemler de kişisel verilerin işlenmesi olarak kabul edilecektir. Diğer bir ifadeyle, kişisel veriye her bir temas işleme anlamına gelmekte olup bu tanım, veri sorumlusunun sorumluluk alanının ne kadar geniş olduğunun da bir göstergesidir.¹¹⁷

Kişisel verilerin işlenmesi kavramı incelendiğinde, her ne kadar faaliyetler bakımından bir sınırlama olmasa da veri işleme yöntemleri bakımından bir sınırlamanın getirildiği görülmektedir. Bir başka ifadeyle, kişisel verilerin işlenmesi kavramından ne anlaşılması gerektiği işleme yöntemleri bakımından sınırlandırılarak düzenleme alanı bulmuştur. KVKK kapsamında bir veri işleme faaliyetinden bahsedebilmek için söz konusu faaliyetin ya tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işlenmesi aranmaktadır. Diğer bir ifadeyle bir faaliyetin işleme faaliyeti olarak nitelendirilmesi için faaliyetin otomatik olması, eğer otomatik değilse verinin bir veri kayıt sistemi içerisinde işlenmesi aranmaktadır. Eğer kişisel veriler üzerinde yapılan bir faaliyet bu iki şarttan birini sağlıyorsa bu durumda KVKK anlamında kişisel verilerin işlenmesinden bahsedilebilecektir.

4.1.1. Otomatik yollarla işleme

Her ne kadar KVKK kapsamında veri işleme faaliyetinin tanımlanmasında otomatik işleme kavramı kullanılmışsa da otomatik işlemeden anlaşılması gerekenin tam olarak ne olduğu ne KVKK ne de GDPR'da belirtilmiş durumdadır. Bu kapsamda belirtmek gerekir ki, veri işleme faaliyetlerinde yapılması gerekenlerin tespiti için otomatik işlemenin ne anlama geldiği doğru tespit edilmelidir.

Bu kapsamda, OECD tarafından otomatik işleme, insan müdahalesi ya da yardımı konusundaki ihtiyacı asgari seviyeye indiren, kendi aralarında bağlantılı ve etkileşimli

¹¹⁷ Kaya (n 1) 54; Çekin (n 6) 38.

elektrikli veya elektronik bir sistem tarafından gerçekleştirilen veri işleme faaliyeti olarak tanımlanmıştır. Bunun yanında 108 sayılı Sözleşme ile otomatik işleme teriminden; verilerin kaydı, bu verilere mantıksal ve/veya aritmetik işlemlerin uygulanması, verilerin değiştirilmesi, silinmesi, geri elde edilmesi veya dağıtılması işlemlerinin otomatik veya kısmen otomatik yöntemlerle gerçekleştirilmesinin anlaşılacağı ifade edilmiştir.

Öte yandan, KVKK'nın da gerekçesinde KVKK'nın kapsamı açıklanırken, günümüzde kişisel verilerin gerek özel sektör ve gerekse kamu sektörü tarafından bilişim sistemleri üzerinden otomatik yollarla sıkça kullanıldığı ifade edilmek suretiyle, otomatik yollarla işlemin bilişim sistemleri üzerinden gerçekleştirilen faaliyetlere dayandığı belirtilmiştir.¹¹⁸ Bu açıklamalardan yola çıkarak, otomatik bir veri işleme faaliyetinden söz edilebilmesi için insan etkisinin en aza indirildiği elektronik cihazlar ile bir veri işleme faaliyetinin gerçekleşmesi aranmaktadır.¹¹⁹ Kişisel verilerin otomatik yollarla işlenmesindeki artışa paralel olarak yaşanan ihlallerin niteliği ve ağırlığında farklılıklar yaşanmış ve ilgili kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması için yeni usullere duyulan ihtiyaç artmıştır. Günümüz teknolojileri ele alındığında; bilgisayar, mobil cihaz ve benzeri otomasyon sistemlerinin kullanıldığı her türlü veri işleme kısmen veya tamamen otomatik yollarla veri işlenmesi olarak kabul edilir.¹²⁰ Örneğin, bir işletme tarafından müşterilerine ilişkin iletişim bilgilerinin bilgisayar ortamında tutulması, kullanıcıların kişisel verilerin mobil uygulamalar üzerinden toplanması otomatik yollarla veri işleme faaliyetidir.

4.1.2. Veri kayıt sistemi parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleme

Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik yollarla işlenmesi söz konusu değilse bu durumda otomatik olmayan yollarla, diğer bir deyişle analog olarak, veri işleme söz konusu olabilecektir. Otomatik olmayan yollarla yapılan işleme faaliyetinin KVKK kapsamında değerlendirilmesi ancak, bu faaliyetin bir veri kayıt sisteminin parçası olması halinde söz konusu olabilecektir. Veri kayıt sistemi KVKK'nın 3. maddesinde, kişisel

¹¹⁸ Bkz. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu.

¹¹⁹ Aşikoğlu, Kişisel Verilerin Korunması (n 5)110.

¹²⁰ Kaya (n 1) 35; Çekin (n 6) 22.

verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemi olarak tanımlanmıştır.

Tanımdan da anlaşılacağı üzere, veri kayıt sisteminin belirli kriterlere göre yapılandırılmış olması bir şart olarak aranmaktadır. Bu durumda gelişigüzel toplanmış evrakların bir dolapta durması ya da bir kişinin cep telefonu numarasının bir kâğıdın üzerine yazılması halinde bir veri kayıt sisteminden bahsedilemeyeceğinden bu faaliyetler KVKK kapsamı dışında kalacaktır.¹²¹ Öte yandan bir şirketin, müşterilerini İstanbul ilinde oturan müşteriler olarak sınıflandırması ve bu verileri bir kâğıda yazması halinde bir veri kayıt sisteminden bahsedilebileceğinden söz konusu faaliyet KVKK kapsamında olacaktır.

4.2. Kişisel Verilerin İşlenme Yöntemleri

4.2.1. Verilerin toplanması

Kişisel verilerin toplanması, toplama şekli önem arz etmeksizin kişisel verilerin ilgili kişiden herhangi bir şekilde temin edilmesidir.¹²² Kişisel verilerin toplandığından bahsedebilmek için herhangi bir şekil şartı ya da yöntemin varlığı aranmamaktadır. Örneğin, verilerin ilgili kişiye sorulmak suretiyle temin edilmesi, ilgili kişiden kişisel veri içeren evrakların teslim alınması veya verilerini bir forma girmesi halinde kişisel verilerin toplandığından söz edilmesi mümkün olacaktır. Veri toplamadan anlaşılması gereken, sadece KVKK'da sayılan hallerden ibaret değildir. Bu kapsamda elektronik haberleşme araçlarından yararlanmak suretiyle ilgili kişilerin izlenmeleri, dinlenmeleri ya da fotoğraflarının çekilmesi gibi yöntemler sonucunda elde edilen veriler bakımından da veri toplamadan bahsedilmesi söz konusu olmaktadır.¹²³

Kişisel verilerin toplanması, işleme faaliyetinin başlangıcı, diğer bir ifadeyle ön aşamasıdır. Temin etmenin sözcük anlamına bakıldığında, kişisel verilerin toplayan kişinin hakimiyet alanına ulaşması gerektiği anlaşılmaktadır. Çünkü, kişisel verileri

¹²¹ Taştan (n 7) 47.

¹²² Ayözger Öngün (n 95) 132.

¹²³ Özdemir (n 23) 135.

toplayan kişinin o verileri işlemesi ancak o veriler üzerinde tasarruf yetkisi olmasına bağlı olacaktır.¹²⁴

4.2.2. Verilerin kaydedilmesi, depolanması ve muhafaza edilmesi

Kişisel verilerin kaydedilmesi ise kişisel verilerin işlenmesi amacıyla verilerin bir veri taşıyıcısı üzerine kaydedilmesi veya burada muhafaza edilmesidir. Elle yapılan veri işleme faaliyetlerinde ise kaydetme bir kâğıda ya da bir kayıt kartına verilerin elle yazılmasıdır. Kaydetmeden bahsedebilmek için kaydetmenin verilerin işlenmesi amacıyla yapılması gerekmektedir. Aksi halde söz konusu verilerin temin edilmesi kaydetme olarak nitelendirilemeyecektir.

Kişisel verilerin depolanması, kişisel verilerin veri taşıyıcısına kaydedilerek koruma altına alınmasıdır.¹²⁵ Diğer bir ifadeyle verilerin depolanması, kişisel verilerin CD, mp3, harici bellek gibi veri taşıma aygıtları ile koruma altına alınmasıdır. Örneğin, bir doktorun hastalarına ait sağlık bilgilerini bilgisayar sisteminde tutması verinin depolanması kavramına karşılık gelmektedir. Kişisel verilerin muhafaza edilmesi ise toplanan veya kaydedilen verilerin telefonda yer alan bir uygulamada, bir defterde ya da elektronik bir aygıtta saklanması olarak ifade edilmektedir.¹²⁶

4.2.3. Verilerin değiştirilmesi ve kullanımının engellenmesi

Kişisel verilerin değiştirilmesi, toplanıp depolanan kişisel verilerin içerik olarak şeklinin değiştirilmesini ifade etmektedir. Değiştirme, kaydedilmiş bir verinin içeriğinin tamamlanması ya da başka bir veri ile birleştirilmesi olarak karşımıza çıkabilmektedir.¹²⁷ Kişisel verilerin değiştirilmesi çeşitli nedenlere dayanabilmektedir. Söz gelimi, bir koruma tedbiri olarak şifreleme veya kriptolama yoluyla saklama gayesiyle, kişisel verilerin diğer veriler ile bağlantısının kurulması amacıyla ya da ilgili kişiye ilişkin mevcut durumdaki değişikliği kaydetmek için kişisel veriler değiştirilebilmektedir.¹²⁸ Bir

¹²⁴ Kılıç (n 118) 12.

¹²⁵ Özdemir (n 23) 136.

¹²⁶ Türkmen (n 7) 88.

¹²⁷ Kılıç (n 118) 13.

¹²⁸ Ayözger Öngün (n 95) 132.

örnek vermek gerekirse, bir abonenin faturalarını düzenli ödeyebilmesi için işletmeci tarafından abonenin son adres bilgilerinin fatura bilgilerine işlenmesi, abonenin adres bilgilerinde güncelleme yapılması kişisel verilerin değiştirilmesidir.

Kişisel verilerin kullanılmasının engellenmesi; kişisel verinin ele geçirilmesinin, kişisel veriler üzerinde işlem yapılmasının zorlaştırılması ya da tamamen imkânsız hale getirilmesi anlamına gelmektedir.¹²⁹ Engelleme işlemi, yazılı ya da teknik olarak ya da verilerin saklanması yoluyla da gerçekleştirilebilir. Örneğin, elektronik ortamda tutulan verilerin tutulduğu dosyanın şifrelenmesi ya da fiziki olarak tutulan kişisel verilerin saklandığı yerlere girişin engellenmesi kişisel verilerin kullanılmasının engellenmesi olarak kabul edilecektir.

4.2.4. Verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi

KVKK'nın 7. maddesi uyarınca, mevzuat hükümlerine uygun olarak işlenmesine rağmen, işleme sebeplerinin ortadan kalkması halinde söz konusu kişisel verilerin veri sorumlusu tarafından silinmesi, yok edilmesi ya da anonim hale getirilmesi gerekmektedir.¹³⁰ Ancak, KVKK'da verilerin silinmesi, yok edilmesinin ne anlama geldiğine ve usulünün ne olacağına ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır. İlgili maddenin devamında söz konusu işlemlere ilişkin hususların yönetmelik ile düzenleneceği belirtilmiştir. Düzenlemede bahsedilen yönetmelik ise 01 Ocak 2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir.¹³¹

Kişisel verilerin silinmesi, kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için hiçbir şekilde erişilmez ve tekrar kullanılmaz hale getirilmesidir. Verilerin silindiğinden bahsedebilmek için veri sorumlusu, silinen kişisel verilerin erişilemez ve tekrar kullanılamaz olması için gerekli her türlü teknik ve idari tedbiri ispatlanabilir şekilde almalıdır. Dolayısıyla bu yöntemde kişisel verilerin geri dönüştürülmesinin imkânsız olması aranmamaktadır, önemli olan kişisel veriyi kullanan kişilerin bu verilere bir daha erişememesi veya kullanamamasıdır.

¹²⁹ Türkmen (n 7) 91.

¹³⁰ Bkz. KVKK md. 7: (1) Bu Kanun ve ilgili diğer kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde kişisel veriler resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir. (2) Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesine ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır. (3) Kişisel verilerin silinmesine, yok edilmesine veya anonim hâle getirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

¹³¹ Bkz. 'Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik.' Bundan sonra Yönetmelik olarak anılacaktır.

Diğer bir ifadeyle, veri sorumlusunun teknik yetkinliği dikkate alındığında veri sorumlusu silinen verilere kendi teknik yetkinliklerini kullanarak erişemiyor ve bu durumu da örneğin adli bilişim raporu ile kanıtlayabiliyorsa ilgili verilerin silindiğinden bahsetmek mümkün olacaktır.

Öte yandan, veri kullanıcısı dışındaki üçüncü kişilerin örneğin adli kolluğun bu verileri geri dönüştürerek, verilere erişmesi ve bu verileri kullanması mümkün olabilecektir.¹³² Silme işlemi, bilgisayar ortamında kayıtlı verilerin silinmesi suretiyle gerçekleştirilebileceği gibi, verilerin karalanması gibi verilerin okunmasının imkânsız hale getirilmesi yöntemiyle de gerçekleştirilebilir. Silme işleminde önemli olan kişisel verilerin ortadan kaldırılması, tamamen okunmaz hale getirilmesi daha açık ifade etmek gerekirse veri sorumlusu tarafından erişilemez kılınmasıdır.

Kişisel verilerin yok edilmesi, kişisel verilerin hiç kimse tarafından ve hiçbir şekilde erişilmez, geri getirilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesini ifade etmektedir. Mevzuat kapsamında yok etme işlemi için de herhangi bir teknik ya da yöntem belirtilmemiştir. Yok etme işleminin silme işleminden farkı, kişisel verilerin geri dönüştürülmesinin imkânsız olması gerekliliğidir. Yok etme ile kişisel veriler herkes için erişilemez, geri getirilemez ve kullanılamaz olmalıdır. O halde yok etmeden bahsedebilmek için kişisel verilere, adli bilişim ve veri kurtarma yazılımlarıyla dahi erişilmemesini mümkün kılacak bir yöntem uygulanması gerekmektedir.

Kişisel verilerin anonim hale getirilmesi ise, kişisel verilerin başka verilerle eşleştirilse bile hiçbir şekilde kimliği belirli ya da belirlenebilecek gerçek kişi ile ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesini ifade etmektedir. Kişisel verilerin anonim hale getirilmiş olması için; kişisel verilerin, veri sorumlusu veya üçüncü kişiler tarafından geri döndürme ve verilerin başka verilerle eşleştirilmesi gibi kayıt ortamı ve ilgili faaliyet alanı açısından uygun tekniklerin kullanılması yoluyla bile kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemez hale getirilmesi gerekir.¹³³ KVKK kapsamında kişisel veri kimliği belirli ya da belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi olarak tanımlanmış olup bilginin gerçek kişiyi belirlemesi ya da belirlenebilir

¹³² Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 33.

¹³³ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu 6698 sayılı Kanunda Yer Alan Terimler' <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/d077ff3c-887a-46ab-b284-9c25b47e3a69.pdf>> Erişim Tarihi 16 Şubat 2022.

olmasını sağlama özelliğinin sonlandırılması halinde anonimleştirme söz konusu olacaktır. Bu kapsamda verilerin sadece maskelenmesi anonimleştirme için yeterli bir yöntem olmayacaktır çünkü maskeleyen yöntemde başka verilerle eşleştirme ile ilgili kişiye erişilmesi mümkün olmaktadır. Anonimleştirme ile elde edilmesi beklenen sonuç, işlemin sonucunda adli bilişim uygulamaları gibi yöntemlerle verilerin gerçek kişiler ile eşleştirme olanağının olmamasıdır.¹³⁴

Ek olarak, anonimleştirme ile anonim veri terimlerinin birbirlerinden farklı olduğunun belirtilmesi de faydalı olacaktır. Şöyle ki; anonim veri baştan itibaren belirli bir kişi ile ilişkilendirilmeksizin elde edilen ve daha sonra belirli bir kişiyle ilişkilendirilmesi mümkün olmayan veriler iken anonimleştirilmiş verilerin başlangıçta kime ait olduğu bilinmemekte ancak ilgili kişi ile veri arasındaki bağ daha sonra koparılmaktadır.¹³⁵

Bu noktada belirtmek isteriz ki, silme ve yok etme kavramları ile bu işlemler bakımından hangi yöntemlerin kullanılacağı konusunda uygulamada veri sorumluları nezdinde kafa karışıklığı bulunmaktadır. Zira, Kurul tarafından verilen kararlar ve hazırlanan dokümanlarda da silme ve yok etme kavramlarının sınırları tam olarak çizilmemekte, söz konusu kavramlara ilişkin yeknesaklık sağlanamamaktadır. Kanaatimiz KVKK'nın yürürlüğe girme aşamasında, silme kavramının bir verinin dijital olarak veri sorumlusu tarafından işlenmesine engel olacak bir yöntemin geliştirilmesi; yok etme kavramının ise fiziksel evrak ve cihazların imha edilmesi şeklinde değerlendirilmesinin amaçlandığı ve ancak kavramların bilinçsiz kullanımı nedeniyle farklı şekilde yorumlandığı yönündedir.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, Kurul silme kavramını veri sorumlusunun teknik yetkinliği göz önüne alındığında, veri sorumlusunun ilgili verilere erişemeyecek yöntemleri geliştirmesini aramaktadır. Ancak uygulamada bu kavramlar arasındaki sınırların net olarak çizilememesi, veri sorumluları açısından belirsizliklere yol açtığından Kurul tarafından verilen kararlar ile kavramlar arasındaki farkın net olarak belirlenmesi ve hatta söz konusu işlemlerin ne şekilde gerçekleştirilebileceğine ilişkin ayrıntılı açıklamalar ile örneklere yer vermesi isabetli olacaktır.

¹³⁴ Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 34.

¹³⁵ Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu 6698 sayılı Kanunda Yer Alan Terimler'.

4.3. Kişisel Verileri İşleme Sürecinin Aktörleri

4.3.1. Veri sorumlusu

Veri sorumlusu, KVKK kapsamında verilerin korunması için belirlenen görev ve yükümlülüklerin esas muhatabı olarak tanımlanabilir.¹³⁶ Veri sorumlusu KVKK'da kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek ya da tüzel kişi olarak tanımlanmıştır.¹³⁷ Bu kapsamda veri sorumlusu kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ya da tüzel kişiler olabilecektir.¹³⁸ Veri sorumlusunun tanımı her ne kadar açık olsa da uygulamada veri sorumlusunun belirlenmesi her zaman kolay olmamaktadır. Ancak veri sorumlusunun doğru belirlenmesi kişisel verilerin korunması için hayati öneme sahiptir çünkü, veri sorumlusu kim ise KVKK'da düzenlenen yükümlülüklerin ve yükümlülüklerin ihlali halinde yaptırımların muhatabı da doğrudan o kişi olacaktır. Bu nedenle veri sorumlusunun belirlenmesi için aşağıdaki soruların cevabının kim tarafından belirlendiğinin doğru tespit edilmesi önem arz etmektedir.¹³⁹

- Kişisel verilerin toplanma yöntemlerinin ne olacağı,
- Hangi kişisel verilerin işleneceği,
- Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği,
- Kimlerin kişisel verilerinin işleneceği,
- İşlenen kişisel verilerin aktarılıp aktarılmayacağı, aktarılacaksa kimlere ve ne amaçla aktarılacağı,
- Kişisel verilere kimlerin erişimi olacağı,
- Kişisel verilerin ne kadar süre saklanacağı,
- Saklama süresi sona erdikten sonra kişisel verilere ne yapılacağı.

Yukarıda belirtilen soruların cevabına ilişkin karar verme yetkisine sahip kişi veri sorumlusudur. Özetle veri sorumlusu, kişisel verilerin elde edilmesinden saklanma

¹³⁶ Çelikel (n 97) 84.

¹³⁷ Bkz. KVKK md. 3.

¹³⁸ Çekin (n 6) 41.

¹³⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Veri Sorumlusu Veri İşleyen' <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4195/Veri-Sorumlusu-ve-Veri-Isleyen>> Erişim Tarihi 16 Şubat 2022.

süresinin sona erme süresine kadar geçen süre içerisinde kişisel veriler ile yapılacak her türlü işleme ilişkin karar verme yetkisi olan kişi olarak tanımlanmaktadır.¹⁴⁰

Bir şirket bünyesinde bulunan birimlerin tüzel kişiliği bulunmadığından, bu birimlerin veri sorumlusu olması mümkün değildir. Buna karşın, bir şirketler topluluğunu oluşturan şirketlerin her biri ayrı tüzel kişiliğe sahip olduğundan bu şirketlerin her birinin birbirinden bağımsız olarak veri sorumlusu olması mümkün olabilecektir.¹⁴¹ Tüzel kişilerde veri sorumlusu, tüzel kişiliğin kendisidir. Tüzel kişiler tüm hukuki işlemleri organları aracılığıyla yerinde getirir, bu durumda kişisel verilerin işlenmesine ilişkin işlemler de bu organlar veyahut tüzel kişilik bünyesindeki gerçek kişiler tarafından yerine getirilir. Ancak bu durum veri sorumlusunun tüzel kişinin kendisi olduğu gerçeğini değiştirmeyecektir.¹⁴² Yani, tüzel kişiliğin bünyesinde çalışan herhangi bir işçi ve hatta üst düzey bir yönetici dahi veri sorumlusu sıfatını haiz olmayacak ya da tüzel kişilik tarafından herhangi bir çalışan veri sorumlusu olarak belirlenemeyecektir. Veri sorumlusu terimini basit bir örnek ile açıklamak gerekirse, işyerinde çalışanlarının özlük dosyalarını bir veri kayıt sisteminin parçası olarak işleyen şirket tüzel kişilik olarak veri sorumlusu sıfatını haiz olacaktır.

Bu aşamada uygulamada karşılaşılabilecek bir soruna değinilmesinde fayda olacaktır. Yukarıda da belirtildiği üzere kanun koyucu, veri sorumlusunun gerçek ya da tüzel kişi olabileceğini belirtmiştir. Diğer bir ifadeyle veri sorumlusundan bahsedebilmek için hukuki anlamda bir kişiden bahsedilmesi gerekmektedir. Ancak, kişisel veri işleme amaç ve vasıtalarının belirlenmesinde örneğin, kat malikleri kurulu gibi tüzel kişiliği bulunmayan bir kişi topluluğunun sorumlu olduğu hallerde bunların kişi olarak kabul edilmesi mümkün olmayacağından veri sorumlusunun tespitinde sorunların yaşanması söz konusu olabilecektir. Bu gibi durumların ne şekilde değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 22.07.2020 tarih ve 2020/560 sayılı kararı ile açıklık getirmiştir.¹⁴³ Kurul tarafından KVKK'nın veri sorumlusuna ilişkin getirdiği tanımın, hayatın olağan akışına uygunluğunun sağlanması ve pratikte ortaya çıkan sorunların çözülebilmesi amacıyla geniş yorumlanması gerektiği; bu kapsamda her ne

¹⁴⁰ Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (n 19); Develioğlu (n 31) 13.

¹⁴¹ Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Veri Sorumlusu Veri İşleyen'.

¹⁴² Oğulcan Özkan, 'Kişisel Verilerin Korunması' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2020) 96.

¹⁴³ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 22.07.2020 tarih ve 2020/560 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6798/2020-560>> Erişim Tarihi 16 Şubat 2022.

kadar tüzel kişiliği haiz olmasa da kat malikleri kurulunun veri sorumlusu olarak değerlendirilebileceği ve KVKK'dan kaynaklanan yükümlülüklerin de kat maliklerinin yükümlülüğü olacağı belirtilmiştir.

İlgili karar her ne kadar Kurul tarafından uygulamada kafa karışıklığına yol açan bir sorunu çözümlenmeye ilişkin olsa da KMK veya sair mevzuatlar kapsamında düzenlenmeyen bir yükümlülüğün Kurul tarafından verilen bir karar ile kat malikleri kuruluna yüklenmesi hukuken mümkün olamayacaktır. Kurul, kararda kıyas ve yorum yoluyla kat malikleri kurulunun da veri sorumlusu olabileceğini belirtmektedir. Ancak hem cezai hem de idari yaptırımlar ile karşılaşabilecek veri sorumlusunun belirlenmesi aşamasında veri sorumlusu kavramının, yorum yoluyla genişletilmesi kabul edilebilir olmadığından kanaatimizce ilgili karar isabetsiz ve hukuka aykırı bir karardır. Zira, KMK kapsamında kat malikleri kuruluna bu şekilde bir yükümlülük yüklenmemiş olmasının yanında, KVKK'da da açıkça veri sorumlusunun ancak gerçek ve tüzel kişiler olabileceği belirtilmiştir. Bu durum özelinde, kat maliklerinin veri sorumlusu sayılabilmesi ya KMK kapsamında kat maliklerinin tüzel kişiliğinin olduğunun düzenlenmesine veyahut da veri sorumlusu tanımdan gerçek ve tüzel kişi ifadesinin çıkarılması ile mümkün olabilecektir. Bu kapsamda bizim konuya ilişkin genel kanaatimiz, hukuka aykırı uygulamalara sebebiyet vermemek adına öncelikle Kurul tarafından verilen karara ilişkin aksi yönde bir değerlendirme yapılması gerektiği yönündedir. Ardından bu gibi sorunların çözümlenmesi için KVKK'nın lafzının ve amacının uygun hale getirilmesi ve ayrıca uygulama ile mevzuat arasındaki uyumun sağlanabilmesi amacıyla KVKK'da yer verilen veri sorumlusu tanımının düzenlenmesi ve tanımdan “gerçek ve tüzel kişi” ifadesinin çıkarılması yerinde olacaktır.

4.3.2. Veri işleyen

KVKK'da yer alan tanım itibari ile veri işleyen, veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına verileri işleyen gerçek ya da tüzel kişiyi ifade etmektedir.¹⁴⁴ Tanımdan da anlaşılacağı üzere, veri işleyenin veri işleme faaliyetini veri sorumlusunun talimat ve emirleri ile sınırlı olarak gerçekleştiriyor olması gerekmektedir. Veri işleyen

¹⁴⁴ Bkz. KVKK md. 3.

terimi ile anlatılmak istenen veri sorumlusunun çalışanları değil, dışarıdan hizmet alınan üçüncü kişilerdir.¹⁴⁵ Tıpkı veri sorumlusu gibi veri işleyenler de gerçek veya tüzel kişi olabilir. Ayrıca bir gerçek ya da tüzel kişinin, farklı verilere ilişkin olarak, aynı anda hem veri sorumlusu hem de veri işleyen rolünü üstlenmesi mümkündür. Örneğin, bir muhasebe şirketi kendi çalışanları ile ilgili tuttuğu verilere ilişkin veri sorumlusu rolünde iken; müşterileri olan kişilere ilişkin tuttuğu veriler bakımından veri işleyen rolünde olacaktır. Bu iki rol arasındaki farkın önemi ise, KVKK'nin kişisel veri işleme faaliyetleri bakımından öngördüğü yükümlülüklerin esas muhatabının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde veri sorumlusu ve veri işleyenin yükümlülüklerine ilişkin değerlendirmeye yer verileceğinden bu kısımda yükümlülüklerle ilişkin ayrıca bir bilgi verilmeyecektir.

5. KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNDE HÂKİM OLAN İLKELER

5.1. Genel Olarak

KVKK kapsamında, uluslararası düzenlemelerde olduğu gibi veri işleme faaliyetlerinin tüm aşamalarında uyulması gereken genel ilkelere yer verilmiştir. Söz konusu ilkeler genel itibarıyla birbirlerini tamamlayan ve kişisel veri işleme faaliyetlerinin insan onuru ve değerlerine uygun yapılmasını amaçlayan düzenlemelerdir.¹⁴⁶ Hukuk kuralları düzenlemeleri kaleme alınırken her ne kadar, düzenleme konusu ilgili alana ilişkin tüm durumlar göz önüne alınarak düzenleme yapılması amaçlansa da tüm durumların öngörülemez olması nedeniyle hukuk kurallarına tabi olan herkesin uyması gereken bazı temel ilkelerin belirlenmesi yoluna gidilmektedir.¹⁴⁷ Bu duruma örnek olarak

¹⁴⁵ Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Veri Sorumlusu Veri İşleyen'. Kurum, veri işleyenin, veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen, veri sorumlusunun organizasyonu dışındaki gerçek veya tüzel kişiler olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Kurum, veri işleyenin kişisel verileri kendisine verilen talimatlar çerçevesinde işleyen, veri sorumlusunun kişisel veri işleme sözleşmesi yapmak suretiyle yetkilendirdiği ayrı bir gerçek veya tüzel kişi olduğunu da açıkça belirtmektedir. Aksi yönde görüş için bkz. Taştan (n 7) 72.

¹⁴⁶ İbrahim Korkmaz, 'Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme' (2016) 124 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 81, 99; Gürsel (n 109) 209

¹⁴⁷ Anı (n 47) 89.

hukukumuzda TMK'nın başlangıç hükümleri gösterilebilir. Bu gibi düzenlemelerin temel amacı, ilgili düzenlemede uygulanacak uygun bir norm olmayan ve fakat kötüye kullanımın açık olduğu hallerde, genel ilkelere dayanılarak kötüye kullanımın önlenmesidir.

KVKK kapsamında da çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklayacağımız üzere, kişisel verilerin işlenmesi için açık rıza ve diğer hukuka uygunluk nedenleri düzenlenmiş olsa da ilgili kişilerin haklarının korunmasının temini amacıyla her veri işleme faaliyetinde mutlak suretle uyulması gereken bazı temel ilkeler belirlenmiştir. Kişisel veriler diğer hukuka uygunluk nedenlerine dayanılarak işlense dahi bu işlemenin aynı zamanda genel ilkelere de uygun olması gerekecek, aksi halde hukuka aykırı bir veri işleme faaliyeti söz konusu olacaktır.¹⁴⁸ KVKK kapsamında genel ilkeler düzenlenmiş olmasına karşın, bu ilkelere uyulmamasının yaptırımına yer verilmemiştir. Ancak Kurul kararlarında genel ilkelere aykırılığın, KVKK md. 12'de düzenlenen işleme faaliyetine ilişkin teknik ve idari tedbirleri alma yükümlülüğünün ihlali olarak ele alındığı ve idari para cezası uygulanmasına gerekçe olarak gösterildiği görülmektedir.¹⁴⁹ Buna ek olarak, söz konusu ilkelere aykırı veri işleme faaliyeti gerçekleştirilmesi ve ilgili kişinin bir zararının doğması halinde KVKK'nın 11/ğ bendine dayanarak ilgili kişinin zararını veri sorumlusundan talep etme hakkı da doğacaktır.¹⁵⁰

KVKK kapsamında söz konusu ilkeler; hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, işlendikleri amaç ile bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma, ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme olmak üzere beş başlık altında düzenlenmiştir.¹⁵¹ Aşağıda söz konusu genel ilkeler başlıklar halinde incelenecektir.

¹⁴⁸ Çekin (n 6) 42; Develioğlu (n 31) 44; Bakırel (n 32) 59.

¹⁴⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurul'u kararı için bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5417/Kanunda-Yer-Alan-Genel-Ilkelere-Aykiri-Sekilde-Kisisel-Veri-Islenmesi-Hukuka-ve-Durustluk-Kurallarına-Uygun-Olma-ile-Belirli-Acik-Ve-Mesru-Amaclar-Icin-Isleme-Ilkelerine-Aykiri-Kisisel-Veri-Islenmesi>> Erişim Tarihi 17 Şubat 2022.

¹⁵⁰ Taştan (n 7) 48.

¹⁵¹ Bkz. KVKK md. 4.

5.2. Hukuka ve Dürüstlük Kuralına Uygun Olma

Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesi, kişisel verilerin korunması hukukunun birincil ilkesi olarak değerlendirilebilir. Çünkü söz konusu ilke, diğer ilkeleri kapsayıcı bir özelliğe sahiptir ve genel ilkelere uygunluktan bahsedebilmek için mutlak surette var olması gerekmektedir.¹⁵²

Hukuka uygunluk; kişisel veri işleme faaliyetlerinde gerek yasalarla gerek ikincil düzenlemelerle getirilen hükümlere uygun davranılmasını ifade etmektedir ve evrensel hukuk ilkelerine uygun hareket etme yükümlülüğü de bu ilkenin kapsamındadır.¹⁵³ Baskın görüş bu olmakla birlikte, KVKK'nın 4., 5. ve 6. maddelerinin hukuka uygunluğunun tespitinde dikkate alınması gerektiği, KVKK'nın getirdiği diğer yükümlülüklerle ve veri koruma düzenlemelerine aykırılıkların bu ilke kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği, aksi halde KVKK'nın 12. maddesi hükmünün uygulama alanının KVKK'nın amacına uygun olmayacak şekilde genişlenmesi riskinin doğacağı yönünde görüş de bulunmaktadır.¹⁵⁴ Ancak bu görüşün kabulünün, kişisel verilerin korunması alanını daraltacağı ve düzenlemenin amacına ters düşeceği için kabul edilebilir olmadığı kanaatindeyiz. İşleme faaliyetinin hukuka uygun olması gerektiği Kurul kararlarında da sıkça yer almakta ve hukuka aykırılık nedeniyle idari para cezası uygulanmasına karar verilmektedir. Nitekim, Kurul 6.02.2020 tarih ve 2020/103 sayılı kararında; potansiyel müşteri kazanmak amacıyla ilgili kişinin haberi olmaksızın banka hesabı açan veri sorumlusu banka hakkında ilgili kişinin açık rızası ve veri işlemeyi meşru kılan herhangi bir sebebin olmaması nedeniyle işleme faaliyetinin hukuka aykırı olduğunu belirterek ihlal kararı vermiştir.¹⁵⁵

Dürüstlük kuralına uygun olma ise TMK'nın 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağının kişisel verilerin korunması alanındaki

¹⁵² Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Sıkça Sorulan Sorular' <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4196/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Hakkinda-Sikca-Sorulan-Sorular>> Erişim Tarihi 17 Şubat 2022; Küzeci (n 3) 228; Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 109.

¹⁵³ Küzeci (n 3) 228; Aşkoğlu, Kişisel Verilerin Korunması (n 5)74; Türkmen (n 7) 92; Korkmaz (n 147) 100.

¹⁵⁴ Nafiye Yücedağ, 'Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler' (2019) 1(1) Kişisel Verileri Koruma Dergisi 47, 49, Çekin (n 6) 45.

¹⁵⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 06.02.2020 tarih ve 2020/103 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6733/2020-103>> Erişim Tarihi 16 Şubat 2022.

yansımadır.¹⁵⁶ Baskın ve bizim de katıldığımız görüş bu olmakla birlikte bir görüşe göre, belirtilen ilke TMK'nın 2. maddesinde belirtilen dürüstlük kuralı ile eş anlamlı değildir ve ilkeden anlaşılması gereken özellikle veri sorumlularının haklarını kullanırken ilgili kişilere adil davranmakla yükümlü olmasıdır.¹⁵⁷ Dürüstlük kuralını kişisel verilerin korunması çerçevesinde ifade etmek gerekirse bu ilke; veri sorumlusunun, veri işleme faaliyetlerini gerçekleştirirken ilgili kişilerin çıkarlarını ve makul beklentilerinin dikkate alınması gerektiği şeklinde ifade edilebilir. Bu kapsamda, işlemlerin ilgili kişi için şeffaf olması ve ilgili kişinin bilgilendirilmiş olması da gereklidir.¹⁵⁸

Bu ilke veri işleme faaliyetinde her halükarda uyulması gereken ilkelerden olduğundan Kurul tarafından birçok kararda bu ilkeye uyulmaması nedeniyle veri sorumlusu hakkında idari para cezası uygulanmasına hükmedilmiştir. Örneğin Kurul, 01.01.2019 tarih ve 2019/294 sayılı kararında veri sorumlusunun ilgili kişiye ait kişisel verileri elinde bulundurmasına rağmen, elinde herhangi bir kişisel veri bulunmadığını belirtmesinin şeffaflık ile bağdaşmadığını ve bu durumun da dürüstlük kuralına aykırı olduğunu belirtmiştir.¹⁵⁹ Kurul 01.04.2019 tarih 2019/104 sayılı bir diğer kararında, açık rızanın özgür irade ile açıklanması gerektiğinden ilgili kişinin açık rızasının alınmasını, bir ürün veya hizmetin sunulması ya da ürün veya hizmetten yararlandırılmasının ön şartı olarak ileri sürülmesinin hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesine aykırılık teşkil ettiğine karar vermiştir.¹⁶⁰ Kararlardan da anlaşılacağı üzere, veri işleme faaliyetleri sırasında genel ilkelere özellikle de hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesine sadık kalınması önem arz etmektedir.

5.3. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma

İşlenen kişisel veriler gerçeğe uygun ve güncel olmalıdır. Bu doğrultuda veri sorumlusu, verilerin hatasız ve eksiksiz bir biçimde saklanması için kendisinden beklenecek her türlü önlemi almakla yükümlüdür. Nitekim KVKK'nın 11. maddesi kapsamında düzenlenen

¹⁵⁶ Taştan (n 7) 48; Özdemir (n 23) 138; Yüzbaşı Tobaz (n 64) 333.

¹⁵⁷ Çekin (n 6) 45.

¹⁵⁸ Küzeci (n 3) 230.

¹⁵⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 01.01.2019 tarih ve 2019/294 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6556/2019-294>> Erişim Tarihi 16 Şubat 2022.

¹⁶⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 01.04.2019 tarih ve 2019/104 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5481/2019-104>> Erişim Tarihi 16 Şubat 2022.

ilgili kişinin kendisine ait yanlış verilerin düzeltilmesi hakkı bu ilkenin bir yansımasıdır.¹⁶¹ Kişisel verilerin doğru olarak tutulması, kişisel verileri işleyen kişi yanında ilgili kişinin çıkarları açısından da önem arz etmektedir. Kişisel verilerin hatalı tutulması, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerini, ekonomik çıkarlarını ve manevi bütünlüğünü zedeleyici sonuçlar doğurabilir.¹⁶² Kişisel verilerin doğruluğu, sadece verinin elde edilmesi ve kaydedilmesi aşamasında değil tüm veri işleme sürecinde sağlanmalıdır.

Kişisel verilerin doğru tutulması mutlak bir zorunluluk olmakla birlikte, verilerin gerektiği durumlarda güncel tutulması da zorunluluk teşkil etmektedir. Verinin gerektiğinde güncel olması, verinin artık doğru bir veri olmaması halinde o verinin güncellenmesini ifade eder.¹⁶³ Verilerin güncel tutulması, veri sorumlusunun verilerin güncelliği ile ilgili sürekli olarak ilgili kişilerin içinde bulunduğu yeni durumları araştırması zorunluluğu anlamına gelmemektedir. Bu durumda olması gereken, veri sorumlularının ilgili kişinin bilgilerinin doğru ve güncel olmasını temin edecek kanalları açık tutarak, ilgili kişinin verilerine ilişkin değişiklikleri kendilerinin yapabilmesine ya da veri sorumlusunu değişiklikler hakkında bilgilendirmesine imkân sağlaması ve bu yönde gerekli çabayı göstermesidir.¹⁶⁴ Güncelleme ve doğrulama imkânının dijital ortamda sunulması şart değildir. Bu imkânın diğer araçlarla da sağlanması mümkündür, önemli olan veri sorumlusunun bilgilerin güncellenmesi amacıyla etkin yolları ilgili kişiye sunmasıdır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki, verilerin güncel tutulması işlenen tüm veriler bakımından bir zorunluluk olarak değil, gerekli hallerde güncel tutulması olarak algılanmamalıdır. Örneğin, ilgili kişilerin ödeme bilgilerini işleyen ve aylık olarak ödemeye ilişkin bilgileri kişinin iletişim adreslerine gönderen veri sorumlusu, bu bilgilerin güncel tutulmasını sağlamak zorundadır. Öte yandan, veri sorumlusunun örneğin, hukuki yükümlülüğünü yerine getirmek için arşivleme amacıyla sakladığı verileri güncel tutması beklenmeyecektir. Bir diğer örnek olarak, internet üzerinden sağlanan hizmetler bakımından, ilgili kişiye bilgilerini güncelleyeceği formlar sunmak ya

¹⁶¹ Bakırel (n 32) 61.

¹⁶² Küzeci (n 3) 243; Akgül (n 10) 132; Korkmaz (n 147) 101.

¹⁶³ Türkmen (n 7) 96.

¹⁶⁴ Küzeci (n 3) 244; Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 113; Bakırel (n 32) 62; Aksi yönde görüş için bkz. Özdemir (n 23) 139.

da ilgili kişilerin üyelik sayfalarında verilerin güncellenmesi imkân sağlamak gösterilebilir. Kurul 16.01.2020 tarih ve 2020/32 sayılı kararında, veri sorumlusu bankanın ilgili kişinin eski iş adresine kredi kartının teslim edilmesinde bankanın ilgili kişinin bilgilerini güncellemesi noktasında makul ve yeterli çabayı göstermediği gerekçesiyle ihlal kararı vermiştir.¹⁶⁵

5.4. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar ile İşleme

KVKK'da yer alan temel ilkelerden bir diğeri, kişisel verilerin belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenmesidir. KVKK'nın gerekçesine bakıldığında bu ilke, veri sorumlusunun veri işleme amacını açık ve kesin olarak belirlemesi ve bu amacın meşru olması gerektiği, bu amaçlar dışında veri işlenmesi halinde sorumluluğun doğacağı şeklinde açıklanmaktadır. Bu doğrultuda bu ilke uyarınca, kişisel verilerin toplanma ve işleme amacının mümkün olduğunca açık bir şekilde tanımlanması ve belirlenmesi zorunludur. Veri sorumlularının pek çok amaç doğrultusunda veri işleme faaliyetinde bulunması mümkün olsa da bu amaçların önceden belirlenerek işleme faaliyeti çerçevesinde yapılacak aydınlatma kapsamında ilgili kişinin bilgilendirilmesi, ilgili kişinin kişisel verileri üzerindeki denetim hakkının bir gereğidir.¹⁶⁶

Bu ilke kapsamında, gelecekte ortaya çıkma ihtimali olan ve mevcut durumda bilinmeyen amaçlar için kişisel verilerin işlenmesi mümkün olmayacaktır. Diğer bir ifadeyle, kişisel verilerin ileride başka bir amaçla kullanılabileceği düşüncesiyle işlenmesi bu ilkenin ihlal edildiği sonucunu doğuracaktır.¹⁶⁷ Örneğin, veri sorumlusunun sattığı malların müşteriye ulaştırılması amacıyla işlediği adres bilgilerine ek olarak, mevcut durumda göndermediği ancak ileride ürünlerin tanıtımı amacıyla SMS gönderilebileceği ihtimaline binaen müşterilerinin cep telefonu bilgisini de işlenmesi bu ilkeye aykırılık teşkil edecektir. Dolayısıyla bu ilke veri sorumlusuna, veri işleme faaliyetine başlamadan önce verinin hangi amaçla işleneceğini kesin bir biçimde belirleme ve aynı zamanda belirlemiş olduğu amaçlar hakkında ilgili kişiye bildirimde bulunma yükümlülüğü getirmektedir.¹⁶⁸

¹⁶⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 16.01.2020 tarih ve 2020/32 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6700/2020-32>> Erişim Tarihi 17 Şubat 2022.

¹⁶⁶ Güner (n 3) 60.

¹⁶⁷ Başalp (n 5) 37; Taştan (n 7) 51; Yücedağ (n 155) 53.

¹⁶⁸ Aşıkoğlu, Kişisel Verilerin Korunması (n 5)168; Bakırel (n 32) 63; Yücedağ (n 155) 52.

İlke uyarınca kişisel verilerin işlenmesi için öngörülen amacın meşru olması da aranmaktadır. İşleme amaçlarından hangilerinin meşru sayılacağı KVKK kapsamında belirtilmemişse de madde gerekçesinde bir tanım yapılmıştır. Gerekçe uyarınca meşru olma, işlenen kişisel verilerin veri sorumlusunun sunduğu hizmetle veya yapmış olduğu işle bağlantılı olması ve hizmetlerin gerçekleştirilmesi için gerekli olmasını ifade etmektedir.¹⁶⁹ Nitekim Kurul da, ilgili kişinin kendisine ait iş ve işlemlerde kendisine ulaşılması amacıyla vermiş olduğu telefon numarası bilgisinin, veri sorumlusu tarafından eşine ulaşılma amacıyla kullanılmasının kişisel verilerin işlenmesinde belirli, açık ve meşru amaçlar için işleme ilkesine aykırılık oluşturduğunu belirtmiştir.

Bu aşamada uygulamada sorunlara neden olabilecek bir durum olan, kişisel verilerin işlenme amaçlarında sonradan değişiklik olması halinin de değerlendirilmesi gerekecektir. Zira veri işleme faaliyetleri bakımından belirlenmiş amaçların belirli, açık ve meşru olması bu amacın değiştirilmesini yasaklamamaktadır. Gerçekten de belirlenmiş bir veri işleme amacı verilerin işlenmesi sırasında değişiklik gösterebilir ya da farklı ihtiyaçlar doğrultusunda değiştirilmek istenebilir. KVKK kapsamında bu duruma ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamakla birlikte bizim de katıldığımız ve baskın olan görüş uyarınca, işleme faaliyeti sırasında amacın değiştiği ya değiştirilmek istendiği durumlar bakımından yeni amaçlara ilişkin olarak ilgili kişinin yeniden aydınlatılması ve gerekli ise ayrıca açık rıza alınması gerektiği yönündedir.¹⁷⁰ Ancak bu konu uygulamada tartışmalara neden olduğundan KVKK kapsamında özel bir düzenleme öngörülmemiş olmasının bir eksiklik olduğu da belirtilmelidir.¹⁷¹

5.5. İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma

Bu ilke; belirli, açık ve meşru amaçlarla işlenme ilkesinin devamı ve tamamlayıcısı olarak nitelendirilebilecektir.¹⁷² Madde gerekçesinde bu ilke, işlenen verilerin belirlenen amaçların gerçekleştirilmesine elverişli olması, amacın gerçekleştirilmesiyle ilgili

¹⁶⁹ Güner (n 3) 61.

¹⁷⁰ Güner (n 3) 62; Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 126; Özdemir (n 23) 141; Develioğlu (n 31) 48. Konuya ilişkin olarak diğer bir görüşe göre ise yeni amaçların makul beklenti kapsamında kalması ve meşru bir amaç olması halinde ayrıca açık rıza alınması gerekmeyecektir. Bkz. Küzeci (n 3) 243; Çekin (n 6) 48; Taştan (n 7) 51.

¹⁷¹ Çekin (n 6) 49.

¹⁷² Aşıkoğlu, Kişisel Verilerin Korunması (n 5)172.

olmayan veya ihtiyaç duyulmayan kişisel verilerin kullanılmaması ve işlenen verilerin sadece amacın gerçekleştirilmesi için gerekli olanla sınırlı tutulması gerekliliği olarak açıklanmıştır.¹⁷³

İlkenin temel amacı, işleme amacının gerçekleştirilmesi için en az sayıda verinin kullanılmasının (“veri ekonomisi”) temin edilmesidir.¹⁷⁴ Bu ilkeye göre, veri sorumlusu veri toplamaya başlamadan önce amacına ulaşmak için hangi verilerin kullanılmasının gerekli olduğunu belirlemeli, kişisel verileri amaca ulaşmak için yeterli miktarda toplamalı, gerektiğinden fazla veri toplamamalı ve amaca ulaşmak için mümkün olan en az veriyi toplamalıdır.¹⁷⁵ Örneğin, bir işyerinde çalışanın güvenliğini sağlamak amacıyla yerleştirilen güvenlik kameralarının işyerinin dışında da çok geniş bir alanı görmesi halinde amacı aşan bir veri işleme faaliyetinden söz edilebilecektir. Ya da veri sorumlusu işverenin iş görüşmesinde, işçinin yapacağı görev ile ilgili olmayan ve iş ilişkisi açısından öğrenilmesi gereksiz olan bilgileri öğrenmeyi talep etmesi halinde de söz konusu veri işleme faaliyeti, veri işleme amacı ile bağlantılı olmayacak ve ayrıca ölçülülük ilkesi ile de bağdaşmayacaktır.

Öte yandan ilke kapsamında kişisel verilerin toplanması için belirlenen amaca kişisel verilerin işlenmesinden başka araçlar kullanılarak ulaşılabilir ise ve bu araçlar korunması gereken haklara daha az müdahale ediyor ise bu durumda bu araçlar tercih edilmelidir.¹⁷⁶ Ölçülü olma ise, veri işleme ile gerçekleştirilmesi istenen amaç arasında makul bir dengenin kurulması olarak ifade edilmektedir. Örneğin, kredi kartı başvurusunda bulunan kişiden sosyal hayatına yönelik tercihleri konusunda bilgi talebinde bulunulması ölçülülük ilkesine aykırılık teşkil edebilecektir. Kurul 24.01.2019 tarih ve 2019/10 sayılı kararında, bir spor salonuna giriş çıkışların alternatif yollar ile sağlanması mümkünken ilgili kişilerin avuç içi verisinin alınmasının verilerin işlendikleri amaç ile bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkesi ile bağdaşmadığını belirtmiştir.¹⁷⁷ Bir diğer kararında Kurul, mahkeme tarafından veri sorumlusundan ilgili kişi hakkında bazı kişisel verilerin talep edilmesine karşın veri sorumlusunun gereğinden fazla kişisel veri

¹⁷³ Bkz. KVKK'nın gerekçesi md. 4.

¹⁷⁴ Akgül (n 10) 133.

¹⁷⁵ Küzeci (n 3) 237.

¹⁷⁶ Çekin (n 6) 53.

¹⁷⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 24.01.2019 tarih ve 2019/10 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5362/Veri-İhlali-Bildirimi>> Erişim Tarihi 17 Şubat 2022.

aktarımında bulunmasının amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkesine aykırılık teşkil ettiğini belirterek bu durumun ihlal teşkil ettiğine karar vermiştir.¹⁷⁸

5.6. İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme

Kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesi, verilerin ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmesi bir gerekliliktir. Belirli, açık ve meşru amaçla tutulan verilerin bu amaç gerçekleştikten veya ortadan kalktıktan sonra silinmesi, yok edilmesi veya anonimleştirilmesi gerekmektedir. Bu gereklilik, işleme amacının gerçekleşmiş olmasından kaynaklanabileceği gibi, verinin işleme amacı ile ilgisini kaybetmesinden ya da amacın ortadan kalkmasından da kaynaklanabilir.¹⁷⁹

Kişisel verilerin saklanacağı süreye ilişkin KVKK'da herhangi bir düzenleme ya da herhangi bir alt veya üst limit bulunmamaktadır. Kişisel verilerin saklanacağı süre belirlerken, veri sorumlusu öncelikle ilgili mevzuata bakmalıdır. Örneğin, İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun uyarınca yer sağlayıcılar, yer sağladıkları hizmetlere ilişkin trafik bilgilerini bir yıldan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelik ile belirlenecek süre kadar saklama yükümlülüğü altındadır. Bu kapsamda yer sağlayıcı olan veri sorumlusu, trafik bilgilerini yönetmelik ile belirlenen süre kadar muhafaza edebilecektir. Eğer kişisel verilerin ne kadar süre ile muhafaza edileceğine ilişkin mevzuatta bir düzenleme yoksa bu durumda veri sorumlusu, işleme amacının gerektirdiği süre boyunca verileri saklayabilecektir. Yani bu durumda veri sorumlusu süreyi kendisi takdir edecektir. Veri sorumlusu süreyi belirlerken; verilerin ne olduğu ve ne kadar süre ile saklanmasının gerekli olduğunu, verinin saklanmasının maliyetini, riskini, verileri güncel ve doğru tutma yükümlülüğünü ve en önemlisi amacın gerçekleşip gerçekleşmediği gibi kriterleri göz önüne alarak belirlemelidir.¹⁸⁰

¹⁷⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulu kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5413/Islenme-Amacinin-Gerektirdiginden-Fazla-Kisisel-Veri-Islenmesi-Aktarilmasi-Veri-Minimizasyonu-Ilkesine-Aykirilik->>> Erişim Tarihi 17 Şubat 2022.

¹⁷⁹ Küzeci (n 3) 245; Korkmaz (n 147) 104; Yücedağ (n 155) 60.

¹⁸⁰ Anı (43) 338.

İKİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKA UYGUN OLARAK İŞLENME ŞARTLARI VE AÇIK RIZA KAVRAMI

1. KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENMESİNDE HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ

1.1. Genel Olarak Hukuka Uygunluk Sebepleri

Kişisel verilerin işlenmesi halinde asıl olan hukuka aykırılıktır. Diğer bir ifadeyle asıl olan, kişisel verilerin işlenmemesidir, ancak belirli durumların varlığı halinde kişisel verilerin işlenmesine bu konuda çıkarılmış düzenlemeler ile izin verilmektedir.¹⁸¹ Anayasa'nın 20/3. maddesi ile, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızası ile işlenebileceği belirtilmiş ve kişisel verilerin korunmasının temel bir hak olduğu ve bu hakkın sınırlandırılmasının da ancak ilgili kişinin rızası veya kanuni bir düzenleme ile mümkün olacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda KVKK hükümlerinde, ilgili Anayasa hükmüne paralel düzenlemeler yapılmak suretiyle verilerin işlenmesini belirli birtakım şartlara bağlanmıştır. KVKK'nın 5. ve 6. maddelerinde hangi hallerde kişisel verilerin işlenebileceği, diğer bir ifade hukuka uygunluk sebepleri düzenlenmektedir. KVKK kapsamında, genel nitelikli kişisel verilerin hangi hallerde işleneceği ilgili kanunun 5.¹⁸² maddesinde düzenlenmekte iken, 6. madde özel nitelikli kişisel verilerin hangi hallerde işlenebileceği ile ilgili

¹⁸¹ Taştan (n 7) 167; Akgül (n 10) 147.

¹⁸² Bkz. KVKK md. 5: (1) Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez. (2) Aşağıdaki şartlardan birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür: a) Kanunlarda açıkça öngörülmesi. b) Fıili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması. c) Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması. ç) Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması. d) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması. e) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlenmesinin zorunlu olması. f) İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.

düzenlemeleri içermektedir. KVKK'nın ilgili maddelerinde özel hukuka uygunluk sebepleri düzenlenmektedir. Hukuka uygunluk sebeplerine ilişkin doktrindeki bir görüşe göre; kişisel verilerin işlenmesine ilişkin hukuka uygunluk sebepleri, KVKK kapsamında özel olarak düzenlendiğinden, genel nitelikli olan TMK'nın 24. maddesi ve ilgili hükümde kişilik hakkına yönelik müdahalelerle alakalı olarak uygulanan hukuka uygunluk sebepleri, KVKK kapsamında hukuka uygunluğunun tayininde dikkate alınmayacaktır.¹⁸³ Konuya ilişkin bir diğer görüşe göre ise, KVKK kapsamında düzenlenen hukuka uygunluk sebeplerinin genel hukuka uygunluk sebeplerine göre üstün tutulması gerekir, ancak bu durum genel hukuka uygunluk sebeplerinin hiçbir zaman uygulanmayacağı anlamına gelmez. Zira genel hukuka uygunluk sebepleri, niteliğine uygun düştüğü ölçüde her alanda uygulanabilir.¹⁸⁴ Kanaatimizce de ikinci görüş daha isabetlidir. Çünkü verilerin hukuka aykırı işlenmesi aynı zamanda kişilik hakkına da saldırı teşkil ettiğinden, KVKK kapsamında düzenlenen hukuka uygunluk sebeplerinin yanı sıra, TMK kapsamında yer alan genel hukuka uygunluk sebeplerinin de niteliği uygun düştüğü ölçüde, uygulanması daha yerinde olacaktır.

Madde kapsamında düzenlenen kişisel verilerin işlenebileceği haller sınırlı sayma yolu ile düzenlenmiş olup genişletilemezler.¹⁸⁵ Maddede sayılan bu hallere uygun olmayan veri işleme faaliyeti, açık rıza da yok ise, hukuka aykırılık içerebilecektir. Önemle belirtmek gerekir ki, veri sorumlusu kişisel verileri işlerken öncelikle madde kapsamında sayılan ve açık rıza gerektirmeyen hallerden birinin var olup olmadığını kontrol edecek, eğer bu hallerden herhangi biri bulunmuyorsa ilgili kişinin açık rızasının alınması yoluna gidecektir. Açık rıza ile diğer hukuka uygunluk sebepleri arasındaki ilişki çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak ele alınacağından, bu bölümde sadece öncelikli olarak açık rıza dışındaki hukuka uygunluk sebeplerine gidilmesi gerektiği belirtilmekle yetinilecektir.

Hukuka uygunluk nedenlerine ilişkin olarak değinilmesi gereken bir diğer önemli husus ise, hukuka uygunluk sebebinin, hukuka aykırılığı sonradan değil başından itibaren

¹⁸³ Nafiye Yücedağ, 'Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri' (2017) 75(2) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 764, 771.

¹⁸⁴ Taştan (n 7) 155.

¹⁸⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Sıkça Sorulan Sorular'.

ortadan kaldırdığıdır. Diğer bir ifadeyle, hukuka uygunluk sebebinin bulunması durumunda, hukuka aykırılık baştan itibaren ortadan kalkmış olur.¹⁸⁶ Son olarak belirtmek gerekir ki, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı kişisel verilerin işlenmesi için tek başına yeterli olmayacaktır. Hukuka uygun bir veri işleme faaliyetinden bahsedebilmek için, hukuka uygunluk sebeplerinin yanında yukarıda ayrıntılı olarak ele aldığımız temel ilkelere de uyulması gerekmektedir. Bu açıklamalar ışığında, çalışmamızı bu bölümünde öncelikle açık rıza dışındaki hukuka uygunluk sebeplerine değinilecek ve ardından açık rıza hukuka uygunluk sebebi ayrı bir bölümde ele alınacaktır.

1.1.1. Kanunlarda açıkça öngörülmesi

Kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili KVKK kapsamında düzenlenen hukuka uygunluk sebeplerinden biri, kişisel verilerin işlenebilmesine kanunlarda açıkça yer verilmiş olmasıdır. Kanun ifadesi, şekli kanun ve maddi kanun olmak üzere iki anlamda kullanılmaktadır. Şekli kanun, kanunlarının yasama organı tarafından önceden belirlenmiş usul ve esaslara göre yapılmasını; maddi kanun ise kanunun taşıdığı anlam ve içeriğinin ne olduğunu gözeterek işlemi yapan organ dikkate alınmaksızın soyut bir inceleme ile geneli objektif ve sürekli kural niteliğinde olduğu değerlendirilen içerikleri anlatmaktadır. Türk Hukuku'nda ise kanun, TBMM tarafından Anayasa'da ve TBMM iç tüzüğünde gösterilen şekil ve esaslara uygun şekilde çıkarılan metinleri ifade etmektedir. Bu kapsamda kanun, Türk Hukuku'nda şekli anlamıyla kabul edilmektedir.¹⁸⁷ Bu durum Kurul'un 20.05.2020 tarih ve 2020/396¹⁸⁸ sayılı kararında da belirtilmiştir. İlgili kararda Kurul; ilgili kanun hükmünün kişisel veri işlemeyi gerektirdiği durumlarda, düzenlemenin detaylarının alt düzenleyici işlemler vasıtasıyla ele alındığı bir olayda söz konusu alt düzenleyici tebliğ uyarınca gerçekleştirilen işlemin kanunlarda öngörülme şartını sağladığını belirtmiştir.

Madde kapsamında kanunlarda öngörülmenin hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmesi, ilgili kanunda kişisel verilerin işlenmesine ilişkin açık bir düzenlemenin yer almasına bağlıdır. Bu çerçevede, yasal düzenleme ile verilen genel bir yetki kişisel

¹⁸⁶ Taştan (n 7) 156; Bakırel (n 32) 69

¹⁸⁷ Güner (n 3) 67.

¹⁸⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 20.05.2020 tarih ve 2020/396 sayılı kararı. Bkz. <<https://kvkk.gov.tr/Icerik/6912/2020-396>> Erişim Tarihi 18 Şubat 2022.

verilerin işlenmesi bakımından meşru bir sebep olarak adlandırılmayacaktır.¹⁸⁹ KVKK'nın gerekçesinde de bu duruma örnek teşkil edecek durumlar belirtilmiştir. Örneğin, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun¹⁹⁰ 5. maddesine göre polisin, göz altına alınan kişinin parmak izini alma yetkisi bulunmaktadır. Bu düzenleme kapsamında ilgili kanun kapsamında polise verilen yetki genel bir yetki olarak düzenlenmemiş, bu yetkinin ne şekilde kullanılacağı açık bir şekilde belirtilmiştir. Bu yetki uyarınca polis, göz altına alınan kişinin açık rızasını almaksızın parmak izi verisini işleyebilecektir. Benzer şekilde, 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'na göre Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün, kişilerin mahkumiyetlerine ilişkin kişisel verileri işleyebileceği açık bir şekilde düzenlenmiştir. Diğer bir örnek ise, 5456 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun¹⁹¹ 9. maddesi olarak gösterilebilir. Madde kapsamında kredi kartı çıkaran kuruluşlar, kredi kartı almak isteyen kişilerin ekonomik ve sosyal durumlarına ilişkin verileri dikkate alarak kullanım limitlerini belirlemek zorundadır. İlgili kanun kapsamında bankaların, ilgili kişilerin ekonomik ve sosyal durumuna ilişkin kişisel verileri işleyebileceği açık bir şekilde düzenleme kapsamında alınmıştır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki; hukuk kuralları kapsamında alt düzenleyici işlemler, normlar hiyerarşisine göre kendisinin üstünde bulunan düzenlemelerin hiçbirine herhangi bir şekilde aykırılık içermemelidir. Bu kapsamda alt düzenleyici işlemin, kanunda düzenlenmiş bir konuyu detaylandırması halinde, işleme faaliyetinin esas dayanağı yine kanun olacağından herhangi bir sorun söz konusu olmayacaktır. Ancak, aksi durumda yani kanun kapsamında veri işlenmesine ilişkin herhangi bir düzenleme olmaksızın, alt düzenleyici işlem ile kişisel verilerin işlenmesine ilişkin bir düzenleme yapılması halinde bu durum, kanunlarda açıkça öngörülme şartına aykırılık teşkil edeceğinden hukuka uygunluk sebebinin var olmadığı kabulü gerekecektir.

Son olarak kanunlarda açıkça öngörülmesi hukuka uygunluk sebebi, hukuka uygunluk sebeplerinin sınırlı sayımla belirlenme ilkesi ile çelişmektedir. Zira; kişisel verilerin işlenebileceği haller kanunlarda yapılan düzenlemeler ile artırılabilirliğinden, hukuka

¹⁸⁹ Küzeci (n 3) 395 vd.

¹⁹⁰ Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, Kanun Numarası: 2559, Kabul Tarihi: 04 Temmuz 1934, RG 14 Temmuz 1934 2751.

¹⁹¹ Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, Kanun Numarası: 5464 Kabul Tarihi: 22 Şubat 2006, RG 01 Mart 2006 26095.

uygunluk sebeplerinin sınırlı sayıda olduğunun söylenme olanağı ortadan kalkacaktır. Buna ek olarak, hangi durumlarda başka kanunlarla kişisel verilerin korunması alanında düzenleme getirilebileceğine ilişkin bir sınırlama da Anayasa'nın 20. maddesinde yer almamaktadır. Açıklanan nedenlerle bizim de katıldığımız doktrinde yer alan bir görüşe göre; meşru veri işleme süreçlerinin öngörülebilmesi bakımından ilgili düzenlemede, GDPR'da¹⁹² benimsenen yaklaşıma uygun olacak şekilde, kanunlarda açıkça öngörülme şartının bir veri işleme şartı değil de meşru veri işleme faaliyetlerinden biri olarak düzenlenmesi yararlı olacaktır.¹⁹³

1.1.2. Fiili imkânsızlık

KVKK kapsamında düzenlenen hukuka uygunluk sebeplerinden bir diğeri, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması halidir. Bu hukuka uygunluk hali esasında, insan yaşamını tehdit eden durumların varlığı halinde kişisel verilerin işlenmesini amaçlamaktadır.¹⁹⁴ KVKK kapsamında, rızanın açıklanmasına engel olan fiili imkânsızlık halleri ya da hangi hallerde rızanın geçerli olarak kabul edilmeyeceğine ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Bu hallerin tespitinde bizim de katıldığımız görüş, konuya ilişkin genel düzenlemeler içeren TBK'nın ilgili hükümlerinin uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulacağı yönündedir.¹⁹⁵ Kişisel verilerin korunması bakımından fiili imkânsızlık, ilgili kişilerin normal şartlarda verilerin işlenmesine ilişkin açık rıza vermeye ehil olduğu ve ancak gerçekleşen olaylar nedeniyle açık rıza veremediği ya da rızasının alınmasının mümkün olmadığı halleri ifade etmektedir.

KVKK gerekçesinde de bu haller ile ilgili örnekler verilmiştir. Bu örneklerden ilki, bilinci yerinde olmayan veya akıl hastası olması nedeniyle rızasının geçerli olmadığı bir durumda, hayat ve beden bütünlüğünün korunması amacıyla tıbbi müdahale

¹⁹² GDPR uyarınca, kanunda öngörülme kişisel verilerin işlenmesi bakımından bir hukuka uygunluk sebebi değildir. Öte yandan, GDPR'ın 6. maddesinde meşru veri işleme koşullarından biri, işlemenin kamu yararı için gerçekleştirilen bir görevin ifası veya veri sorumlusunun resmi yetkisinin kullanılması için gerekli olması şeklinde düzenlenmiştir.

¹⁹³ Küzeci (n 3) 396.

¹⁹⁴ Ayözger Öngün (n 95) 27.

¹⁹⁵ Güner (n 3) 69.

yapılabilmesi ve bu kapsamda kişinin kan grubu, kullandığı ilaçlar, geçirdiği ameliyatlar ve hastalık bilgileri gibi bilgilerinin işlenebilmesidir. Ancak bu örnek öğretide, söz konusu verilerin sağlık verileri olması ve sağlık verilerinin de özel nitelikli kişisel veriler kategorisinde yer alması nedeniyle KVKK'nın 5. maddesi değil, 6/3. maddesi kapsamındaki şartlar doğrultusunda işlenebileceği gerekçesiyle eleştirilmektedir.¹⁹⁶ Söz konusu örnek ile, kişinin sağlığına ilişkin verilerin KVKK'nın 5. maddesi kapsamında düzenlenen işleme şartlarının varlığı halinde işlenebileceği şeklinde yorumlara yol açabilecek niteliktedir. Ancak KVKK'nın sistematığına bakıldığında, özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartlarının ayrı maddede düzenlendiği, bu veriler için ayrı işleme şartlarının belirlendiği görülmektedir. Gerekçede ikinci örnek olarak, tehdit edilen bir kişinin kurtarılabilmesi amacı ile ilgili kişinin veya şüphelinin taşıdığı telefonun, kredi kartının veya bilgisayarın izlenerek yerinin belirlenmesi gösterilmektedir. Hukukumuzda üstün özel yarar kavramı¹⁹⁷ ile de açıklanan bu hukuka uygunluk sebebi ile verileri işlenecek olan veya ilgili bir başka kişinin hayati çıkarlarının korunduğu belirtilmektedir.¹⁹⁸

Bu noktada üstün kamusal yarar kavramını da ayrıca değinmek yerinde olacaktır. Hukukumuzda yer alan üstün kamusal yarar kavramı ile kanun koyucu toplumun veya devletin menfaatini bireyin menfaatinin üstünde tutmuştur. Üstün kamusal yararın bulunduğu hallerde kişisel verilerin işlenmesi hukuka aykırı bir veri işleme faaliyeti olarak değerlendirilemeyecektir. Bu noktada önemli bir husus kişisel verilerin, sadece ilgili kişinin hayati çıkarları için değil aynı zamanda üçüncü bir kişinin hayati çıkarlarının korunması söz konusu olduğunda işlenebilecek olmasıdır. Bu duruma örnek olarak, ilgili kişinin bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünü etkileyen bulaşıcı bir hastalığı olması halinde, ilgili kişi ile temas etmiş olabilecek üçüncü kişilerin kişisel verilerinin açık rızaları alınmaksızın işlenmesi gösterilebilir.¹⁹⁹

Günümüzde yaşanan gelişmeler doğrultusunda, COVID-19 salgınının bu kapsamda ele alınması yerinde olacaktır. Zira, COVID-19 testi pozitif çıkan kişilere ait sağlık verileri ve temasta bulunduğu kişilerin verileri ile hastalığı taşıyan kişinin konum bilgileri gibi

¹⁹⁶ Yüzbaşı Tobaz (n 64) 345.

¹⁹⁷ Taştan (n 7) 169; Bakırel (n 32) 77.

¹⁹⁸ Başalp (n 5) 41 vd.

¹⁹⁹ Anı (n 47) 106.

bilgiler hastalığın yayılmasının önlenmesi amacıyla açık rıza alınmaksızın işlenmektedir. Bu kapsamda, özel nitelikli kişisel veri niteliğinde olan sağlık verileri KVKK'nın 6. maddesi kapsamında işlenebilecek, hastalığın yayılmasının önlenmesi için işlenen konum bilgileri ise üstün kamusal yarar kavramı çerçevesinde ve KVKK'nın 28.²⁰⁰ maddesi kapsamında işlenebilecektir.

Konuya ilişkin Kurul tarafından bir kamuoyu duyurusu²⁰¹ yayınlanmış ve bu duyuruda Kurul, salgın hastalıklarla mücadele kapsamında işlenen konum verilerinin KVKK'nın 28/1. maddesi kapsamında olduğu ve bu nedenle de KVKK'nın bu işleme faaliyeti kapsamında uygulanmayacağını belirtmiştir. Bir görüşe göre kamusal yararın varlığı durumunda, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin KVKK kapsamında düzenlenen temel ilkeler de uygulama alanı bulmaz. Zira, diğer hukuka uygunluk sebeplerinden farklı olarak üstün kamusal yarar, hukuka uygunluk niteliğinin dışında kanunun uygulanmasını devre dışı bırakan istisnai durumlardan biridir.²⁰² Ancak bu çapta bir veri işleme faaliyetinin, KVKK kapsamı dışında bırakılmasının ne denli isabet olduğu tartışmaya değer bir husustur. Kanaatimiz, söz konusu verilerin işlenmesinin dayanağından bağımsız olarak, verilerin işlenmesi sırasında veri güvenliği tedbirlerinin alınması ve salgın sona erdiğinde söz konusu verilerin imha edilmesi gerektiği yönündedir.

1.1.3. Bir sözleşmenin kurulması veya ifası için gerekli olması

İlgili kişinin açık rızası olmaksızın kişisel verilerin işlenmesine olanak sağlayan diğer bir hukuka uygunluk nedeni, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan ilgili olması ve gerekli olması halinde işlenmesidir. Gerçekten de bir sözleşmenin kurulması ya da ifası için kişisel verilerin işlenmesinin

²⁰⁰ Bkz. KVKK md. 28/1/c: c) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi.

²⁰¹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kamuoyu Duyurusu (COVID-19 ile Mücadelede Konum Verisinin İşlenmesi ve Kişilerin Hareketlerinin İzlenmesi Hakkında Bilinmesi Gerekenler)' <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6726/COVID-19-ILE-MUCADELEDE-KONUM-VERISININ-ISLENMESI-VE-KISILERIN-HAREKETLILIKLERININ-IZLENMESI-HAKKINDA-BILINMESI-GEREKENLER-2->> Erişim Tarihi 20 Şubat 2022.

²⁰² Taştan (n 7) 169.

gerekli olması söz konusu olabilir.²⁰³ İşte bu hallerde, kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenmesi hukuka aykırı bir işleme olarak değerlendirilmeyecektir.

KVKK'nın gerekçesinde, taraflar arasındaki sözleşme gereği bir ödemenin yapılmasının gerekli olduğu hallerde, ödeme bilgilerinin işlenmesi; bir banka ile yapılacak kredi sözleşmesi ile alakalı ilgili kişinin maaş bordrosu verilerinin işlenmesi gibi işleme faaliyetleri bu hukuka uygunluk sebebine örnek olarak gösterilmiştir. Söz konusu hukuka uygunluk nedeni çoğunlukla, ilgili kişinin veri sorumlusundan bir mal veya hizmet satın aldığı durumlarda, malın teslimi ya da hizmetin ifası için kişisel verilerin işlenmesi durumlarında gündeme gelmektedir.²⁰⁴ İlgili kişiye satılan bir malın teslim edilmesi amacıyla, ilgili kişinin adres bilgisinin veri sorumlusu tarafından işlenmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Söz konusu düzenleme ile kanun koyucunun, ilgili kişi ile veri sorumlusu ve veri işleyen arasında makul bir menfaat dengesi kurduğu ve sadece ilgili kişinin değil, aynı zamanda veri sorumlusunun menfaatlerini de göz önüne aldığı söylenebilir.²⁰⁵

KVKK'nın lafzına bakıldığında, bu hukuka uygunluk sebebine dayanarak veri işlenmesi için; veri işlemenin bir sözleşmenin kurulması veya ifası için gerekli olması, işlenecek kişisel verilerin sözleşmenin taraflarından birine ait olması ve işlenecek kişisel verilerin sözleşmenin kurulması veya ifası ile doğrudan ilişkili olma unsurlarının bir arada bulunması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, ilk olarak verinin işlenmesinin ya sözleşmenin kurulması ya da sözleşmenin ifası ile ilgili olması aranmaktadır. Sözleşmenin kurulması sırasında, yani diğer bir ifadeyle sözleşme müzakereleri sırasında ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesi sözleşmenin kurulması için gerekli olabilir. Bu durumda ilgili hukuka uygunluk sebebi, sözleşme öncesi süreç için de uygulama alanı bulabilecektir. Örneğin, ilgili kişinin sigorta şirketinden poliçe tanzim ettirmek amacıyla teklif talep etmesi ve bu nedenle adres bilgisinin işlenmesi hukuka uygun bir işleme faaliyeti olarak değerlendirilebilir. Ancak bu noktada belirtmek gerekir ki, bu süreç sözleşmenin kurulması ile sonuçlanmazsa ve ayrıca bir hukuka uygunluk sebebi de söz konusu değilse, bu hüküm kapsamında elde edilen kişisel verilerin ilgili kişiye iadesi ya

²⁰³ Kütüceci (n 3) 397.

²⁰⁴ Bakırel (n 32) 78.

²⁰⁵ Çekin (n 6) 65.

da imhası gerekecektir.²⁰⁶ Sözleşme kurulduktan sonra ise sözleşmenin ifası için verilerin işlenmesi gerekliliğine örnek olarak, sözleşmede belirtilen ödemenin yapılması için ilgili kişinin banka hesap numarasının işlenmesi gösterilebilir.

Öte yandan bu madde kapsamındaki hukuka uygunluk sebebinden bahsedebilmek için, veri işleme faaliyetinin mutlaka sözleşmenin kurulması ya da ifası ile doğrudan ilgili olması, diğer bir ifadeyle sözleşmenin kurulması ya da ifası için gerekli olması aranmaktadır. Bu çerçevede, veri işleme faaliyetinin sözleşmenin kurulması ya da ifası ile doğrudan ilgili olup olmadığı her somut olay bakımından ayrıca değerlendirilmelidir. Söz gelimi, bir eser sözleşmesinde veri sorumlusunun kişinin portresini yapacağı bir durumda, ilgili kişinin fotoğrafının işlenmesi bir gereklilik olabileceken; bir ayakkabı satışına ilişkin sözleşmede bu verinin işlenmesi gerekli olarak nitelendirilemeyecektir. Bu nedenle incelenen faaliyete ilişkin olarak hangi verilerin gerekli olduğunun tespitinin yapılması hukuka aykırı bir veri işleme faaliyetine sebebiyet vermemek adına önem taşıyacaktır.

Konuya ilişkin olarak Kurul 27.01.2020 tarih ve 2020/65 sayılı kararında;²⁰⁷ ilgili kişi sıfatını haiz yolcuların yaptığı seyahatlerin şoförler tarafından puanlanmasına ve bu puanların ortalamasının alınmasına dayanan veri işleme faaliyetinin, sözleşmenin ifasına bakımından sözleşmenin ana kurucu ögesi olmadığı veya sözleşmenin ifasıyla doğrudan doğruya bir ilişkisinin var olmadığını belirterek işleme faaliyetinin hukuka aykırı olduğuna karar vermiştir.

Madde kapsamında gerçekleşmesi gereken bir diğer husus, işlenen verilerin sözleşmenin taraflarından birine ait olmasıdır. Belirtmek gerekir ki, iki tüzel kişi arasındaki sözleşmeler bakımından bu hukuka uygunluk nedeninin uygulanması söz konusu olmayacaktır. Öte yandan, sözleşme kapsamında tüzel kişinin gerçek kişi temsilcisinin kişisel verilerinin işlenmesi halinde, bu işleme faaliyeti KVKK kapsamında değerlendirilecek ve fakat sözleşmenin tarafı tüzel kişi olduğu için bu bent kapsamında değerlendirilmeyecektir.²⁰⁸

²⁰⁶ Develioğlu (n 31) 61.

²⁰⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 27.01.2020 tarih ve 2020/65 sayılı kararı. Bkz. <<https://kvkk.gov.tr/Icerik/6717/2020-65>> Erişim Tarihi 20 Şubat 2022.

²⁰⁷ Küzeci (n 3) 395 vd.

²⁰⁸ Güner (n 3) 73; Yücedağ 'Hukuka Uygunluk Sebepleri' (n 185) 778.

Bunun yanı sıra ilgili düzenleme ile veri sorumlusunun söz konusu sözleşmeye taraf olma şartı aranmamaktadır. Bunun nedeni ise sözleşmenin ifası kapsamında veri sorumlusunun ifayı tek başına yapmayacağı hallerdeki veri aktarımını ve üçüncü tarafların veri işleme faaliyetlerini meşru bir zemine kavuşturmasıdır. Bu duruma örnek olarak, veri sorumlusunun sattığı malın teslimi için ilgili kişinin adres bilgisini taşıma şirketi ile paylaşması verilebilir.²⁰⁹ Buna karşın bu konuya ilişkin; her ne kadar sözleşmenin ifası ile ilgili olsa da veri aktarılan üçüncü kişilerin ilgili kişi ile akdedilmiş sözleşmenin tarafı olmadığı ve bu nedenle, veri aktarımına ilişkin ilgili kişiden ayrıca açık rızasının alınması gerekeceği yönünde bir görüş de mevcuttur.²¹⁰

1.1.4. Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğü

Veri sorumlusunun KVKK ve ilgili mevzuat dışında çeşitli mevzuatlardan kaynaklanan yükümlülükleri de söz konusu olabilir ve bu gibi durumlarda kişisel verilerin işlenmesi için açık rıza aranması, veri sorumlusunun hukuki yükümlüğünü yerine getirmesine engel teşkil edebilecek, bu durum da sorumluluğunun doğmasına neden olabilecektir.²¹¹ Açıklanan nedenlerle veri sorumluları, yerine getirmekle mükellef oldukları hukuki yükümlülüklerini yerine getirmek durumunda kaldıklarında, ilgili kişinin açık rızasına başvurmaları gerekmeyecektir.

KVKK'nın gerekçesinde bu duruma örnek olarak, çalışanın maaşının ödenebilmesi için banka hesap numarası, bakmakla yükümü olduğu kişiler, evli olup olmadığı ve eşinin çalışıp çalışmadığı gibi verilerin işlenmesi gösterilmiştir. Bunun dışında örneğin, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 75. maddesinden kaynaklanan işverenin özlük dosyası düzenleme yükümlülüğü kapsamında işlediği kişisel veriler bakımından da işçinin açık rızasının alınması aranmayacaktır. İş hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerinin yanında; vergi hukuku, sosyal güvenlik mevzuatı ile ilgili ya da kara paranın aklanmasının önlenmesine ilişkin mevzuat kapsamında da kanuni yükümlülüğün yerine getirilmesi için veri işlenmesini gerektiren haller söz konusu olabilecektir.²¹²

²⁰⁹ Aşıkoğlu, Kişisel Verilerin Korunması (n 5) 83.

²¹⁰ Çekin (n 6) 66.

²¹¹ Küzeci (n 3) 397; Bakırel (n 32) 80.

²¹² Başalp (n 5) 41; Taştan (n 7) 170; Akgül (n 10) 151; Beyter (n 70) 51.

Bu noktada belirtilmesi gereken ilk önemli husus; veri sorumlusunun uyması beklenen yükümlülüğün, veri sorumlusunun takdirine bırakılmamış olması gerektiğidir. Diğer bir ifadeyle, veri sorumlusunun bu yükümlülüğe uyması zorunlu olmalı ve buna ilişkin veri sorumlusunun herhangi bir seçim hakkı bulunmamalıdır. Örneğin, bir internet hizmet sağlayıcısı açık bir yasal yükümlülüğü olmamasına karşın, korsan film indirilmesinin önüne geçmek amacı ile kullanıcılara ilişkin denetim yapmaya başlar ve kullanıcıların kişisel verilerini açık rıza olmaksızın bu amaç ile işlerse, bu durumda bu denetim faaliyetlerinin hukuka uygunluğu söz konusu olmayacaktır. Konuya ilişkin değinilmesi gereken bir diğer önemli husus, hukuki yükümlülüğün kapsamından anlaşılması gerekenin ne olduğudur.

Bu noktada, KVKK kapsamında veri işlemenin kanunda açıkça öngörülmesi ayrı bir hukuka uygunluk nedeni olarak düzenlendiğinden, hukuki yükümlülük kavramı geniş olarak yorumlanmaktadır. Bu kavramdan anlaşılması gereken kanunların yanında; yönetmelik, tüzük, genelge gibi düzenleyici işlemler ile mahkeme kararları ile getirilen yükümlülüklerdir. Ancak madde kapsamına, sözleşmeden kaynaklanan hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi girmeyecektir.²¹³ Hukuka uygunluk sebebi düzenlemesinde kamu, özel ayrımı yapılmamıştır. Çalışmamızın önceki bölümlerinde belirttiğimiz üzere veri sorumlusu, özel hukuk tüzel kişileri olabileceği gibi kamu hukuku tüzel kişileri de olabilecektir. Bu bağlamda, kamu kurumlarının da hukuki yükümlülükleri nedeniyle veri işleme bu düzenleme kapsamında değerlendirilecektir. Bu konuya örnek olarak ise, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun²¹⁴ 61. maddesindeki düzenleme gösterilebilir. Madde kapsamında, park etmenin yasak olduğu yerlere park yapılması halinde trafik cezası kesilebileceği öngörülmektedir. Bu durumda, trafik cezasının kesilmesi için ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesi de bu düzenleme kapsamında hukuka uygunluk sebebi olacaktır.

Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünün, kişisel veri işlenmesi bakımından bir hukuka uygunluk sebebi olduğuna, Kurul tarafından da 14.01.2020 tarih ve 2020/26 sayılı

²¹³ Taştan (n 7) 171; Yücedağ 'Hukuka Uygunluk Sebepleri' (n 185) 778. Aksi Yönde bkz. Türkmen (n 7) 204.

²¹⁴ Karayolları Trafik Kanunu, Kanun Numarası: 2918 Kabul Tarihi: 13 Ekim 1983, RG 18 Ekim 1983 18195.

kararında²¹⁵ değinilmiştir. Kurul söz konusu karar ile veri sorumlusu avukatın, vekillik görevini yürüttüğü banka adına bankanın haklarını korumak amacıyla hareket ettiğini, bu nedenle Avukatlık Kanunu'ndan kaynaklanan yükümlülükleri ve yürütmekte olduğu icra işlemleri bakımından İcra İflas Kanunu ve ikincil mevzuattan kaynaklanan hukuki yükümlülüklerini yerine getirdiğini, borçluya ait kişisel verileri kanuna uygun olarak işleme ve ilgili mercilere bildirme yetkisi olduğunu ve bu bağlamda işlediği kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenmesinin kanuna aykırı olmayacağına karar vermiştir.

1.1.5. İlgili kişi tarafından alenileştirilmiş olması

Kişisel verilerin işlenmesi bakımından diğer bir hukuka uygunluk nedeni, kişisel verilerin ilgili kişi tarafından alenileştirilmiş olmasıdır. Madde gerekçesinde bu düzenlemeye ilişkin, ilgili kişi tarafından herkes tarafından bilinecek hale getirilen, yani alenileştirilen verilerin korunmasında hukuki yarar olmadığı belirtilmiştir. Belirtmek gerekir ki diğer hukuka uygunluk sebepleri bakımından, KVKK'nın gerekçesinde örneklere yer verilmişken bu düzenleme ile ilgili gerekçede herhangi bir örnek yer almamaktadır. Buna ek olarak; KVKK'da, KVKK'nın gerekçesinde ve ikincil mevzuatlarda alenileştirme kavramının ne olduğu, verinin alenileştirildiğinin hangi koşullar gerçekleştiğinde kabul edilmesi gerektiği gibi konular başta olmak üzere düzenlemeye ilişkin herhangi bir açıklama yapılmadığı görülmektedir.

Bu eksiklik, Kurul tarafından yapılan açıklamalar ile giderilmeye çalışılmaktadır. Örneğin Kurul 16.12.2020 tarihli kamuoyu duyurusunda alenileştirmenin, ilgili kişinin kişisel verilerinin kendisi tarafından kamuoyuna açıklaması anlamına geldiğini, ilgili kişinin alenileştirme iradesi ve amacı ile alenileştirme kavramının bağlantılı olduğunu ve herhangi bir şekilde kişisel verinin kamuoyuna açık hale gelmesinin her durumda, KVKK kapsamında alenileştirme olarak kabul edilemeyeceğini belirtmiştir.²¹⁶ Bu kapsamda ilgili kişinin kişisel verilerini alenileştirme iradesi, düzenlemenin uygulanması

²¹⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 14.01.2020 tarih ve 2020/26 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6697/2020-26>> Erişim Tarihi 20 Şubat 2022.

²¹⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurulu Alenileştirme Hakkında Kamuoyu Duyurusu' <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6843/-ALENILESTIRME-HAKKINDA-KAMUOYU-DUYURUSU>> Erişim Tarihi 20 Şubat 2022.

bakımından kilit rol oynamaktadır. Örneğin ilgili kişilerin sosyal medya hesaplarından paylaştığı kişisel veriler, düzenlemenin lafzı dikkate alındığında ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirildiğinden işlenebilecek ve bu durum hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir. Bizim de katıldığımız üzere, bu durumun kabulü mümkün değildir. Çünkü bu kabul, ilgili kişilerin temel hak ve hürriyetleri bakımından tehdit oluşturacak niteliktedir.²¹⁷ Zira; ilgili kişinin sosyal medya hesaplarından paylaştığı kişisel verilerin salt bu şekilde paylaşılması, verilerin alenileştirildiği ve bu nedenle tüm işleme faaliyetlerinin hukuka uygun olduğunu söylemek için yeterli olmayacak, yapılan paylaşım ile alenileştirilen verilerin alenileştirme amacının belirlenmesi gerekecektir.

Bu kapsamda ilgili madde uygulanırken öncelikli olarak, ilgili kişinin kişisel verilerini alenileştirme iradesinin varlığı irdelenmelidir. Eğer ilgili kişinin iradesi kişisel verilerini alenileştirmek ise bu aşamada, ilgili kişinin alenileştirme amacı dikkate alınmalı ve bu amaç dışında gerçekleştirilen veri işleme faaliyetleri bu düzenleme kapsamında hukuka uygun olarak değerlendirmemelidir. Bir örnek vermek gerekirse, bir avukatın bağlı olduğu baronun sayfasında iletişim bilgilerini aleni olarak yayınlamasındaki amaç, kendisine mesleği ile ilgili konularda ulaşılmasıdır. Bu kapsamda söz konusu verilerin bu amaç doğrultusunda işlenmesi düzenleme kapsamında değerlendirilebilecekken; avukatın alenileştirdiği iletişim bilgilerinin kendisine ofis kiralamaya ilişkin pazarlama amacı ile ulaşılacak için kullanılması halinde, anılan işleme şartının gerçekleştiğinden bahsedilemeyecektir. Konuya ilişkin Kurul, 07.11.2019 tarih ve 2019/331 sayılı kararında²¹⁸ ilgili kişi tarafından internet sitesinde alenileştirilen bilgilerin, internet sitesinde bulunma amacına uygun işlenmediği gerekçesiyle veri sorumlusu hakkında idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir.

Öte yandan, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin bu hukuka uygunluk sebebinin uygulanabilirliğinden bahsetmek için, alenileştirmenin mutlak suretle ilgili kişi tarafından yapılmış olması gerekmektedir. Alenileştirmenin ilgili kişi tarafından değil de bir üçüncü kişi tarafından yapılması örneğin, bir kurum tarafından yapılması halinde düzenleme kapsamındaki hukuka uygunluk sebebinin uygulanması söz konusu olmayacaktır.²¹⁹ Bu

²¹⁷ Küzeci (n 3) 399; Bakırel (n 32) 81.

²¹⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 07.11.2019 tarih ve 2019/331 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6623/2019-331>> Erişim Tarihi 20 Şubat 2022.

²¹⁹ Bilal Toprak, '6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Işığında İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi 2018) 68.

açıklamalar ışığında özetle alenileştirme, ilgili kişinin kişisel verilerini kendi belirlediği amaç doğrultusunda ve kendi iradesiyle üçüncü kişilerin erişimine açması olarak ifade edilebilir. Bu hallerde ilgili kişinin belirlemiş olduğu amaç ile paralel olarak kişisel veri işleme faaliyetinin gerçekleştiği hallerde işleme faaliyetinin hukuka uygun; ilgili kişinin amacını aşan işleme faaliyetlerinin ise hukuka aykırı bir işleme faaliyeti olduğundan bahsedilecektir. Tüm bunlara ek olarak unutulmamalıdır ki; kişisel veriler ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olsa dahi genel ilkelere riayet edilmelidir.²²⁰

Öte yandan, KVKK'nın 28. maddesinde de alenileştirmeye ilgili düzenlemeye yer verilmiştir. Madde uyarınca, ilgili kişinin kişisel verilerini alenileştirdiği hallerde veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü ortadan kalkacaktır. Buna ek olarak, ilgili kişi zararın giderilmesini talep etme hakkı hariç, KVKK'nın 11. maddesinden doğan haklarına da başvuramayacaktır. Bu düzenleme, ilgili kişinin verisinin hangi amaçla işlendiği öğrenme, verisinin silinmesini ya da yok edilmesini isteme haklarının kullanmakta göz ardı edilemeyecek bir menfaati olabileceği ve bu nedenle de ilgili kişinin söz konusu haklarının elinde alınmasının uygun olmadığı gerekçesiyle eleştirilmektedir.²²¹

1.1.6. Bir hakkın kullanılması, tesisi veya korunması için zorunlu olması

Madde kapsamında yer alan düzenleme uyarınca; kişisel verilerin işlenmesi, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunluysa işleme faaliyetindeki hukuka aykırılık unsuru ortadan kalkar. KVKK'nın gerekçesinde ise bu duruma örnek olarak, bir şirkete karşı çalışanı tarafından açılan davada, işveren tarafından haklarının korunması amacıyla işçinin bazı kişisel verilerinin kullanılması ve kısıtlı bir kişinin haklarının korunması amacıyla vasinin veya kayyımın, kısıtlının mali bilgilerini kullanması hali gösterilmiştir. Ancak söz konusu örneklerden özellikle ilki açıklayıcı değildir. Zira, kullanabilecek kişisel veriler bakımından kullanılan "bazı" ifadesi açıklayıcı olmamakla birlikte, sınırların belirlenmesi için de yetersizdir. Bunun yanında, düzenlemenin son bölümünde yer alan veri işlemenin zorunlu olması hali ise söz konusu hukuka uygunluk nedeninin

²²⁰ Küzeci (n 3) 399; Taştan (n 7) 172.

²²¹ Yücedağ 'Hukuka Uygunluk Sebepleri' (n 185) 781.

uygulanması bakımından mutlaka aranması gereken bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.²²²

Buna ek olarak; Kurul tarafından yayımlanan rehberde,²²³ sözleşmenin sona ermesinden sonraki süreçteki olası zamanaşımı süresinin sonuna kadar fatura, sözleşme, kefaletname gibi belgelerin saklanması da bu kapsamda değerlendirileceği belirtilmiştir. Madde gerekçesi ve Kurul'un yayınladığı rehber dışında, düzenlemenin uygulanmasına ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmemiş ve düzenlemeye ilişkin olarak net bir açıklama yapılmamıştır. Diğer bir ifadeyle düzenlemeye ilişkin belirsizliklerin olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Kanaatimizce maddenin uygulanma şekli ve kapsamı, Kurul'a yapılacak başvurular neticesinde verilecek kararlar kapsamında netleşecektir.

1.1.7. Veri sorumlusunun meşru menfaatleri için zorunlu olması

Kişisel verilerin hukuka uygunluk sebeplerine dayanılarak açık rıza olmaksızın işlenebileceği son hal; ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri uyarınca veri işlemenin zorunlu olması halidir. Düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, bu hukuka uygunluk nedeninden bahsedebilmek için veri sorumlusunun meşru menfaatinin varlığı tek başına yeterli olmamakta, aynı zamanda veri işleme faaliyetinin ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemesi aranmaktadır. Bu kapsamda, düzenlemede iki menfaatin yarışmasının söz konusu olduğu söylenebilir.²²⁴ Bir görüşe göre kanun koyucu, iki menfaatin yarışmasında ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla veri sorumlusunun meşru menfaatine üstünlük tanımıştır.²²⁵ Ancak bizim kanaatimiz, düzenlemenin lafzından bu yönde bir değerlendirme yapılmasının mümkün olmadığı yönündedir.

Düzenleme kapsamında yer alan meşru menfaat kavramının ne olduğu son derece geniş bir alana işaret etmektedir. Meşru menfaat kavramının belirsizliği ve ucu açık bir kavram olması, anılan hukuka uygunluk sebebinin uygulanmasında sorunlara yol açabilecek

²²² Küzeci (n 3) 400; Uncular (n 12) 153.

²²³ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi' <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f-35c628468646.PDF>> Erişim Tarihi 21 Şubat 2022.

²²⁴ Aşıkoğlu, Kişisel Verilerin Korunması (n 5) 89; Bakırel (n 32); Gürsel (n 109) 248.

²²⁵ Taştan (n 7) 173.

niteliktedir. Bu kapsamda hangi menfaatlerin meşru olarak kabul edilebileceğine ilişkin yapılacak değerlendirme bakımından ne KVKK'da ne de KVKK'nın gerekçesinde bir açıklama yapılmamıştır. KVKK'nın gerekçesinde ise meşru menfaat kavramına örnek olarak; bir işverenin işçilerinin temel hak ve özgürlüklerini ihlal etmemek kaydıyla, terfileri, maaş zamları ya da sosyal haklarının düzenlenmesi amacıyla kişisel verilerinin işlenmesinin meşru menfaat kavramı içinde değerlendirileceği belirtilmiştir. Ancak kanaatimizce, bu örnek de meşru menfaat kavramının açıklanması için yeterli içeriğe sahip değildir.

Nitekim, meşru menfaat kavramının belirsiz olduğu iddiası ile kişisel verilerin korunması hakkının usulsüzce ve hakkın özüne zarar verecek bir şekilde sınırlandırıldığı, kamu yararı ile özel yaşamın gizliliği hakkı arasında adil bir denge kurulmadığı gerekçesiyle maddenin iptali hususu Anayasa Mahkemesi'ne taşınmıştır. Ancak Anayasa Mahkemesi, meşru menfaat kavramının kişilerin haklarına zarar vermeyecek şekilde temel ilkelere uyularak yorumlanacağını, bu nedenle kavramın belirsiz olmadığını belirterek iptal talebini reddetmiştir.²²⁶

Kurul KVKK'nın uygulanmasına ilişkin yayımladığı rehberinde, meşru menfaatin gerçekleştirilecek işleme faaliyeti neticesinde elde edilecek çıkar ve faydaya yönelik olduğunu, bu faydanın meşru olmasının yanında ilgili kişinin temel hak ve özgürlükleri ile yarışabilecek düzeyde etkin, belirgin ve halihazırda mevcut olması gerektiğini, buna ek olarak veri sorumlusunun gerçekleştirdiği güncel aktiviteler ile ilişkin ve yakın gelecekte fayda sağlayabilecek nitelikte olması gerektiğini belirtilmiştir.²²⁷ Bu kapsamda ifade edilmek istenen meşru menfaatin, KVKK'nın amaç ve ruhuna uygun olarak yorumlanması gerektiği, bu doğrultuda veri sorumlusunun meşru menfaatinin varlığının tespiti halinde ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerinin tespit edilerek bu iki unsur arasında bir denge testi yapılması gerekliliğidir. Kanaatimizce, yayımlanan rehber kapsamında meşru menfaat kavramına yönelik açıklamalara yer verilmesi yerindedir. Zira; meşru menfaat kavramının veri sorumluları tarafından geniş bir şekilde yorumlanması ilgili kişilerin birçok hakkının ihlali anlamına gelecektir. Bu nedenle,

²²⁶ Anayasa Mahkemesi, E 2016/125, K 2017/143, 28.09.2017.

²²⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi' <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f-35c628468646.PDF>> Erişim Tarihi 21 Şubat 2022.

bizim de katıldığımız görüş uyarınca, meşru menfaat kavramının dar yorumlanması gerektiği yönündedir.²²⁸

Veri sorumlusunun menfaatinin meşru olduğundan söz edebilmek için menfaatin, hukuka uygun olması, açık bir şekilde ortaya konması, gerçek ve güncel olması gerekmektedir. Örneğin, bir alacağın tahsili için icra sürecinin başlatılması gerekliliği, veri sorumlusu bakımından meşru bir menfaat olarak değerlendirilebilecektir. Bu noktada değinmek gerekir ki ilgili düzenlemede veri sorumlusunun amacından değil, menfaatten bahsedilmektedir. Amaçtan anlaşılması gereken veri işlenmesinin gerçekleşmesindeki niyeti ifade ederken, menfaatten anlaşılması gereken veri sorumlusunun veri işleme süreci sonucunda elde ettiği yararadır.

Açıkladığımız nedenlerle, herhangi bir hak ihlaline neden olmamak adına, veri işlemenin bu düzenleme uyarınca hukuka uygun olarak kabul edilebilmesi için somut olayın dikkatlice incelenmesi gerekmektedir. Kurul tarafından yayımlanan 25.03.2019 tarih ve 2019/78 sayılı kararda da düzenlemenin uygulanmasına ilişkin değerlendirmenin yapılması sırasında dikkate alınması gereken kriterleri aşağıdaki gibi sıralamıştır²²⁹:

- Kişisel verinin işlenmesi sonucunda elde edilecek menfaatin, ilgili kişinin temel hak ve hürriyetleri ile yarışabilir düzeyde olması ve söz konusu menfaate erişilebilmesi için kişisel verilerin işlenmesinin zorunlu olması,
- Meşru menfaatin halihazırda mevcut, belirli ve açık olması,
- İlgili kişinin temel hak ve hürriyetleri ile yarışabilir nitelikte olan meşru menfaatin elde edilmesi halinde bir yarar sağlanacak olması ve kişisel veri işlenmeksizin başkaca bir yol ile bu yararın ortaya çıkmasının mümkün olmaması,
- Meşru menfaat ile beklenen yararın, çok sayıda kişiyi etkilemesi, yalnızca ekonomik yarara yönelik olmaması, söz konusu yararların tespitinde şeffaf ve hesap verilebilir kriterlerin esas alınması,

²²⁸ Taştan (n 7) 174; Türkmen (n 7) 209.

²²⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 25.03.2019 tarih ve 2019/78 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5434/2019-78>> Erişim Tarihi 21 Şubat 2022.

- İlgili kişinin başta kişisel verilerinin korunması olmak üzere temel hak ve hürriyetlerinin zarar görmesini engellemek amacıyla öngörülebilir, açık ve yakın her türlü tehlikeden uzak tutulması,
- Kişisel verilerin hukuka uygun işleyişinin temini ile zararı ve ihlalleri engellemek için her türlü teknik ve idari tedbirin alınması,
- Kişisel verilerin işlenmesinde genel ilkelere uygunluğun sağlanması,
- Kişinin temel hak ve hürriyetleri ile veri sorumlusunun meşru menfaatinin karşılaştırılarak denge testinin yapılması hususlarının değerlendirilmesi.

Kanaatimizce, Kurul tarafından bu kriterler veri sorumlularının sahip olduğu soru işaretlerinin giderilmesi açısından yol gösterici niteliktedir. Özetle, bu düzenlemenin hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilebilmesi için, meşru menfaat kavramı veri sorumlusunun her türlü meşru menfaati olarak değerlendirmemeli, dar yorumlanmalı, ilgili kişinin temel hak ve özgürlükleri dikkatli bir şekilde analiz edilmelidir. Bu kapsamda bu hukuka uygunluk nedeni, diğer işleme şartlarına nazaran daha hassas değerlendirmeyi gerektiren bir işleme şartı olarak öngörülmüştür.

Bu doğrultuda; grup şirketlerde, şirketlerin idaresine ilişkin sebeplerle işçi ya da müşteri verilerinin şirketler arasında aktarılması,²³⁰ üretim yapan bir firmanın işçilerine ait kişisel verileri fabrikanın fiziki güvenliğini sağlamak adına işlemesi, bir bankanın dolandırıcılık veya para aklamayı engellemek amacıyla müşterilerin işlemlerine ilişkin verileri işlemesi²³¹ hallerinde veri sorumlusunun meşru menfaatinin varlığından söz edilebilecektir.

Son olarak belirtmek gerekir ki; düzenleme kapsamında ele alınan hukuka uygunluk nedeni, diğer hukuka uygunluk sebeplerinin uygulanamadığı hallerde veri işleme bakımından başvurulacak son çare olarak ve her şeyi kapsama dahil edebilecek, tüm işleme faaliyetlerini kanuna uygun hale getirecek bir düzenleme olarak görülmemelidir.²³² Zira bu hukuka uygunluk nedeni belirsizlik içerdiğinden dikkatli

²³⁰ Yücedağ 'Hukuka Uygunluk Sebepleri' (n 185) 785.

²³¹ Taştan (n 7) 173.

²³² Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi' <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f-35c628468646.PDF>> Erişim Tarihi 21 Şubat 2022.

şekilde değerlendirilmeli ve yukarıda açıkladığımız şartları sağlamayan veri işleme faaliyetlerinin dayanağı olarak bu düzenlemeye gidilmemelidir.

1.2. Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rıza

KVKK'nın 5. maddesinin ilk fıkrasında kişisel verilerin, hukuka uygunluk sebeplerinden birinin var olmadığı hallerde, yalnızca ilgili kişinin açık rızasının bulunması halinde işlenebileceği düzenlenmektedir. Bu düzenleme, kişilerin kendileri ile alakalı, bilgilerin geleceğini belirleme hakkının bir yansımasıdır.²³³ Açık rızaya ilişkin değerlendirmelerimizden önce belirtmeliyiz ki, kanunda öngörülen hukuka uygunluk hallerinin hepsi eşit derecededir. Yani hukuka uygunluk sebeplerinin tümü, kişisel veri işleme faaliyetinin hukuka aykırı olmasını aynı derecede önler. Açık rıza ve diğer hukuka uygunluk sebepleri arasındaki ilişkiye ve konuya ilişkin Kurul kararlarına çalışmamızın ilerleyen bölümde ayrıntılı olarak yer verileceğinden, bu bölümde ayrıca bu iki kavram arasındaki ilişki hakkında bilgilere değinilmeyecektir.

Kişisel verilerin işlenmesine dair ilgili kişinin vereceği açık rıza kavramı, kişilik hakkının kullanımının kişiye sıkı sıkıya bağlı olmasından doğmaktadır. Diğer bir şekilde ifade etmek gerekirse, veri işleme, saklama veya aktarımı gibi işlemlere ilgili kişinin açık rıza gösterme hakkı, kişilik hakkının devredilemeyen ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hak olması özelliğinin bir karşılığıdır.²³⁴ Kişisel verilerin işlenmesi için ilgili kişilerden açık rıza alınması, gerek KVKK gerekse kişisel verilerin korunması kapsamında bir hayli önem taşıdığından ve uygulamada çeşitli sorunlara neden olduğundan çalışmamızda ayrı bir bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Bu kapsamda, aşağıdaki bölümde öncelikle açık rıza kavramının ne olduğu ve hukuki niteliği açıklandıktan sonra, açık rızanın geçerliliğinden bahsedilebilmesi için gereken şartlara ve açık rızanın unsurlarına yer verilecek, ardından da özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından özellik arz eden durumlar incelenecek ve son olarak da kişisel verilerin aktarılması ile ilgili açıklamalara değinilecektir.

²³³ Kütüceci (n 3) 393.

²³⁴ Kemal Atasoy, 'Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası' (2016) 22(3) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 269, 286.

2. KİŞİSEL VERİLERİN AÇIK RIZA ŞARTINA DAYANARAK İŞLENMESİ

2.1. Açık Rıza Kavramı

Rıza kavramı sadece KVKK alanında yer almayan, hukukun çeşitli alanlarındaki düzenlemelerde de yer alan temel kavramlardan bir tanesidir. Türk Dil Kurumu'na yapılan tanımlama uyarınca rıza; razı olma, isteme anlamına gelmektedir. Rıza kavramının tarihteki gelişimi incelendiğinde bu kavramın geçmişten bu yana önem arz eden bir kavram olduğu görülmektedir. Roma döneminde; rızayla gerçekleştirilen fiil haksızlık oluşturmaz ilkesi uyarınca rızanın; şeref, vücut bütünlüğü, özgürlük ve yaşam hakları ihlal gibi tüm kişilik haklarını ihlal eden fiiller bakımından hukuka uygunluk nedeni olarak tanımlandığı görülmektedir.²³⁵

Rıza, geleneksel bir hukuka uygunluk sebebidir. Rızanın hukuka uygunluk işlevinin yanında, KVKK bakımından da kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini ortadan kaldıran bir işlevi de bulunmaktadır.²³⁶ Türk hukukunda rıza, pek çok farklı yasal düzenlemede yer almaktadır. Örneğin Anayasa'nın 20. maddesinde, kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızası ile işlenebileceği; TCK'nın 26. maddesinde, kişinin üzerinde mutlak suretle tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere açıklanan rızası kapsamında işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilemeyeceği; TMK'nın 24. maddesinde, kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızasının, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan saldırının hukuka aykırı olduğu; TBK'nın 63. maddesinde, rıza gösterenin rızasının olması halinde, fiilin hukuka aykırı sayılmayacağı gibi düzenlemeler yer almaktadır.

KVKK'nın 3. maddesinde ise açık rıza; belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan açık rızanın hangi unsurları taşıması gerektiğini ve kişisel verilerin işlenmesinde faaliyetlerinde zımni rızanın geçerli kabul edilmediği ifade edilmektedir. KVKK'nın gerekçesine bakıldığında

²³⁵ Meral Ekici Şahin, 'Ceza Hukukunda Rıza' (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2012) 13.

²³⁶ Özdemir (n 23) 166.

açık rızanın; ilgili kişinin kendisiyle ilgili veri işlenmesine özgürce, konuyla ilgili yeterli bilgi sahibi olarak, tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta ve sadece o işlemle sınırlı olarak verdiği onay beyanı şeklinde anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda açık rıza; hiçbir baskıya maruz kalmaksızın, mevcut durumun bilincinde olarak somut işlemle sınırlı yapılan her türlü irade açıklaması olarak tanımlanabilir. Diğer bir ifadeyle açık rıza, hukuki sonuç hakkındaki isteği tereddüde yer vermeyecek surette açıklayan beyandır.²³⁷ Bu noktada belirtmek gerekir ki, kişisel verilerin işlenmesi hakkında ilgili kişinin açık rızasının alınmış olması, kişisel verilerin işlenmesine hâkim olan ilkelere uygun şekilde veri işleme yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacaktır. Yani ilgili kişi, kişisel verilerinin işlenmesine açık rıza gösterse dahi, diğer hukuka uygunluk hallerinde de olduğu gibi veri işleme faaliyetinin temel ilkelere uygun şekilde gerçekleştirilmesi gerekecektir.

KVKK kapsamında açık rıza; hem özel nitelikli kişisel verilerin hem de bunlar dışında kalan ve genel nitelikli kişisel veriler olarak da adlandırılabilir olan kişisel verilerin işlenmesi bakımından hukuka uygunluk sebeplerinden biri olarak düzenlenmiştir. Ayrıca kişisel verilerin hem yurtiçinde hem de yurtdışında aktarımı da kural olarak, ilgili kişinin açık rızasının alınmasına bağlanmıştır. KVKK'da açık rıza terimi kullanılmasına karşın, açık rızanın yalnızca unsurları tanımlanmakta, ancak açık rızadan ne anlaşılması gerektiğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemektedir. Konuya ilişkin açıklama Kurum'un yayınladığı rehber²³⁸ ile açıklığa kavuşturulmaya çalışılmışsa da kavrama ilişkin ayrıntılı bir açıklama yapılmadığı söylenebilecektir.

2.2. Rızanın Hukuki Niteliği

Rıza kavramının hukuki niteliği doktrinde tartışmalı bir konudur. Rızanın hukuki niteliğine ilişkin hem özel hukuk hem de ceza hukuku bağlamında birçok görüş ortaya konmaktadır. Bu görüşler; rızanın özel hukuk alanına ait bir işlem olduğu, rızanın kamu hukuku alanına ait bir işlem olduğu, rızanın menfaatten vazgeçme olduğu, rızanın hukuki korumadan vazgeçme olduğu, rızanın toplumsal bir değer olduğu, rızanın kendi aleyhine suç işleme teorisi ile açıklanabileceği, rızanın hukuki işlem benzeri bir işlem olduğu ve

²³⁷ Başalp (n 5) 39.

²³⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Açık Rıza' <<https://kvkk.gov.tr/yayinlar/A%C3%87IK%20RIZA.pdf>> Erişim Tarihi 23 Şubat 2022.

rızanın maddi fiil olduğu şeklindedir. Bu kapsamda kavram karmaşasına neden olmamak adına, konuyu ceza hukukunu ilgilendiren teorileri kapsam dışında bırakarak açıklamak daha faydalı olacaktır. Konuyu özel hukuk kapsamında ele aldığımızda rızanın hukuki niteliğinin üç ana başlık altında incelenmesinin mümkün olduğu söylenebilecektir.²³⁹ Bunlar rızanın; bir hukuki işlem olduğu, rızanın hukuki işlem benzeri bir işlem olduğu ve rızanın maddi fiil olduğu yönündeki görüşlerdir. Doktrindeki baskın görüşün ise, rızanın bir hukuki işlem ve hukuki etki yaratmaya yönelik bir irade açıklaması olduğu yönündedir.²⁴⁰ Aşağıda doktrindeki tartışmalar üç ana başlık altında incelenecektir.

Doktrindeki görüşlerden ilki, rızanın hukuki bir işlem olduğudur. İsviçre ve Türk Hukukunda kabul gören bu görüşe göre rıza, hukuki sonuca yönelik bir irade açıklaması olup bir hukuki işlem olarak kabul edilmektedir.²⁴¹ Bu görüşe göre rızanın geçerli olabilmesi, bir hukuki işlemin taşınması gereken bütün geçerlilik şartlarını taşınmasına bağlıdır. Bu kapsamda bir hukuki işlemde bahsedebilmek için kural olarak, kişinin bu yönde bir irade beyanında bulunması ve bu beyanına hukuk düzenince bir sonuç bağlanması gerekmektedir. İrade beyanı ise, hukuki bir sonuca yönelmiş isteğin açıklanması anlamına gelen hak doğrucu, tek taraflı ve her an geri alınabilen bir hukuki işlemdir.²⁴² Bu görüş, rızanın sistematik olarak hukuki işlemlerden ayrı bir başlık altında düzenlenmiş olması, rızanın ehliyet açısından farklı hükümlere tabi olması gerektiği, rıza kullananın hakkını veya hakkının kullanımını devretmediği aksine belirli bir müdahaleye izin mahiyetinde olduğu, rıza gösterinin iradesinin hukuki sonuca değil fiile yönelik olması gerektiği gerekçeleri ile eleştirilmektedir.²⁴³ Bu görüşün kabulü halinde, hukuki işlemlere özel olarak getirilen düzenlemeler de uygulama alanı bulacağından, yanlış, aldatma gibi durumlarda geriye etkili olmak üzere söz konusu hukuki işlem ortadan kaldırılabilecek ve geçersiz hale gelebilecektir.²⁴⁴

²³⁹ Buse Doğan, 'Kişisel Verilerin İşlenmesi Şartları Bağlamında Açık Rıza' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2019) 20; Cüneyt Çilingiroğlu, 'Özel Hukuk Yönünden Hastanın Tıbbi Müdahaleye Rızası' (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1991) 38 vd.

²⁴⁰ Özdemir (n 23) 167.

²⁴¹ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (26. Baskı, Yetkin Yayınları 2021) 625; Çilingiroğlu (n 241) 39; Çelikel (n 97) 165.

²⁴² Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (25. Baskı, Turhan Kitapevi 2021) 41; Ekici Şahin (n 237) 29.

²⁴³ Güner (n 3) 112.

²⁴⁴ Çekin (n 6) 56.

Rızanın hukuki niteliğinin hukuki işlem benzeri olduğunu savunan, Alman ve Avusturya Hukuku'nda kabul gören bir diğer görüşe göre, irade direkt olarak fiili bir sonuca yönelmiş olsa da hukuk düzeni bu irade beyanına bir hukuki sonuç bağlamaktadır, çünkü irade açıklaması gerçekleştirilmesi gereken bir hukuki sonuca yönelmemiştir.²⁴⁵ Bu görüşe göre; rıza beyanında bulunan kişinin iradesi fiili bir sonuca yönelmektedir, kişinin hukuka uygunluk sonucunu bilmesine ya da istemesine gerek yoktur. Hukuki sonucun ortaya çıkmasının nedeni, kişinin bunu istemesi değil ve fakat hukuk düzeni tarafından rızaya hukuki sonuç bağlanmasıdır. Hukuki işlem benzeri irade açıklamalarına bakımından ise, hukuki işlemlere ilişkin kurallar kıyas yoluyla uygulanır.

Rızanın hukuki niteliğine ilişkin son görüş ise, maddi fiil görüşüdür. Bu görüş uyarınca rızanın amacı, hukuki işlem niteliği taşıyacak bir sonuç doğurmak değildir. Kişilik hakkına yapılan müdahaleye rıza gösteren kişi, bu kapsamda bir temel hakkı üzerinden tasarrufta bulunmakta, diğer bir ifade ile ilgili kişi temel hakkıyla alakalı kendi özgür iradesi ile bir karar vermektedir. Görüşün kabulü halinde, irade açıklamalarına kıyas yoluyla dahi olsa hukuki işlemlere ilişkin hükümler uygulanamayacaktır. Bu görüş, rızanın kendine has doğası gereği hukuk alanında bir hukuki sonuç meydana getireceği ve bu nedenle de hukuki işlem olarak kabul edilmesi gerektiği gerekçesiyle eleştirilmektedir.²⁴⁶

Kanaatimizce, KVKK kapsamında düzenlenmiş bilgilendirme yükümlülüğü ve bu kapsamda kişisel verileri işleme amacının belirtilmesi gerekliliği, ilgili kişide öncelikle bir iradenin oluşturulmasını sağladığından önem teşkil etmektedir. Hukuki sonuç, kural olarak hukuka aykırı olan kişisel verilerin işlenmesi faaliyetinin hukuka uygun hale getirilmesidir. İlgili kişi, bilgilendirmeye dayalı olarak verilerinin işlenmesine izin vermekte ve rıza göstermektedir. Dolayısıyla iradesinin neticesinde doğacak hukuki sonuçtan bihaber değildir ve bu hukuki sonucun açıkça farkındadır. Açıkladığımız nedenlerle; yukarıda detaylı olarak açıkladığımız görüşlerden, rızanın hukuki işlem olduğunu savunan görüşe katılmak daha isabetli olacaktır.

²⁴⁵ Çekin (n 6) 56; Doğan (n 241) 67; Kılıçoğlu (n 244) 60 vd.

²⁴⁶ Çekin (n 6) 56.

2.3. Açık Rızanın Geçerlilik Şartları

2.3.1. Açık rızanın belirli bir konuya ilişkin olması

KVKK'da açık rızaya ilişkin yer alan tanımda, açık rızadan bahsedebilmek için aranan unsurlardan ilki, açık rızanın belirli bir konuya ilişkin olması şeklinde belirlenmiştir. Kişisel verilerin işlenmesi bakımından geçerli bir açık rızadan bahsedebilmek için, rızanın belirli bir konuya ilişkin ve konu ile sınırlı olması ayrıca veri sorumlusu ile veri işleyen tarafından açık rıza beyanının hangi konuya ilişkin istendiğinin açıkça ortaya konması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, uygulamada battaniye rıza olarak da adlandırılan ve her türlü verinin işleneceğine ilişkin genel, ucu açık ve belirsiz bir ifadenin kullanılması suretiyle alınan rıza açık rıza olarak kabul edilmeyecektir.²⁴⁷ Bu kapsamda veri sorumlusu, açık rızanın verilmesinden önce hangi kişisel verilerin, hangi amaçlar ile sınırlı olarak işleneceği konusunda ilgili kişiyi anlaşılır bir biçimde bilgilendirmelidir. Bu durumu bir örnekle açıklamak gerekirse, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin açık rıza formunda, her türlü kişisel verinin işlenmesini kabul ediyorum ya da kişisel verilerimin veri sorumlusunun gerekli gördüğü her türlü amaç için işlenmesini kabul ediyorum gibi beyanlar geçerli bir açık rızanın varlığından bahsedebilmek için yeterli olmayacaktır. Bunun yerine kişisel verilerin işleme amaçlarının örneğin, ürün ve hizmetlerin sunulabilmesi, alınan ürün ve hizmetlere ilişkin ilgili kişi ile iletişim kurulabilmesi, pazarlama faaliyetlerinin yürütülebilmesi, var olan ya da geliştirilecek ürünlerin özelliklerinin belirlenmesinde kullanılabilmesi gibi amaçlarla işlenebileceği şeklindeki örneklere belirtilmesi, somut olayın özelliği dikkate alındığında açık rızanın belirli bir konuya ilişkin olması şartını sağlayabilecektir.

Açık rızadan bahsedebilmek için, rızanın hangi işleme faaliyetine ilişkin olduğu net bir şekilde anlaşılmalıdır. Örneğin; elektronik sağlık kayıtları için elde edilen tedavi bilgilerinin toplanmasına ve ilgili sağlık çalışanlar ile ileride gerçekleştirilebilecek aktarımlar için paylaşılmasına genel olarak rıza gösterilmesi halinde geçerli bir açık rızadan bahsetmek mümkün olamayacaktır.²⁴⁸ Bu kapsamda; veri işleme faaliyeti birden

²⁴⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Açık Rıza' <<https://kvkk.gov.tr/yayinlar/A%C3%87IK%20RIZA.pdf>> Erişim Tarihi 23 Şubat 2022.

²⁴⁸ Develioğlu (n 31) 53.

fazla amaca dayanıyorsa, bu durumda da bilgilendirme her amacı kapsamlı ve veri işleme sürecini tüm şeffaflığı ile ilgili kişi için öngörülebilir kılmalıdır. Başlangıçta belirlenen ve açık rızaya temel oluşturan amaçların sonradan değişmesi ya da genişlemesi halinde konu da değişmiş olacağından ilgili kişiden, bilgilendirmeye dayalı olarak tekrar açık rıza alınması gerekmektedir.²⁴⁹

Belirtmek gerekir ki, hukuka ve ahlaka aykırı olarak kişilik hakkına sınırlama getiren işleme faaliyetlerine ilişkin rızanın da hukuka uygun olduğundan bahsedilemeyecektir.²⁵⁰ Örneğin, hukukumuzda ötenazi talep edilmesi bir hak olarak düzenlenmediğinden, ötenazi hukuka aykırı bir eylemdir, bu nedenle ilgili kişinin ötenaziye açık rıza göstermiş olması ötenazi eylemini hukuka uygun hale getirmeyecektir.

Hukuka uygun olarak verilmiş bir rızadan bahsedebilmek için aranan rızanın belirli bir konuya ilişkin olması unsuru, ilgili kişinin kişisel verileri üzerinde kontrol sağlama amacına hizmet etmektedir. Bunun yanında, rızanın belirli bir konuya ilişkin olması gerekliliğinin, genel ilkelerden belirli ve açık amaçlar için veri işleme ilkesinin bir yansıması olduğunu belirtmek de yerinde olacaktır.²⁵¹

2.3.2. Açık rızanın bilgilendirmeye dayalı olması

Kişisel verilerin işlenmesi bakımından geçerli bir açık rızadan bahsedebilmek için ilgili kişinin, hangi hususa rıza gösterdiğine ilişkin bilgi sahibi olması gerekmektedir. Veri işleme faaliyetinin kapsamına ilişkin bilgi sahibi olmayan ve hangi işleme faaliyetlerine rıza gösterdiğini bilmeyen veya anlamlandıramayan ilgili kişinin beyanının, açık ve özgür bir irade beyanı olduğundan bahsedilemeyecektir.

Diğer bir ifadeyle, ilgili kişinin açık rızası alınırken veri sorumlusu tarafından; hangi kişisel verilerin hangi amaçlarla işleneceği, rıza beyanının niteliği ve sonuçları ile geri alınıp alınmayacağına ilişkin bilgilendirilmiş olması gerekmektedir.²⁵² Bilgilendirmeye dayanma ya da başka bir ifadeyle aydınlatılmış olma, açık rızanın geçerli olması için

²⁴⁹ Işık Aslı Han, 'Kişisel Verilerin İşlenmesi Bağlamında Hukuka Uygunluk Sebebi Olarak Veri Sahibinin Rızası' (2019) 1(1) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 417, 443; Türkmen (n 7) 123; Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 24; Selek (n 41) 927; Çelikel (n 97) 181; Atasoy (n 236) 293.

²⁵⁰ Develioğlu (n 31) 57; Ekin (n 31) 76; Doğan (n 241) 99.

²⁵¹ Taştan (n 7) 158.

²⁵² Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 24; Çelikel (n 97) 182 vd, Doğan (n 241) 104.

aranan unsurlardan biri olmasının yanında, KVKK'nın veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü başlıklı 10. maddesinden doğan bir yükümlülük olarak da karşımıza çıkmaktadır. Veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin detaylı açıklamalar çalışmamızın üçüncü bölümünde ayrıntılı olarak ele alınacağından, bu bölümde sadece açık rıza ve bilgilendirme arasındaki ilişkiye değinilecektir.

İlgili kişinin geçerli şekilde bilgilendirildiğinden bahsedilebilmesinin ilk şartı, kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilecek bütün faaliyetlere ilişkin olarak kapsamlı, anlaşılır ve açık bir şekilde bilgilendirme yapılmasıdır. Diğer bir ifadeyle, bilgilendirmenin sıradan bir ilgili kişinin, anlayacağı şekilde basit bir dille yapılması esastır.

Bu şekilde yapılmış bir bilgilendirme, hem kişinin hiçbir baskı altında kalmaksızın özgür iradesi ile kişisel verilerinin işlenmesi veya işlenmemesi yönünde karar vermesi, hem kendisine ait herhangi bir verinin işlenip işlenmediğini öğrenmesi, hem de var olan kişisel verilerin güncel ve doğru olmasının sağlanması bakımından önem taşımaktadır.

İlgili kişilerin bilgilendirilmesi, kişisel verilerin korunması bakımından ilgili kişilere önemli bir hukuki koruma sağlamaktadır. Hukuka uygun bir bilgilendirme sayesinde ilgili kişiler, kişisel verilerinin işlenmesi sürecinden haberdar olabilmekte ve bu sayede herhangi bir ihlal halinde hukuki koruma yöntemlere başvurabilmektedirler.²⁵³

Açıklanan nedenlerle, ilgili kişilerin bilgilendirilmesi hususu, kişisel verilerin korunması alanının Magna Cartası olarak da değerlendirilmektedir.²⁵⁴ İlgili kişinin geçerli şekilde bilgilendirildiğinden bahsedilebilmesinin ikinci şartı ise bilgilendirmenin erişilebilir ve görülebilir olmasıdır.²⁵⁵ Açıklamalardan da ortada olduğu üzere, bilgilendirmeye dayanma unsuru bilgilendirmenin şeklinden çok niteliğini esas almakta ve bilgilendirme faaliyeti, makul bir kişinin göstermesi gereken makul özeni üzerine temellenmektedir. Diğer bir ifadeyle bilgilendirmenin; sıradan, orta zekalı ve makul ilgili kişinin anlamlandırabileceği şekilde yapılması için veri sorumlusu tarafından makul özen gösterilmelidir.

²⁵³ Şimşek (n 3) 90; Akgül (n 10) 151.

²⁵⁴ Ayözger Öngün (n 95) 151.

²⁵⁵ Taştan (n 7) 159.

2.3.3. Açık rızanın özgür iradeye dayanması

Son olarak açık rıza, ilgili kişinin özgür iradesiyle açıklanmış olmalıdır. Rızanın özgür iradeyle açıklanmış olması, rıza beyanında bulunup bulunmama konusunda kişiye gerçek anlamda tercih etme imkanının sunulmuş olmasını ifade etmektedir. Daha açık ifade etmek gerekirse, rıza vermemenin olası sonuçları kişinin rıza konusundaki özgürlüğünü kısıtlıyorsa, ilgili kişinin rıza vermemesi durumunda olumsuz bir sonuçla karşılaşmasına neden oluyorsa bu durumda rızanın özgür iradeyle açıklandığından bahsedilmesi söz konusu olamayacaktır.²⁵⁶

İlgili kişinin iradesi üzerinde veri sorumlusunun ya da üçüncü kişilerin; cebir, aldatma, hile, tehdit veya hata gibi hukuka aykırılıkların oluşması halinde kişinin özgür iradesinden bahsedilemeyeceğinden, geçerli bir açık rızanın varlığından da söz etmek mümkün olmayacaktır. Ancak belirtmek gerekir ki, bu durumda her sebep kendi içerisinde değerlendirilmeli, somut olayda rızayı etkilediği belirtilen sebebin rızayı etkileme derecesi belirlenmelidir.²⁵⁷ Bununla birlikte, veri sorumlusunun yerine getirdiği faaliyet kapsamında ilgili kişiyi etkilemeye çalışması her durumda özgür iradenin sakatlandığı sonucunu doğurmayacaktır. Eğer veri sorumlusu, ilgili kişiyi zorlamaya varmayacak şekilde etkilemeye çalışıyorsa, örneğin veri sorumlusu ürünü pazarlamak amacıyla ilgili kişinin kişisel verilerini işlemeyi amaçlıyorsa ve ilgili kişi kararsız olduğu için ürününün olumlu yönlerini öne sürerek ilgili kişiyi etkilemeye çalışıyorsa bu durumda ilgili kişinin özgür iradesinin sakatlandığı söylenemeyecektir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, ilgili kişinin zorlamaya varacak şekilde ikna edilme çabası içine girilmemesidir.²⁵⁸ Bu kapsamda veri sorumlusunun ilgili kişiyi ikna etme çabaları sırasında ilgili kişi, açık bir şekilde pazarlama faaliyetine dahil olmak istemediğini belirtmesine rağmen veri sorumlusunun ısrarcı davranması ilgili kişinin iradesini sakatlayacak ve ilgili kişiyi zorlama olarak değerlendirilebilecektir. Bu hallerde ise özgürce verilmiş bir açık rızadan bahsedilemeyecektir.

Açık rızanın özgür iradeye dayanması gerekliliği, özellikle tarafların eşit olmadığı durumlar bakımından hassasiyet ile ele alınması gereken bir husustur. Örneğin güçsüz

²⁵⁶ Taştan (n 7) 161, Doğan (n 241) 108.

²⁵⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Açık Rıza' <<https://kvkk.gov.tr/yayinlar/A%C3%87IK%20RIZA.pdf>> Erişim Tarihi 23 Şubat 2022.

²⁵⁸ Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 25.

konumda olan işçinin, işveren ile ilişkisi kapsamında işçiye rıza göstermeme imkanının etkin bir biçimde sunulmadığı veyahut da işçinin açık rıza vermemesinin işçi açısından olumsuz bir sonuç doğurması ihtimal dahilinde olduğu durumlarda, rızanın özgür iradeye dayandığından bahsedilemeyecektir. Bu aşamada, işçiye bazı ek güvencelerin tanınması ve çıkarları zedelenmeksizin rızasını geri alabilme imkânı sağlanması önem taşımaktadır.²⁵⁹

Tarafların eşit olmadığı hallere ilişkin bir diğer örnek olarak, genel işlem koşullarının düzenlendiği sözleşmeler gösterilebilir. Zira; sözleşmenin bir tarafının sözleşmeyi, kendi yararına olacak şekilde düzenleyerek diğer tarafın sözleşmeyi akdetmesini beklediği durumlarda da rızanın özgür olup olmadığına dikkatlice değerlendirilmesi gerekecektir.²⁶⁰ Bu kapsamda, genel işlem koşullarının düzenlendiği bir sözleşmenin herhangi bir yerinde ilgili kişinin açık rızasının alınması halinde, taraflar sözleşme maddeleri üzerinde karşılıklı olarak müzakerede bulunmadığı sürece, ilgili kişinin bilinçli ve özgür bir şekilde açık rıza verdiğinden bahsedilmesi mümkün olamayacağından hukuka uygun bir rızanın varlığından da bahsedilemeyecektir. Öte yandan bizimde katıldığımız görüşe göre; dürüstlük ilkesi çerçevesinde ilgili kişinin yeterince bilgilendirilmiş olduğu ve şüpheye yer vermeyecek şekilde açık bir dille düzenlenmiş bir hüküm aracılığıyla ilgili kişinin açık rızada bulunduğu durumlarda hukuka uygun şekilde açık rızanın alındığından bahsedilmesi mümkün olabilecektir.²⁶¹

Açık rıza ile ilgili değerlendirilmesi gereken bir diğer önemli husus, rıza yorgunluğu kavramıdır. Kişisel verilerin işleme aşamasında her bir işlemde sürekli olarak ilgili kişinin açık rıza verme zorunluluğu ve ilgili kişinin sürekli olarak açık rıza alınmasına ilişkin bir talep ile karşılaşması, ilgili kişiyi açık rıza konusunda duyarsızlaştırabilir.²⁶² Bu duruma örnek olarak, özellikle günümüzde internet kullanıcılarının maruz kaldığı hal gösterilebilir. İlgili kişiler internet sitelerine girdiklerinde, çerezler ve/veya formlar ile karşılaşmakta ve kişisel verilerin işlenmesine ilişkin bir tercihte bulunmak durumunda bırakılmaktadırlar. Bu duruma sıklıkla maruz kalınması halinde ise ilgili kişiler, farkında

²⁵⁹ Küzeci (n 3) 266; Taştan (n 7) 160; *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (n 9) 26; Beyter (n 66) 156 vd.

²⁶⁰ Güner (n 3) 120.

²⁶¹ Çekin (n 6) 60.

²⁶² Taştan (n 7) 166; Çabuk (n 13) 85; Han (n 251) 442.

olmaksızın her türlü veri işleme talebine olumlu ya da olumsuz bir tepki geliştirebilmektedirler.

Rıza yorgunluğu olarak adlandırılan bu durumun önüne geçilebilmesi amacıyla, AB Hukuku'nda varsayılan ayarla veri koruma ilkesi benimsenmiş ve bu ilke ile internet sitelerinin birtakım standartlar sağlayarak hizmet vermeleri, her işlem için bireylerin rızasını alma eğiliminin ortadan kalkması amaçlanmıştır. Varsayılan ayarlarla veri koruma ilkesi veri sorumlusunun her bir işleme amacı için, varsayılan şekilde ve yalnızca gerekli kişisel verilerin işlenmesini sağlama mecburiyeti olarak tanımlanabilir.²⁶³ Bu sayede bir ürün veya hizmet alan ilgili kişilerin, kişisel verilerinin korunması için başkaca bir ayar yapması gerekmeyecektir.

Kanaatimizce varsayılan ayarlarla veri koruma ilkesi, KVKK kapsamında da benimsenerek kişisel verilerin işlenmesinde rıza yorgunluğunun önüne geçilmesi amacıyla değişiklikler yapılmalıdır. Bu kapsamda Kurum, 11.01.2022 tarihinde çerezler yoluyla kişisel veri işleyen internet sitesi operatörleri için, KVKK kapsamındaki kişisel verilerin korunması amacıyla yönelik olarak önerilerini derlediği Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber'i yayımlanmıştır.²⁶⁴

Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber kapsamında Kurum öncelikli olarak; çerez ve çerez türlerine ilişkin genel açıklamalarda bulunmuş, ardından çerezler hakkında dikkat edilmesi gereken hususlara değinmiş ve açık rıza gerektiren ve gerektirmeyen çerez kullanımlarını örneklendirmiştir. Bu kapsamda, veri sorumlusunun çerezler yoluyla kişisel veri işleme faaliyetleri özelinde, KVKK'nın 5. ve 6. maddelerinde düzenlenen hukuka uygunluk nedenlerinden birinin var olduğu durumlarda, ayrıca ilgili kişiden çerezler yoluyla kişisel verilerin işlenmesi amacıyla açık rıza almasına gerek olmayacağı belirtilmiştir.

Öte yandan Kurum tarafından yayımlanan rehber kapsamında da rıza yorgunluğuna değinilmiştir. Bu kapsamda, rızanın çok sık aralıklarla alınmasının ve ilgili kişinin sürekli olarak açık rıza vermeye yöneltilmesinin rıza yorgunluğuna yol açabileceği ve bu durumun ilgili kişinin özgür iradesini sakatlanması sonucunu doğurabileceği, açıklanan

²⁶³ Bkz. GDPR m. 25/2.

²⁶⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber' <<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/1336263f-22bb-4da3-a1b9-abc0e0e8bff.pdf>> Erişim Tarihi 24 Şubat 2022.

nedenlerle ilgili kişinin siteye her girdiğinde açık rıza alma yönteminin kullanılmaması gerektiği, ancak açık rıza tercihinin periyodik olarak ilgili kişiye hatırlatılmasının uygun olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca Kurul tarafından, kullanılan çerezlerin ömürlerinin belirlenmesinde de KVKK'nın genel ilkelerinin göz önüne alınması gerektiği hatırlatılmıştır.

2.4. Açık Rızaya İlişkin Diğer Unsurlar

2.4.1. Açık rızanın şekli

KVKK kapsamında açık rızanın ne şekilde verilmesi gerektiğine ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Bu kapsamda rızanın alınması, kural olarak şekle tabi değildir. Açıklanan nedenlerle açık rıza; yazılı, sözlü veya elektronik yollarla verilebilir. Öncelikli olarak belirtmek gerekir ki, açık rızanın sözlü olarak verilebilmesine karşın, KVKK kapsamında örtülü rızadan ya da susma durumunda açık rızadan bahsedilmesi mümkün olmayacaktır.²⁶⁵ Ancak ilgili kişinin, iradesinin yeteri kadar somut ve tespit edilebilir hale geldiği durumlar özelinde, örtülü rıza beyanında bulunabileceğinin kabul edilmesi gerektiği görüşü de bulunmaktadır.²⁶⁶ Örneğin, ilgili kişinin internet tarayıcısında varsayılan çerez ayarlarını, açık ve anlaşılır bir şekilde bilgilendirilmiş olmasına rağmen değiştirmemesi halinde ilgili kişinin söz konusu varsayılan çerezlerin kullanılmasına ilişkin örtülü rıza beyanında bulunduğu kabul edilebilecektir. Ancak, açık rızanın varlığı ve geçerliliği hususunun her somut olay kapsamında ayrıca ve titizlikle değerlendirilmesi gereken hassas bir konu olduğu da unutulmamalıdır.

KVKK kapsamında açık rızadan bahsedilebilmesi, ilgili kişinin aktif bir hareketinin varlığına bağlanmış olduğundan, susma durumunda ilgili kişinin açık rıza verdiğinin kabulü söz konusu olamayacaktır.²⁶⁷ Bu aşamada, rızanın elektronik yollarla verilmesi hususu da değerlendirilmesi gereken önemli bir konudur. Elektronik yollarla alınan rızalarda başvuru, opt-in ve opt-out²⁶⁸ yöntemleri açık rızanın geçerliliğini

²⁶⁵ Özdemir (n 23) 165; Yüzbaşı Tobaz (n 64) 343.

²⁶⁶ Başalp (n 5) 40; Çekin (n 6) 57.

²⁶⁷ Taştan (n 7) 162; Çelikel (n 97) 174.

²⁶⁸ Opt-in: İlgili kişinin, kişisel verilerini işlenmesinden önce aktif bir davranışta bulunarak, bir kutucuğu işaretleyerek kişisel verilerinin işlenmesine onay vermesi olarak tanımlanabilir. Opt-out: İlgili kişinin,

etkilemektedir. Opt-out yönteminde, ilgili kişinin iradesi aktif bir davranış ile açıklanmadığından bu durumda, ilgili kişinin açık rızasının şüpheye yer vermeyecek şekilde özgür iradesiyle verildiği söylenemeyecektir. Dolayısıyla, açık rızanın özgür bir iradeyle açıklandığına ilişkin kuşkunun bulunması, açık rızanın geçerli olmadığı sonucunu doğuracaktır.²⁶⁹ Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki, GDPR kapsamında opt-out yöntemler kullanılma suretiyle alınan açık rızanın, geçerli bir rızanın varlığından bahsedilmesi için yeterli olmayacağı ve bu şekilde alınmış rızaların geçersiz olacağı belirtilmiştir.

KVKK kapsamında açık rızanın ne şekilde alınacağına ilişkin bir düzenleme yer almamakla birlikte, açık rızanın alındığına ilişkin ispat yükümlülüğünün veri sorumlusunun yükümlülükleri arasında olduğu açıkça düzenlenmiştir. İlgili kişinin açık rızasının alındığına ilişkin ispat yükü veri sorumlusuna ait olduğundan, herhangi bir uyuşmazlık ile karşılaşıldığı durumlarda veri sorumlusunun yaptırımlar ile karşılaşmaması açısından, ilgili kişiden alınan açık rıza beyanının ispatlanabilir olması önem arz edecektir. Açıklanan nedenlerle bizim kanaatimiz, yazılı ya da elektronik ortamlarda açık rızanın alınması yönteminin, sözlü olarak açık rıza alınmasına tercih edilmesi yönünde olacaktır.

2.4.2. Açık rızanın verilme zamanı

Geçerli bir açık rızadan bahsedebilmek için önem taşıyan bir diğer husus da açık rızanın ne zaman verildiğidir. Kişisel verilerin işlenmesinin açık rızaya dayandırıldığı hallerde, ilgili kişinin açık rızasının kişisel verilerin işleme faaliyetine başlanmadan önce veya en geç işleme anında verilmesi gerekmektedir.²⁷⁰ Bu sonuca öncelikle, KVKK'nın verilerin açık rıza ile işlenebileceğine ilişkin hükmünün lafzından ulaşılabilmektedir. Zira; madde kapsamında, kişisel verilerin ilgili kişilerin açık rızası olmaksızın işlenmeyeceği düzenlenmektedir.

kişisel verilerinin işlenmesine onay verdiği varsayılarak önceden işaretlenmiş olan bir kutucuk ile karşılaştığı ve eğer kişisel verilerinin işlenmesini istemiyorsa bu kutucuktaki işareti kaldırmasını beklediği bir yöntemdir.

²⁶⁹ Çekin (n 6) 58; Taştan (n 7) 162.

²⁷⁰ Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 25; Develioğlu (n 31) 37; Anı (n 47) 146; Beyter (n 66) 155; Ayözger Öngün (n 95) 136; Ekici Şahin (n 237) 178; Doğan (n 241) 131.

Öte yandan, KVKK'nin veri sorumlularının yükümlülüklerini düzenleyen 10. maddesinde de ilgili kişilerin, kişisel verilerinin elde edilmesi sırasında aydınlatılması gerektiği düzenlenmektedir. Açık rızanın geçerliliğinden bahsedebilmek için aranan şartlardan biri de açık rızanın bilgilendirmeye dayalı olmasıdır. Bu kapsamda, geçerli bir açık rızadan bahsedebilmek için ilgili kişi, kişisel veriler işlenmeden önce bilgilendirilmeli ve açık rızaya dayalı bir işleme faaliyeti yapılacaksa bu işleme faaliyetine başlamadan açık rızası alınmalıdır. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkelerden amaca bağlılık ilkesi de açık rızanın, veri işleme faaliyetinden önce alınması gerektiğini destekler niteliktedir. Nitekim ilgili kişi, kişisel verilerinin işleneceği amaçlara ilişkin bilgilendirmesini takiben, söz konusu amaçlarla sınırlı olarak kişisel verilerinin işlenmesine açık rıza vermektedir. Bilgilendirmenin yapılmaması halinde ise ilgili kişi tam olarak neye rıza gösterdiğini bilmeyeceğinden, bilgilendirmeye dayalı geçerli bir açık rızadan söz edilemeyecektir.²⁷¹

Bu noktada belirtmek gerekir ki; açık rızanın verilmesi, verilme anından sonraki işleme faaliyetlerini hukuka uygun hale getirmektedir. Bu doğrultuda, kişisel verilerin işlenmesinden sonra ilgili kişinin açık rıza vermesi halinde, açık rıza verilmesi anından sonraki işleme faaliyetleri hukuka uygun olurken; açık rızadan önceki işleme faaliyetleri hukuka uygun hale gelmiş olarak değerlendirilemeyecektir. Diğer bir ifadeyle, açık rızanın verilmesinden önceki işleme faaliyetleri hukuka aykırı olacaktır. Hukuki işleme verilen rıza, sonuçlarını en baştan itibaren doğursa da açık rızanın, kişilik hakkının ihlalden sonra verilmiş olması hukuka aykırılığı ortadan kaldırmayacak ve geçmişe etkili bir sonuç doğurmayacaktır.²⁷² Ancak; veri işleme faaliyetinden sonra verilen açık rızanın, hukuka aykırı işleme faaliyeti nedeniyle ortaya çıkan hakların kullanılmayacağı yönünde bir irade açıklaması olarak kabul edilmesi mümkün olabilecektir.²⁷³

2.4.3. Açık rızada bulunma ehliyeti

Kural olarak, kişisel verilerin işlenmesine rıza gösterilebilmesi kişinin hak ve fiil ehliyetine sahip olmasına bağlıdır. Yukarıda da ayrıntılı olarak açıkladığımız üzere, açık

²⁷¹ Çekin (n 6) 58.

²⁷² Şimşek (n 3) 107; Taştan (n 7) 165; Çelikel (n 97) 173; Yücedağ 'Hukuka Uygunluk Sebepleri' (n 185) 775.

²⁷³ Develioğlu (n 31) 57.

rıza kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin açık rıza gösterme hakkı da kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olarak karşımıza çıkacaktır.²⁷⁴ Bu kapsamda, tam ehliyetlilerin açık rıza beyanında bulunabileceği tartışmaya hacet vermeyen bir durumdur. Ancak, sınırlı ehliyetliler bakımından bilhassa da küçüklerin ve tam ehliyetlilerin kişisel verilerinin işlenmesi açısından açık rıza vermelerinin mümkün olup olmayacağı hususunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur.

Sınırlı ehliyetliler bakımından, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar söz konusu olduğunda rızada bulunma ehliyetine ilişkin düzenleme, TMK'nın 16. maddesinde düzenlenmiştir. Madde kapsamında, ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlıların yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça kendi işlemleri ile borç altına giremeyecekleri ancak karşılıksız kazanmada ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımında bu rızanın gerekli olmadığı düzenlenmektedir. Doktrinde bir görüş; bu düzenlemeden yola çıkarak, sınırlı ehliyetlilerin kişisel verilerinin işlenmesine tek başına rıza gösterebileceğini savunmaktadır.²⁷⁵ Bir diğer görüş uyarınca ise, TMK'nın ilgili maddesinden yola çıkarak sınırlı ehliyetlilerin kişisel verilerinin işlenmesine tek başlarına açık rıza gösterebileceği ileri sürülebilecekse de bu yönde bir uygulama hükmün varlığı ile bağdaşmayacaktır. Bu kapsamda, maddenin temel amacı sınırlı ehliyetlilerin korunmasıdır ve kişisel verilerin işlenmesi halinde sınırlı ehliyetlilerin maddi ve manevi zarara uğraması söz konusu olabileceğinden, sınırlı ehliyetlilerin kişisel verilerinin işlenmesi bakımından yasal temsilcilerinin de rızasının alınması gerekmektedir.²⁷⁶

Kanaatimizce, TMK'nın 16. maddesi kapsamında yer alan açık düzenleme de dikkate alındığında, sınırlı ehliyetliler bakımından yasal temsilcinin rızası gerekmemektedir. Ancak bu aşamada, özellikle teknolojik gelişmelerin küçüklerin kişilik hakları bağlamında meydana getirebileceği zararlar değerlendirildiğinde küçüklerin maddi ve manevi zarara uğrama riskinin de yüksek olduğu göz ardı edilmemelidir. Sonuç olarak, KVKK kapsamında sınırlı ehliyetlilerin açık rıza beyanlarına ilişkin düzenleme olmaması bir eksiklik olarak nitelendirilebilecektir. Bu eksikliğin giderilmesi bakımından ise GDPR'ın konuya ilişkin düzenlemesine benzer bir düzenleme yapılması isabetli

²⁷⁴ Taştan (n 7) 162; Özdemir (n 23) 168; Özkan (n 143) 123; Han (n 251) 441.

²⁷⁵ Taştan (n 7) 163; Develioğlu (n 31) 57.

²⁷⁶ Hüseyin Can Aksoy, 'Kişisel Verilerin İşlenmesi Kapsamında Rıza Unsuru ve Sınırlı Ehliyetlilerin Durumu' (2009) 3 Haluk Konuralp Anısına Armağan 47, 59.

olacaktır. Zira GDPR'nın 8. maddesinde, çocukların rıza beyanlarına ilişkin açıkça bir düzenlemeye yer verilmiştir. Madde kapsamında, 16 yaşından küçüklerin ancak yasal temsilcilerinin onayı ile kişisel verilerinin işlenmesi hakkında bir rıza beyanında bulunabilecekleri kaleme alınmıştır. Çocuklar açısından mevcut olan riskler dikkate alındığında, çocukların rızanın sonuçlarını algılayabilecek durumda olup olmadıkları, diğer bir ifadeyle ayırt etme gücüne haiz olup olmadıklarının dikkate alınması suretiyle açık rıza verip veremeyeceğinin değerlendirilmesi isabetli bir yaklaşım olacaktır.

Nitekim Kurul da 11.08.2020 tarih ve 2020/622 sayılı kararında, küçüğün ayırt etme gücüne sahip olması koşuluyla, ilgili kişi küçük ve velisinin başvuru konusundaki iradelerinin örtüştüğü de dikkate alındığında gerek veri sorumlusuna yapılan başvuru gerek Kurul'a intikal eden şikâyet bakımından her iki tarafın da hakkı kullanmada yetkili kabul edilebileceğini değerlendirmiştir.²⁷⁷

Öte yandan, tam ehliyetsizler ise kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları bizzat kullanamazlar. Bunun yanında, tam ehliyetsizlerin kişisel verilerinin işlenmesi bakımından yasal temsilcilerinin rızasına ilişkin de doktrinde bir fikir birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe göre, nisbi şekilde kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar bakımından yapılacak işlemlerin yasal temsilci tarafından yapılması kabul edilmeli, diğer görüşe göre ise yalnızca tam ehliyetsizlerin çıkarımı gerektiren kişiye sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin işlemlerin yasal temsilci tarafından yapılabileceği kabul edilmelidir.²⁷⁸ Bir başka görüşe göre ise, rıza kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan tam ehliyetsiz kişilerin yasal temsilcileri dahi tam ehliyetsizler yerine rıza beyanında bulunamamalıdır.²⁷⁹ Kanaatimizce, tam ehliyetsizlerin kişisel verilerin işlenmesi bakımından yasal temsilcisinin rıza verebilmesi ancak tam ehliyetsizin çıkarlarının mevcut olduğu durumlara mümkün olmalıdır.

2.4.4. Açık rızanın geri alınması

Rıza kavramı tek taraflı hukuki bir işleme işaret ettiğinden, rızanın geri alınması da aynı şekilde tek taraflı bir işlemle mümkün olabilecektir. KVKK kapsamında her ne kadar açık

²⁷⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 11.08.2020 tarih ve 2020/622 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6816/2020-622>> Erişim Tarihi 28 Şubat 2022.

²⁷⁸ Taştan (n 7) 164; Doğan (n 241) 122.

²⁷⁹ Özdemir (n 23) 168.

rızanın tanımı yapılmışsa da açık rızanın geri alınmasına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. İlgili kişinin, kişisel verilerinin işlenmesine açık rıza vermesi, açık rıza verdiği andan itibaren kişisel verileri üzerinde hiçbir şekilde tasarrufta bulunamayacağı anlamına gelmemektedir.²⁸⁰

İlgili kişinin kendi verilerinin geleceğini belirleme hakkının bir yansıması olarak, kişisel verilerinin işlenmesini dilediği zaman durdurma hakkında sahip olması da olağandır. Her ne kadar KVKK kapsamında açık rızanın geri alınmasına ilişkin açık bir düzenleme bulunmasa da 11. madde kapsamında, ilgili kişiye kişisel verilerinin silinmesini ve yok edilmesini isteme hakkı tanınması bir yandan da rızanın ne şekilde geri alınabileceğine ilişkin yönetime işaret etmektedir.²⁸¹

Öte yandan, açık rızanın geri alınması hakkı hem Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik de²⁸² hem de Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik²⁸³ kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla, ilgili kişinin açık rızasını geri alma imkânı söz konusudur. İlgili kişi tarafından açık rızanın dilediği zaman geri alınması mümkündür.²⁸⁴ Geri alma beyanı yenilik doğurucu bir hak olduğundan, veri sorumlusuna ulaştığı andan itibaren hüküm doğuracak dolayısıyla veri sorumlusu, geri alma beyanının kendisine vardığı andan itibaren ilgili kişiye ait veri işleme faaliyetini durdurmakla yükümlü olacaktır. Bu noktada belirtmek gerekir ki, ilgili kişi tarafından açık rızanın geri alınması, ileriye etkili olarak sonuç doğuracak ve geri alma beyanı, o andan önceki işleme faaliyetlerinin hukuka uygunluğunu ortadan kaldırmayacaktır.²⁸⁵

Öte yandan, ilgili kişinin açık rıza beyanını geri alması halinde aleyhine herhangi bir sonuç doğmamalı, açık rızanın geri alınması için belirlenen yöntem en az açık rıza verme yöntemi kadar kolay olmalı diğer bir ifade ile açık rıza vermekten daha zor olmamalıdır.²⁸⁶ Örneğin, rıza verilirken elektronik yollarla verilmişse, rızanın geri

²⁸⁰ Çelikel (n 97) 176.

²⁸¹ Bkz. KVKK md. 11/e.

²⁸² Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik, RG 4 Aralık 2020 31324.

²⁸³ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik RG 28 Ekim 2017 30224.

²⁸⁴ Türkmen (n 7) 123; Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 25; Develioğlu (n 31) 52; Bakirel (n 32) 73; Anı (n 47) 164; Han (n 251) 446.

²⁸⁵ Develioğlu (n 31) 53; Ayözger Öngün (n 95) 136; Özkan (n 143) 123.

²⁸⁶ Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 29.

alınmasında yazılı başvuru talep edilmemelidir. Bununla birlikte, açık rızanın verilmesi bakımından herhangi bir şekil öngörülmediği gibi, açık rızanın geri alınmasına ilişkin de herhangi bir şekil şartı öngörülmemiştir. Bu sebeple, açık rızanın geri alınması aynı açık rızanın verilmesinde olduğu gibi yazılı, sözlü, elektronik ve benzeri yöntemlerin kullanılması ile de yapılabilecektir. İlgili kişinin açık rızasını geri alması halinde, açık rıza dışında diğer şartlara dayanarak kişisel verilerin işlenebilmesi için ilgili kişinin yeniden bilgilendirilmesi gerekecek; aksi halde dürüstlük ilkesine aykırılık söz konusu olacaktır. Zira; ilgili kişi açık rızasını geri aldığı için, artık kişisel verilerinin işlenmeyeceği düşünülebilir ve bu düşünce de makul bir düşünce olacaktır.²⁸⁷

Son olarak; açık rıza beyanının geri alınmasına ilişkin değerlendirilmesi gereken bir diğer husus da açık rıza beyanının geri alınması hakkında önceden feragat edilmesinin mümkün olup olmayacağıdır. Konuya ilişkin doktrindeki bir görüşe göre; açık rıza gösteren kişi rızasını geri alma hakkından feragat edebilecekken, diğer görüşe göre açık rızayı geri alma hakkından feragat ancak, hakkın kullanılması halinde kişinin özgürlüğünün önemli ölçüde kısıtlanmadığı hallerde mümkün olabilecektir. Feragat hakkında bizim de katıldığımız görüşe göre ise açık rızanın geri alınması hakkında önceden feragat edilmesi mümkün olmayacaktır.²⁸⁸ Zira kişisel verilerin işlenmesinde açık rıza, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan bu haktan önceden vazgeçilmesi mümkün değildir.

2.4.5. Açık rıza alınmasına ilişkin ispat yükü

İlgili kişinin kişisel verilerinin açık rıza şartına dayanılarak işlendiği hallerde, bu işleme faaliyetinin hukuka uygun olduğuna ilişkin ispat yükünün kime ait olduğu hakkında KVKK kapsamında açık bir düzenleme yer almasa da açık rızanın KVKK'da aranan şartları karşılar nitelikte alındığının ispat yükü veri sorumlusuna aittir.²⁸⁹ Veri

²⁸⁷ Çelikel (n 97) 176.

²⁸⁸ Doğan (n 241) 137.

²⁸⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Sıkça Sorulan Sorular' <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4196/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Hakkinda-Sikca-Sorulan-Sorular>> Erişim Tarihi 01.03.2022; Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 3; Develioğlu (n 31) 56.

sorumlusunun söz konusu ispat yükünü ne şekilde yerine getireceğine ilişkin bir düzenleme ya da bir sınırlama söz konusu değildir.

Diğer bir ifadeyle veri sorumlusu açık rızanın hukuka uygun şekilde alındığının ispatı için, faaliyeti kapsamında uygun gördüğü yöntemleri belirlemede serbesttir. Ancak veri sorumlusu; bu yükümlülüğünü yerine getirirken gereğinden fazla veri işlerse, yükümlülüğünü yerine getirdiği savunmasında bulunamayacak ve bu işleme faaliyeti, kişisel verilerin işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Diğer bir ifadeyle, veri sorumlusu ispat yükümlülüğünü yerine getirmek adına gereğinden fazla veri işlememelidir.²⁹⁰

Zira bu çalışmamızın önceki bölümlerinde de belirttiğimiz üzere; veri ekonomisi ilkesi uyarınca veri sorumlusu, veri toplama amacına ulaşmak için hangi verilerin kullanılmasının gerekli olduğunu belirlemeli, amaca ulaşmak için kişisel verileri yeterli miktarda toplamalı, gerektiğinden fazla veri toplamamalı ve amaca ulaşmak için mümkün olan en az veriyi işlemelidir.

Bu noktada değinilmesi gereken önemli bir husus, sözgelimi ilgili kişinin internet tarayıcısı üzerinden talep edilen bir açık rızanın ilgili kişi tarafından değil de ilgili kişinin bilgisayarını üzerinden üçüncü bir kişi tarafından verilmiş olma ihtimalidir. Bu gibi bir durumda ilgili kişinin açık rızasının varlığından bahsedilebilecek midir? Ya da veri sorumlusunun bu gibi bir durumda açık rızanın ilgili kişi tarafından verildiğini ispatlama yükümlülüğü var mıdır? Yoksa veri sorumlusunun açık rızanın verildiğini ispat etmesi yeterli olacak mıdır? Elektronik imzanın kullanılması gibi durumlarda açık rızanın ilgili kişi tarafından verildiğinin ispat edilmesi mümkün olacakken, bu gibi teknolojilerin kullanılmadığı hallerde rızanın doğrudan ilgili kişi tarafından verildiğinin ispatı mümkün olmayacaktır.

Her ne kadar, rızanın ilgili kişi tarafından verilmediği hallerde ilgili kişinin bilgilendirildiğinden ve ilgili kişinin özgür iradesinden bahsedilmeyeceğinden ilgili kişinin açık rızasının var olduğunu söylemek mümkün olmayacaksa da veri sorumlusunun yükümlülüğü açık rızanın alındığının ispat edilmesi olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda, veri sorumlusunun özen sorumluluğu bulunduğu için veri sorumlusu açık rızanın alınmasını ilişkin gerekli özeni göstermiş, süreci uygun şekilde dizayn etmiş,

²⁹⁰ Doğan (n 241) 137.

gerekli prosedürleri oluşturmuş ve açık rızanın alındığını ispat edebilmek için gerekli düzenlemeleri yapmışsa, bu aşamada veri sorumlusunun ispat yükümlülüğünü yerine getirdiğinin kabul edilmesi gerekecektir. Ancak tabii ki bu gibi durumlarda ilgili kişinin haklarının da etkin şekilde korunmasına imkân tanımak amacıyla bizim önerimiz, ilgili kişiden açık rıza alınmasından sonra belirli periyotlarda açık rızanın verildiğine ve geri alınabileceğine ilişkin bilgilendirme yapmak ve ayrıca açık rızanın kolayca geri alınabilmesine olanak sağlayacak şekilde uygulamalara yer verilmesi yönünde olacaktır.

Yukarıda da açıkladığımız üzere veri sorumlusunun ispat yükü, ilgili kişinin gerekli şekilde bilgilendirildiği ve açık rızanın geçerlilik şartlarını taşıdığı ispat etmesi anlamını taşımaktadır.²⁹¹ Bu kapsamda veri sorumlusu, ilgili kişilerin aydınlatılması yükümlülüğünü ve açık rıza alma işlemini ilgili kişiler ile yapılan telefon görüşmesi sırasında yerine getiriyorsa, görüşmenin ses kaydının alınması ile ispat yükümlülüğünün yerine getirilmesi mümkün olabilecektir. Ses kaydı alınması bir yöntem olabileceği gibi, veri sorumlusu yükümlülüğünü yerine getirmek amacıyla ispat vasıtası olarak yazılı metinleri, elektronik ortamda uygulanabilecek yöntemleri ya da uygun göreceği başkaca yöntemlere de kullanabilir.

Örneğin, açık rıza yazılı olarak alındıysa ilgili açık rıza metni, e-posta ya da KEP marifetiyle alındıysa ilgili e-posta kaydı, mobil imza yöntemi ile alındıysa işleme ilişkin oluşturulan kayıt ve zaman damgası ispat vasıtaları olarak kullanılabilir. Bu durumda önemli olan, ispatın gereği gibi yapılmasına olanak sağlayacak yöntemlerin seçilmesi ve ispata elverişli kayıtların veri sorumlusu tarafından saklanmasıdır. Son olarak belirtmek gerekir ki, veri sorumlusunun ispat yükümlülüğü veri işleme faaliyeti devam ettiği sürece devam etmektedir.

2.4.6. KVKK öncesinde alınan açık rızalar

KVKK'nin yürürlük tarihinden önce açık rıza alınmaksızın kişisel verilerin işlenmesi halinde, veri işleme faaliyetinin akıbetinin ne olacağı KVKK'nın Geçici 1. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmiştir.²⁹² İlgili madde uyarınca, KVKK'nın yürürlük tarihinden önce

²⁹¹ Han (n 251) 448.

²⁹² Bkz. KVKK Geçici Madde 1/3: 'Bu Kanunun yayımı tarihinden önce işlenmiş olan kişisel veriler, yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde bu Kanun hükümlerine uygun hâle getirilir. Bu Kanun hükümlerine

açık rıza alınmaksızın işlenen kişisel veriler bakımından işleme faaliyeti, KVKK'nın yürürlük tarihinden itibaren iki yıl içinde KVKK düzenlemelerine uygun hale getirilmelidir. Bir diğer ifadeyle, açık rıza alınmaksızın işlenen veriler için, KVKK'nın yürürlük tarihinden itibaren iki yıl içinde ilgili kişinin açık rızası alınmaması halinde söz konusu işleme faaliyeti hukuka aykırı olarak nitelendirileceğinden, işlemeye konu kişisel veriler silinmeli, yok edilmeli veya anonim hale getirilmelidir.

Bu noktada belirtmek gerekir ki; KVKK'nın yürürlük tarihinden önce, yürürlükte bulunan bir kanuna uygun olarak alınmış açık rızanın varlığı halinde, söz konusu veriler bakımından KVKK'nın yürürlük tarihinden itibaren bir yıl içinde ilgili kişinin aksine bir irade beyanında bulunmaması kaydıyla, işleme faaliyeti hukuka uygun olarak nitelendirileceğinden bu verilerin imha edilmesi gerekmeyecektir.²⁹³

Bu bağlamda ele alınması gereken önemli bir husus, KVKK'nın yürürlük tarihinden önce alınan rızadan ne anlaşılması gerektiğidir. Zira; KVKK'nın yürürlük tarihinden önce, açık rızanın tanımı ve açık rızanın ne zaman geçerli olduğuna ilişkin tanımlamanın yapıldığı bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak örneğin, 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un²⁹⁴ 6. maddesi kapsamında, alıcılara ancak önceden onaylarının alınması kaydıyla ticari elektronik ileti gönderilebileceği düzenlemesi yer almaktadır. Bu kapsamda, ETK'nın ilgili maddesine dayanarak KVKK'nın yürürlük tarihine kadar olan sürede alınan onaylar hukuka uygun olacak ve KVKK kapsamında ayrıca söz konusu işleme faaliyeti için açık rıza alınması gerekmeyecektir. Öte yandan konu bakımından Anayasa'ya 7.05.2010 tarihinde eklenen ve kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceğine ilişkin düzenlemenin de ele alınması yerinde olacaktır.

Her ne kadar, anılan düzenleme kapsamında verilerin açık rızaya dayanarak işlenebileceğinin belirtilmesi açısından, 7.05.2010 tarihinden itibaren işlenen kişisel veriler bakımından açık rıza alınması gerektiği ve bu nedenle de ETK kapsamında onay

aykırı olduğu tespit edilen kişisel veriler derhâl silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir. Ancak bu Kanunun yayımı tarihinden önce hukuka uygun olarak alınmış rızalar, bir yıl içinde aksine bir irade beyanında bulunulmaması hâlinde, bu Kanuna uygun kabul edilir.'

²⁹³ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Sıkça Sorulan Sorular' <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4196/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Hakkinda-Sikca-Sorulan-Sorular>> Erişim Tarihi 01.03.2022.

²⁹⁴ Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 6563, Kabul Tarihi: 23 Ekim 2014, RG 05 Kasım 2014 29166. Bundan sonra ETK olarak anılacaktır.

alınmasının hukuka uygun bir işleme faaliyeti olduğunu söylemenin mümkün olmayacağı yorumu yapılabilecekse de kanaatimizce bu yorumun kabul edilmesinin mümkün olmayacağı yönündedir.

Zira, Anayasa'nın ilgili maddesinde açık rızaya ilişkin bir tanım bulunmamakla birlikte, tanımlanmamış bir kavramdan hareketle veri sorumlularına bir külfet yüklemek hakkaniyete aykırı olacaktır.²⁹⁵ Bu durumda KVKK'nın yürürlük tarihinden evvel, açık rızaya ilişkin açık bir düzenleme olmadığını da göz önüne alarak, genel hükümler kapsamında rıza vermeye ehil olan kişilerin rızaları ve ayrıca ETK gibi özel düzenlemeler kapsamında alınmış rızaların geçerli kabul edilmesi gerekecektir.²⁹⁶

3. AÇIK RIZA İLE DİĞER HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Yukarıda da detaylı bir şekilde açıkladığımız üzere, kişisel veriler kural olarak açık rıza olmaksızın işlenemez. Ancak, KVKK'da yer alan hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı halinde kişisel verilerin, ilgili işinin açık rızası alınmaksızın da işlenmesi mümkündür. KVKK'nın hukuka uygunluk sebepleri ve açık rızaya ilişkin düzenlemeler bakımından kaleme alınış tarzı, açık rızanın diğer hukuka uygunluk sebeplerine nazaran öncelikli olduğu yorumlanmasına olanak tanımaktadır.²⁹⁷ Ancak doktrinde baskın olan ve bizim de katıldığımız görüşe göre, söz konusu hukuka uygunluk nedenleri ile açık rıza şartı birbirlerine kıyasla bir üstünlük içermemekte, eşit düzeyde yer almaktadır.²⁹⁸ Bir diğer görüşe göre ise, KVKK kapsamında kişisel verilerin ancak açık rıza alınmak şartıyla işlenebileceğinin öncelikli olarak düzenlenmesi ve ardından yedi başlık altında diğer hukuka uygunluk sebeplerine yer verilmesi, hukuka uygunluk sebeplerinden açık rızanın üstünlüğe işaret etmektedir.²⁹⁹

²⁹⁵ Anı (n 47) 164.

²⁹⁶ Doğan (n 241) 138.

²⁹⁷ Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 26; Ekin (n 31) 74; Çelikel (n 97) 171.

²⁹⁸ Anı (n 47) 102; Çelikel (n 97) 171; Yücedağ 'Hukuka Uygunluk Sebepleri' (n 185) 773; Han (n 251) 437.

²⁹⁹ Kılıç (n 118) 32.

Veri sorumlusu, veri işleme faaliyetine başlamadan önce işleme amaçlarını belirlemeli ve KVKK'da sayılan hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde, ilgili kişinin ayrıca açık rızasının alınması yoluna gitmemelidir. Aksi durum; yani veri işleme faaliyetinin açık rıza dışında bir hukuka uygunluk nedenine dayanarak işlenmesi mümkünken, açık rızaya dayandırılması aşağıda da açıklayacağımız üzere hem aldatıcı bir eylem olacak hem de hakkın kötüye kullanımı olarak değerlendirilebilecektir.³⁰⁰

Belirtmek gerekir ki, kişisel verileri işlenmesi kapsamında, birden fazla hukuka uygunluk nedenine dayanılması mümkündür. Örnek olarak, işçilerin özlük dosyalarının işveren tarafından tutulmasının hukuki dayanağı, veri işlemenin kanunlarda açıkça öngörülmesi ve bir sözleşmenin kurulması veya ifası ile doğrudan ilgili olması olabilir.

Bunun yanında, aynı veri işleme amacı için hem açık rıza şartına dayanılması hem de diğer hukuka uygunluk sebeplerinden biri veya birkaçına dayanılması mümkün olmayacaktır. Buna ek olarak, kişisel verilerin açık rıza dışında bir hukuki sebebe dayanarak işlenmesi mümkünken ilgili kişiden açık rıza alınması, ilgili kişinin yanlış yönlendirilmesi ve yanıltılması dolayısıyla da veri sorumlusu bakımından hakkın kötüye kullanımı sonucunu doğuracaktır.³⁰¹

Nitekim Kurul bir kararında,³⁰² başkaca veri işleme şartlarının varlığında rağmen, ilgili kişinin açık rızasının alınmasını ilgili kişinin yanıltılması ve yanlış yönlendirmesi olarak nitelendirerek veri sorumlusu hakkında idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir. Kanaatimiz Kurul kararında belirtilenle paralel olmakla birlikte, hukuka uygunluk sebepleriyle birlikte açık rızaya dayanılmasının tek başına hukuka aykırı bir veri işleme faaliyetinden bahsedebilmek için yeterli olmadığı yönündedir. Ancak açık rızanın geri alınmasına karşın ilgili kişinin makul beklentisine rağmen veri işleme faaliyetine devam edilmesi halinde hukuka aykırı olarak veri işleme faaliyetinden bahsedilebileceğini savunan bir görüş de bulunduğunu belirtmek de yerine olacaktır.³⁰³

³⁰⁰ Bakirel (n 8) 74.

³⁰¹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin İşlenme Şartları' <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4190/Kisisel-Verilerin-Islenme>> Erişim Tarihi 01.03.2022; Çekin (n 6) 64; Bakirel (n 32) 75; Ekin (n 31) 87.

³⁰² Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı Bkz. <<https://kvkk.gov.tr/Icerik/5412/Acik-Rizanın-Hizmet-Sartina-Baglanmasi>> Erişim Tarihi 01 Mart 2022.

³⁰³ Çelikel (n 97) 171 vd.

4. HİZMETİN AÇIK RIZA ŞARTINA BAĞLANMASI

Açık rızanın unsurlarını açıklarken de belirttiğimiz üzere, açık rızanın varlığından bahsedilebilmesinin temel şartlarından bir tanesi, açık rızanın ilgili kişinin özgür iradesine dayanarak verilmiş olmasıdır. Bu kapsamda ilgili kişinin açık rıza vermesi için zorlandığı hallerde açık rızanın geçerli olduğundan bahsedilmesi mümkün olmayacaktır. İlgili kişinin cebir, tehdit, korkutma veya hile ile açık rıza verilmeye zorlanması hallerinde açık rıza geçerli olmayacak, bununla birlikte ilgili kişinin hizmete erişiminin de açık rızaya bağlanması ilgili kişinin zorlandığı anlamına gelebilecek ve bu kapsamda da açık rızanın hukuka uygunluğundan bahsedilemeyecektir.³⁰⁴

Diğer bir ifadeyle, ilgili kişinin açık rızasının alınması, bir hizmet ya da ürünün sunulması için bir ön şart olarak ileri sürüldüğünde açık rızanın özgür iradeyle verildiğinden bahsedilemeyeceğinden, açık rızaya dayanan veri işleme faaliyeti hukuka aykırı olacaktır. Kurul konuya ilişkin 31.05.2019 tarih ve 2019/165 sayılı kararında, ilgili kişinin spor salonuna girişi için avuç içi iznin alınmasına onay vermesinin sözleşmenin kurulması için bir şart olarak sunulması durumunda ilgili kişi tarafından verilen açık rızanın özgür iradeyle verildiğinden bahsedilemeyeceğini belirlemiştir.³⁰⁵

Benzer şekilde Kurul; 03.09.20121 tarih ve 2021/891 sayılı kararında, Whatsapp kullanıcılarının kişisel verilerinin işlenmesi ve yurt dışına aktarılması için tek bir açık rıza alınması, yani kullanıcıya işleme ve aktarma için seçimlik hak sunulmaması ve hizmetin bir koşulu olarak açık rıza verilmesi hususunun dayatılmasının açık rızanın özgür irade ile açıklanması unsurunu zedelediğine karar vermiştir.³⁰⁶

Öte yandan belirtmek gerekir ki, hizmetin sunulması için verinin işlenmesi zorunlu olduğu hallerde (örneğin, çağrı merkezi hizmeti almak isteyen ilgili kişinin ses verisinin işlenmesine) ilgili kişinin açık rıza vermesi aranmayacaktır.³⁰⁷ Bu noktada

³⁰⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu 6698 Sayılı Kanunda Yer Alan Temel Kavramlar' <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8110dc3c-2856-4e54-9129-5e2e375469af.pdf>> Erişim Tarihi 02.03.2022; Çekin (n 6) 64; Bakırel (n 32) 75; Ekin (n 31) 87; Güner (n 3) 120; Küzeci (n 3) 394 vd.; Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 27.

³⁰⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 31.05.2019 tarih ve 2019/165 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5496/2019-81-165>> Erişim Tarihi 02 Mart 2022.

³⁰⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 03.09.20121 tarih ve 2021/891 sayılı kararı. Bkz. <<https://kvkk.gov.tr/Icerik/7045/WHATSAPP-UYGULAMASI-HAKKINDA-YURUTULEN-RESEN-INCELEMeye-ILISKIN-KAMUOYU-DUYURUSU>> Erişim Tarihi 02 Mart 2022.

³⁰⁷ Taştan (n 7) 161.

değerlendirilmesi gereken bir diğer husus ise; sadakat kart, üyelik kartı gibi uygulamaların kullanımı bakımından ilgili kişilerin açık rızalarının talep edildiği ve açık rıza beyanında bulunmamaları halinde söz konusu kartların sağladığı faydalardan yararlanılmasına izin verilmediği durumlardır.

Kurul; 25.03.2019 tarih ve 2019/82 sayılı kararında, ilgili kişinin veri sorumlusu sıfatını haiz market zinciri tarafından, hizmetten yararlanılması şartı olarak sadakat kart kullanılmasına açık rıza verilmesi zorunda bırakılmadığı, sadakat karta sahip olmamanın hizmetlerden faydalanılmasına engel teşkil etmediği ve ilgili kişilerin sadakat kart ile sağlanan avantajlardan yararlanmak istemesi halinde açık rızalarının talep edildiğini belirterek hizmetin sunulmasının açık rıza şartına bağlanmadığına ve bu nedenle de sadakat kartın sağladığı avantajlardan yararlanılması için açık rızanın aranmasının hukuka aykırı bir veri işleme faaliyeti olmadığına karar vermiştir.³⁰⁸

5. ÖZEL NİTELİKLİ KİŞİSEL VERİLER BAKIMINDAN HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ

5.1. Genel Olarak

Çalışmamızın ilk bölümünde de açıkladığımız üzere, KVKK kapsamında özel nitelikli kişisel veriler sınırlı sayıda sayma yöntemiyle düzenlenmiş ve bu veriler genel nitelikli kişisel verilere kıyasla daha sıkı koruma altına alınmıştır. Bu kapsamda özel nitelikli kişisel veriler kişilerin; ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, din, mezhep veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek vakıf veya sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkumiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri olarak belirlenmiştir.

KVKK'nın 6. maddesinin ikinci fıkrasında, özel nitelikli kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği düzenlenmiş,³⁰⁹ takip eden maddeler kapsamında

³⁰⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 25.03.2019 tarih ve 2019/82 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5463/-Bir-market-zincirinin-sadakat-kart-uygulamasina-iliskin-ihbar-ve-sikayetler-hakkinda-Kisisel-Verileri-Koruma-Kurulunun-25-03-2019-tarihli-ve-2019-82-sayili-Karari>> Erişim Tarihi 02 Mart 2022.

³⁰⁹ Bkz. KVKK md. 6/2: Özel nitelikli kişisel verilerin, ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesi yasaktır.

ise özel nitelikli kişisel verilerin açık rıza olmaksızın işlenmesini hukuka uygun hale getirecek hukuka uygunluk nedenleri sıralanmıştır. Bununla birlikte kanun koyucu, hukuka uygunluk sebepleri bakımından hassas verilerin işlenmesine ilişkin ikili bir ayrıma gitmiş ve sağlık ile cinsel hayata ilişkin kişisel verilerin işlenmesi ile bu veriler dışında kalan özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından farklı kurallar öngörülmüştür.

Belirtmek gerekir ki, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde de açık rıza, aynı genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde olduğu gibi bir hukuka uygunluk sebebidir. Bu kapsamda, özel nitelikli kişisel veriler ve diğer kişisel verilerin işlenmesi bakımından aranan açık rıza arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır.³¹⁰ Açık rızaya ilişkin yaptığımız tüm açıklamalar, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından da geçerli olduğundan açık rızaya ilişkin bilgilere bu bölümde ayrıca yer verilmeyecektir. Bu kapsamda, çalışmamızın bu bölümünde öncelikli olarak, sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından hukuka uygunluk nedenlerine değinilecek, daha sonra da kanun koyucu tarafından daha sıkı şartlarla koruma altına alınmaya çalışılan sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bağlamında hukuka uygunluk nedenlerine yer verilecektir.

5.2.Sağlık ve Cinsel Hayat Dışındaki Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi

Sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenmesine ilişkin düzenleme, KVKK'nın 6/3. maddesinin birinci fıkrasında yer almaktadır.³¹¹ Madde kapsamında, söz konusu özel nitelikli kişisel verilerin, ancak kanunlarda öngörülen hallerde açık rıza alınmaksızın işlenebileceği düzenlenmektedir. Madde metninde yer alan düzenlemede, kanunlarda öngörülen ifadesinde geçen kanun kavramından ne anlaşılması gerektiği önem taşımaktadır. Çalışmamızın 1.1.1. başlığında kanun kavramından ne anlaşılması gerektiği açıklandığından bu bölümde konuya ilişkin ayrıntılara yer verilmeyecektir. Ancak kısaca belirtmek gerekir ki; hukukumuzda kanun

³¹⁰ Yüzbaşı Tobaz (n 64) 353.

³¹¹ Bkz. KVKK md. 6/3: Birinci fıkrada sayılan sağlık ve cinsel hayat dışındaki kişisel veriler, kanunlarda öngörülen hâllerde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir.

kavramı, TBMM tarafından Anayasa’da ve TBMM iç tüzüğünde gösterilen şekil ve esaslara uygun şekilde çıkarılan metinleri ifade etmektedir.

Sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel veriler, KVKK’da sayma yöntemiyle belirlenmiştir.³¹² Bu noktada, öncelikle belirtmek gerekir ki söz konusu veriler bakımından, genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için öngörülen hukuka uygunluk sebeplerinden biri olarak düzenlenen “kanunlarda açıkça öngörülme” koşulu farklı bir şekilde kaleme alınmış ve “kanunlarda öngörülme” ifadesi ile madde kapsamında yer almıştır. Ancak bu husus doktrinde eleştirilmektedir.

Eleştirilerin sebebi ise, bu düzenlemenin özel nitelikli kişisel verilerin daha sıkı şekilde korunması amacına zarar verici nitelikte olduğu ve bu nedenle işleme faaliyetinin açıkça öngörülme koşulunun, sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel veriler için de evleviyetle geçerli olduğu şeklindedir.³¹³ Öte yandan söz konusu düzenlemedeki farklılığın, bir ihmal sonucu ortaya çıktığı yönünde bir görüş de mevcuttur.³¹⁴ Bizim de kanaatimiz, genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından öngörülmüş düzenleme de aranan şartın, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından öngörülen şarttan daha ağır olamayacağı, bu nedenle de özel nitelikli kişisel veriler bakımından da aranan kanunlarda öngörülme şartının, açıkça öngörülme olarak değerlendirilmesi gerektiği yönündedir. Zira, genel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından öngörülen koruma derecesinin evleviyetle ayrımcılığa neden olabilecek veriler olarak nitelendirilen özel nitelikli kişisel veriler bakımında da geçerli olması gerekecektir.

Özetle; sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel verilerin, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenmesi mümkündür. Ancak bu işleme faaliyeti, kanunlarda açıkça öngörülmesi halinde mümkün olabilecektir.

³¹² Bkz. KVKK md. 6/1: Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir.

³¹³ Küzeci (n 3) 406; Türkmen (n 7) 185.

³¹⁴ Güner (n 3) 81.

5.3. Sağlık ve Cinsel Hayata İlişkin Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi

İlgili kişinin sağlık ve cinsel hayatına ilişkin özel nitelikli kişisel verilerinin açık rıza olmaksızın işlenebileceği haller ise KVKK'nın 6/3. maddesinin ikinci cümlesi ve devamında daha sıkı şartlara bağlanmıştır. Bu kapsamda söz konusu verileri açık rıza olmaksızın işlenmesi ancak,

- Tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi,
- Koruyucu hekimlik,
- Kamu sağlığının korunması ve
- Sağlık hizmetleri ve finansmanının planlanması ile yönetimi

amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından işlenmesi halinde mümkün olabilecektir. Bu kapsamda, söz konusu verilerin açık rıza olmaksızın işlenmesi bakımından hem veri işlemeye yetkili kişiler hem de veri işlemenin amaçları ile ilgili sınırlama getirildiği söylenebilecektir. Her ne kadar, sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel verilerin korunması bakımından daha sıkı şartlar öngörülmüşse de söz konusu kişisel verilerin işlenmesi için kanunlarda açıkça öngörülme şartının aranmamış olması amaçlanan korumanın zayıflamasına neden olduğu³¹⁵ ve kanunlarda öngörülse de söz konusu verilerin açık rıza alınmaksızın işlenmesinin mümkün olmayacağı³¹⁶ gerekçeleriyle eleştirilmektedir. Biz de bu eleştirinin haklı olduğu kanaatinde olup söz konusu verilerin işlenmesi bakımından kanunlarda açıkça öngörülmesi şartının, amaçlanan koruma seviyesi de göz önüne alındığında maddenin lafzına eklenmesinin yerinde olacağını düşünmekteyiz.

Maddede yer alan düzenleme ayrıca, açık rıza olmaksızın kişisel verilerin işlenebileceği amaçlar ve bu verileri işleyebilecek kişilere ilişkin kavramların, belirsiz ve ucu açık şekilde düzenlendiği, kavramların anlamlandırılmasının güç olduğu ve bu durumun da işleme faaliyetlerine ilişkin düzenlemenin geniş yorumlanarak keyfiliğe neden olabileceği yönünden de eleştirilmektedir.³¹⁷

³¹⁵ Küzeci (n 3) 406; Yüzbaşı Tobaz (n 64) 355.

³¹⁶ Taştan (n 7) 175.

³¹⁷ Güner (n 3) 81; Uncular (n 12) 158;

İlgili kişilerin sağlık ve cinsel hayatına ilişkin özel nitelikli kişisel veriler, yukarıda da belirttiğimiz üzere, belirlenen amaçlar çerçevesinde ve ancak sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından işlenmesi halinde mümkün olabileceği düzenlenmektedir. Sır kavramı Türk Dil Kurumu'nca, "varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan şey" olarak tanımlanmaktadır.³¹⁸ Hukukumuzda; hekimler ve bankacılar gibi belli meslek gruplarının kanunlardan doğan sır saklama yükümlülükleri düzenlenmektedir. Bu kapsamda, bu kişiler tarafından, madde kapsamında sayılan amaçların biri ve/veya birden fazlasının bulunması şartıyla sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası alınmaksızın işlenmesi mümkün olacaktır.

Bu aşamada değerlendirilmesi gereken husus, söz konusu verileri işlemesi zorunlu olan ve ancak sır saklama yükümlülüğü kanunlarda öngörülmemiş olan veri sorumlularının durumudur. Mesela, veri sorumlusu sıfatını haiz işverenlerin kanunlardan doğan, işçilere ait sağlık verilerinin işlenmesini gerektirecek yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu aşamada işverenlerin sır saklama yükümlülüğü altında bulunanlardan olmaması ise uygulamada sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunlar, sır saklama yükümlülüğü bulunan işyeri hekimi çalıştıran işverenler bakımından aşılabilecek olsa bile, işyeri hekimi bulunmayan durumlarda karmaşık bir hal alacaktır. Bu gibi durumların varlığında veri sorumlusu işveren hukuki yükümlülüğünü yerine getirmek için söz konusu kişisel verileri işlemek zorunda olsa da verilerin işveren tarafından, işçinin açık rızası olmaksızın işlenmesi KVKK bakımında hukuka aykırı veri işleme faaliyetine dönüşebilecektir.

Mevcut düzenleme göz önüne alındığında, bu durumdan kaçınmak isteyen veri sorumlusu işverenler bakımından ise en risksiz yöntem, çalışanların açık rızalarının alınması yöntemi olacak ancak bu durum işverenler bakımından zorluklara yol açabilecektir. Belirtmek gerekir ki bir görüşe göre, İş Kanunu'nun 75/2. maddesinde yer alan ve işverene, gizli kalmasında işçinin haklı çıkarı bulunan bilgileri açıklamama yükümlülüğü getiren düzenleme nedeniyle işverenin sır saklama yükümlülüğü olan kişilerden olduğu savunulmaktadır.³¹⁹ Ancak, biz bu görüşün isabetli olmadığı kanaatindeyiz, zira kanunlarda açıkça sır saklama yükümlülüğü düzenlenmeyen hallerde, bu gibi hükümlerin yorum yoluyla genişletilmesi, sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel verilerin

³¹⁸ Bkz. <<https://sozluk.gov.tr/>> Erişim Tarihi: 5 Mart 2022.

³¹⁹ Yüzbaşı Tobaz (n 64) 357.

keyfi olarak işlenmesine neden olabilecek ve KVKK'nın ruhu ile aykırı düşecektir. Bu kapsamda bizim önerimiz, bu gibi karışıklıkların önüne geçilebilmesi amacıyla, sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine ilişkin açık rıza aranmayan hallere, kanunlarda açıkça öngörülmesi hukuka uygun sebebinin eklenmesi yönünde olacaktır.

Bu noktada Covid-19 salgını sırasında işverenlerin, çalışanlardan PCR testi ya da aşı bilgisi talep etmesi hususuna da değinilmesi yerinde olacaktır. KVKK kapsamında; tahlil, test, rapor ve aşı durumu gibi bilgiler kişisel sağlık verisi olduğundan özel nitelikli sağlık verisidir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere sağlık verileri ancak ilgili kişinin açık rızası ile veya tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, koruyucu hekimlik, kamu sağlığının korunması ve sağlık hizmetleri ve finansmanının planlanması ile yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından işlenmesi halinde açık rıza olmaksızın işlenebilecektir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, işverenler açık rıza olmaksızın sağlık verilerini işleyebilecek kişilerden olmadığından çalışanlardan test ve aşı bilgilerini açık rıza olmaksızın talep edemeyecektir. Ancak bu nokta da çalışan tarafından verilen açık rızanın, özgür irade ile verildiğinden bahsedilip bahsedilemeyeceği gündeme gelecek ve bu şekilde alınan açık rızaların geçersiz olduğu sonucu ile karşılaşılması söz konusu olabilecektir.

Bu husus çalışanlar ve işverenler bakımından bir çatışma noktasına dönüşmeye başlamış ve Kurul tarafından 28.09.2021 tarihinde yayınlanan kamuyu duyurusu³²⁰ ile bir nebze olsun açıklığa kavuşturulmuştur. Kurul, test verilerinin işlenmesinin KVKK'nın 6. maddesi kapsamında özel nitelikli kişisel veri işleme faaliyeti olduğunu ve ancak ilgili veri işleme faaliyetinin KVKK'nın 28(ç) bendi gereğince istisnai kapsamda olabileceğini, kamu güvenliği veya kamu düzenini sağlamaya yönelik yetkili kamu kurum ve kuruluşlarınca yürütülen veri işleme faaliyetlerinin KVKK kapsamı dışında bırakılacağını belirtmiştir. Ancak söz konusu duyuru da maddenin sadece kamu kurum ve kuruluşları için öngörülen bir istisna olup olmadığı, özel sektörü kapsayıp kapsamadığına ilişkin belirsizliği ortadan kaldırmadığı için yeterli bulunmamıştır. İlerleyen günlerde ise bu husus, yayınlanan genelge ile çözülmüş ve çalışanlardan bu bilgilerin talep edilemeyeceği

³²⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Covid-19 PCR Test Sonucu ve Aşı Bilgisi Uygulamalarına İlişkin Kamuoyu Duyurusu' <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7055/COVID-19-PCR-TEST-SONUCU-VE-ASI-BILGISI-UYGULAMALARINA-ILISKIN-KAMUOYU-DUYURUSU>> Erişim Tarihi 28 Nisan 2022.

açıklanmıştır. Bu nokta son olarak belirtmek gerekir ki, bu dönem zarfında işverenler tarafından düzenli olarak elde edilen bu veriler mutlak suretle, KVKK'nın özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine ilişkin düzenlemelere uygun olarak işlenmeli ve gerekli tedbirler alınmalıdır.

5.4.Kurul Tarafından Belirlenen Yeterli Önlemlerin Alınması

Özel nitelikli kişisel verilerin açık rıza olmaksın işlenmesi için yukarıda belirttiğimiz şartların yanında aranan bir diğer şart da Kurul tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınmasıdır³²¹. Söz konusu şart hem sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel veriler hem de sağlık ve cinsel hayata ilişkin özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için aranan bir şarttır. Belirtmek gerekir ki, Kurul tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınması şartının, yukarıda belirttiğimiz şartların yanında sağlanması aranmaktadır. Diğer bir ifadeyle, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından yukarıda belirtilen şartlar ve Kurul tarafından belirlenen önlemlerin alınması şartı kümülatif olarak sağlanmalıdır.

Söz konusu önlemlerden anlaşılması gerekenin ne olduğu Kurul'un 31.01.2018 tarih ve 2018/10 sayılı kararı ile belirlenmiştir.³²² Bu kapsamda bu önlemler; öncelikli olarak özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından güvenlik politikasının belirlenmesi, özel nitelikleri kişisel verilerin işleme sürecine dahil olan işçilerin yetki kapsam ve sürelerinin belirlenmesi, söz konusu işçilerin eğitilmesi ve işçiler ile gizlilik sözleşmesi yapılması, işçilerin yetki kontrollerinin yapılması, elektronik ortamda işlenen kişisel veriler bakımından şifreleme, loglama gibi güvenlik önlemlerinin alınması, fiziksel ortamda saklanan veriler bakımından fiziksel ortamın özelliğine uygun düşecek güvenlik önlemlerin alınması ve fiziki ortamlara giriş çıkışlara ilişkin yetkilerin düzenlenmesi olarak belirlenmiştir. Bu aşamada belirtmek gerekir ki, Kurul tarafından belirtilen önlemler asgari önlemler olup veri sorumlularının, özel nitelikli kişisel veri işleme faaliyetlerini analiz ederek gerekli önlemleri belirlemesi ve bu doğrultuda gerekli önlemleri alması gerekmektedir.

³²¹ Bkz. KVKK md. 6/4: "Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde, ayrıca Kurul tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınması şarttır."

³²² Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 31.01.2018 tarih ve 2018/10 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10>> Erişim Tarihi 17 Şubat 2022.

Kurul konuya ilişkin bir kararında,³²³ ilgili kişinin sağlık raporunun veri sorumlusu hastanede çalışan doktorlar tarafından, veri sorumlusuna ait mobil uygulama üzerinden alınan ekran görüntüsünün internet ve sosyal medya mecralarında ifşa edilmesinin veri sorumlusunun kişisel verileri muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmediğinin göstergesi olduğunu belirterek, söz konusu veri sorumlusu hakkında idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir. Kurul; 06.07.2021 tarih ve 2021/666 sayılı bir diğer kararında, yaşanan bir veri ihlali ile ilgili yapılan inceleme neticesinde, veri sorumlusu bünyesinde işlenen kişisel verilerin yer aldığı sisteme KVKK'ya aykırı olarak erişilmesinin, veri sorumlusunun uygun güvenlik düzeyini temin etmediğinin göstergesi olduğunu belirtmiştir.³²⁴

6. KİŞİSEL VERİLERİN AKTARILMASI

6.1. Genel Olarak

Çalışmamızın 4.1. başlığında da ifade ettiğimiz üzere, kişisel verilerin elde edilmesinden başlayan ve yok etme, silme ya da anonim hale getirme işlemine kadar olan süreçte gerçekleştirilen her türlü işlem 'kişisel verilerin işlenmesi' olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda kişisel verilerin aktarılması da bir veri işleme faaliyetidir. Kişisel verilerin aktarılması veri sorumluları arasında gerçekleşebileceği gibi, kişisel verilerin veri sorumlusundan veri işleyene aktarılması da söz konusu olabilir. Diğer bir ifadeyle kişisel verilerin el değiştirmesi veri aktarımından bahsedilmesi için yeterli olacaktır.³²⁵ Doktrinde bir görüşe göre; veri sorumlusu tarafından veri işleyen ile yapılan veri paylaşımları bakımından, kişisel verilerin aktarılması değil devredilmesi söz konusu olacağından, bu tür devir işlemlerinin KVKK'nın 8. maddesinde yer alan şartlardan muaf tutulması gerekmektedir.³²⁶ Bu görüşün temel dayanağı, kişisel verilerin devralınması

³²³ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Özel Nitelikli Kişisel Verilerin Kanuna Aykırı Şekilde İnternet ve Sosyal Medya Mecralarında Paylaşılması' <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5408/Ozel-Nitelikli-Kisisel-Verilerin-Kanuna-Aykiri-Sekilde-Internet-ve-Sosyal-Medya-Mecralarinda-Paylasilmasi>> Erişim Tarihi 6 Mart 2022.

³²⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 06.07.2021 tarih ve 2021/666 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7133/2021-666>> Erişim Tarihi 6 Mart 2022.

³²⁵ Ayözger Öngün (n 95) 199.

³²⁶ Çekin (n 6) 77.

halinde, kural olarak veriyi devralanın da KVKK kapsamında veri sorumlusu kılındığı, ancak veri sorumlusu adına veri işleme faaliyetlerini sürdüren tüzel veya gerçek kişilerin veri işleyen olarak tanımlandığı, bu durumda veri işleyene aktarım halinde bu aktarımın KVKK'nın 8. maddesinde muaf tutulması gerektiği, aksi takdirde veri işleyenin de veri sorumlusu olarak nitelendirilmesi gerektiğidir.³²⁷ Bizim kanaatimiz her ne kadar, söz konusu görüşün isabetli olduğu yönünde olsa da bu yönde bir düzenleme olmaması nedeniyle söz konusu veri aktarımının da KVKK'nın 8. maddesi kapsamında değerlendirilmesi yönündedir.

KVKK kapsamında kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin düzenleme, kanun koyucu tarafından diğer işleme faaliyetlerinden ayrı maddelerde kaleme alınmıştır. KVKK'nın 8. maddesinde³²⁸, kişisel verilerin aktarılması, KVKK'nın 9. maddesinde³²⁹ ise kişisel verilerin yurtdışına aktarılması ayrı başlıklar halinde düzenlenmiştir. KVKK'nın sistematigi ve lafzı dikkate alındığında 8. maddenin, kişisel verilerin yurtiçinde aktarımını, 9. maddenin ise kişisel verilerin yurtdışına aktarımını düzenlediği anlaşılmaktadır. Bu noktada öncelikli olarak belirtmek gerekir ki, kişisel verilerin gerek yurtiçinde aktarılması gerekse yurtdışına aktarımına ilişkin düzenlemeler bakımından genel nitelikli kişisel veriler ve özel nitelikli kişisel veriler kapsamında bir ayırım bulunmamaktadır. Diğer yandan; kişisel verilerin aktarılması da bir veri işleme faaliyeti

³²⁷ Çekin (n 6) 78.

³²⁸ Bkz. KVKK md. 8: (1) Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın aktarılamaz. (2) Kişisel veriler; a) 5 inci maddenin ikinci fıkrasında, b) Yeterli önlemler alınmak kaydıyla, 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasında, belirtilen şartlardan birinin bulunması hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın aktarılabilir. (3) Kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.

³²⁹ Bkz. KVKK md. 9: (1) Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın yurt dışına aktarılamaz. (2) Kişisel veriler, 5 inci maddenin ikinci fıkrası ile 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şartlardan birinin varlığı ve kişisel verinin aktarılacağı yabancı ülkede; a) Yeterli korumanın bulunması, b) Yeterli korumanın bulunmaması durumunda Türkiye'deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ve Kurulun izninin bulunması, kaydıyla ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın yurt dışına aktarılabilir. (3) Yeterli korumanın bulunduğu ülkeler Kurulca belirlenerek ilan edilir. (4) Kurul yabancı ülkede yeterli koruma bulunup bulunmadığına ve ikinci fıkranın (b) bendi uyarınca izin verilip verilmeyeceğine; a) Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeleri, b) Kişisel veri talep eden ülke ile Türkiye arasında veri aktarımına ilişkin karşılıklılık durumunu, c) Her somut kişisel veri aktarımına ilişkin olarak, kişisel verinin niteliği ile işleme amaç ve süresini, ç) Kişisel verinin aktarılacağı ülkenin konuyla ilgili mevzuatı ve uygulamasını, d) Kişisel verinin aktarılacağı ülkede bulunan veri sorumlusu tarafından taahhüt edilen önlemleri, değerlendirmek ve ihtiyaç duyması hâlinde, ilgili kurum ve kuruluşların görüşünü de almak suretiyle karar verir. (5) Kişisel veriler, uluslararası sözleşme hükümleri saklı kalmak üzere, Türkiye'nin veya ilgili kişinin menfaatinin ciddi bir şekilde zarar göreceği durumlarda, ancak ilgili kamu kurum veya kuruluşunun görüşü alınarak Kurulun izniyle yurt dışına aktarılabilir. (6) Kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasına ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.

olduğundan, KVKK'nın 5. ve 6. maddesinde yer alan işleme şartlarının, aktarılan kişisel verilerin niteliği doğrultusunda, var olması aranmaktadır³³⁰.

Ayrıca, yukarıda ayrıntılı olarak açıkladığımız ve veri işleme faaliyetleri sırasında mutlak suretle uyulması gereken genel ilkelere ise, evleyletyle kişisel verileri aktarılması bakımından da uyulması gerekmektedir. Bu kapsamda kişisel verilerin yurtdışına aktarılması, yurtiçinde aktarılmasından daha sıkı şartlara bağlanmıştır. Çalışmamızın bu bölümünde, önce kişisel verilerin yurtiçinde aktarımı, ardından ise yurtdışına aktarımı konusu ayrı başlıklar halinde ele alınacaktır.

6.2. Kişisel Verilerin Yurtiçinde Aktarılması

Kişisel verilerin yurtiçinde aktarılmasına ilişkin uyulması gereken hususlar, KVKK'nın 8. maddesinde düzenlenmiştir. Düzenlemeye değinmeden önce, kişisel verilerin yurtiçinde aktarılmasına ilişkin bazı hususları açıklığa kavuşturmak yerinde olacaktır. Kişisel verilerin yurtiçinde aktarılması kavramından ne anlaşılması gerektiği, veri sorumlularının aktarım faaliyetlerini hukuka uygun olarak yürütmesi için önem arz etmektedir. Bu kapsamda; veri sorumlusu sıfatına sahip olan bir tüzel kişiliğin farklı birimleri arasında, diğer bir ifadeyle farklı departmanları arasında kişisel verilerin paylaşılması, kişisel verilerin yurtiçinde paylaşımı olarak değerlendirilmeyecektir. Öte yandan, şirketler topluluğu bünyesinde yer alan ve farklı tüzel kişiliğe sahip şirketler arasında veri aktarılması ise KVKK'nın 8. maddesi kapsamında veri aktarım faaliyeti olarak değerlendirilecektir. Nitekim Kurul konuya ilişkin bir kararında,³³¹ bir şirketler topluluğu bünyesinde bulunan birden çok tüzel kişilik arasında gerçekleştirilen veri aktarımının, kişisel verilerin üçüncü kişiye aktarımı olarak değerlendirileceğini bu nedenle de bu gibi aktarımlar bakımından KVKK'nın 8. maddesinde yer alan düzenlemelere uyulması gerektiğini belirtmiştir. Bu noktada belirtmek isteriz ki, şirketler topluluğu bünyesinde yapılan veri aktarımlarının açık rızaya dayanarak yapılması pek tabii mümkündür. Bunun yanında, şirketler topluluğu bünyesinde bulunan şirketler

³³⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi' <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f-35c628468646.PDF>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

³³¹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5410/Is-Basvurusu-Surecinde-Islenen-Kisisel-Verilerin-Hukuka-Aykiri-Sekilde-Paylasilmasi>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

arasındaki veri aktarımının, hukuka uygunluk sebeplerinden veri sorumlusunun meşru menfaatine dayandırılması da mümkün olabilecektir. Bu kapsamda, veri sorumlusunun çalışanları ve müşterilerine ilişkin verileri idari faaliyetler için aktarmasında, veri sorumlusunun meşru menfaatinin bulunduğu hususunun, hukukumuzda dikkate alınması ve bu konuya açıklık getirilmesi yerinde olacaktır.³³²

KVKK'nın 9. maddesi kapsamında, kural olarak kişisel verilerin aktarılmayacağı belirtilmekte ve ardından bu kuralın istisnalarına yer verilmektedir. Bu doğrultuda, veri sorumluları tarafından işlenen genel nitelikli kişisel veriler, KVKK'nın 5/2. maddesinde; özel nitelikli kişisel veriler ise, KVKK'nın 6/3. maddesinde düzenlenen şartların varlığı halinde ve yeterli önlemlerin alınması şartıyla ilgili kişinin açık rızası olmaksızın yurtiçinde aktarılabilecektir. Diğer bir ifadeyle; kural kişisel verilerin yurtiçinde aktarılması için ilgili kişinin açık rızasının aranmasıyken, KVKK'nın 5/2. maddesinde yer alan ve yukarıda ayrıntılı şekilde ele aldığımız diğer hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın da yurtiçinde aktarılabilecektir. Özel nitelikli kişisel veriler ise, KVKK'nın 6/3. maddesinde yer alan durumların varlığı halinde ve ayrıca yeterli önlemlerin alınması kaydıyla yurtiçinde aktarılabilecektir.

6.3. Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarılması

6.3.1. Genel olarak

KVKK'da ilgili kişilerin haklarının korunması amacıyla ihdas edilmiş düzenlemeler ve buna paralel olarak öngörülen yaptırımlar, ancak ülkemiz sınırları içerisinde uygulama alanı bulabilecektir. KVKK'nın sınırlı uygulama alanına karşın, veri işleme faaliyetlerinin ağırlıklı olarak uluslararası düzeyde gerçekleştirilmesi söz konusu olmaktadır. Bu kapsamda, ilgili kişilerin yurtdışında kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde işlendiğinden bahisle hukuki yollara başvurması mümkün olamayacağı gibi, Kurul'un yurtdışında işlenen veriler bakımından yaptırım uygulaması ya da uygulama kararı verse de icra edilmesi de söz konusu olamayacaktır. Açıklanan nedenlerle kanun

³³² Çekin (n 6) 83; Özkan (n 143) 160.

koyucu, kişisel verilerin yurtdışına aktarılması hususunu daha sıkı şartlara bağlamış ve böylelikle KVKK'da öngörülen korumanın yurtdışına aktarılan veriler bakımından da sağlanmasını amaçlamıştır.³³³

Kişisel verilerin yurtdışına aktarılmasında da kural, ilgili kişinin açık rızasına dayanarak aktarımın gerçekleştirilmesidir. KVKK'nın 9/1. maddesinde kişisel verilerin, ilgili kişilerin açık rızaları olmaksızın yurtdışına aktarılamayacağı belirtildikten sonra 9/2. maddesinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin yurtdışına aktarılabilceği durumlara yer verilmiştir. Bu kapsamda ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel veriler ancak; kişisel verilerin niteliğine göre KVKK'nın 5/2. veya 6/3. maddesinde belirtilen şartlardan birinin var olması ve kişisel verilerin aktarılacağı ülkede yeteri korumanın bulunması, yeterli korumanın bulunmaması halinde Türkiye'deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ve Kurul'un izninin bulunması şartlarının sağlanması halinde yurtdışına aktarılabilir. Görüldüğü üzere, madde kapsamında kişisel verilerin yurtdışına aktarılması bakımından ikili bir ayırım gözetilmiş ve aktarılacak ülkede yeterli korumanın bulunması veya bulunmamasına göre bir sistematik oluşturulmuştur.

6.3.2. Yeterli korumanın bulunması

Kişisel verilerin, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın hem yurtiçinde aktarılması hem de yurtdışına aktarılmasında aranan ilk şartın, KVKK'nın 5. ve 6. maddesinde yer alan işleme şartlarından en az birinin varlığı olduğunu belirtmiştik. Kişisel verilerin yurtdışına aktarılması için aranan bir diğer şart ise, kişisel verilerin aktarılacağı yabancı ülkede yeterli korumanın bulunmasıdır. Bu kapsamda, kişisel verilerin aktarılması için yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin tespiti ve ilanına ilişkin yetki, KVKK kapsamında Kurul'a verilmiştir. KVKK'nın 9/3. maddesi uyarınca, yeterli korumanın bulunduğu ülkeler Kurul tarafından belirlenerek ilan edilecektir. Kurul'un bu durumun tespitinde hangi kriterleri dikkate alacağı ise yine Kurul tarafından ilan edilmiştir. Buna göre Kurul;

- Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeleri,

³³³ Çekin (n 6) 84.

- Kişisel veri talep eden ülke ile Türkiye arasında veri aktarımına ilişkin karşılıklılık durumunu,
- Her somut kişisel veri aktarımına ilişkin olarak, kişisel verinin niteliği ile işlenme amaç ve süresini,
- İlgili ülkede bağımsız veri koruma otoritesinin bulunmasını,
- Kişisel verinin aktarılacağı ülkenin konuyla ilgili mevzuatı ve uygulamasını,
- İlgili ülke ile yürütülen ticaret hacmini,
- Kişisel verinin aktarılacağı ülkede bulunan veri sorumlusu tarafından taahhüt edilen önlemleri

değerlendirmek suretiyle yeterli korumanın bulunduğu ülkeleri tespit edecektir. Ancak, KVKK'nın yürürlüğe girdiği tarihten bu yana, yani 6 senelik süreçte Kurul tarafından yeterli korumanın bulunduğu ülkeler listesi ilan edilememiştir. Bu durum hem uygulamada zorluklara neden olmakta hem de doktrinde de eleştirilmektedir. Kurul tarafından henüz güvenli ülkeler listesinin yayınlanmamış olması nedeniyle, KVKK kapsamında yer alan bu düzenleme 6 yıllık süreç içinde atıl durumda kalmıştır. Söz konusu liste yayınlanmadığından, kişisel verilerin yurtdışına aktarılması ya ilgili kişinin açık rızasının alınması ya da Kurul'a taahhütname sunularak Kurul'un izninin alınması ile mümkün olabilecektir.

Bu noktada, kişisel verilerin yurtdışına aktarılması hususunda ilgili kişinin açık rızası alınmaksızın aktarım gerçekleştirilmesi için öngörülen yolların sınırlı olması ve yurtdışına aktarımın, Kurul tarafından da çok geniş değerlendirilmesi nedeniyle veri sorumlularının yurtdışına veri aktarımı için, ilgili kişilerden açık rıza almasının neredeyse yegâne yol olarak görüldüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim Kurul; 31.05.2019 tarih ve 2019/162 sayılı kararında,³³⁴ veri sorumlusu tarafından kullanılan e-posta hizmetinin, hizmet altyapısı nedeniyle yurtdışındaki veri merkezlerinde tutulması halinde yurtdışına veri aktarımından bahsedileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda, veri sorumlusunun sunucularının yurtdışında bulunması halinde ya da sunucuları yurtdışında bulunan veri işleyenlerden saklama hizmeti alınması halinde dahi, bu durum verilerin yurtdışına aktarımı olarak değerlendirilecektir. Örneğin, G-Mail, Office 365 gibi e-posta

³³⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 31.05.2019 tarih ve 2019/162 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5495/2019-162>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

hizmetinden yararlanılması ya da verilerin Google Drive’da depolanması durumunda, kişisel verilerin yurtdışına aktarımı söz konusu olacağından, bu faaliyetler de KVKK’nın 9. maddesine uygun yerine getirilmelidir. Bir diğer ifadeyle, veri sorumlusu yurtdışında sunucusu bulunan bir bulut depolama hizmeti alıyor olsa dahi ya ilgili kişilerin açık rızasını almak ya da Kurul’a taahhütname sunarak Kurul’un onayını almak zorunda olacaktır. Bu kapsamda bizim kanaatimiz, konuya ilişkin tartışmaları sonlandırabilmek adına, ivedilikle Kurul tarafından güvenli ülkeler listesinin yayınlaması gerekli olduğu yönündedir.

Güvenli ülkelerin belirlenmesi kriterleri arasında yer alan özellikle, kişisel veri talep eden ülke ile Türkiye arasında veri aktarımına ilişkin karşılıklılık durumu kriteri ve bu kriterin dar yorumlanması nedeniyle, söz konusu ülkelerin mevcut mevzuatımız göz önüne alındığında, AB ülkeleri olmasının mümkün olmayacağını düşündüğümüzü de belirtmek isteriz. Zira; AB ülkelerinde yer alan ve beklenen koruma seviyesi dikkate alındığında ve bu beklentilerin ülkemizde sağlanmadığı düşünüldüğünde, AB ülkelerinin Türkiye’yi güvenli ülkeler arasında görmesi mevcut durumda rasyonalist bir yaklaşım olmayacaktır.

Fakat bu noktada doktrinde karşılıklılık ilkesinin çok dar yorumlandığının altını çizmek yerinde olacaktır. Zira; AB ülkeleri tarafından mevcut durumda Türkiye’ye veri aktarılmasına olanak sağlayan antlaşmalar ve GDPR kapsamında düzenleme alanı bulan enstrümanlar yer almaktadır. GDPR’da veri aktarımlarının hukuka uygun olarak kabul edilebilmesi için üç adet enstrüman öngörülmüştür. Bu enstrümanlar hiyerarşik olarak düzenlenmiş olup aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

(i) yeterlilik kararının varlığı, (ii) güvenlik tedbirlerinin varlığı ve (iii) istisnalardan birinin varlığı.

Bu kapsamda, GDPR uyarınca komisyon tarafından verilmiş bir yeterlilik kararı ve belirlenen güvenlik tedbirlerinin olmadığı hallerde dahi AB dışındaki ülkelere, aktarımın çok geniş kapsamlı, tekrarlı olmaması ve ayrıca başka bir yasal yolun da bulunmaması halinde aktarılması mümkün olabilmektedir.³³⁵ Görüldüğü üzere GDPR kapsamında yurtdışına veri aktarımına ilişkin düzenlemeler KVKK’ya göre veri sorumlusuna daha çok imkân tanıyarak veri aktarımını kolaylaştırmaktadır. Bu kapsamda yukarıda da belirttiğimiz üzere AB ülkelerinden Türkiye’ye veri aktarımı yapılmaktadır. Diğer bir

³³⁵ Bkz. GDPR m. 49.

ifadeyle, fiilen ilgili ülkeler tarafından Türkiye'ye veri aktarımı yapıyor olması aslında ilgili ülkelerin de güvenli ülke olarak ilan edilebilmesi için karşılıklı ilkesinin ilk basamağını oluşturmaktadır. Açıklanan nedenlerle karşılıklı ilkesinin daha geniş yorumlanması, KVKK kapsamında kişisel verilerin yurtdışına aktarılmasında yaşanan sorunların çözülmesi için önemli bir adım olabilecektir.

6.3.3. Yeterli korumanın bulunmaması

Her ne kadar yeterli korumanın bulunduğu ülkeler Kurul tarafından açıklanmamış olsa da KVKK'da yeterli korumanın bulunmadığı hallerde, kişisel verilerin açık rıza aranmaksızın aktarılması için gerekli olan şartlar düzenlenmiştir. Bu kapsamda, yeterli korumanın bulunmadığı ülkelere verilerin aktarılması için aranan ek şartlar; Türkiye'deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ve Kurul'un izninin bulunması olarak belirlenmiştir.

Kurul tarafından izin verilmesi sırasında dikkate alınacak kriterler de yeterli korumanın bulunduğu ülkelerin tespitinde dikkate alınacak olan ve KVKK'nın 9/4. maddesinde belirtilen kriter ile aynıdır. Kurul tarafından, konuya ilişkin olarak 16.05.2018 tarihinde, Yurtdışında Veri Aktarımında Veri Sorumlularınca Hazırlanacak Taahhütnamede Yer Alacak Asgari Unsurlar başlıklı duyuru³³⁶ yayınlanmıştır. Ancak Kurul, söz konusu taahhütnamelerin çok uluslu şirket toplulukları açısından yetersiz olabileceğini belirterek, bu şirketler tarafından yapılacak aktarımlarda geçerli olacak, Bağlayıcı Şirket Kuralları Hakkında Duyuru'yu³³⁷ 10.04.2020 tarihinde yayınlamıştır. Söz konusu duyuruda bağlayıcı şirket kuralları, yeterli korumanın bulunmadığı ülkelerde faaliyette bulunan çok uluslu grup şirketleri için kişisel verilerin yurtdışına aktarımında kullanılan ve yeterli bir korumanın yazılı olarak taahhüt edilmesini sağlayan veri koruma kuralları olarak

³³⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Yurtdışında Veri Aktarımında Veri Sorumlularınca Hazırlanacak Taahhütnamede Yer Alacak Asgari Unsurlar' <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4236/Yurtdisina-Veri-Aktariminda-Veri-Sorumlularinca-Hazirlanacak-Taahhutnamede-Yer-Alacak-Asgari-Unsurlar>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

³³⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Bağlayıcı Şirket Kuralları Hakkında Duyuru' <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6728/YURT-DISINA-KISISEL-VERI-AKTARIMINDA-BAGLAYICI-SIRKET-KURALLARI-HAKKINDA-DUYURU#:~:text=Ba%C4%9Flay%C4%B1c%C4%B1%20%C5%9Eirket%20Kurallar%C4%B1%2C%20yeterli%20koruman%C4%B1n,edilmesini%20sa%C4%9Flayan%20veri%20koruma%20kurallar%C4%B1d%C4%B1r.>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

tanımlanmıştır. Son olarak ise Kurul tarafından 07.05.2020 tarihinde, Yurtdışına Kişisel Veri Aktarımında Hazırlanacak Taahhütnamelerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara İlişkin Duyuru³³⁸ yayınlanarak, veri sorumlularına taahhütname başvurularında dikkat etmesi gereken konulara ilişkin yol gösterilmesi amaçlanmıştır.

Bu aşamada belirtmek gerekir ki; Kurul tarafından 2016 yılından bu yana güvenli ülkeler listesinin yayınlanmaması durumuna benzer olarak, 09.02.2021 tarihine kadar da şirketler tarafından yapılan taahhütname başvuruları neticelendirilmemiştir. Bu nedenle de söz konusu tarihe kadar, veri sorumluları bakımından kişisel verilerin yurtdışına aktarılması için tek çözüm yolu, ilgili kişinin açık rızasının alınması olmuştur. Kurul; 09.02.2021,³³⁹ 04.03.2021,³⁴⁰ 23.06.2021³⁴¹ ve 18.01.2022³⁴² tarihlerinde yayınladığı duyurular ile 4 ayrı veri sorumlusu şirketin taahhütname başvurularını onaylamış ve bu şirketler bakımından ilgili kişilerin açık rızası aranmaksızın verilerin yurtdışına aktarımında izin vermiştir. Ancak, mevcut durumda söz konusu taahhütnameler bakımından aranan şartların ağırlığı ve Kurul tarafından başvurunun cevaplanma süresinin uzunluğu dikkate alındığında, veri sorumlularının ağırlık olarak ilgili kişinin açık rızasını alma yoluna gitmeyi tercih edeceği kanaatindeyiz.

KVKK'nın 9/5. maddesi kapsamında; kişisel veriler, uluslararası sözleşme hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Türkiye'nin veya ilgili kişinin menfaatinin ciddi bir şekilde zarar göreceği hallerde, ancak ilgili kamu kurum veya kuruluşunun görüşü alınarak Kurul'un izniyle yurtdışına aktarılabilmesi düzenlemesine yer verilmektedir. Bu doğrultuda söz konusu hüküm, veri aktarılacak ülkede yeterli korumanın bulunması ve KVKK'da aranan işleme şartlarının varlığından bağımsız olarak uygulanacaktır.³⁴³ Ancak bu hüküm, düzenlemede yer alan ciddi anlamda menfaat ihlali kavramının belirsiz olması, kavrama

³³⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Yurtdışına Kişisel Veri Aktarımında Hazırlanacak Taahhütnamelerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara İlişkin Duyuru' <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4236/Yurtdisina-Veri-Aktariminda-Veri-Sorumlularinca-Hazirlanacak-Taahhutnamede-Yer-Alacak-Asgari-Unsurlar>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

³³⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6867/TAAHHUTNAME-BASVURUSU-HAKKINDA-DUYURU>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

³⁴⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6898/TAAHHUTNAME-BASVURUSU-HAKKINDA-DUYURU>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

³⁴¹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6985/TAAHHUTNAME-BASVURUSU-HAKKINDA-DUYURU>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

³⁴² Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7161/Taahhutname-Basvurusu-Hakkinda-Duyuru>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

³⁴³ Özkan (n 143) 166.

ilişkin herhangi bir açıklama yapılmaması ve bu nedenle uygulamada keyfiliğe neden olabileceği gerekçesiyle eleştirilmektedir.³⁴⁴

³⁴⁴ Küzeci (n 3) 356 vd.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TARAFLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. VERİ SORUMLUSUNUN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1.1. Aydınlatma Yükümlülüğü

1.1.1. Genel olarak

Kişisel verilerin işlenmesi bakımından, kişisel verilerin korunması hukukunun veri sorumlusuna yüklediği başlıca yükümlülüklerden birisi, ilgili kişinin veri işleme faaliyetinde bulunan veri sorumlusu tarafından aydınlatılmasıdır. Aydınlatma yükümlülüğü, kişisel verilerin etkili bir şekilde korunması bakımından oldukça önemli bir yükümlülüktür. Veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü, hukukumuzda KVKK'nın 10. maddesi³⁴⁵ kapsamında genel hatlarıyla düzenlenmiş, ilgili yükümlülüğünün düzenlemesinde bulunan belirsizlikler³⁴⁶ ise Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ³⁴⁷ ile giderilmiştir.

Öncelikli olarak belirtmek gerekir ki, aydınlatma yükümlülüğü Anayasa'da da koruma altına alınmıştır. Anayasa'nın 20. maddesinde temel bir hak olarak düzenlenen kişisel verilerin korunması hakkı, ilgili kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler bakımından bilgilendirilme hakkını da kapsamaktadır.³⁴⁸ Aydınlatma yükümlülüğünün bu denli önemli olmasının temel nedenlerinden bir tanesi, ilgili kişinin KVKK'dan doğan

³⁴⁵ Bkz. KVKK md. 10: Kişisel verilerin elde edilmesi sırasında veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişi, ilgili kişilere; a) Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, b) Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, c) İşlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabilceği, ç) Kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi, d) 11 inci maddede sayılan diğer hakları, konusunda bilgi vermekle yükümlüdür.

³⁴⁶ Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 297.

³⁴⁷ Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ, RG 10 Mart 2018 30356. Bundan sonra Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği olarak anılacaktır.

³⁴⁸ Şehriban İpek Aşıkoğlu, 'Veri Sorumlusunun Aydınlatma Yükümlülüğü – Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda – (2019) 1 (2) Kişisel Verileri Koruma Dergisi 41, 42.

haklarını gerçek anlamda ancak, veri sorumlusu tarafından veri işleme faaliyetine ilişkin aydınlatılması halinde kullanabilecek olmasıdır. Diğer bir ifadeyle; ilgili kişinin, kişisel verilerinin işlendiğini bilmeden kendisine tanınan haklardan yararlanması mümkün olmayacağından veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmesi, ilgili kişinin haklarına başvurması ve haklarının kapsamını belirlemesi için olmazsa olmazdır.³⁴⁹ Bu kapsamda; aydınlatma yükümlülüğü veri sorumluları için bir yükümlülük olmanın yanında ilgili kişiler için de bir hak olup bu hak, kişisel veri işleme faaliyetinin hukuka uygun şekilde gerçekleştirilmesi için mutlak bir şart olarak aranmaktadır. Aydınlatma yükümlülüğü, ilgili kişilerin kişisel verileri üzerinde denetim yetkisine sahip olduklarının bir göstergesidir ve ilgili kişiler kişisel verilerinin geleceğini, denetim yetkisini kullanmak suretiyle belirleyebilme imkanına sahip olacaktır.³⁵⁰

Öte yandan aydınlatma yükümlülüğünün gereği gibi yerine getirilmesi, şeffaflık ve hesap verilebilirlik bakımından da önem taşımaktadır.³⁵¹ Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin 4. maddesinde; kişisel verilerin elde edilmesi sırasında veri sorumlusu veya veri sorumlusunun yetkilendirdiği kişiler tarafından ilgili kişilerin bilgilendirilmesi gerektiği belirtilmiş ve KVKK'nın 10. maddesinde düzenlenen ve yapılacak bilgilendirmede aranan asgari şartlara yer verilmiştir. Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin ilgili maddesi KVKK'nın 10. maddesi ile benzerlik gösterse de Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nde, yapılacak bildirimde madde kapsamında sayılan asgari unsurları taşıması gerektiği özellikle belirtilmiştir. Bu kapsamda ilgili maddenin düzenleniş şekline, söz konusu asgari unsurları taşımaksızın yapılan aydınlatmanın geçersiz olduğu sonucuna varılabilecektir.³⁵² Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin ilgili maddesi uyarınca, ilgili kişilere yapılacak bilgilendirmenin aşağıdaki unsurları asgari olarak taşıması aranmaktadır:

- Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği,
- Kişisel verilerin hangi amaçlarla işleneceği,

³⁴⁹ Şimşek (n 3) 88.

³⁵⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi' <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a569a068-c079-4189-b134-f57bc727af7d.pdf>> Erişim Tarihi 07 Mart 2022; Çabuk (n 13) 106.

³⁵¹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi' <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a569a068-c079-4189-b134-f57bc727af7d.pdf>> Erişim Tarihi 07 Mart 2022.

³⁵² Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 298.

- Kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçlarla aktarılacağı,
- Kişisel verilerin toplanma yöntemleri ve hukuki sebepleri,
- İlgili kişinin KVKK'nın 11. maddesinde sayılan haklarının neler olduğu.

Bu kapsamda, aydınlatma yükümlülüğünün yukarıda belirtilen şartları taşımaksızın yapılması ya da hiç yapılmaması halinde, kişisel verilerin işlenmesi bakımından diğer hukuka uygunluk şartları sağlansa dahi, ilgili veri işleme faaliyeti hukuka aykırı olarak değerlendirilecektir.

1.1.2. Aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin usul ve esaslar

Çalışmamızın bir önceki bölümünde de belirttiğimiz gibi, KVKK kapsamında aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin belirsizlikler Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği ile giderilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda, aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin özel düzenlemelere yer veren Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin 5. maddesinde, yükümlülüğün yerine getirilmesine ilişkin önemli düzenlemelere ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin 5/1. maddesinde, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesinin hangi vasıtalar aracılığı ile yapılabileceği düzenlenmekte ve maddenin takip eden bentlerinde yükümlülüğün yerine getirilmesi sırasında uyulması gereken usul ve esaslara yer verilmektedir.³⁵³ Maddede ilk olarak, veri sorumlusu ya da

³⁵³ Bkz. Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği md. 5 (1) Veri sorumlusu ya da yetkilendirdiği kişi tarafından sözlü, yazılı, ses kaydı, çağrı merkezi gibi fiziksel veya elektronik ortam kullanılmak suretiyle aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi esnasında aşağıda sayılan usul ve esaslara uyulması gerekmektedir:

a) İlgili kişinin açık rızasına veya Kanundaki diğer işleme şartlarına bağlı olarak kişisel veri işlendiği her durumda aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilmelidir, b) Kişisel veri işleme amacı değiştiğinde, veri işleme faaliyetinden önce bu amaç için aydınlatma yükümlülüğü ayrıca yerine getirilmelidir, c) Veri sorumlusunun farklı birimlerinde kişisel veriler farklı amaçlarla işleniyorsa, aydınlatma yükümlülüğü her bir birim nezdinde ayrıca yerine getirilmelidir, ç) Sicile kayıt yükümlülüğünün bulunması durumunda, aydınlatma yükümlülüğü çerçevesinde ilgili kişiye verilecek bilgiler, Sicile açıklanan bilgilerle uyumlu olmalıdır, d) Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi, ilgili kişinin talebine bağlı değildir, e) Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirildiğinin ispatı veri sorumlusuna aittir, f) Kişisel veri işleme faaliyetinin açık rıza şartına dayalı olarak gerçekleştirilmesi halinde, aydınlatma yükümlülüğü ve açık rızanın alınması işlemlerinin ayrı ayrı yerine getirilmesi gerekmektedir, g) Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında açıklanacak kişisel veri işleme amacının belirli, açık ve meşru olması gerekir. Aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken, genel nitelikte ve muğlak ifadelerle yer verilmemelidir. Gündeme gelmesi muhtemel başka amaçlar için kişisel verilerin işlenebileceği kanaatini uyandıran ifadeler kullanılmamalıdır, ğ) Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında ilgili kişiye yapılacak bildirim anlaşılır, açık ve sade bir dil kullanılarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir, h) Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan "hukuki sebep" ten kasıt, aydınlatma yükümlülüğü kapsamında kişisel verilerin Kanununun 5 ve 6 ncı maddelerinde belirtilen işleme şartlarından hangisine dayanılarak işlendiğidir. Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi esnasında hukuki sebebin açıkça belirtilmesi gerekmektedir, ı) Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında, kişisel verilerin aktarılma amacı ve aktarılacak alıcı grupları

yetkilendirdiği kişi tarafından aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken; sözlü, yazılı, ses kaydı formatında, çağrı merkezi aracılığıyla vb. fiziksel veya elektronik ortamlardan duruma uygun olacak bir yolun kullanılabileceği düzenlenmektedir. Düzenlemeden de açıkça anlaşıldığı üzere, maddede sayılan yöntemler sınırlı sayıda değildir. Diğer bir ifadeyle söz konusu yöntemler örnek teşkil etmektedir. Bu noktada belirtmek gerekir ki; aydınlatmanın yapılacağı yöntem veri sorumlusu tarafından duruma uygun düşecek şekilde belirlenebilecek olmakla birlikte, yöntemin belirlenmesi kapsamında ilgili düzenlemenin 5/1(e) bendi dikkate alınmalıdır. Zira; düzenlemenin 5/1(e) bendinde, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirildiğinin ispatının yine veri sorumlusuna ait olduğu düzenlemesi yer almaktadır. Bu kapsamda örneğin, ilgili kişinin aydınlatılma yükümlülüğüne ilişkin beyanının yazılı olarak veya elektronik ortamda alınması, veri sorumlusu bakımından ispat kolaylığı sağlayacakken, sözlü olarak yapılacak aydınlatma yükümlülüğünün ispatı veri sorumlusu bakımından ispat aşamasında çeşitli sorunlara neden olabilecektir.³⁵⁴

Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin 5/1(a) bendinde, ilgili kişilerin kişisel verilerinin gerek açık rıza şartına, gerekse KVKK'da düzenlenen diğer işleme şartlarına bağlı olarak işlendiği her durumda aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi gerektiği düzenlenmektedir. Bu kapsamda, kişisel verilerin işleme şartının ne olduğundan ve işleme faaliyetinin dayandığı hukuka uygunluk nedeninden bağımsız olarak her halükarda aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeye, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi bakımından kişisel verilerin işleme şartları dikkate alınarak herhangi bir ayrıma gidilmemiştir.³⁵⁵

Devamla; veri sorumlusunun daha önce ilgili kişiyi aydınlatmak suretiyle ve KVKK'da yer alan işleme şartlarına dayanarak veri işlediği hallerde veri işleme amacının değişmesi durumunda, yeni amaçlar ile veri işleme faaliyetine başlamadan önce ilgili kişinin bu

belirtilmelidir, i) Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında kişisel verilerin, tamamen veya kısmen otomatik yollarla ya da veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yöntemlerden hangisiyle elde edildiği açık bir şekilde belirtilmelidir, j) Aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken eksik, ilgili kişileri yanıltıcı ve yanlış bilgilere yer verilmemelidir.

³⁵⁴ Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (n 13) 301; Anı (n 47) 136; Çelikel (n 97) 104; Aşıkoğlu, *'Veri Sorumlusunun Aydınlatma Yükümlülüğü* (n 350) 46.

³⁵⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi' <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a569a068-c079-4189-b134-f57bc727af7d.pdf>> Erişim Tarihi 08 Mart 2022; Sena Karaduman İşlek, 'Kişisel Verilerin Korunması Hakkı: Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri' (Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi 2020) 142; Özkan (n 143) 167.

amaçlar hakkında aydınlatılması gerekliliği, Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin 5/1(b) bendinde düzenlenmiştir. Bu kapsamda veri sorumlusu; veri işleme amacıyla değişiklik olduğu durumlarda, veri işleme faaliyetlerini aynı kişisel veriler üzerinden sürdürse dahi ilgili kişiyi değişen amaçlar ile ilgili bilgilendirmelidir. Aksi halde, söz konusu veri işleme faaliyeti amacın değişmesinden itibaren hukuka aykırı hale gelecektir. Bu bilgiler ışığında, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesinin tek seferlik bir olgu olmadığı ve veri işleme amaçlarında yaşanan değişikliklere paralel olarak aydınlatma metinlerinin sürece uygun olarak güncellenmesi gerektiği söylenebilecektir.³⁵⁶

Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin 5/1(c) bendi kapsamında düzenlenen, veri sorumlusunun farklı birimlerindeki kişisel verilerin farklı amaçlarla işlendiği hallerde aydınlatma yükümlülüğünün her bir birim nezdinde ayrıca yerine getirilmesi gerektiğine ilişkin düzenleme, düzenlemenin belirsizliği nedeniyle eleştirilmektedir. Bu kapsamda örneğin, muhasebe birimince işlenen ilgili kişilerin muhasebesel bilgilerinin, müşteri ilişkileri birimi tarafından müşteri memnuniyetinin sağlanması amacıyla işlendiği hallerde, müşteri ilişkileri birimi tarafından ayrıca aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi mi gerekecektir? Yoksa, her bir birimin aydınlatma yükümlülüğünü ayrı ayrı mı yerine getirmesi beklenmektedir? Bu belirsizliğe neden olan, aslında düzenleme kapsamında yer alan, “birim” ve “nezdinde” ifadeleridir.³⁵⁷ Birim ifadesinden anlaşılması gereken bizim de katıldığımız görüşe göre, tüzel kişiliği haiz şirketlerin organizasyonel oluşumu içinde yer alan departmanlardır.³⁵⁸ Her ne kadar, nezdinde ifadesi nedeniyle aydınlatma yükümlülüğünün her bir departman tarafından yerine getirileceği anlamı çıkabileceği görüşü bulursa da³⁵⁹ kanaatimizce düzenleme kapsamında, farklı amaçların olması halinde ayrı ayrı aydınlatma yükümlülüğü yapılması gerektiği belirtildiğinden madde lafzının bu şekilde yorumlanması mümkün olmayacaktır.

Öte yandan akla gelen bir diğer soru ise, birimler tarafından ayrı ayrı yapılacak aydınlatma kapsamında her birim tarafından ilgili kişilerden ayrı ayrı mı beyan alınacağı, yoksa tek bir formda birimlerin isimlerinin liste halinde mi belirtileceğidir. Her iki durumda da veri sorumlusu ve ilgili kişi için aydınlatma yükümlülüğü oldukça karışık bir

³⁵⁶ Çelikel (n 97) 105; Aşıkoğlu, *Veri Sorumlusunun Aydınlatma Yükümlülüğü* (n 350) 52; Karaduman İşlek (n 357) 143.

³⁵⁷ Anı (n 47) 137.

³⁵⁸ Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (n 13) 299.

³⁵⁹ Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (n 13) 299.

hal alacak ve düzenlemenin amacından uzaklaşılacaktır. Açıklanan nedenlerle, bu belirsizliğin giderilmesi amacıyla, Kurul tarafından bir açıklama yapılmasının ya da rehber yayınlanmasının yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin 5/1(d) bendinde, aydınlatma yükümlülüğünün ilgili kişinin talebine bağlı olmadığı düzenlemesine yer verilmiştir. Bu kapsamda veri sorumlusu, ilgili kişinin bilgilendirilmek istemediğini beyan ederek yükümlülüğünden kurtulamayacaktır. Yani aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi, ilgili kişi tarafından talep edilmesine bağlı olmayıp veri sorumlusunun kendiliğinden yerine getirmesi gereken bir yükümlülüktür.³⁶⁰

Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin 5/1(g) ve (ğ) bentlerinde, aydınlatma yükümlülüğünün ilgili kişi tarafından anlaşılacak şekilde, açık ve sade bir dille yapılması gerektiği ve işleme amaçlarının belirli açık ve meşru olması gerektiği düzenlenmektedir. Kurul tarafından yayınlanan rehber³⁶¹ kapsamında, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi sırasında dikkat edilmesi gerekenlere ilişkin değerlendirmelere yer verilen örnek metinler yayınlanmıştır. Bu metinlerde de aydınlatmanın, kafa karıştırıcı ve anlaşılmayan ifadeler ile gerekli olmayan ve ilgili kişilerin aklının karışmasına neden olacak bilgiler içermemesi gerektiği, bilgilerin okumayı zorlaştıracak şekilde küçük puntolar ve/veya silik renklerle yazılmasının uygun olmayacağı belirtilmiştir. Konuya ilişkin ayrıntılı bilgileri, çalışmamamızın açık rızanın unsurları ve genel ilkeler başlıklı bölümde ayrıntılı olarak ele aldığımızdan, konuya ayrıca bu bölümde değinilmeyecektir. Bu hususlara ek olarak, ilgili kişiye yanıltıcı, eksik ve yanlış bilgiler verilmemesi gerektiğine ilişkin düzenleme Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin 5/1(j) bendinde, aydınlatma yükümlülüğü kapsamında kişisel verilerin aktarılma amacı ve aktarılacak alıcı grupları belirtilmesi gerekliliğine ilişkin düzenleme ise 5/1(ı) bendinde düzenleme alanı bulmuştur.

Son olarak, Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin 5/1(h) bendi kapsamında, düzenlemede yer alan hukuki sebep ifadesinden anlaşılması gerekenin, KVKK'nın işleme şartlarını düzenleyen 5. ve 6. maddeleri olduğu belirtilmiş ve Aydınlatma Yükümlülüğü

³⁶⁰ Aşıkoğlu, 'Veri Sorumlusunun Aydınlatma Yükümlülüğü (n 350) 42.

³⁶¹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi' <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a569a068-c079-4189-b134-f57bc727af7d.pdf>> Erişim Tarihi 09 Mart 2022.

Tebliği'nden önce, hukuki sebep ifadesinden ne anlaşılması gerektiğine ilişkin tartışmalar çözüme kavuşturulmuştur.

1.1.3. Aydınlatma yükümlülüğü ve açık rıza arasındaki ilişki

Kişisel verilerin hukuka uygun işlenmesi bakımından, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi ile gerekli hallerde ilgili kişinin açık rızasının alınması arasındaki ilişki de önem taşımaktadır. Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin 5/1(f) bendi uyarınca, kişisel veri işleme faaliyetinin açık rıza şartına dayalı olarak gerçekleştiği durumlarda, aydınlatma yükümlülüğü ve açık rızanın alınması işlemlerinin ayrı ayrı yerine getirilmesi aranmaktadır. Çalışmamamızın önceki bölümlerinde belirttiğimiz üzere açık rıza, ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesine kendi isteği ile veya veri sorumlusundan gelen talebe istinaden onay vermesi anlamını taşımaktadır. İlgili kişi açık rıza beyanını vermek suretiyle, kişisel verilerinin veri sorumlusu tarafından işlenmesine ilişkin kararını veri sorumlusuna bildirmektedir. Açıklanan nedenlerde, kişisel verilerin işleme şartlarından biri olan açık rızaya dayalı olarak kişisel verilerin işlenmesi durumunda, aynı diğer işleme şartlarına dayanarak yapılan işleme faaliyetlerinde olduğu üzere, işleme faaliyetine başlamadan önce aydınlatma yükümlülüğü de yerine getirilmelidir.

Her ne kadar, Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nde aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi ile açık rıza alınması işlemlerinin ayrı ayrı yerine getirileceği belirtilmişse de yükümlülükten ne anlaşılması gerektiği belirsizlik taşımaktadır. Şöyle ki, düzenleme kapsamında kaleme alınan, ayrı ayrı ifadesinden ne anlaşılması gerektiği açıkça belirtilmediğinden karışıklığa neden olmaktadır. Bu kapsamda, örneğin ilgili kişiden yazılı olarak açık rıza alındığı hallerde aydınlatma metni ve açık rıza beyanına ilişkin metin ayrı sayfalarda sunulacak mı ilgili kişinin imzası alınacak, yoksa aynı sayfa da farklı metinlerin altında olacak şekilde mi düzenlenecektir? Ya da söz konusu yükümlülüklerin elektronik ortamda yerine getirildiği hallerde, metinler aynı ekranda farklı başlıklar halinde mi ilgili kişiye sunulacak, yoksa farklı ekranlarda mı ilgili kişinin bilgisi ve onayına sunulacaktır? Öncelikle belirtmek gerekir ki, söz konusu düzenlemeye yönelik bir görüşe göre bu hüküm ile belirtmek istenen, açık rıza şartının aydınlatma

yükümlülüğünün yerine getirilmesi bakımından herhangi bir istisna teşkil etmediğidir.³⁶² Ancak bizim kanaatimiz, düzenleme ile anlatılmak istenenin, açık rızaya dayanan işleme şartının varlığının aydınlatma yükümlülüğüne istisna teşkil etmediği değil, söz konusu yükümlülüklerin birbirinden bağımsız olarak ve ayrı ayrı yerine getirilmesi gerekliliğidir. Nitekim Kurul; 26.07.2018 tarih ve 2018/90 sayılı kararında, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesindeki amacın kişisel verilerin işlenmesinde ilgili kişinin bilgilendirilmesi, açık rıza alınmasındaki amacın ise kişisel verilerin işlenmesinin hukuki bir gerekçeye dayandırılması olduğunu bu nedenle de ilgili kişiden aydınlatma metni ile açık rıza alınamayacağını belirtmiştir.³⁶³

Devamla, düzenlemeden her ne kadar aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi ile açık rıza alınması işlemlerinin ayrı ayrı olarak yapılması gerekliliği net olarak anlaşılrsa da bizim de kanaatimiz, ayrı ayrı ifadesinden anlaşılması gereken bakımından belirsizlik olduğu yönündedir. Açıklanan nedenlerle, Kurul tarafından konuya ilişkin bir kamuoyu duyurusu yapılması ya da rehber yayınlamasının yerinde olacağı kanaatindeyiz. Belirtmek gerekir ki, söz konusu faaliyetlerin ayrı ayrı yerine getirilmesi hem ilgili kişinin veri işleme faaliyeti hakkında gerektiği şekilde bilgilendirilmesine, hem de gerçek anlamda açık rıza beyanında bulunmasına ve ayrıca iki kez düşünmesine imkan verecektir.³⁶⁴

Bizim kanaatimiz, söz konusu faaliyetlerin ayrı ayrı sayfalarda ya da ayrı ekranlarda yerine getirilmesinin gerekli olmadığı ve fakat birbirinden ayırt edilebilecek şekilde eş zamanlı olarak aynı sayfa da yapılabileceği yönündedir. Örneğin, ilgili kişilerin kişisel verilerini bir forma girerek kayıt olduğu bir internet sitesinde, ilgili formun altında ve iki ayrı başlık olacak şekilde düzenlenen iki ayrı kutucuk ile faaliyetlerin gerçekleştirilmesi söz konusu olabilecektir. Aksi düşüncenin kabulü halinde, diğer bir ifadeyle söz konusu işlemlerin örneğin farklı sayfalarda veya farklı çağrılarda yerine getirilmesini beklemek, hem veri sorumlusuna ağır bir yükümlülük getirilmesine hem faaliyetlerin sekteye uğramasında hem de ilgili kişilerin kafasının karışmasına neden olabilecektir.

³⁶² Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 301.

³⁶³ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 26.07.2018 tarih ve 2018/90 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5420/2018-90>> Erişim Tarihi 09 Mart 2022.

³⁶⁴ Özkan (n 143) 167.

Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi, KVKK'nın 18/1(a) bendi kapsamında kabahat olarak düzenlenmiştir. Madde kapsamında, aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında idari para cezası uygulanacağı yer almaktadır. 2022 yılı itibariyle söz konusu idari para cezası ihlalin ağırlığına göre, 13.393,00 TL ile 267.866,00 TL arasında olmak suretiyle uygulanacaktır. Örneğin, Kurul, 02.05.2020 tarih ve 2020/404 sayılı kararında, veri sorumlusu işveren tarafından çalışanlara verilen aydınlatma metninde; işlenecek veri kategorileri ve veri işleme amaçlarının art arda sıralandığını ve bu durumda hangi veri kategorisinin hangi amaçla işleneceğinin belirsiz olduğunu, kişisel verilerin uygun görülen üçüncü kişilere aktarılacağına belirtildiğini ancak aktarılacak kişilerin de belirsiz bırakıldığını ayrıca metinde biyometrik verilerin işleneceğine ilişkin bir bilginin de olmadığını göz önüne alarak, hukuka uygun bir aydınlatmadan söz edilemeyeceğinden bahisle veri sorumlusu hakkında 50.000,00 TL idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir.³⁶⁵

Son olarak belirtmek gerekir ki, aydınlatma yükümlülüğünün katmanlı olarak yerine getirilmesi de mümkündür. Katmanlı aydınlatma, kişisel verilerin elde edilmesi sırasında ilgili kişiye, kişisel verilerinin elde edildiği hususunda ön bilgilendirme yapılarak, ilgili kişinin KVKK'nın 10. maddesine uygun aydınlatmaya yönlendirmesi olarak açıklanabilir.³⁶⁶ Katmanlı aydınlatmaya örnek olarak, kişisel verilerin işlendiği bilgisini verdikten sonra, "Aydınlatma metnine bu linke tıklayarak erişebilirsiniz." şeklinde bir ifadeye yer verilmesi gösterilebilir.

1.1.4. Kişisel verilerin ilgili kişiden elde edilmediği durumlar

Kural olarak kişisel veriler, ilgili kişinin kendisinden elde edilmektedir. Ancak her ne kadar, KVKK kapsamında yer verilmemişse de Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği'nin 6. maddesinde³⁶⁷ kişisel verilerin ilgili kişiden elde edilmediği hallerde aydınlatma

³⁶⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 02.05.2020 tarih ve 2020/404 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5420/2018-90>> Erişim Tarihi 09 Mart 2022.

³⁶⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi' <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a569a068-c079-4189-b134-f57bc727af7d.pdf>> Erişim Tarihi 09 Mart 2022.

³⁶⁷ Bkz. Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği md. 6 (1) Kişisel verilerin ilgili kişiden elde edilmemesi halinde; a) Kişisel verilerin elde edilmesinden itibaren makul bir süre içerisinde, b) Kişisel verilerin ilgili kişi ile iletişim amacıyla kullanılacak olması durumunda, ilk iletişim kurulması esnasında, c) Kişisel verilerin

yükümlülüğün ne şekilde yapılacağı düzenlenmiştir. İlgili düzenleme uyarınca; aydınlatma yükümlülüğü, kişisel verilerin elde edilmesinden itibaren makul süre içerisinde ya da ilgili kişiyle iletişim kurmak amacıyla kullanılacak olması halinde, ilk iletişim kurulması anında ve eğer kişisel veriler aktarılabilecekse da ilk aktarımın yapılacağı anda yerine getirilmelidir. Kanaatimizce, madde düzenlemesinde yer alan “makul süre” kavramının belirsizliği uygulamada sorunlara yol açabilecek niteliktedir. Makul süreden anlaşılması gereken ne KVKK’da ne de Aydınlatma Yükümlülüğü Tebliği’nde açıklanmamış ayrıca, Kurul tarafından da bu konuya herhangi bir kararda değinilmemiştir. Makul süre kavramı, veri sorumluları tarafından farklı şekilde yorumlanabileceğinden veya bu sürenin bilinçli olarak uzatılmasının tercih edilmesi söz konusu olabileceğinden, düzenlemedeki belirsizlik ilgili kişilerin gereği gibi aydınlatılmamasına ve bu nedenle de hak kaybına uğramasına sebebiyet verebilecektir.

Bu kapsamda bizim kanaatimiz, düzenlemedeki belirsizliğin giderilmesi adına GDPR’ın 14. maddesinde yer alan düzenlemeye paralel bir düzenleme yapılması veya Kurum tarafından bu yönde bir bilgilendirmenin yapılması gerektiği yönündedir. Zira; GDPR’ın ilgili maddesi kapsamında, aydınlatma yükümlülüğünün kişisel verilerin elde edilmesinden itibaren makul sürede ancak her halükârda bir ay içerisinde yerine getirilmesi gerektiği düzenlenmektedir. Bu yönde bir düzenleme, hem kötü niyetli yaklaşımların önüne geçecek hem veri sorumluları bakımından uyulması gereken sürenin anlaşılmasını sağlayacak hem de ilgili kişinin hak kaybına uğramasına engel teşkil edecektir.

1.2. Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülükler

Kişisel verilerin yetkisiz kişiler tarafından ele geçirilmesi, hiç şüphesiz ilgili kişiler bakımından maddi ve manevi hak kaybına neden olabilecektir. Bu nedenle de kişisel verilerin güvenliğinin sağlanması, kişisel verilerin korunması bakımından büyük önem taşımaktadır. Söz konusu öneme binaen kanun koyucu, kişisel verilerin korunması açısından veri sorumlusuna, veri güvenliği sağlama yükümlülüğü getirmiştir.³⁶⁸

aktarılabilecek olması halinde, en geç kişisel verilerin ilk kez aktarımının yapılacağı esnada ilgili kişiyi aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi gerekir.

³⁶⁸ Bkz. Aydınlatma Yükümlülüğü KVKK md. 12 (1) Veri sorumlusu; a) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak aynı önlemek, b) Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek, c) Kişisel verilerin

KVKK'nın 12/1. maddesi uyarınca veri sorumlusu; kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini engellemek ve ayrıca kişisel verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır. Görüldüğü üzere, düzenleme kapsamında veri sorumlusunun yükümlülükleri üç başlık altında toplanmış ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli veri güvenliğinin sağlanması zorunlu kılınmıştır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki, söz konusu yükümlülükler neticeye yönelik değildir, diğer bir ifadeyle veri sorumlusunun her veri ihlalini mutlak bir şekilde önlenmesi beklenmemektedir. Düzenleme kapsamında veri sorumlusuna yüklenen yükümlülük, ihlallerin önlenmesi adına gerekli tedbirlerin alınmasıdır. Veri ihlalinin önlenmesi amacıyla gerekli önlemleri alan ve bunu kanıtlayan veri sorumlusu, veri ihlali gerçekleşmiş olsa bile sorumluluktan kurtulabilecektir. Açıklanan nedenlerle düzenleme kapsamında belirlenen sorumluluğun, özen sorumluluğu olarak düzenlendiği söylenebilir.³⁶⁹

Madde kapsamında, veri sorumlusunun gerekli tedbirleri alması gerektiği genel hatlarıyla belirlenmiş, teknik ve idari tedbirlerin neler olduğuna ilişkin bir açıklama yapılamamıştır.³⁷⁰ Söz konusu tedbirlere ilişkin düzenlemelere ise Kurul tarafından yayımlanan, Kişisel Veri Güvenliği Rehberi'nde (Teknik ve İdari Tedbirler)³⁷¹ ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Bu düzenlemelere KVKK kapsamında değil de ayrıca bir rehberde yer verilmesi kanaatimizce isabetli olmuştur. Zira; teknolojinin gelişmesinde yaşanan hız düşünüldüğünde bu gelişmelere uyum sağlamak için rehberde güncelleme yapılması

muhafazasını sağlamak, amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır. (2) Veri sorumlusu, kişisel verilerin kendi adına başka bir gerçek veya tüzel kişi tarafından işlenmesi hâlinde, birinci fıkrada belirtilen tedbirlerin alınması hususunda bu kişilerle birlikte müştereken sorumludur. (3) Veri sorumlusu, kendi kurum veya kuruluşunda, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli denetimleri yapmak veya yaptırmak zorundadır. (4) Veri sorumluları ile veri işleyen kişiler, öğrendikleri kişisel verileri bu Kanun hükümlerine aykırı olarak başkasına açıklayamaz ve işleme amacı dışında kullanamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam eder. (5) İşlenen kişisel verilerin kanuni olmayan yollarla başkaları tarafından elde edilmesi hâlinde, veri sorumlusu bu durumu en kısa sürede ilgisine ve Kurula bildirir. Kurul, gerekmesi hâlinde bu durumu, kendi internet sitesinde ya da uygun göreceği başka bir yöntemle ilan edebilir.

³⁶⁹ Çekin (n 6) 103 vd.

³⁷⁰ Develioğlu (n 31) 100.

³⁷¹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)' <https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf> Erişim Tarihi 10 Mart 2022. Bundan sonra Kişisel Veri Güvenliği Rehberi Olarak anılacaktır.

yeterli olacak, ayrıca KVKK'da değişiklik yapılmasına gerek olmayacaktır.³⁷² Kişisel Veri Güvenliği Rehberi'nde veri sorumlusunun; mevcut risk ve tehditleri belirlemesi, çalışanları eğitmesi ve farkındalık çalışması yapması, çalışanlara gizlilik taahhütnameşi imzalatması, kurum içi denetimler yapması, iş sözleşmeleri ve disiplin yönetmeliğine kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler eklemesi, kişisel veri güvenliği politikaları ile prosedürlerini belirlemesi, kişisel verileri mümkün olduğunca azaltması ve veri işleyenler nezdinde denetimler yapması idari tedbirlere örnek olarak sayılmıştır.

Bunun yanında teknik tedbirler ise; siber güvenliğin sağlanması, kişisel veri güvenliği takibinin yapılması, kişisel veri içeren ortamların güvenliğinin sağlanması, kişisel verilerin bulutta depolanması, bilgi teknolojileri sistemlerinin tedarici, geliştirilmesi ve bakımı ile kişisel verilerin yedeklenmesi olarak belirtilmiştir. Belirtmek gerekir ki, Veri Güvenliği Rehberi'nde yer alan teknik ve idari tedbirler, uygulamada açıklık sağlanması ve veri sorumluları nezdindeki belirsizliği ortan kaldırmak amacıyla örneklendirilmiştir. Bu kapsamda önemli olan, veri sorumluları tarafından işleme faaliyetlerinin analiz edilerek risklerin belirlenmesi ile somut olay özelinde uygun tedbirlerin alınması ve tedbirlerin güncelliğinin sağlanmasıdır. Madde, kişisel verilerin korunmasına hizmet eden en önemli düzenlemelerden biridir. Madde kapsamında, kişisel verilerin güvenli şekilde korunmasını sağlama yükümlülüğü veri sorumlusunun temel yükümlülüklerinden biri olarak öngörülmüştür.³⁷³

KVKK'nın 12/2. maddesi uyarınca, kişisel verilerin veri işleyen aracılığıyla işlendiği hallerde yukarıda sayılan önlemlerin alınmasında veri sorumlusu, veri işleyen ile birlikte müştereken sorumludur. İlgili maddenin gerekçesinde verilen örnekte, veri sorumlusunun şirketine ilişkin kayıtların bir muhasebe şirketi tarafından tutulduğu hallerde, veri sorumlusunun veri güvenliğine ilişkin alınması gereken tedbirler bakımından muhasebe şirketi yani veri işleyenle birlikte müştereken sorumlu olacağı belirtilmiştir. Gerekçeden de anlaşılacağı üzere, veri sorumlusu ile birlikte veri işleyenin de sorumluluğu gündeme gelmektedir.

Öte yandan, veri sorumlusunun veri işleyen ile müştereken sorumlu tutulması; veri sorumlusunu, veri işleyeni KVKK düzenlemelerine uygun davranmaya teşvik etmeye

³⁷² Çelikel (n 97) 124.

³⁷³ Çekin (n 6) 104.

zorlayacak ve veri sorumlusu, sorumluluktan kurtulabilmek amacıyla veri işleyenin de hukuka aykırı davranışını önleme amacı taşıyacaktır.³⁷⁴ Düzenlemede bulunan müşterek sorumluluk kavramı, Kurul tarafından verilen kararlarda da yer almaktadır. Kurul; 16.10.2018 tarih ve 2018/119 sayılı kararında,³⁷⁵ veri sorumlusunun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbiri almak zorunda olduğunu ve kişisel verilerin veri işleyen tarafından işlenmesi halinde, tedbirlerin alınması hususunda bu kişilerle birlikte müştereken sorumlu olduğunu belirtmiştir.

Veri güvenliğine ilişkin tedbirlerin alınmaması, KVKK'nın 18/1(b) bendi kapsamında kabahat olarak düzenlenmiştir. Madde kapsamında, veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında idari para cezası uygulanacağı öngörülmüştür. 2022 yılı itibariyle söz konusu idari para cezası ihlalin ağırlığına göre, 40.183,00 TL ile 2.678,866 TL arasında olmak suretiyle uygulanacaktır. Görüldüğü üzere, veri güvenliğinin sağlanamadığı haller bakımından ciddi tutarlarda para cezası öngörülmektedir.

Veri güvenliğine ilişkin yükümlülüğün yerine getirilmesinde sorunlar yaşandığı, Kurul tarafından konuya ilişkin pek çok incelemenin yapılması ve fazlaca sayıda kararın yayımlanmış olmasından anlaşılabilir. Nitekim, 2021 yılı sonu itibariyle Kurul tarafından 18/1(b) bendi kapsamında toplamda 80 adet karar yayımlanmıştır. Bu kararlardan 50 tanesi ise, teknik ve idari tedbirlerin alınmamasına ilişkin olarak verilmiştir. Kurul; 15.12.2020 tarih ve 2020/957 sayılı kararında,³⁷⁶ veri ihlalinin, ihlalin yaşanmasını takiben 13 dakika içinde tespit edildiğini, ihlalin veri sorumlusunun çalışanlarının bordro bilgilerinin diğer çalışanlara gönderilmesi şeklinde gerçekleştiğini ve bu nedenle olumsuz etki doğurma olasılığının düşük olduğunu, ihlal konusu e-postaların silinmiş olduğunu ve ayrıca e-posta gönderilen kişilere gerekli uyarıların yapıldığını ve bu durumun, ihlal sonrasında gerekli teknik ve idari tedbirlerin alındığının göstergesi olduğunu belirtmiş ve bu gerekçelerle veri sorumlusu hakkında yapılacak işlem olmadığına karar vermiştir.

Görüldüğü üzere, yukarıda da belirttiğimiz şekilde veri sorumlusunun gerekli önlemleri alması halinde veri ihlali nedeniyle ceza almaması söz konusu olabilecektir. Bu aşamada

³⁷⁴ Çekin (n 6) 110.

³⁷⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 16.10.2018 tarih ve 2018/119 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5299/2018-119>> Erişim Tarihi 10 Mart 2022.

³⁷⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 15.12.2020 tarih ve 2020/957 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7020/2020-957>> Erişim Tarihi 10 Mart 2022.

veri sorumlusundan beklenen, veri güvenliğinin sağlanması adına gerekli tedbirleri zamanında almasıdır.

Öte yandan Kurul; 18.09.2019 tarih ve 2019/277 sayılı kararında,³⁷⁷ ilgili kişinin kendisine ait iş ve işlemlerde ulaşılması adına veri sorumlusuna vermiş olduğu telefon numarası bilgisinin ilgili kişinin eşine ulaşılması için kullanılmasının, kişisel verilerin işlenmesinde belirli, açık ve meşru amaçlar için işleme ve işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkelerine uyulması zorunluluğuna aykırı olduğunu ve bu durumun veri sorumlusunun uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almadığının göstergesi olduğunu belirterek, veri sorumlusu hakkında 100.000,00 TL idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

Kurul 16.05.2019 tarih ve 2019/143 sayılı diğer bir kararında;³⁷⁸ 2016 yılında bir otel zinciri tarafından devralınan konaklama şirketinin misafir veritabanının tutulduğu ağa 2014 yılından beri yetkisiz erişimin olduğunu 2018 yılında tespit edilmesi ile ilgili; yetkisiz erişimin 4 yıl sürmesinin çok ciddi bir güvenlik açığına işaret ettiğini ve şirket tarafından gerekli denetim ve kontrollerin yapılmadığının göstergesi olduğunu, sistemde şifrelenmemiş ödeme kartı numaralarının da olmasının sistemin tasarım aşamasından itibaren sorunlu olduğunu ve gerekli kontrollerin yapılmadığının, 2014 yılından bu yana yetkisiz erişimi gösteren web olay günlüklerinin var olmasına rağmen olayın tespit edilememesinin şirket tarafından alınması gereken önlemlerin alınmadığının göstergesi olduğunu belirterek veri sorumlusu hakkında, uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almadığı gerekçesi ile 1.100,00 TL idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir.

Bu noktada KVKK kapsamında düzenlenen kabahatler ve Kurul tarafından verilen idari para cezalarına ilişkin önemli bir noktaya değinmek yerinde olacaktır. KVKK kapsamında genel ilkeler düzenlenmiş olmasına rağmen, bu ilkelere uyulmamasının yaptırımına KVKK'nın kabahatler başlıklı 18. maddesinde yer verilmemiştir. KVKK kapsamında; (i) aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi, (ii) veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmemesi, (iii) Kurul tarafından verilen kararların

³⁷⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 18.09.2019 tarih ve 2019/277 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5545/2019-277>> Erişim Tarihi 10 Mart 2022.

³⁷⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 16.05.2019 tarih ve 2019/143 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5479/2019-143>> Erişim Tarihi 10 Mart 2022.

yerine getirilmemesi ve (iv) Veri Sorumluları Siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmesi olmak üzere toplam 4 ayrı kabahat düzenlenmiş ve idari para ceza yaptırımına bağlanmıştır. Madde kapsamında Kurul tarafından verilebilecek idari cezalar alt ve üst sınırları belirlenmiş ve Kurul'a kabahatin haksızlık içeriği ile veri sorumlusunun ekonomik durumu gibi kriterler dikkate alınarak idari para cezasını belirleme yetkisi tanınmıştır.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere Kurul'a tanınan yetki KVKK kapsamında belirlenen kabahatlerin işlenmesi halinde kabahat için öngörülen idari para cezasının alt ve üst limitleri arasında bir belirleme yaparak idari para cezasına hükmetmektir. Ancak Kurul'un, kanuni bir dayanağı olmayan bir aykırılık karşısında idari yaptırım uyulama ve kabahatleri yorum yoluyla genişletme yetkisi yoktur. Bu nedenle de kabahat olarak düzenlenmemiş bir aykırılığın 18. madde kapsamında değerlendirilerek idari para cezası öngörülmesi hukuksal belirlilik ilkesinin zarar görmesine neden olacaktır³⁷⁹.

Öte yandan Kurul kararlarında genel ilkelere aykırılığın, KVKK md. 12'de düzenlenen işleme faaliyetine ilişkin teknik ve idari tedbirleri alma yükümlülüğünün ihlali olarak ele alındığı ve bu kapsamda KVKK'nın 18/1(b) bendine dayanılarak idari para cezası uygulandığı görülmektedir. Ayrıntılı olarak belirttiğimiz üzere, KVKK'da belirlenen temel ilkelere uygun veri işlenmemesi KVKK'ya aykırılık teşkil etmekte ve fakat bir kabahat olarak tanımlanmamaktadır. Bu durumda da temel ilkelere aykırı veri işleme faaliyetlerinin, teknik ve idari tedbirleri alma yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilmesi hukuka aykırı bir uygulama olacaktır.

Kanaatimizce temel ilkelere aykırılık nedeniyle mevcut mevzuat kapsamında hukuka aykırı olmaksızın idari para cezası öngörülmesinin yegâne yolu, Kurul tarafından KVKK'nın 15/5. maddesi kapsamında veri sorumlusunun tespit edilen hukuka aykırılığı gidermesi hususunda talimatlandırılması ve belirlenen sürelerde aykırılığın giderilmemesi halinde KVKK'nın 18/1 (c) bendi kapsamında idari para cezası kesilmesi olacaktır. Öte yandan, madde kapsamına temel ilkelere aykırılık halinin de kabahat olarak eklenmesi ile de yaşanan bu sorunun çözülmesi mümkün olabilecektir.

Son olarak, KVKK kapsamında öngörülen yaptırımların asıl amacı kişisel verilerin en üst düzeyde korunmasını sağlamaktır. Bu kapsamda da veri sorumlularına, yaptıkları hataları

³⁷⁹ Küzeci (n 3) 439.

ve oluşan zararı telafi etme imkânı sağlanmalı ve gereklilikleri yerine getiren veri sorumlusu ile verilerin korunmasına ilişkin asgari şartları dahi sağlamayan veri sorumlusu aynı yaptırımlara maruz kalmamalıdır. Bu nedenledir ki, Kurul'un veri sorumlularının talimatlandırılmasına ilişkin kararları da bu açıdan önem taşımakta olup isabetedir³⁸⁰.

1.2.1. Denetim yükümlülüğü

Kişisel verilerin güvenliğinin sağlanması amacıyla veri sorumlusuna KVKK kapsamında getirilen bir diğer yükümlülük, KVKK'nın 12/3. maddesinde düzenlenen denetim yükümlülüğüdür. İlgili madde kapsamında, veri sorumlusunun kendi kuruluşunda, veri işleme faaliyetlerinin KVKK'ya uygun şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla gerekli denetimleri yapmak ya da yaptırmak zorunda olduğu belirtilmiştir. Söz konusu denetimi veri sorumlusu mutlak suretle kendisi yapmak zorunda değildir. Madde lafzından da açıkça anlaşılacağı üzere, veri sorumlusu gerekli denetimi kendisi yapabileceği gibi, profesyonel denetim şirketlerinden hizmet alarak ya da denetimi kendi adına yapması için bir başkasını görevlendirerek yerine getirebilecektir.³⁸¹

Bu noktada belirtilmesi gereken bir diğer önemli husus, GDPR'ın 39. maddesi kapsamında kamu kurum ve kuruluşları gibi belirli veri sorumluları açısından bu denetimleri yapma yetkisi ve görevinin, veri koruma görevlisine bırakılmasına ilişkin düzenlemedir. Bu kapsamda, KVKK'da veri koruma görevlisine ilişkin bir düzenleme yer almaması eleştirilmiş ve kişisel verilerin korunması bakımından benzer bir uygulamaya gidilmesinin yerinde olacağına değinilmiştir.³⁸²

Nitekim Kurum tarafından da bu eleştirilere hak verilmiş ve 06.12.2021 tarihinde, Resmi Gazete'de Personel Sertifikasyon Mekanizmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ³⁸³ yayınlanarak, veri koruma görevlisi programı dahilinde kişilerin sertifika almasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Personel Sertifikasyon Mekanizmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ kapsamında, veri koruma görevlisine ilişkin ayrıntılı düzenlemelere yer verilmemiştir. Devamla; ilgili düzenleme ile veri

³⁸⁰ Kaya (n 1) 62.

³⁸¹ Çelikel (n 97) 126; Özkan (n 143) 176.

³⁸² Çelikel (n 97) 127.

³⁸³ Personel Sertifikasyon Mekanizmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ, RG 6 Aralık 2021 31681.

sorumlusuna, veri görevlisi atanmasına ilişkin bir yükümlülük getirilmemiş olup veri sorumlusunun görevlerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Belirtmek gerekir ki; yapılan düzenleme kapsamında veri sorumlusunun kuruluşunda veri koruma görevlisi atamasının KVKK'dan doğan yükümlülüklerinden kurtulmasına neden olmayacağı açıkça belirtilmiştir. Bu noktada mevcut düzenlemenin belirsizlikler içerdiği kanaatinde olmamızın yanında, uluslararası düzenlemelerde yer alan hükümlere paralel şekilde amaçlanan korumanın sağlanması adına, veri koruma görevlisi yetkilendirmenin, veri sorumlusu ya da en azından belirli kriterleri sağlayan veri sorumlusu bakımından bir yükümlülük olarak düzenlenmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Öte yandan söz konusu düzenleme, dört yıllık lisans eğitimi alan kişilerin veri koruma görevlisi olmasına imkân sağladığından, Türkiye Barolar Birliği tarafından düzenlemenin yürütülmesinin durdurulması ve iptal istemiyle Danıştay'a başvurulmuştur. Başvurunun temel gerekçesi ise, söz konusu düzenlemelerin 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun³⁸⁴ yalnız avukatların yapabileceği işler başlıklı 35. maddesine aykırılık teşkil ettiği, veri koruma alanının bir hukuk disiplini olduğu ve bu nedenle veri koruma görevlisi adı altında avukat olmayan kişiler tarafından hukuki danışmanlık hizmeti verilmesinin Avukatlık Kanunu'na aykırılık teşkil edeceğidir. Bizim de kanaatimiz, hiç kuşkusuz ki kişisel verilerin korunması alanının bir hukuk disiplini olduğu ve hem ilgili kişilerin hem de veri sorumlularının hak ve menfaatlerinin korunması gibi önem teşkil eden hususların değerlendirilmesi için bir hukuk nosyonunun bulunması gerektiği, bu nedenle de söz konusu görevin ancak ve ancak hukuk eğitimi almış kişilerce yapılacağı yönündedir.

1.2.2. Kurul'a bildirim ve kurul kararlarının yerine getirilmesi yükümlülüğü

KVKK kapsamında veri sorumlusuna getirilen bir diğer yükümlülük, KVKK'nın 12/5. maddesinde düzenlenen ve işlenen kişisel verilerin kanuni olmayan yollarla başkası tarafından ele geçirilmesi halinde, veri sorumlusunun bu durumu en kısa sürede hem ilgili kişiye hem de Kurul'a bildirmesidir. Düzenlemede ilk ele alınması gereken husus, veri ihlalinin en kısa sürede bildirilmesi durumudur.

³⁸⁴ Avukatlık Kanunu, Kanun Numarası: 1136, Kabul Tarihi: 19 Mart 1969, RG 07 Nisan 1969 13168.

KVKK kapsamında en kısa sürenin ne olduğuna ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak Kurul tarafından, 24.01.2019 tarih ve 2019/10 sayılı karara ilişkin yapılan duyuru³⁸⁵ ile bu duruma açıklık getirmiş ve en kısa süre ifadesinden anlaşılması gerekenin en geç 72 saat olduğu belirtilmiştir. Veri sorumlusunun ilgili düzenlemeye ilişkin yükümlülüğü, söz konusu veri ihlal bildirimini Kurul'a bildirmek olup veri sorumlusunun veri ihlaline ilişkin yayınlama ya da duyuru yapma yükümlülüğü bulunmamaktadır.³⁸⁶ Zira; veri ihlalinin ilan edilmesi yetkisi ilgili düzenleme ile Kurul'a bırakılmıştır.

Kurul tarafından yapılan duyuruda ayrıca, veri ihlalden etkilenen ilgili kişilerin tespit edilerek söz konusu ilgili kişilerin de makul sürede bilgilendirilmesi gerekliliğine yer verilmiştir. Bilgilendirmenin amacının ise, ihlal nedeniyle ilgili kişiler hakkında ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçların ivedilikle önüne geçilmesi veya minimize edilmesine imkân verecek önlemler alınmasını sağlamaktır. Bu kapsamda veri sorumlusu, veri ihlalden etkilenen ilgili kişilere iletişim adreslerinden erişebiliyorsa direkt, eğer bu şekilde ulaşamıyorsa kendi internet sitesinde veri ihlaline ilişkin detaylı bilgi yayınlaması gibi uygun bir yöntemle bildirim yapabilecektir.

Kişisel verilerin korunması bakımından en çok karşılaşılan sorunlardan biri, veri sızıntısı ya da veri ihlallerinin çok sık meydana gelmesidir. Bu kapsamda kişisel verilerin korunması amacıyla gerekli idari ve teknik tedbirlerin alınmaması, ilgili kişiler nezdinde önemli hak kayıplarına neden olabilecektir. Açıklanan nedenlerle veri ihlallerinin bildirilmesi, belirttiğimiz üzere bazı önlemler alınmasını sağlayacağı gibi ilerleyen süreçlerde gerçekleştirilecek veri ihlallerinin önlenmesine de yardımcı olacaktır.³⁸⁷

Söz konusu düzenleme kapsamında veri ihlalinin bildirilmesi bakımından, veri türüne ya da ihlalin ağırlığına yönelik herhangi bir ayırım yapılmadığı görülmektedir. Herhangi bir veri ihlalinin varlığı halinde, ihlalin ilgili kişiler nezdinde yaratacağı riskin boyutuna bakılmaksızın veri sorumlusunun bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır. Ancak KVKK'nın lafzından anlaşılan örneğin, ilgili kişilerin ad ve soyadı bilgileri ile plaka bilgilerini deftere kaydeden bir otopark işletmecisi veri sorumlusunun da bu defterin çalınması halinde bildirim yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekeceğidir. Zira; KVKK

³⁸⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kamuoyu Duyurusu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5362/Veri-Ihlali-Bildirim>> Erişim Tarihi 12 Mart 2022.

³⁸⁶ Çekin (n 6) 111.

³⁸⁷ Küzeci (n 3) 416.

kapsamında otopark işletmecisinin söz konusu faaliyeti de bir veri işleme faaliyetidir ve KVKK'da veri ihlalinin bildirimine ilişkin işleme faaliyetleri arasında herhangi bir ayrıma gidilmemiştir. Bu kapsamda, bu şekilde genel bir düzenlemenin yapılması, düzenlemenin amacına hizmet edecek nitelikte olmadığından bizim de katıldığımız görüş uyarınca, bildirim konusunun belirli kriterler göz önüne alınarak sınırlandırılması veya en azından bir çerçeve oluşturulmasının yerinde olacağı yönündedir.³⁸⁸

Belirtmek gerekir ki, veri ihlaline ilişkin bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi hali, KVKK'nın 18/1(ç) bendi kapsamında kabahat olarak düzenlenmiştir. Madde kapsamında, bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında idari para cezası uygulanacağı öngörülmüştür. 2022 yılı itibariyle söz konusu idari para cezası ihlalin ağırlığına göre, 53.576,00 TL ile 2.678,866 TL arası olarak uygulanacaktır. Nitekim Kurul, veri ihlalinin ilgili kişilere on yedi ay, Kurul'a ise on ay sonra bildiren veri sorumlusu hakkında, bildirim en kısa sürede yapılması ve bu durumun veri güvenliği ihlali olarak değerlendirilmesi gerekçeleriyle idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir.³⁸⁹ Diğer yandan, konuya ilişkin 07.05.2020 tarih ve 2020/359 sayılı kararında Kurul, veri sorumlusunun tespit edilen ihlali on üç gün sonra Kurul'a bildirdiğini ve bunun yanında sadece iletişim adresleri olan ilgili kişileri veri ihlaline ilişkin bilgilendirdiğini tespit ederek, bu durumda ilgili kişilerin tamamına bildirimde bulunmak adına veri sorumlusunun makul çabayı sarf etmediğini belirtmiş ve KVKK'da düzenlenen en kısa sürede veri ihlalinin Kurul'a bildirilmesi yükümlülüğüne aykırı davranan veri sorumlusu hakkında 50.000,00 TL idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir.

KVKK kapsamında veri sorumluları yükümlülükleri arasında yer alan bir diğer yükümlülük, Kurul tarafından ilgili veri sorumlusu hakkında verilen kararların yerine getirilmesi yükümlülüğüdür. KVKK'nın 15/5. maddesi³⁹⁰ uyarınca, Kurul tarafından yapılan değerlendirme neticesinde verilen, hukuka aykırılıkların veri sorumlusu tarafından giderilmesine ilişkin kararlar veri sorumlusu tarafından gecikmeksizin ve en geç otuz gün içinde yerine getirmelidir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde

³⁸⁸ Çekin (n 6) 112; Yüzbaşı Tobaz (n 64) 362.

³⁸⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5411/Kisisel-Veri-Guvenligi-Ihlalinin-Gec-Bildirimi>> Erişim Tarihi 12 Mart 2022.

³⁹⁰ Bkz. KVKK md. 15: 5) Şikâyet üzerine veya resen yapılan inceleme sonucunda, ihlalin varlığının anlaşılması hâlinde Kurul, tespit ettiği hukuka aykırılıkların veri sorumlusu tarafından giderilmesine karar vererek ilgililere tebliğ eder. Bu karar, tebliğden itibaren gecikmeksizin ve en geç otuz gün içinde yerine getirilir.

ise KVKK'nın 18/1(c) bendi uyarı, kararı yerine getirmeyen veri sorumlusu hakkında idari para cezası uygulanacağı öngörülmüştür. 2022 yılı itibariyle söz konusu idari para cezası ihlalin ağırlığına göre, 66.972,00 TL ile 2.678,866 TL arası olarak uygulanacaktır. Kurul; 16.10.2018 tarih ve 2018/118 sayılı kararında,³⁹¹ veri sorumlusu tarafından kendisine tebliğ edilen Kurul kararının otuz günlük yasal süre içerisinde yerine getirilmemiş olması ve aykırılığın kamu kuruluşu olarak değerlendirilen veri sorumlusu tarafından gerçekleştirilmiş olması nedeniyle veri sorumlusu hakkında, KVKK'nın 18/3. maddesi³⁹² kapsamında işlem tesis edilmesi ve kamu kurumunda görev yapanlar hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılarak Kurul'a bilgi verilmesi yönünde karar vermiştir.

1.3. Veri Sorumluları Sicili'ne Kayıt ve Bildirim Yükümlülüğü

KVKK'nın 16. maddesi³⁹³ uyarınca, kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişiler Veri Sorumluları Sicili'ne kaydolmak zorundadır. Düzenlemeye paralel olarak; Kişisel Verileri Koruma Başkanlığı tarafından, Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi ("VERBİS") kurulmuş ve veri sorumlularına, kişisel verileri işleme faaliyetlerine ilişkin bilgileri sisteme girme yükümlülüğü getirilmiştir. Söz konusu kayıtlar, Kurum'un internet sitesinde herkes tarafından görüntülenebilmektedir. Bu kapsamda söz konusu yükümlülüğün, ilgili kişilerin verileri üzerinde denetim ve kontrol sağlamaları haklarının kullanılmasına hizmet ettiğini söylemek mümkün olacaktır. Öte yandan söz konusu

³⁹¹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 16.10.2018 tarih ve 2018/118 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5422/2018-118>> Erişim Tarihi 12 Mart 2022.

³⁹² Bkz. KVKK md. 18: 3) Birinci fıkrada sayılan eylemlerin kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bünyesinde işlenmesi hâlinde, Kurulun yapacağı bildirim üzerine, ilgili kamu kurum ve kuruluşunda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlar hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılır ve sonucu Kurula bildirilir.

³⁹³ Bkz. KVKK md. 16: 1) Kurulun gözetiminde, Başkanlık tarafından kamuya açık olarak Veri Sorumluları Sicili tutulur. (2) Kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişiler, veri işlemeye başlamadan önce Veri Sorumluları Siciline kaydolmak zorundadır. Ancak, işlenen kişisel verinin niteliği, sayısı, veri işleminin kanundan kaynaklanması veya üçüncü kişilere aktarılma durumu gibi Kurulca belirlenecek objektif kriterler göz önüne alınmak suretiyle, Kurul tarafından, Veri Sorumluları Siciline kayıt zorunluluğuna istisna getirilebilir. (3) Veri Sorumluları Siciline kayıt başvurusu aşağıdaki hususları içeren bir bildirimle yapılır: a) Veri sorumlusu ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgileri. b) Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği. c) Veri konusu kişi grubu ve grupları ile bu kişilere ait veri kategorileri hakkındaki açıklamalar. ç) Kişisel verilerin aktarılabilmesi için alıcı veya alıcı grupları. d) Yabancı ülkelere aktarımı öngörülen kişisel veriler. e) Kişisel veri güvenliğine ilişkin alınan tedbirler. f) Kişisel verilerin işlendikleri amaç için gerekli olan azami süre. (4) Üçüncü fıkraya uyarınca verilen bilgilerde meydana gelen değişiklikler derhâl Başkanlığa bildirilir. (5) Veri Sorumluları Siciline ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

yükümlülük, kişisel veri işleme faaliyetleri bakımından hem şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerine uyum sağlanmasına hem de genel ilkelerden olan belirli, açık ve meşru amaçlar ile işleme faaliyetlerin sürdürülmesi ilkesine uygun davranılmasına hizmet etmektedir.³⁹⁴

Veri Sorumluları Sicili'ne kayıt yükümlülüğünün yerine getirilmemesi de KVKK'nın 18/1(ç) bendi kapsamında kabahat olarak düzenlenmiştir. Madde kapsamında, veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında idari para cezası uygulanacağı öngörülmüştür. 2022 yılı itibariyle söz konusu idari para cezası ihlalin ağırlığına göre, 53.576,00 TL ile 2.678,866 TL arasında olmak suretiyle uygulanacaktır. Kurul; 27.12.2019 tarih ve 2019/387 sayılı kararında, sicile kayıt ve bildirim yükümlülüğünün, salt bildirilen süreler içerisinde sicile kaydın yapılması anlamına gelmeyeceğini, söz konusu yükümlülük ile asıl amaçların kişisel verilerin işlenmesinde şeffaflığın ve hesap verilebilirliğin sağlanması, KVKK'ya uyum hususunda veri sorumlularının itinalı davranmasının teşvik edilmesi ve sicile girilen bilgilerin tüm kişisel veri işleme faaliyetlerini kapsayacak şekilde doğru, güncel ve güvenilir olmasını sağlamak olduğunu belirtmiştir.³⁹⁵ Karardan da görüleceği üzere sicile kayıt yükümlülüğü, sadece ilk kaydın yapılmasını değil, kişisel verilerin işlenmesi faaliyetlerinde örneğin; işlenen veri kategorisinde, işleme amaçlarında, dayanılan hukuki sebebin değiştiği durumlarda da söz konusu değişikliklerin bildirilmesini de kapsamaktadır.

KVKK'nın 16/2. maddesinde belirli kriterler dikkate alınarak Kurul tarafından, Veri Sorumluları Sicili'ne kayıt zorunluluğu bakımından istisnalar getirilebileceği düzenlenmiştir. Kurul; 02.04.2018 tarih ve 2018 /32³⁹⁶ sayılı kararında, herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla yalnızca otomatik olmayan yollarla kişisel veri işleyenler, noterler, yalnızca ilgili mevzuat ve amaçlarına uygun, faaliyet alanlarıyla sınırlı ve sadece kendi çalışanlarına, üyelerine, mensuplarına ve bağışçalarına yönelik kişisel veri işleyen dernek, vakıf ve sendikalar, siyasi partiler, avukatlar, serbest

³⁹⁴ Şimşek (n 3) 100; Özkan (n 143) 180; Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 262 vd.

³⁹⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 27.12.2019 tarih ve 2019/387 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6631/Veri-Sorumlulari-Siciline-Kayit-Yukumlulugune-Iliskin-Kurulca-Belirlenen-Tarihler-Hakkinda-2019-387-Sayili-Kurul-Karar-Ozeti>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

³⁹⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 02.14.2018 tarih ve 2018/32 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4233/2018-32>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirlerin; 28.06.2018 tarih ve 2018/68 sayılı kararında,³⁹⁷ gümrük müşavirlerin; 05.07.2018 tarih ve 2018/75 sayılı kararında,³⁹⁸ arabulucuların; 19.07.2018 tarih ve 2018/87 sayılı kararında,³⁹⁹ yıllık çalışan sayısı 50'den az ve yıllık mali bilanço toplamı 25 milyon TL'den az olan gerçek veya tüzel kişi veri sorumlularından ana faaliyet konusu özel nitelikli kişisel veri işleme olmayanların VERBİS'e kayıtla yükümlü olmadığını belirtmiştir. Belirtmek gerekir ki, sicile kayıt yükümlülüğünden muaf tutulan veri sorumlularının, KVKK'dan doğan diğer yükümlülüklerden muaf tutulduğu sonucunun çıkarılması mümkün olmayacaktır. Zira; veri sorumluları, sicile kayıt yükümlülüğünden muaf olsalar dahi, KVKK kapsamında diğer yükümlülüklerine uygun davranmak zorundadırlar. VERBİS'e kayıt yükümlüğü olan veri sorumluları ise;

- Yıllık çalışan sayısı 50'den çok veya yıllık mali bilanço toplamı 25 milyon TL'den çok olan gerçek ve tüzel kişi veri sorumluları,
- Yurtdışında yerleşik gerçek ve tüzel kişi veri sorumluları,
- Yıllık çalışan sayısı 50'den az ve yıllık mali bilançosu 25 milyon TL' en az olup ana faaliyet konusu özel nitelikli kişisel veri işleme olan gerçek ve tüzel kişi veri sorumluları,
- Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu veri sorumluları

olarak belirlenmiş ve Kurul tarafından, 19.07.2018 tarih ve 2018/88 sayılı karar⁴⁰⁰ ile söz konusu veri sorumlularının VERBİS'e kaydolması için öngörülen süreler ilan edilmiştir. Ancak bu süreler, veri sorumluları bakımından farklı tarihler içerecek şekilde Kurul tarafından; 03.09.2019 tarih ve 2019/265 sayılı karar,⁴⁰¹ 27.12.2019 tarih ve 2019/387

³⁹⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 26.08.2018 tarih ve 2018/68 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5269/2018-68>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

³⁹⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 05.07.2018 tarih ve 2018/75 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5270/2018-75>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

³⁹⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 19.07.2018 tarih ve 2018/87 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5271/2018-87>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

⁴⁰⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 19.07.2018 tarih ve 2018/88 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5272/2018-88>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

⁴⁰¹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 03.09.2019 tarih ve 2019/265 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5525/2019-265>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

sayılı karar⁴⁰² ve son olarak da 11.03.2021 tarihli ve 2021/238 sayılı karar⁴⁰³ birden fazla kez uzatılmış ve son olarak da tüm veri sorumluları için 31.12.2021 tarihi kayıt işlemlerinin tamamlanması için son gün olarak belirlenmiştir.

KVKK'nın 16/5. maddesinde, Veri Sorumluları Sicili'ne ilişkin diğer usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiş ve 30.12.2017 tarihinde Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik⁴⁰⁴ yürürlüğe girmiştir. Sicil Yönetmeliği'nde de veri sorumlusunun başkaca bir yükümlülüğü düzenlenmiştir. Sicil Yönetmeliği'nin 5/1(ç) bendi uyarınca, VERBİS'e kayıt yükümlülüğü bulunan veri sorumluları, kişisel veri işleme envanteri hazırlamak ve VERBİS başvurularını envantere dayalı olarak yapmak zorundadır. Nitekim Kurul; 17.12.2019 tarih ve 2019/387 sayılı kararında, veri sorumlularının VERBİS kayıtlarını, gelişigüzel değil muhakkak hazırlanan envantere dayanarak yapmaları gerektiğini belirtmiştir. Bu kapsamda söz konusu envanterlerin de tüm veri işleme faaliyetlerini kapsayacak şekilde ve itinalı bir biçimde hazırlanması ve işleme faaliyetlerinde değişiklik olması halinde envanterin de güncellenmesi önem taşımaktadır.

1.4. İlgili Kişi Başvuruların Cevaplanması Yükümlülüğü

Veri sorumlusunun KVKK'da düzenlenen bir diğer yükümlülüğü, ilgili kişiler tarafından kendisine iletilen başvuruları cevaplamasıdır. KVKK'nın 13/2. maddesi kapsamında, ilgili kişiler tarafından veri sorumlularına iletilen başvuruların, veri sorumlusu tarafından talebin niteliğine göre en kısa sürede veya en geç otuz gün içinde kural olarak ücretsiz olacak şekilde sonuçlandırması gerektiği düzenlenmiştir. Öncelikle belirtmek isteriz ki, bu bölümde ilgili kişinin veri sorumlusuna başvuru hakkına yönelik açıklamalara yer verilmeyecek, bu husus çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ele alınacaktır. Bu bölüm kapsamında sadece, veri sorumlusunun başvuruyu cevaplama yükümlülüğü çerçevesinde değerlendirmeler yapılacaktır.

⁴⁰² Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 27.12.2019 tarih ve 2019/387 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6749/2019-387>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

⁴⁰³ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 11.03.2021 tarih ve 2021/238 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6905/2021-238>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

⁴⁰⁴ Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik, RG 30 Aralık 2017 30286. Bundan sonra Sicil Yönetmeliği olarak anılacaktır.

Veri sorumlusunun kendisine iletilen ilgili kişi başvurusuna, ne şekilde cevap vereceğine ilişkin bir düzenleme KVKK'da yer almamaktadır. Konuya ilişkin düzenleme, 10.03.2018 tarihinde yayınlanan, Veri Sorumluları Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ ile açıklığa kavuşturulmuştur.⁴⁰⁵ Başvuru Tebliği'nin 6. maddesinde,⁴⁰⁶ veri sorumlusu tarafından verilecek cevabın, elektronik ortamda veya yazılı olarak verilebileceği, cevabın en geç otuz gün içinde verilmesi gerektiği ve söz konusu cevapta asgari olarak madde kapsamında belirlenen hususları içermesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Öte yandan veri sorumluları, ilgili kişinin başvurularının etkin, hukuka uygun ve dürüstlük kuralları çerçevesinde sonuçlandırılması amacıyla gerekli her türlü teknik ve idari tedbiri almakla yükümlü kılınmıştır. Bu kapsamda; veri sorumlusu, ilgili kişinin başvuru hakkını en etkin şekilde kullanmasını olanak verecek her türlü tedbiri almalı, başvuru hakkının kullanılmasını engelleyecek hareketlerde bulunmamalı, başvuruya cevap verilinceye değin geçen sürede verilerin korunması adına gerekli tedbirleri almaya devam etmelidir.⁴⁰⁷

Veri sorumlusu, kendisine iletilen başvuruyu kabul etme veya ret etme hakkında sahiptir. Ancak başvurunun reddi halinde, reddin gerekçesini açıklamak zorundadır. Bu noktada belirtmek gerekir ki, başvurunun reddi neticesinde ilgili kişinin Kurul'a başvurması ve Kurul'un da veri sorumlusunun gerekçesini yeterli bulmaması halinde, veri sorumlusunun hareketinin hukuka aykırı olduğu sonucuna ulaşılması mümkün olabilecektir. Bu nedenledir ki veri sorumlusu, geçerli olmadığını bildiği gerekçelerle başvuruyu ret

⁴⁰⁵ Veri Sorumluları Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ, RG 10 Mart 2018 30356. Bundan sonra Başvuru Tebliği olarak anılacaktır.

⁴⁰⁶ Bkz. Başvuru Tebliği md. 6: (1) Veri sorumlusu bu Tebliğ kapsamında ilgili kişi tarafından yapılacak başvuruları etkin, hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak sonuçlandırmak üzere gerekli her türlü idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdür. (2) Veri sorumlusu, başvuruyu kabul eder veya gerekçesini açıklayarak reddeder. (3) Veri sorumlusu, cevabını ilgili kişiye yazılı olarak veya elektronik ortamda bildirir. (4) Cevap yazısının; a) Veri sorumlusu veya temsilcisine ait bilgileri, b) Başvuru sahibinin; adı ve soyadını, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C. kimlik numarasını, yabancılar için uyruğunu, pasaport numarasını veya varsa kimlik numarasını, tebligata esas yerleşim yeri veya iş yeri adresini, varsa bildirim esas elektronik posta adresini, telefon ve faks numarasını, c) Talep konusunu, ç) Veri sorumlusunun başvuruya ilişkin açıklamalarını, içermesi zorunludur. (5) Veri sorumlusu başvuruda yer alan talepleri, talebin niteliğine göre en kısa sürede ve en geç otuz gün içinde ücretsiz olarak sonuçlandırır. Ancak, işlemin ayrıca bir maliyet gerektirmesi hâlinde, 7 nci maddede belirtilen ücret alınabilir. Başvurunun, veri sorumlusunun hatasından kaynaklanması hâlinde alınan ücret ilgiliye iade edilir. (6) İlgili kişinin talebinin kabul edilmesi hâlinde, veri sorumlusunca talebin gereği en kısa sürede yerine getirilir ve ilgili kişiye bilgi verilir.

⁴⁰⁷ Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 295.

etmemeli, başvuruya cevap vermek adına yeterli araştırmayı yapmalı ve gerekli özeni göstermelidir.⁴⁰⁸

Kurul'un, ilgili kişinin başvurularının cevaplanmaması, eksik ya da hatalı cevaplanması gibi durumlara ilişkin kararları bulunmaktadır. Örneğin Kurul; 01.10.2019 tarih ve 2019/294⁴⁰⁹ sayılı kararında, ilgili kişi tarafından veri sorumlusu havayolu şirketine iletilen kullanıcı adı ve şifresinin değişikliği talepli başvurusuna ilişkin veri sorumlusunun, söz konusu talebi yerine getirmek için ilgili kişiden talep ettiği kimlik bilgilerinin sisteme kaydedilmediğine ilişkin bilgilendirme yaptığını ve ancak bilgilerin sisteme kaydedildiğinin tespit edildiğini, bu nedenle de veri sorumlusu tarafından hatalı verilen cevabın hukuka ve dürüşlük kurallarına aykırılık teşkil ettiğine karar vermiştir.

Kurul konuya ilişkin 03.02.2021 tarih ve 2021/85 sayılı karında⁴¹⁰ ise, ilgili kişi tarafından yapılan ve kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin bilgi talep edilen başvuru kapsamında veri sorumlusu tarafından, KVKK'da belirtilen sürelerde cevap verildiğini belirtmiş ve ancak cevabın belirtilen süre içerisinde verilmesinin yanında cevabın içeriği ve ilgili kişinin talebi değerlendirildiğinde cevabın yeterli olmadığına karar vermiştir.

2. VERİ SORUMLUSU VE VERİ İŞLEYEN ARASINDAKİ İLİŞKİ

2.1. Genel Olarak

Çalışmamızın birinci bölümünde, KVKK'da yer alan aktörlere ilişkin bilgi verirken veri sorumlusu kavramı detaylıca açıklanmış, veri işleyen kavramına ilişkin ise sadece tanıma yer verilmiştir. Çalışmamızın bu bölümünde öncelikle veri sorumlusu ve veri işleyen arasındaki ilişki ayrıntılı olarak ele alınacak, ardından ise veri işleyenin yükümlülüklerine değinilmek suretiyle veri işleyen kavramı detaylıca incelenecektir.

KVKK'da yer alan tanım itibari ile veri işleyen, veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına verileri işleyen gerçek ya da tüzel kişiyi ifade etmektedir. Diğer bir

⁴⁰⁸ Yüzbaşı Tobaz (n 64) 365.

⁴⁰⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 01.10.2019 tarih ve 2019/294 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6556/2019-294>> Erişim Tarihi 12 Mart 2022.

⁴¹⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 02.02.2021 tarih ve 2021/85 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7112/2021-85>> Erişim Tarihi 12 Mart 2022.

ifadeyle veri işleyen, veri işleme faaliyetini veri sorumlusunun talimat ve emirleri ile sınırlı olarak gerçekleştiren gerçek ya da tüzel kişilerdir. Veri işleyen terimi ile anlatılmak istenenin veri sorumlusunun çalışanlarının olmadığı, dışarıdan hizmet alınan üçüncü kişiler olduğunu belirtmiş ve ancak veri işleyen veri sorumlusunun çalışanı olabileceği, bu hallerde ise ilgili kişilerin veri sorumlusuna, TBK'nın 66. maddesinde düzenlenen adam çalıştıranın sorumluluğu kapsamında da başvurma imkanına sahip olacağını savunan bir görüş⁴¹¹ olduğuna da değinmiştik.

Veri işleyen, kişisel veri işleme faaliyetini veya faaliyetlerini yürütmek üzere veri sorumlusu tarafından görevlendirilmiş kişi ya da kurumlardır.⁴¹² Veri sorumlusunun, tek bir veri grubu bakımından, farklı işleme faaliyetleri için farklı veri işleyenler ile faaliyetlerini yürütmesi söz konusu olabilir. Örneğin veri sorumlusu şirket; müşterilere ulaşarak anket yapılmasını bir çağrı merkezinden, belirli saatler arasında veri sorumlusunun mağazasına gelen kişiler ile birebir anket yapılmasını bir araştırma şirketinden, bu anketlerin analiz edilmesini diğer bir şirketten ve tüm bu verilerin saklanmasını ise bulut hizmeti veren bir başka şirketten talep edebilir.⁴¹³ Bazı hallerde veri sorumlusu ile veri işleyen kavramları arasında ayırım net bir şekilde yapılabilirken, bazı hallerde ise bu ayırımın sınırları daha belirsizdir. İşte bu durumlarda, sorumlulukların belirlenmesi bakımından bu ayırımın yapılabilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda veri işleyen belirlenmesinde ayırt edici unsular; veri sorumlusunun verdiği yetki ve veri sorumlusu adına veri işleme faaliyetinin yürütülmesidir.

Veri sorumlusu adına hareket etmek, veri sorumlusunun çıkarlarına hizmet edecek şekilde ve veri sorumlusunun talimatlarına uygun hareket etmek olarak açıklanabilir. Veri işleyen, veri işleme faaliyetlerini sürdürürken veri sorumlusunun talimatlarına uygun olarak ve ondan aldığı yetkiye dayanarak işleme faaliyetlerini sürdürmelidir. Bu doğrultuda, veri işlemenin amacını ve işleme araçlarının temel bileşenlerinin veri sorumlusu tarafından belirlenmesi gerektiği, veri işleyen ise verilerin hangi yöntemle işleneceği, alınacak veri güvenliği önlemlerinin kapsamı gibi daha çok usule ilişkin bazı hususlarda karar vermesinin söz konusu olabileceği söylenebilir.⁴¹⁴ Nitekim Kurul;

⁴¹¹ Gamze Turan Başara, 'Kişisel Veri İşleme Sözleşmesi' (2020) 8(16) Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 57, 64; Taştan (n 7) 72; Uncular (n 12) 113.

⁴¹² Bakırel (n 32) 56.

⁴¹³ Aşıkoğlu, Kişisel Verilerin Korunması (n 5)72.

⁴¹⁴ Küzeci (n 3) 366.

30.01.2020 tarih ve 2020/71 sayılı kararında,⁴¹⁵ veri sorumlusunun yetkilendirmesi halinde veri işleyen, veri işleme faaliyetleri kapsamında önemli ölçüde söz sahibi olabileceğini ve bu doğrultuda işleme faaliyetlerinin temel olmayan öğelerini de tanımlayabileceğini belirtmiştir.

KVKK kapsamında veri işleyen sorumluluğu yalnızca, KVKK'nın 12. maddesinde düzenlenmektedir. Madde uyarınca, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önleme ve kişisel verilerin muhafazasını sağlama amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik her türlü teknik ve idari tedbirleri alma hususlarında veri sorumlusu ile veri işleyen müştereken sorumlu tutulacağı düzenlenmektedir. Bu kapsamda da uygulamada yaşanılacak sorunların önüne geçilmesi bakımından veri sorumlusu ve veri işleyin ayrımının doğru şekilde analiz edilmesi son derece önem taşımaktadır. Düzenleme, veri sorumlusu ve veri işleyen sorumluluğun belirlenmesi aşamasında “müşterek” kavramının kullanılması ve bu kavramdan ne anlaşılacağına belirsiz olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir.⁴¹⁶

Bu kapsamda bizim de kanaatimiz, sorumluluğun ne şekilde belirleneceğinin açıklığa kavuşturulması gerektiği yönündedir. Bir diğer ifadeyle sorumluluğun, veri sorumlusu ile veri işleyen arasında eşit oranda olacak şekilde mi belirleneceği, yoksa her bir aktörün zararın tamamında mı sorumlu tutulacağı açıkça belirtilmelidir.⁴¹⁷ Eğer maddeden anlaşılması gereken, her iki aktörün de zararın tamamından sorumlu tutulacağı ise bu durumda kullanılması gereken kavram “müşterekeken” değil “müteselsilen” olmalıdır.⁴¹⁸

Zira; KVKK'nın amacı ilgili kişinin haklarının korunması olduğundan, söz konusu amacın gerçekleşmesi için de daha etkin yöntem, aktörlerin müteselsilen sorumlu olmasıdır. Müşterekeken sorumluluğun kabulü halinde, ilgili kişi her iki aktör ile de iletişime geçmek durumunda kalabilecek ve bu nedenle de ilgili kişinin aleyhine sonuçlar doğabilecektir. Veri işleyen ile veri sorumlusu arasındaki ilişki, ilgili kişinin vakıf olması gereken bir husus olmadığından, ilgili kişinin haklarının etkin şekilde korunması için,

⁴¹⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 30.01.2020 tarih ve 2020/72 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6874/2020-71>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

⁴¹⁶ Develioğlu (n 31) 100.

⁴¹⁷ Çelikel (n 97) 160.

⁴¹⁸ Develioğlu (n 31) 101.

ilgili kişi kendisi bakımından daha yararlı olacağını düşündüğü ya da ulaşabildiğı tek muhabata başvurarak haklarına erişebilmelidir.

Konuya ilişkin değinilmesi gereken son husus ise, herhangi bir kriter belirtilmeksizin müşterek sorumluluk rejiminin belirlenmesidir. Bu aşamada konuya ilişkin eleştirilerin⁴¹⁹ daha net şekilde anlaşılması amacıyla, aktörlerin sorumluluklarının belirlenmesi için GDPR’da öngörülen düzenlemeye değinilmesi yerinde olacaktır. GDPR’ın 82/2. maddesi kapsamında aktörlere ilişkin daha detaylı ve daha dengeli bir rejim öngörülmüştür. Bu doğrultuda veri işleyen, veri sorumlusunun talimatlarının dışına çıkmadığı ve GDPR düzenlemelerine aykırı faaliyetlerde bulunmadığı hallerde, zarardan sorumlu olmayacaktır. Bu kapsamda biz, KVKK kapsamında da bu yönde bir düzenlemeye gidilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz. Zira, veri işleyenin yükümlülüklerini yerine getirmesi ve veri talimatlarına harfiyen uyması halinde tüm zarardan sorumlu tutulması adil olmayacaktır.

2.2. Veri İşleyenin Yükümlülükleri

KVKK kapsamında, veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak ve onun adına kişisel verileri işleyen bakımından da bazı yükümlülükler getirilmiştir. Bu noktada öncelikle belirtmek gerekir ki; uluslararası düzenlemelere bakıldığında veri işleyenin yükümlülüklerinin ayrıntılı olarak belirlendiğı ve zarar doğmadan engellemeye yönelik düzenlemelere yer verdiği görülmektedir.

Öte yandan KVKK kapsamında benimsenen yaklaşım ise, zarar doğduktan sonra sorumluluğun paylaşılması şeklindedir.⁴²⁰ Diğer yazarlar gibi bizim de kanaatimiz bu düzenlemenin hem uluslararası düzenlemeler hem de teknolojik gelişmeler dikkate alındığında atıl kaldığı ve aktörler arasındaki sorumluluk rejiminin GDPR ile paralel olarak düzenlenmesi gerektiğı yönündedir.⁴²¹

KVKK’nın 12/2. maddesinde, yukarıda da belirttiğimiz üzere veri işleyenin veri sorumlusu ile müşterek sorumluluğı düzenlenmiş, ardından 12/4. maddesinde ise, veri

⁴¹⁹ Tekin Memiş, ‘Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki İlişkiler ve Sorumluluk Düzeni’ (2017) 3(6) Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 9, 17 vd.

⁴²⁰ Bakırel (n 32) 87.

⁴²¹ Çekin (n 6) 111; Bakırel (n 32) 91; Doğan (n 241) 43.

işleyenin kişisel verileri KVKK'ya aykırı olarak üçüncü kişilere açıklamayacağı ve işleme amacından farklı bir amaçla kullanmayacağı düzenlenmiştir. Bu kapsamda, Türk Hukuku'nda veri işleyenin sorumluluğuna ilişkin normatif düzenlemeler bu iki düzenleme ile sınırlıdır.

Bu kapsamda; veri işleyenin en önemli yükümlülüğü, veri işleme faaliyetlerini veri sorumlusunun talimatlarına uygun olarak sürdürme yükümlülüğüdür. Veri işleyenin söz konusu yükümlülüğü KVKK kapsamında düzenlendiği halde, bu yükümlülüğe tam olarak uymaması ya da yükümlülüğü kısmen yerine getirmesi halinde sorumluluktan kurtulup kurtulamayacağı veyahut sorumluluğunun kusuru oranında belirlenip belirlenmeyeceği konusunda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bu gibi durumlarda sorumluluğun ne şekilde belirleneceğine ilişkin herhangi bir düzenlemeye gidilmemiş olması bir eksiklik olup ilgili husus hakkında kapsamlı düzenlemeye yer verilmesi ya da konuya Kurul tarafından açıklama getirilmesi yerinde olacaktır.

Veri işleyenin KVKK kapsamında düzenlenen ikinci yükümlülüğü ise, veri güvenliğine ilişkin yükümlülüğüdür. Veri işleyenler de veri sorumluları gibi, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek ve ayrıca kişisel verilerin korunmasını sağlamak amacıyla her türlü idari ve teknik tedbiri almak zorundadır. Bu kapsamda, veri işleyenin yükümlülüğüne aykırı davranması halinde bir veri ihlali gerçekleşir ve Kurul tarafından veri sorumlusu hakkında idari para cezası uygulanmasına karar verilirse, bu durumda veri sorumlusu söz konusu idari para cezasını veri işleyene rücu edebilecektir.⁴²²

Veri işleyenin bir diğer yükümlülüğü ise, vakıf olunan kişisel verileri KVKK'ya aykırı olarak üçüncü kişilere açıklamama ve kişisel verileri işleme amaçları dışında kullanmamaktır. Vakıf olunan kişisel verilerin işleme amacı dışında kullanılmaması düzenlemesi de aslında, veri sorumlusunun talimatlarına uygun veri işleme faaliyetini sürdürme yükümlülüğü ile paralel bir düzenlemedir.

Uygulamada kişisel verilerin veri işleyen tarafından işlenmesi sırasında veri ihlalinin gerçekleşmesi durumunda, ihlal bildiriminin hangi aktör tarafından yapılacağı konusunda belirsizlik bulunduğuna ilişkin değerlendirmeler ile karşılaştırılması mümkün olsa da KVKK kapsamında tek muhatap veri sorumlusu olarak belirlenmiş olduğundan ve ayrıca

⁴²² Karaduman İşlek (n 357) 157.

KVKK'nın 12/5. maddesi kapsamında söz konusu bildirim veri sorumlusu tarafından yapılacağı açıkça düzenlendiğinden, bildirim hangi aktör tarafından yapılacağına ilişkin bir şüphe bulunmamaktadır. Bu noktada veri işleyen, veri ihlalini veri sorumlusuna geç bildirirse ya da hiç bildirmese dahi yaşanan gecikmeden veri sorumlusunun sorumlu tutulması mümkün olabilecektir. Ancak bu hallerde, çalışmamızın önceki bölümünde belirttiğimiz üzere veri sorumlusunun, veri işleyene rücu hakkı doğacaktır.⁴²³

Son olarak, veri işleyenin veri sorumlusu tarafından kendisine verilen yetkileri aştığı, diğer bir ifadeyle işleme amaçlarını belirlediği durumlarda sorumluluğun ne şekilde belirleneceğini konusuna da değinmek faydalı olacaktır. Örneğin bir veri işleyenin, kendisine istatistiki çalışmalar yapılması amacıyla veri sorumlusu tarafından aktarılan verileri kendisine tanınan yetkileri aşarak pazarlama faaliyeti yapmak amacıyla kullanması ve bir veri ihlali olması durumunda sorumluluk yine veri sorumlusunda mı olacaktır? Bu noktada tekrar veri sorumlusunun tanımına değinilmesi gerekmektedir.

KVKK kapsamında veri sorumlusu, kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda veri işleyen kendisine tanınan yetkileri aştığı ve kişisel verilerin işlenmesi için farklı bir amaç belirlediğinde, kanaatimizce söz konusu işleme faaliyeti bakımından veri işleyen artık veri sorumlusu olarak değerlendirilmeli ve sorumluluk buna göre belirlenmelidir.

GDPR'ın "İşleyici" başlıklı 28. maddesinde, bir işleyicinin yani veri işleyenin işleme amaçları ve yöntemlerini belirlediği durumlarda, ilgili işleme faaliyeti açısından bir kontrolör yani veri sorumlusu olarak değerlendirileceği belirtilmiştir.

Kanaatimizce KVKK kapsamına da bu yönde bir ekleme yapılması yerinde olacaktır, ancak mevzuat kapsamında bu yönde bir ekleme olmasa dahi veri sorumlusu ve veri işleyen tanımlarının lafzından, veri işleyenin işleme amacını belirlediği durumlarda veri sorumlusu olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşılabilecektir.

⁴²³ Çekin (n 6) 110.

2.3. Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki İlişki Gereğince Uyulması Gereken İlkeler

2.3.1. Veri İşleyenin Seçilmesi

Öncelikle belirtmek gerekir ki, çalışmamızın bu bölümünde yer alan ilkeler KVKK kapsamında doğrudan düzenleme alanı bulmamaktadır. Ancak, veri sorumlusu ve veri işleyen arasındaki ilişki, sorumluluk rejimi ve KVKK'nın amacı dikkate alındığında söz konusu ilkelere uyum sağlamanın gerekliliği gündeme gelmektedir. Belirttiğimiz üzere KVKK kapsamında, veri sorumlusu ve veri işleyenin sorumluluğu müşterek sorumluluk olarak düzenlenmektedir. Bu düzenlemenin temel amacı ise, ilgili kişinin haklarını etkin bir biçimde korumak ve veri sorumlusunun bizzat veri işlemediği hallerde dahi kişisel verileri korumak adına KVKK'ya uygun hareket etmesini temin etmektir. Söz konusu düzenleme uyarınca, veri ihlalinin gerçekleştiği durumlarda hem veri işleyen hem de veri sorumlusu bakımından sorumluluktan kurtulmanın tek yolu, ayrı ayrı yükümlülüklerin yerine getirildiğinin ispat edilmesidir.⁴²⁴

Veri sorumlusu, veri işleme faaliyetlerine ilişkin tüm yükümlülüklerini yerine getirdiğini ispatlamanın yanında, veri işleyenin seçiminde, denetiminde ve veri işleyene gerekli talimatların verilmesinde de tüm yükümlülüklerini yerine getirdiğini ispatlamalıdır. Bu kapsamda veri sorumlusu veri işleyeni seçerken, veri işleyenin kişisel verileri KVKK'ya uygun şekilde işleyebilme, kişisel verileri korumak için gerekli olan idari ve teknik tedbirleri uygulayabilme ve talimatlara uygun hareket etme yükümlülüklerine uygun davranıp davranamayacağını değerlendirmeli ve seçimini bu değerlendirme doğrultusunda yapmalıdır. Veri sorumlusunun bu değerlendirmeyi yaparken, veri işleyenin hangi tür önlemleri aldığı, veri güvenliği politikalarını ne şekilde oluşturduğu, veri güvenliğinin önemine ilişkin farkındalığı oluşturmak için personellerine gerekli eğitimleri verip vermediği gibi kriterleri dikkate alarak bir belirleme yapması yerinde olacaktır.⁴²⁵

⁴²⁴ Memiş (n 421) 17.

⁴²⁵ Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13) 143.

2.3.2. Yazılı sözleşme

Veri işleyenin, adına veri işleme faaliyetlerini yürüttüğü veri sorumlusunun talimatlarına uygun hareket etme yükümlülüğünün de olduğunu belirtmiştik. Bu kapsamda, veri sorumlusu ve veri işleyen arasındaki ilişkinin sınırlarının belirlenmesi hem veri işleyenin talimatlara uygun davranması hem de veri ihlali halinde sorumluluğun kimde olduğunun tespiti için hayati önem taşımaktadır. Açıklanan nedenlerle veri işleme faaliyetlerinin aktörleri arasında yazılı bir sözleşme yapılması, söz konusu sınırların belirlenmesine hizmet edecektir.

Veri sorumlusunun, veri işleme faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla bir veri işleyeni yetkilendirme gereksinimi kişisel veri işleme sözleşmesinin gerekliliğini gündeme getirmektedir. Kişisel veri işleme sözleşmesi; veri işleyenin, veri sorumlusu adına ve onun talimatları doğrultusunda veri işlemeyi taahhüt ettiği, veri sorumlusunun da bu taahhüt karşılığında ücret ödemeyi üstlendiği atipik bir sözleşme olarak tanımlanabilir.⁴²⁶ Bu noktada belirtmek isteriz ki, uluslararası düzenlemelerin aksine veri işleme sözleşmesi KVKK kapsamında düzenlenmeyen ve herhangi bir şekilde tabi olmayan bir sözleşmedir. Kişisel veri işleme sözleşmesinin yasal dayanağı KVKK'nın 3/ğ maddesidir. Her ne kadar veri işleme sözleşmesine ilişkin KVKK'da açık bir düzenleme yer almasa da Kurum'un yayınladığı rehberde⁴²⁷ veri işleyen, kişisel verileri kendisine verilen talimatlar çerçevesinde işleyen, veri sorumlusunun kişisel veri işleme sözleşmesi yapmak suretiyle yetkilendirdiği ayrı bir gerçek ya da tüzel kişi olarak tanımlanmıştır. Görüldüğü üzere, Kurum tarafından veri işleyenin yetkilendirilmesinin kişisel veri işleme sözleşmesi ile gerçekleşeceğine işaret edilmektedir.

Bu aşamada, kişisel veri işleme sözleşmesinin hukuki niteliğine de genel hatlarıyla değinmek yerinde olacaktır. Kişisel veri işleme sözleşmesi; rızai, sürekli edim ihtiva eden, iki tarafa borç yükleyen ve işgörme borcu doğuran bir sözleşmedir.⁴²⁸ Söz konusu

⁴²⁶ Taştan (n 7) 118; Turan Başara, (n 413) 58.

⁴²⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi' <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f-35e628468646.PDF>> Erişim Tarihi 16 Mart 2022.

⁴²⁸ Taştan (n 7) 119.

sözleşme, vekalet sözleşmesi ile eser sözleşmelerine özgü edimleri içermektedir.⁴²⁹ Ek olarak, veri sorumlusunun veri işleme sözleşmesi akdettiği veri işleyenin söz konusu edimini başkasına yaptırması, diğer bir ifadeyle alt işleme yoluyla da yaptırmasına KVKK kapsamında bir engel bulunmamaktadır.⁴³⁰ Bu gibi durumlarda ise, veri sorumlusu ile veri işleyen arasındaki sözleşme ilişkisi devam ederken, veri işleyen ile de alt işleyen arasında ayrıca bir veri işleme sözleşmesi akdedilecektir.⁴³¹ Ancak bu noktada, işleme faaliyetinin alt işleyen tarafından gerçekleştirilmesi için veri sorumlusunun rızasının bulunması gerektiğini de belirtmek yerinde olacaktır.⁴³² Her ne kadar, alt işleyen kullanılması halinde veri sorumlusu, veri işleyene karşı sahip olduğu haklarını TBK'nın 507/3. maddesi⁴³³ uyarınca alt işleyene karşı da ileri sürebilecekse de veri işleyen ile veri sorumlusu arasında imzalanan sözleşme kapsamında, işleme faaliyetinin alt işleyene devredilip devredilmeyeceğinin açıkça belirtilmesinin taraflarının menfaatlerinin korunması bakımından yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Sonuç olarak, kişisel verilerin işlenmesinin veri işleyen tarafından gerçekleştirileceği durumlarda hem sorumlulukların net olarak belirlenmesi hem de veri işleme sürecinde ilgili kişinin haklarının etkin şekilde korunması sağlamak amacıyla, aktörler arasında yazılı olarak kişisel veri işleme sözleşmesinin yapılması isabetli olacaktır. Buna ek olarak, her ne kadar yapılacak sözleşmenin içeriğine ilişkin KVKK kapsamında bir düzenleme yer almasa da sözleşmede sınırların ve yetkilerin net şekilde belirlenmesi, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ayrıntılara yer verilmesi ve tüm sürecin net bir şekilde belirlenmesinin yerinde olacağı ve bu kapsamda aktörlerin, GDPR'da⁴³⁴ yer alan düzenlemelerden yararlanabileceği kanaatindeyiz.

⁴²⁹ Turan Başara, (n 413) 68; Kişisel veri işleme sözleşmesinde, veri işleyen vekalet sözleşmesindeki gibi diğer tarafında menfaatine ve onun talimatlarına uygun olarak işgörmeye borcunu üstlenmektedir ve bu işgörmeye borcu bağımsız bir işgörmeye borcudur. Öte yandan, kişisel veri işleme sözleşmesi ile veri işleyen, işleme sonucunu taahhüt ettiğinden aynı eser sözleşmesindeki gibi sonuç borcunu bünyesinde barındırmaktadır.

⁴³⁰ Taştan (n 7) 134.

⁴³¹ Turan Başara, (n 413) 74.

⁴³² Taştan (n 7) 132.

⁴³³ Taştan (n 7) 134; Turan Başara, (n 413) 75.

⁴³⁴ GDPR'nin 28/3. maddesinde; veri işleyen tarafından işleme faaliyeti gerçekleştirilmesi halinde veri sorumlusu ile veri işleyen açısından bağlayıcı olan ve işleme faaliyetinin konusu ve süresi, işleme faaliyetinin mahiyeti ve amacı, kişisel verilerin türü ve veri sahiplerinin kategorileri ile veri sorumlusunun yükümlülükleri ve haklarının ortaya konduğu bir sözleşme veya diğer hukuki tasarruflar ile aktörler arasındaki ilişkinin belirleneceği düzenlenmektedir. Maddenin bentlerinde ise ilgili sözleşmede tarafların yükümlülüklerinin belirlenmesine ilişkin hangi hususlara yer verileceği detaylandırılmıştır.

2.4. KVKK Kapsamında Ortak Veri Sorumlusu Kavramı

Kişisel veri işleme faaliyetleri, veri sorumlusu ve onun talimatları doğrultusunda ve onun adında veri işleme faaliyetlerini yürüten veri işleyen tarafından gerçekleştirilebileceği gibi, iki ya da daha fazla veri sorumlusunun kişisel veri işleme faaliyetlerinin araçlarını birlikte belirlediği durumlar da söz konusu olabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, bazı kişisel veri işleme faaliyetleri sırasında birden çok veri sorumlusunun birlikte kişisel veri işleme faaliyetlerini sürdürmesi yani ortak veri sorumluluğunun gündeme gelmesi mümkün olabilecektir.⁴³⁵ Ortak veri sorumluluğundan bahsedebilmek için, veri sorumluları tarafından veri işleme amaçları ve faaliyetlerine ilişkin ortak şekilde ya da birbirini takip eden kararlar alınması gerekmektedir.

KVKK'da ortak veri sorumluluğu hakkında bir düzenleme bulunmamakta ve bu durum doktrinde eleştirilmektedir.⁴³⁶ KVKK'da açık bir düzenleme olmasa dahi, birden fazla veri sorumlusunun kişisel verilerin işleme amaçlarını ve araçlarını beraber belirlediği durumlarda işleme faaliyetini gerçekleştiren her bir aktör, KVKK kapsamında veri sorumlusu olarak müteselsilen sorumlu olacaktır.⁴³⁷ Her ne kadar, KVKK'da ortak veri sorumlusuna ilişkin herhangi bir düzenleme yer almasa da Kurul; 23.12.2021 tarih ve 2021/1304 sayılı ilke kararı⁴³⁸ ile hukukumuzda ilk defa ortak veri sorumlusu kavramına değinmiş ve GDPR'da⁴³⁹ yer alan, ancak KVKK'da yer alamayan ortak veri sorumlusu kavramına atıfta bulunmuştur. Kurul, araç kiralama sektöründeki şirketlerin "kara liste" olarak adlandırılan yazılım kullandıklarına ilişkin ihbarları değerlendirmiştir. Karara konu olayda Kurul; araç kiralama sektöründe kullanılan kara liste uygulamaları ile araç kiralama yazılımcısı ve satıcısı olan kişilerin araç kiralama firmalarına "kara liste" özelliği içeren araç kiralama yazılımları sunduklarını, araç kiralama firmaları tarafından bu yazılımlara kendi müşterileri olan araç kiralayan gerçek kişilerin kişisel verilerinin işlendiğini, işlenen bu veriler arasında araçların kullanım sürecinde meydana gelen olumsuzlukları içeren "kara liste" bilgilerinin yer aldığını, bu bilgilerin araç kiralama firmaları tarafından sonraki kiralamalara karar vermek adına işlendiğini ve işlenen bu

⁴³⁵ Küzeci (n 3) 365.

⁴³⁶ Küzeci (n 3) 365; Çelikel (n 97) 164.

⁴³⁷ Develioğlu (n 31) 102.

⁴³⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 23.12.2021 tarih ve 2021/1304 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/01/20220120-10.pdf>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

⁴³⁹ Bkz. GDPR m. 26.

verilerin diğ er araç kiralama firmaları tarafından da görü ntülenebildiğ ini, yapılan bu iş lemlerin araç kiralayan gerçek kiş inin bilgisi/rız ası olmadan yapı ldığ ını tespit etmiştir.

Konuya ilişkin olarak yapılan değ erlendirme neticesinde ise Kurul; KVKK'ya aykırı olarak araç kiralama sektöründe kara liste uygulamaları kapsamında kiş isel verilerin iş lenmesi halinde, söz konusu veriler üzerinde hakimiyeti bulunan araç kiralama şirketlerinin yazılım şirketleri ile “ortak veri sorumlusu” olarak değ erlendirileceklerine, hukuka aykırı bu gibi uygulamalara son verilerek, araç kiralama sektöründe kiş isel veri işleme süreçlerinde KVKK'nın 12. maddesinde düzenlenen gerekli teknik ve idari tedbirlerin veri sorumlularınca alınması gerektiğ ine karar vermiştir. Kurul söz konusu karar ile ayrıca kara liste ve benzeri veri işleme faaliyetleri bakımından, kiş isel verilerin bir veri sorumlusunun meş ru menfaatleri çerçevesinde iş lenmesi ile kara liste yazılımları gibi yöntemlerle diğ er veri sorumlularının erişimine açılması arasındaki farka değ inmiştir.

3. İLGİLİ KİŞİNİN HAKLARI

3.1. KVKK'dan Doğ an Haklar

3.1.1. Veri sorumlusuna başvurarak kullanılabilir haklar

İlgili kiş inin haklarının etkin bir şekilde korunması amacıyla, KVKK'da veri sorumlularının yükümlülüklerinin yanında ilgili kiş inin kiş isel verilerinin korunmasına ilişkin hakları ve bu hakları ne şekilde kullanacağı ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Söz konusu haklar ilgili kişiye, kiş isel veri işleme faaliyetlerinin hukuka uygun gerçekleş ip gerçekleşmediğ ini sorgulama fırsatı ve kendi kiş isel verilerinin geleceğ ini belirleme imkânı sunmaktadır.⁴⁴⁰

İlgili kiş inin haklarını kullanabileceğ i ilk yol, KVKK'nın 13. maddesinde⁴⁴¹ düzenlenen veri sorumlusuna başvurarak KVKK'nın uygulanmasına ilişkin taleplerini veri

⁴⁴⁰ Küzeci (n 3) 248; Çekin (n 6) 88; Yüzbaşı Tobaz (n 64) 365; Ayözger Öngün (n 95) 203.

⁴⁴¹ Bkz. KVKK md. 13/1: İlgili kişi, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili taleplerini yazılı olarak veya Kurulun belirleyeceğ i diğ er yöntemlerle veri sorumlusuna iletir.

sorumlusuna iletmesidir. Bu kapsamda ilgili kişi veri sorumlusuna başvurmak suretiyle, KVKK'nın 11. maddesinde⁴⁴² düzenlenen haklarını kullanabilecektir. KVKK'nın 11. maddesi uyarınca ilgili kişi; kişisel verilerinin işlenip işlenmediğini öğrenme, verileri işlenmiş ise bilgi talep etme, kişisel verilerinin işlenme amacını ve amacına uygun olarak kullanıp kullanılmadığını öğrenme, kişisel verilerin yurtiçinde veya yurtdışında aktarıldığı üçüncü kişileri bilme, kişisel verilerinin düzeltilmesini isteme, aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme, kişisel verilerin silinmesini, yok edilmesini veya anonim hale getirilmesini isteme ve tazminat talep etme haklarına sahiptir.

Madde kapsamında ilgili kişiye tanınan haklar, uluslararası düzenlemelerle paralellik göstermekte ve kişisel verilerin korunması sürecine ilgili kişilerin aktif olarak dahil olması amacına hizmet etmektedir. Çalışmamızın bu bölümünde, madde kapsamında düzenleme alanı bulan ilgili kişinin tüm haklarına ayrıntılı olarak değinilmeyecek olup sadece uygulamada belirsizliklere yol açan; ilgili kişinin aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme ve tazminat talep etme haklarına ilişkin hususlara değinilecektir.

Öncelikli olarak, KVKK'nın 11/1(g) bendine değinmek yerinde olacaktır. Söz konusu düzenleme uyarınca ilgili kişi, işlenen kişisel verilerinin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme hakkına sahiptir. KVKK'nın da lafzından açıkça anlaşılacağı üzere, itiraz hakkının kullanılması, verilerin sadece otomatik vasıtalarla analiz edildiği durumların varlığı halinde kullanılabilir bir haktır. Diğer bir ifadeyle, karar verilme aşamasında bir insanın katkısı ya da etkisinin bulunduğu haller, münhasıran otomatik vasıtalarla analiz edilme olarak değerlendirilemeyeceğinden maddenin kapsamında girmeyecektir.⁴⁴³

⁴⁴² Bkz. KVKK md. 11: (1) Herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili; a) Kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme, b) Kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme, c) Kişisel verilerin işlenme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme, ç) Yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme, d) Kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme, e) 7 nci maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme, f) (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan işlemlerin, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme, g) İşlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme, ğ) Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir.

⁴⁴³ Çekin (n 6) 100.

Konuyu bir örnek ile açıklamak gerekirse, otomatik bir analiz ile kişinin banka kredisi almaya uygun olup olmadığının tespit edilmesi veya bir çalışanın performansının otomatik bir sisteme işlenerek analiz edilmesi hallerinde, verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi söz konusu olacak ve bu durumda ilgili kişi itiraz hakkını kullanabilecektir.⁴⁴⁴ Bu kapsamda, ilgili kişilere menfaat sağlanacağı ya da ilgili kişiler hakkında olumsuz sonuç doğurabilecek durumlarda nihai kararların bir insan tarafından verilmesi, ilgili kişi bakımından doğabilecek olumsuz sonuçların önüne geçilmesi için izlenebilecek bir yöntem olarak değerlendirilebilecektir.⁴⁴⁵

Bu başlık altında değerlendirilmesi gereken bir diğer husus ise, maddenin 1(ğ) bendinde düzenlenen ve ilgili kişiye, mahkemeye başvurmaksızın hukuka aykırı veri işlemeden doğan zararın, veri sorumlusundan talep edilebilmesine imkân sağlayan düzenlemedir. Bu kapsamda, söz konusu düzenleme madde kapsamında yer alan diğer düzenlemelere göre elzem bir fark içermektedir. Şöyle ki zararın tazmininin talep edildiği hallerde; hukuka aykırılığın, zararın, illiyet bağı varlığının, zararın miktarının ve indirim sebepleri gibi hususların değerlendirilmesi gündeme gelecektir. Bu hususların değerlendirilmesi ve sonuca bağlanmasının takdirinin veri sorumlusuna bırakılması, bizim de katıldığımız görüşe göre isabetli değildir.⁴⁴⁶ Zira; veri sorumlusunun maddenin amacına uygun şekilde ve sırf bu gaye ile yani zararın giderilmesi amacıyla bir değerlendirme yapması çok mümkün olmayacaktır.

Açıklanan nedenlerle, söz konusu talebin doğrudan veri sorumlusuna başvurmak yöntemiyle kullanılmasındansa, ilgili kişinin zararının giderilmesi amacı da göz önüne alındığında, mahkemeye başvurmak suretiyle kullanılması veya ilgili maddede daha ayrıntılı düzenlemelere yer verilmesinin değerlendirilmesi daha isabetli olabilecektir.

3.1.2. Kurul'a şikâyet

İlgili kişinin, kişisel verilerinin korunmasına ilişkin haklarını kullanabileceği yöntemlerden ikincisi, Kurul'a şikâyet başvurusunda bulunmasıdır. Kişisel verilerin işleme sürecinde, aktörlere getirilen yükümlülükler ve KVKK'da yer alan kurallara

⁴⁴⁴ Develioğlu (n 31) 98.

⁴⁴⁵ Küzeci (n 3) 263; Özkan (n 143) 193; Aksi yönde görüş için bkz. Çelikel (n 97) 191.

⁴⁴⁶ Taştan, (n 5) 199.

riayet edilip edilmediğinin denetlenmesi de ilgili kişilerin hak ve özgürlüklerinin korunması bakımından mutlak bir koşuldur.⁴⁴⁷ Kişisel verilerin korunmasında hukuki bir yol olarak düzenlenen Kurul'a şikâyet yolu, KVKK'nın 14. maddesinde⁴⁴⁸ yer almaktadır. KVKK'nın 14/2. maddesi uyarınca, veri sorumlusuna başvuru yolu tüketilmeksizin, Kurul'a şikâyette bulunulması mümkün değildir. Diğer bir ifadeyle, Kurul'a başvuru yolunun kullanılabilmesi için, veri sorumlusuna başvuru yapılmış olması bir ön şart olarak düzenlenmiştir. Kurul'a şikâyet başvurusunda bulunmadan önce veri sorumlusuna başvurulmuş olma şartına ilişkin düzenlemenin temel amacı, ilgili kişilerin taleplerinin öncelikli olarak veri sorumluları tarafından karşılanmasının sağlanması ve bu yöntemle de Kurul'un olağanüstü bir iş yükü ile karşılaşmasının engellenmesidir.⁴⁴⁹

İlgili kişinin veri sorumlusuna başvuru yapmasını takiben, başvurunun veri sorumlusu tarafından reddedilmesi, cevabın başvurudan itibaren otuz gün için içinde verilmemesi veyahut da verilen cevabın ilgili kişi tarafından yetersiz bulunması haline ilgili kişi, cevabın öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün, her halde başvuru tarihinden altmış gün içinde Kurul'a şikâyette bulunabilecektir. Şikâyetin Kurul'a iletilmesini takiben Kurul'un, şikâyet tarihinden itibaren altmış gün içinde cevap vermemesi halinde şikâyet ret edilmiş sayılacaktır.⁴⁵⁰ Bu süre, uyuşmazlığın çözüleceği süre olmayıp Kurul'un ilgiliye cevap verme süresidir. Şikâyetin ret edilmesi halinde ilgili kişi dilerse, ret kararına karşı idare mahkemesine başvurabileceği gibi veri sorumlusu hakkında tazminat davası, kişilik hakkını koruyucu davalar ve idari yargıda tam yargı davası açma gibi yollara başvurabilecektir.⁴⁵¹

Son olarak, KVKK'nın 14/3. maddesinde, kişilik hakları ihlal edilen ilgili kişilerin, genel hükümlere göre tazminat haklarının saklı olduğu düzenlemesi yer almaktadır. Bu nokta da belirtmek gerekir ki, veri sorumlusuna başvuru yapılması Kurul'a şikâyet için aranan

⁴⁴⁷ Şimşek (n 3) 102.

⁴⁴⁸ Bkz. KVKK md. 14: (1) Başvurunun reddedilmesi, verilen cevabın yetersiz bulunması veya süresinde başvuruya cevap verilmemesi hâllerinde; ilgili kişi, veri sorumlusunun cevabını öğrendiği tarihten itibaren otuz ve herhâlde başvuru tarihinden itibaren altmış gün içinde Kurula şikâyette bulunabilir. (2) 13 üncü madde uyarınca başvuru yolu tüketilmeden şikâyet yoluna başvurulamaz. (3) Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır.

⁴⁴⁹ Korkmaz (n 147) 138.

⁴⁵⁰ Bkz. KVKK md. 15/4: (4) Şikâyet üzerine Kurul, talebi inceleyerek ilgililere bir cevap verir. Şikâyet tarihinden itibaren altmış gün içinde cevap verilmezse talep reddedilmiş sayılır.

⁴⁵¹ Çelikel (n 97) 193.

bir şart olmasına karşın; doğrudan yargı yoluna başvurulması için bir şart olarak aranmamaktadır.⁴⁵²

3.1. Diğer Haklar

3.1.1. Dava yoluyla zararın giderilmesini talep etme hakkı

Kişisel verilerinin hukuka aykırı işlenmesi nedeniyle zarara uğrayan ilgili kişi, zararın giderilmesini talep etme hakkına sahiptir. İlgili kişinin zararını talep etmesi için, ilgili kişinin kişisel verilerinin hukuka aykırı işlenmiş olması, bu işleme faaliyetinden dolayı ilgili kişinin zararının doğmuş olması ve bu zararın ise veri sorumlusunun yükümlülüklerine aykırı davranmasından kaynaklanmış olması aranmaktadır.⁴⁵³ Çalışmamızın bir önceki bölümünde, KVKK'nın 11/1(ğ) bendi uyarınca ilgili kişinin veri sorumlusuna başvurmak suretiyle zararının tazminini talep edebileceğini ve aynı zamanda 14/3. maddesi uyarınca da ilgili kişinin genel hükümlere göre tazminat talep edebileceğini de belirtmiştik.

Bu noktada belirtmek isteriz ki, Kurul'a yapılan ve zararın giderilmesine ilişkin şikâyet hakkında Kurul; 16.02.2020 tarih ve 2020/43 sayılı kararında,⁴⁵⁴ KVKK'nın 14/3. maddesi çerçevesinde söz konusu tazminat talebinin genel mahkemeler huzurunda kullanılması gerektiğine karar vermiştir. Görüldüğü üzere; her ne kadar KVKK kapsamında zararın tazmin edilmesi talebinin veri sorumlusuna başvurmak suretiyle kullanılabilmesi düzenlenmişse de talebin veri sorumlusunca karşılanmaması ve konunun Kurul'a taşınması halinde Kurul, talebin karşılanmasına ilişkin herhangi bir aksiyon almamaktadır. Bu kapsamda, uygulamada veri sorumlularının zararı karşılama talebini kabul ettiği istisnai haller dışında, zararın talep edilmesi dava yoluyla mümkün olabilmektedir. Kanaatimizce KVKK kapsamında düzenlenmiş bir hakkın etkili şekilde kullanılmaması, KVKK'nın amacı ile bağdaşmadığından konuya ilişkin daha ayrıntılı

⁴⁵² Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Kişisel Verileri Koruma Kurumu Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber' <<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/1336263f-22bb-4da3-a1b9-aabc0e0e8bff.pdf>> Erişim Tarihi 19 Mart 2022.

⁴⁵³ Çekin (n 6) 100.

⁴⁵⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 16.02.2020 tarih ve 2020/43 sayılı kararı. Bkz. <<https://kvkk.gov.tr/Icerik/6715/2020-43>> Erişim Tarihi 19 Mart 2022.

düzenlemelere yer verilmesi veya Kurul tarafından konunun açıklığa kavuşturulması isabetli olacaktır. Bu kapsamda yukarıda belirttiğimiz üzere, tazminatın belirlenmesi bir yargılama faaliyeti gerektirdiğinden, bu yetkinin KVKK ile Kurul'a verilmesi hukuka aykırılık içerecektir. Bu nedenle kanaatimizce, veri sorumlusuna başvuran ilgili kişi, veri sorumlusu ile talep edilen tazminat konusunda mutabık kalmazsa tazminat talebini Kurul'a değil doğrudan mahkemeye başvurmak suretiyle kullanabilmelidir.

İlgili kişi, kişilik haklarına yönelik bir saldırı olduğunda dava yoluna başvurabilecektir. KVKK'nın 14/3. maddesi kapsamında atıfta bulunan düzenlemeler; TMK'nın 24. ve 25. maddeleri ile TBK'nın 49 vd. maddeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴⁵⁵ TMK'nın 24. maddesinde, hukuka aykırı olarak kişilik haklarına saldırılan kişinin hâkimden saldırılara karşı korunması talep edebileceği düzenlenmektedir. Bu kapsamda ilgili kişinin, TMK'nın 25. maddesi uyarınca maddi ve manevi tazminat talep etme hakkı da bulunmaktadır. Bunun yanında, ilgili kişinin kişilik haklarını ihlal eden fiil aynı zamanda haksız fiil de sayılacağından TBK'nın 49 vd. maddeleri kapsamında da korunması söz konusu olabilecektir.

Belirtmek gerekir ki; Türk Hukuku'nda haksız fiil sorumluluğu kural olarak, haksız fiili gerçekleştiren kişinin kusuruna bağlanmış ancak KVKK kapsamında sorumluluk konusunda özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Çalışmamızın daha önceki bölümlerinde, KVKK'nın lafzından kusur şartının aranmadığının anlaşıldığı, veri sorumlusunun yükümlülüklerine yerine getirmiş olması halinde sorumluluktan kurtulabileceği ve bu bağlamda veri sorumlusunun sorumluluğunun özen sorumluluğu olduğu kanaatinde olduğumuzu belirtmiştik.

3.1.2. Bilgi edinme hakkı

Bilgi edinme hakkı KVKK'nın 11. maddesi kapsamında düzenleme alanı bulmakla birlikte, söz konusu hak aynı zamanda Anayasa'da ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu⁴⁵⁶ kapsamında da koruma altına alınmıştır. Bilgi edinme hakkı, en temel

⁴⁵⁵ Damla Gürpınar, 'Kişisel Verilerin Korunmasından Doğan Hukuki Sorumluluk' (2017) 19(özel sayı) Dokuz Eylül Üniversitesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan 679, 689; Küzeci (n 3) 448.

⁴⁵⁶ Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, Kanun Numarası: 4982, Kabul Tarihi: 09 Ekim 2003, RG 12 Kasım 2003 25269. Bundan sonra Bilgi Edinme Kanunu olarak anılacaktır.

anlamıyla idarenin tuttuğu verilere ulaşma hakkı olarak tanımlanabilir. Bu hak ile amaçlanan, kişileri yönetimin faaliyetleri ve kararları ile ilgili bilgi sahibi yaparak kamu hizmetinin etkin bir şekilde güvence altına alınmasını sağlamaktır.⁴⁵⁷

Bilgi Edinme Kanunu'nun amacı, demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemek olarak belirlenmiştir. Bilgi Edinme Kanunu'nun 2. maddesinde ise, bilgi edinme başvurularının ancak kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına yapılabileceği belirtilerek, özel hukuk tüzel kişileri bilgi edinme başvurusu kapsamı dışında bırakılmıştır. Anayasa'nın 74. maddesinde yapılan değişiklik ile madde metnine, herkesin bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahip olduğu eklenmiş ve böylelikle bilgi edinme hakkı anayasal bir hak olarak düzenlenmiştir.

Bilgi edinme hakkı, ilgili kişilerin kendilerine tanınan haklardan yararlanması için önem arz etmektedir. Kişisel verilerin korunması hukuku kapsamında da bilgi edinme hakkı, ilgili kişinin diğer haklarının korunması için bir gerekliliktir. Bilgi edinme hakkı ve kişisel verilerin korunması hakkı birbirleri ile yakın ilişki içindedir. Şöyle ki, ilgili kişinin kişisel verilerinin geleceğini belirleyebilmesi, mevzuattan doğan haklarına başvurabilmesi ve kişilik hakkına yapılan saldırıların engellenmesi talebinde bulunabilmesi, kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin faaliyetler ile ilgili bilgi sahibi olmasına bağlı olacaktır.

3.1.3. Unutulma hakkı

Çalışmamızın son bölümünde, Türk Hukuku'nda doğrudan düzenlemeyen ancak hem Anayasa Mahkemesi hem de Yargıtay'ın verdiği karar ile Türk Hukuku'nda yerini alan ve GDPR'da⁴⁵⁸ düzenlenmiş olan unutulma hakkına ilişkin açıklamalara yer verilecektir. Unutulma hakkı, bilişim teknolojisinde ve internet kullanımında yaşanan hızlı gelişmelerin tartışmaya açtığı haklar arasında, son zamanlarda en çok üzerinde durulan hususlardan bir tanesidir. Söz konusu ilginin başlıca nedenleri arasında, hakkın GDPR kapsamında açıkça düzenlenmesi ve aşağıda değineceğimiz Avrupa Birliği Adalet

⁴⁵⁷ Küzeci (n 3) 102.

⁴⁵⁸ Bkz. GDPR m. 17.

Divanı'nın ("ABAD") verdiği Google İspanya kararı gösterilebilir.⁴⁵⁹ Ancak kanaatimizce unutulma hakkının bu seviyede ilgi görmesi ve gitgide daha önemli hale gelmesinin asıl nedeni, ilgili kişilerin bu haktan yararlanmayı talep etmesine neden olacak bilişim teknolojilerinin sebebiyet verdiği sorunların artması ve bu sorunların önemli sonuçlar doğurmasıdır.

Unutulma hakkı; kişinin, dijital hafızada bulunan ve geçmişe ilişkin rahatsız edici olan her türlü kişisel verisinin, kendi talebi doğrultusunda bir daha geri getirilemeyecek biçimde ortadan kaldırılması şeklinde tanımlanabilir.⁴⁶⁰ Bir diğer tanıma göre ise unutulma hakkı, kişinin üçüncü kişiler tarafından erişilebilen veya işlenen kişisel verilerini kontrol etme ve mümkün olduğu durumlarda silme hakkı olarak da ifade edilmektedir. Unutulma hakkının yeni bir hak mı olduğu yoksa, var olan hakların yeniden adlandırılması sonucunda ortaya çıkan bir kavram mı olduğu hususunda fikir birliği bulunmamaktadır. Bir görüşe⁴⁶¹ göre unutulma hakkı, GDPR kapsamında öngörülen yeni haklardan biri iken; diğer görüşe göre ise, kişisel verilerin korunması bağlamında kişisel verilerin silinmesi hakkı gibi var olan kuralların yeniden adlandırılması ve öne çıkarılması sonucu ortaya çıkan bir kavramdır.⁴⁶²

Unutulma hakkının GDPR'daki düzenlemesine değinmeden önce, düzenlenme üzerinde de etkili olan, ABAD'ın 13.05.2014 tarihli kararına⁴⁶³ değinmek yerinde olacaktır. Öncelikli olarak belirtmek gerekir ki; kararda, açıkça unutulma hakkı kavramına yer verilmemiş ancak ilgili kişinin arama motorlarından kendisine ilişkin ve geçmişe ait verilerinin silinmesine karar verilmesi ile birlikte söz konusu karar, kavramın GDPR'da yer almasına öncülük etmiştir. Karara konu olayda; maddi durumundaki bozulma nedeniyle evinin açık artırmaya çıkarıldığına dair bir İspanyol gazete ilanının internet üzerinden yayılması üzerine İspanyol vatandaşı ilgili kişi, açık artırmaya gerek kalmaksızın borçlarını ödemiş ve fakat 2010 yılında Google arama motorunda ismi aratıldığında hala açık artırmaya ilişkin bağlantıların çıktığını tespit etmiştir. İlgili kişi, söz konusu bağlantıların itibarını zedelediği ve bilgilerin artık önemli olmadığı gerekçesi

⁴⁵⁹ Küzeci (n 3) 255.

⁴⁶⁰ Serdar Güleler, "Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak "Unutulma Hakkı" (2012) 25 (102) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 219, 226; Ayözger Öngün (n 95) 48.

⁴⁶¹ Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (n 13); Doğan (n 241) 16; Yüzbaşı Tobaz (n 64) 221.

⁴⁶² Güner (n 3) 130.

⁴⁶³ Google Inc. v. Agencia Espanola de Proteccion de Datos C-131/12 (ABAD, 13 Mayıs 2014) (Mario Costeja Gonzales kararı).

ile silinmesini ve ayrıca Google'a başvurarak ilgili içeriklerin arama sonuçlarından çıkarılmasını talep etmiştir. Talepleri yerine getirilmeyen ilgili kişi mahkemeye başvurmuş, mahkeme gazetede ki yayının hukuki dayanağının olduğu, yerel mevzuat kapsamında ilan yayınlanmasının bir zorunluluk olarak düzenlendiği ve birçok kişinin bu bilgiye ulaşmasında veri sorumlusunun menfaatinin bulunduğu gerekçesi ile gazeteye karşı yapılan başvuruyu reddetmiş ancak, Google bakımından ilgili bağlantıların arama sonuçlarından kaldırılmasına karar vermiştir. Google karara karşı İspanyol mahkemelerine başvurmuş ve mahkemede konuyu ABAD'a taşımıştır. ABAD, Google'ın hem veri sorumlusu hem veri işleyen olduğu, arama motorunda yer alan bilgilerin belirli bir süre sonra ilk işleme amacıyla alakasız bir hal alabileceği, arama sonuçlarının yönlendirdiği sayfada yer alan veriler hukuka uygun olarak yer alsa dahi, arama motorlarının bu sayfayı arama sonuçlarından kaldırması gerektiği, verilerin kişilik haklarına zarar verme ihtimali varsa ve toplumun bilgi edinme hakkı kapsamında değerlendirilecek nitelikte değil ise arama motoru sonuçlarından çıkarılması gerektiği gerekçesiyle bağlantıların kaldırılmasına karar vermiştir.

Ancak karar, sadece arama motorunda yer alan bağlantıların kaldırılmasına ilişkin olduğundan eleştirilmiştir. Eleştirilerin temelini ise, sadece arama motorlarında yer alan bağlantıların kaldırılması durumunda gerçekten unutulma hakkından bahsedilemeyeceği, zira halen konuya ilişkin internet sitesine erişilmesinin mümkün olduğu gerekçesi oluşturmaktadır. Bizim de kanaatimiz, unutulma hakkından bahsedebilmek için sadece arama motoru bağlantısının değil, aynı zamanda içeriğin kaldırılmasının gerektiği yönündedir. Zira, günümüzde yapılan aramaların çoğunluğunun Google üzerinden yapıldığı düşünüldüğünde arama motorunda yer alan bağlantıların kaldırılması bilgilere erişimi büyük ölçüde engelleyebilecekse de gerçek anlamda unutulma hakkının kullanılması anlamına gelmeyecektir. Bu durum, bir kitabın kütüphanede yer almasına izin verilmesi ve fakat kitap adının kütüphane kataloğundan kaldırılmasına benzetilmektedir.⁴⁶⁴

Unutulma hakkı, GDPR'ın 17. maddesinde açıkça koruma altına alınmıştır. İçtihatlarla geliştirilen unutulma hakkı, GDPR kapsamında bir norm halini almıştır⁴⁶⁵. Madde uyarınca ilgili kişi tarafından kişisel verilerinin işlenmesi için verilen açık rıza geri

⁴⁶⁴ Yüzbaşı Tobaz (n 64) 266

⁴⁶⁵ Kaya (n 1) 39.

alınmışsa, kişisel veriler hukuka aykırı bir şekilde işlenmişse, kişisel verilerin işlenmesi, kişisel verilerin toplanma veya işleme amaçlarıyla ilişkili olarak artık gerekli değilse, ilgili kişi GDPR'ın 21. maddesi kapsamında itirazda bulunmuş ve işleme faaliyetine ilişkin ağır basan meşru bir gerekçe yoksa, kişisel veriler GDPR'ın 8. maddesinde atıfta bulunulan bilgi toplumu hizmetlerinin sağlanması ile ilgili toplanmışsa veya veri sorumlusunun tabi olduğu hukuka göre verilerin silinmesi gerekli ise veri sorumlusu, kişisel verileri herhangi bir gecikmeye mahal vermeksizin silmekle yükümlüdür. Madde kapsamında ilgili kişinin silme talebinde bulunabileceği haller sınırlı sayıda düzenlenmiş ve bazı istisnai hallerin varlığı durumunda bu verilerin işlenmeye devam edilmesinin hukuka uygun olduğu belirtilmiştir. Bu istisnalar; bilgi ve ifade özgürlüğünün kullanılması için verilerin tutulmasının gerekli olması, istatistik amaçlar için verilerin tutulması, genel sağlık ve bilimsel araştırmalar amacının varlığı, mevzuattan kaynaklanan haller ve kamu yararının varlığı olarak düzenlenmiştir. Unutulma hakkının kullanılamayacağı hallerin belirlenmesinde de anlaşılacağı üzere unutulma hakkı, sınırsız ve mutlak bir hak değildir. Unutulma hakkının mutlak bir hak olmadığı, Kurul tarafından yayınlanan Unutulma Hakkı ("Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi") başlıklı kitapçıkta⁴⁶⁶ da açıkça ifade edilmiştir. Kitapçıkta, unutulma hakkının ilgili kişiler tarafından her şartta kullanılacak mutlak bir hak olmadığı, ancak işlenen kişisel verilerin hatalı, elverişsiz, ilgisiz veya ölçsüz işlenmesi gibi istisnai hallerde kullanılacak bir hak olduğuna değinilmiştir.

Türk Hukuku'nda unutulma hakkı her ne kadar doğrudan düzenleme alanı bulmamışsa da unutulma hakkının gerçekleştirilmesine yönelik enstrümanların çeşitli mevzuatlarda öngörüldüğünü söylemek mümkündür. Öncelikli olarak Anayasa'nın 20. maddesinde kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmenin yanı sıra bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme hakkını da kapsadığı açıkça belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, TMK, KVKK, 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun

⁴⁶⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. 'Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi)' <<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>> Erişim Tarihi 06 Mayıs 2022. Bundan sonra Kitapçık olarak anılacaktır.

kapsamında unutulma hakkının kullanılmasına yönelik çeşitli düzenlemeler yer almaktadır.

Öte yandan Türk Hukuku'nda unutulma hakkı, hem doktrin hem de yargı kararlarında tartışılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Unutulma hakkına ilişkin verilen en önemli kararlardan biri, doktrinde devrim niteliğinde olarak tanımlanan Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun verdiği karardır.⁴⁶⁷ KVKK'nın yürürlüğe girmesinden önce verilen bu karar, hem kişisel verilerin korunması hem de unutulma hakkının kullanılması bağlamında dikkat çekicidir. Karara konu olay; cinsel saldırı suçu mağdurunun, isminin açıkça bir kitapta yayınlanması nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasına dayanarak manevi tazminat talep etmesi ve dava konusu kitap cildinin toplatılması talebine ilişkindir. Yerel mahkeme manevi tazminat talebini kısmen kabul etmiş, kitap cildinin toplatılmasına ilişkin talebin ise reddine karar vermiş; Yargıtay, ilgili yayının bilimsel nitelikli bir çalışma olduğu, kamuya açık hale gelen Yargıtay kararının bu kitapta olduğu gibi yer almasından dolayı davalı tarafın sorumlu tutulamayacağı gerekçesiyle kararın bozulmasına karar vermiş, ilk derece mahkemesinin önceki kararında direnmesi sonucunda ise konu Hukuk Genel Kurulu'na taşınmıştır.

Hukuk Genel Kurulu kararda, unutulma hakkının tanımına ayrıntılı olarak yer vermiş ve *“Ayrıca şunun da ifade edilmesi gereklidir ki; unutulma hakkı tanımlarına bakıldığında her ne kadar dijital veriler için düzenlenmiş ise de, bu hakkın özellikleri ve bu hakkın insan haklarıyla arasındaki ilişkisi dikkate alındığında; yalnızca dijital ortamdaki kişisel veriler için değil, kamunun kolayca ulaşabileceği yerde tutulan kişisel verilere yönelik olarak da kabul edilmesi gerektiği açıktır.”* demek suretiyle unutulma hakkının yalnızca dijital ortamlarda yer alan verilere ilişkin olmadığını, kamunun ulaşabileceği yerde tutulan kişisel verilerin de bu kapsamda yer alması gerektiğini belirtilerek, unutulma hakkı kavramını genişletecek şekilde değerlendirmelerde bulunmuştur. Ancak bu karar, iki açıdan eleştirilmektedir. Bunlardan ilki; unutulma hakkına ilişkin genel kabulün ve ABAD kararlarının, unutulma hakkının yalnızca dijital ortamdaki kişisel veriler hakkında uygulanacağı yönünde olmasıdır.⁴⁶⁸ Gerçekten de fiziki ortamlarda bulunan veriler bakımından ilgili hakkın ne şekilde uygulanacağı ve pratikte uygulanmasının ne derece

⁴⁶⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E. 2014/4-56 K. 2015/1679, 17.06.2015.

⁴⁶⁸ Hasan Elmalıca, “Bilişim Hakkının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı” (2016) 65 (4) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1603, 1628.

mümkün olduğu tartışmaya açık bir husustur. Örneğin karara konu olayda bahsi geçen kitap basılmış, dağıtılmış ve farklı kişiler tarafından satın alınmışsa, bu nüshaların toplatılıp imha edilmesi mümkün olamayacaktır. Bu durumda unutulma hakkının kullanılması, sadece dağıtım yapılmamış kitaplar veya karardan sonraki baskılar için mi mümkün olacaktır? Kanaatimizce unutulma hakkının basımı yapılmış ve dağıtılmış nüshalar için kullanılması pratikte mümkün olamayacakken, basılacak olan nüshalardan içeriğin çıkarılması mümkün olabilecektir. Açıklanan nedenlerle unutulma hakkının sadece dijital ortamda bulunan veriler üzerinde kullanılabilen bir hak olarak kabul edilmesi isabetli olmayacaktır. Öte yandan söz konusu karar, unutulma hakkının basılı eserlerde hangi yöntemlerle kullanılacağına ilişkin açıklamada bulunulmamış olması nedeniyle pratikte uygulanabilir olmadığı ve dava konusu kişisel verilerin kitaptan çıkarılıp çıkarılmayacağına ilişkin bir değerlendirme yapılmamış olması bakımından da eleştirilmektedir.⁴⁶⁹

Devamla, Anayasa Mahkemesi'nin de konuyu ele aldığı bir kararı⁴⁷⁰ bulunmaktadır. Karara konu olay; başvurucunun uyuşturucu kullanma şüphesiyle yargılandığı ve hakkında adli para cezasına hükmedildiği olayla ilgili 2000'li yıllardan öncesine ait haberlerin bir gazetenin internet arşivinden çıkarılma talebine ilişkindir. Mahkeme konuyu, bireyin manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı ile düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü ile basın özgürlüğü çerçevesinde ele almış ve sonuç olarak unutulma hakkına dayanarak söz konusu haberlere erişim engellenmesi gerektiği kararını vermiştir. Mahkeme, unutulma hakkına mevzuatta açıkça yer verilmemiş olsa da bu hakkın; devletin temel amaç ve görevleri, kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı, özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunmasını isteme haklarının doğal bir sonucu olduğu tespitinde bulunarak kavrama açıklık getirmiştir.

Belirtmek gerekir ki; unutulma hakkı Kurul tarafından da çeşitli kararlarda ele alınmış ve konuya ilişkin ayrıntılı değerlendirmelere yer verilmiştir. Kurul; 08.10.2020 tarih ve 2020/927 sayılı kararında⁴⁷¹ unutulma hakkı kapsamında ilgili kişinin arama motorundan adı ve soyadı ile bağlantılı sonuçların kaldırılması talebini değerlendirmiştir. Karara konu

⁴⁶⁹ Çelikel (n 97) 222.

⁴⁷⁰ Anayasa Mahkemesi, Başvuru No. 2013/5653 RG. 24.08.2016, 03.03.2016.

⁴⁷¹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 08.10.2020 tarih ve 2020/927 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6871/2020-927>> Erişim Tarihi 06 Mayıs 2022.

olayda üniversitede öğretim üyesi olarak görev yapmakta olan ilgili kişi, üniversitede açılan akademik kadroya aile yakınının alınmasında usulsüzlük bulunduğu hususunda arama motorunda kendi adı ve soyadı ile arama yapıldığında çıkan haberlerin arama motorundan kaldırılması talep etmiş ancak arama motoru tarafından ilgili talep ret edilmiştir. Ardından ilgili kişi Kurul'a başvurarak, yapılan haberlerin hayatını olumsuz yönde etkilediği gerekçesi ile arama motorunda indekslenemeyecek şekilde teknik düzenlemeye tabi tutulmasını talep etmiştir. Kurul yapılan değerlendirme neticesinde, arama motorunun veri sorumlusu olarak kabul edilmesi gerektiğine, talebin değerlendirilmesinde ilgili kişinin temel hak ve özgürlükleri ile kamunun söz konusu bilgiyi edinmesinden sağlayacağı menfaatler arasında bir denge testi yapılması ve yarışan menfaatlerden hangisinin ağır bastığının gözetilmesi gerektiğine değinmiş ve haberin 2020 tarihli ve güncel olduğu, bilginin kişi açısından risk içermediği ve bilgilerin gazetecilik faaliyeti kapsamında değerlendirilebileceği, öte yandan bilginin kişi hakkında ön yargıya neden olabileceği fakat bu durumun ispat edilebilir olmadığı, ilgili kişiye ait bilgilerin yayınlanmasında yasal zorunluluk olmadığı, bilginin kişinin kendisi tarafından yayımlanmadığı gerekçeleri ile ilgili kişi hakkında yayınlanan içeriklerin arama motorundan kaldırılması yönündeki talebine ilişkin olarak KVKK kapsamında tesis edilecek bir işlem bulunmadığına karar vermiştir.

Öte yandan ülkemizde unutulma hakkı, GDPR'dan farklı olarak silme hakkı ile birlikte değerlendirilmemekte daha çok bir üst kavram olarak nitelendirilmektedir. Nitekim Kurul konuya ilişkin; 23.06.2020 tarih ve 2020/481 sayılı diğer bir kararında,⁴⁷² unutulma hakkının içinde pek çok hakkı barındıran bir üst kavram olduğunu, silme ve anonim hale getirmenin ise bu hakkı tesis etmeye yönelik bir yol olarak sunulduğunu ve mevzuatta söz konusu hakka kavramsal olarak yer verilmemiş olsa dahi bu hakkı sağlamaya yönelik araçların bulunduğunun açık olduğunu belirtmiştir. Kurul aynı kararında, kişilerin ad ve soyadı ile arama motorları üzerinden yapılan aramalarda çıkan sonuçların indeksten çıkarılmasına ilişkin değerlendirmede dikkate alınacak ve her somut olay üzerinde incelenecek kriterlere yer vermiştir. Söz konusu kriterler, taleplerin değerlendirilmesinde öncelikli olarak ele alınacak kriterler olmakla birlikte, kriterler bunlarla sınırlı olmayıp

⁴⁷² Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 23.06.2020 tarih ve 2020/481 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481>> Erişim Tarihi 24 Mart 2022.

her somut olayın özelinde ve ihtiyaçlar doğrultusunda değişiklik gösterebilecektir. İlgili kriterler Kurul tarafından aşağıdaki Şekilde belirlenmiştir:

- İlgili kişi kamusal yaŐamda önemli bir rol oynuyor mu,
- Arama sonuçlarının öznesi bir çocuk mu,
- Bilginin içeriğinin doğru mu,
- Bilgi kişinin çalışma hayatı ile ilgili mi,
- Bilgi ilgili kişi hakkında hakaret, onur kırıcı, iftira niteliği taşıyor mu,
- Bilgi özel nitelikli kişisel niteliğinde mi,
- Bilgi güncel mi,
- Bilgi ilgili kişi hakkında önyargıya neden oluyor mu,
- Bilgi ilgili kişi açısından risk doğuruyor mu,
- Bilgi ilgili kişi tarafından mı yayınlandı,
- İçerik gazetecilik faaliyeti kapsamında işlenen verileri mi kapsıyor,
- Bilgilerin yayınlanmasında yasal zorunluluk var mı,
- Bilgi ceza gerektiren bir suçla mı ilgili?

Görüldüğü üzere, unutulma hakkı hem doktrinde hem yargı kararlarında hem de Kurul'un verdiği kararda tanımlanmış ve hukukumuzda yerini almıştır. Ancak bizim kanaatimiz, unutulma hakkının sağladığı korumadan gerektiği Şekilde yararlanılması ve bu haktan yararlanılmasının sınırlarının belirlenmesi amacıyla, söz konusu hakka Anayasa ve KVKK'da yer verilmesinin isabetli olacağı yönündedir.

SONUÇ

Başta bilişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler ve bu gelişmelerin özel yaşamın gizliliği açısından tehdit oluşturması, bireylerde endişe yaratmış ve bu durum kişisel veri koruma hukukunun ortaya çıkmasına öncülük etmiştir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler, uluslararası metinlerde 1970’li yıllardan itibaren yer almaya başlamış olmasına karşın, ülkemizde kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerin geçmişi son 15 yıla dayanmaktadır. Bu kapsamda ülkemizde, 2010 yılında Anayasa’nın 20. maddesinde yapılan değişiklik ile kişisel verilerin korunması hakkı, bağımsız bir hak olarak anayasal güvence altına alınmış, bu hakkın usul ve esasları, 2016 yılında yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile düzenlenmiştir. Her ne kadar, yürürlüğe giren kanun kapsamında kişisel verilerin korunması ifadesi kullanılmışsa da KVKK’nın koruma altına almayı amaçladığı menfaat doğrudan kişisel veri değil, özel hayatın gizliliği ile diğer temel hak ve özgürlüklerdir. Diğer bir ifadeyle kişisel verilerin korunması bir amaç değil, temel hak ve özgürlüklerin korunması bakımından bir araç olarak değerlendirilmektedir.

KVKK’nın gerekçesinde de belirtildiği üzere KVKK, 95/46 sayılı Direktif baz alınarak hazırlanmıştır. Ancak bu durum, 22 yıl öncesinde yaşanan gelişmelere paralel olarak hazırlanmış olan bir düzenlemenin esas alınmış olması, direktiflerin hukuki niteliği gereği belirsizlikler içermesi ve GDPR’ın yürürlüğe gireceğinin değerlendirilmesine rağmen söz konusu yasama çalışmasının dikkate alınmamış olması gerekçeleriyle eleştiriye açıktır. Her ne kadar, GDPR gibi kapsamlı bir düzenlemenin esas alınması halinde uyum sürecinin uzun olacağı görüşüne katılmak mümkün olsa da AB direktif ve tüzüklerinin hukuki yapısı ve ayrıca GDPR’ın getirdiği yenilikler göz önüne alındığında, bizim de görüşümüz 95/46 sayılı Direktif’in esas alınmasının yerinde olmadığı yönündedir.

Kimliği belirli ya da belirlenebilir nitelikteki bir kişiye ait her türlü bilgiyi ifade eden kişisel verinin işlenmesi faaliyeti, kişisel verileri işlenen bireylerin temel hak ve özgürlüklerine hanel getirebilme riski olan faaliyetler içermektedir. Bu nedendir ki, kişisel verilerin işlenmesi çeşitli kurallara bağlanmıştır. Uluslararası düzenlemelerde olduğu gibi, KVKK kapsamında da kişisel verilerin ne olduğu sınırlı sayma yöntemiyle belirlenmemiş, sadece verinin kimliği belirli veyahut belirlenebilir bir kişiye ait olması şartı aranmıştır. Ancak bazı kişisel veriler, ilgili kişinin ayrımcılığa uğramasına sebebiyet

verebileceğinden, kanun koyucu tarafından ayrıca ve sınırlı olacak şekilde belirlenmiş ve söz konusu veriler yani özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi, daha sıkı kurallara bağlanmıştır.

Çalışmamızın da temel konusunu oluşturan kişisel verilerin işlenmesi kavramı, kişisel verilerin elde edilmesinden başlayan ve yok etme, silme ya da anonim hale getirme işlemine kadar olan süreçte gerçekleştirilen her türlü işlemi ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle işleme kavramından anlaşılması gereken, kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem olarak açıklanabilir. Öncelikli olarak belirtmek gerekir ki; kişisel verilerin işlenmesi, uluslararası düzenlemelerde olduğu gibi KVKK kapsamında da en başta genel ilkeler ile koruma altına alınmaktadır. Bu kapsamda kişisel verileri işleme faaliyeti çerçevesinde mutlak olarak; hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, işlendikleri amaç ile bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma, ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme ilkelerine uygun hareket edilmesi gerekmektedir.

Kişisel verilerin işlenmesi kural olarak hukuka aykırıdır. Bununla beraber, kişisel verilerin hukuka uygun surette işlenmesi için KVKK'nın 5. ve 6. maddesinde düzenlenen hukuka uygunluk sebeplerinden birinin bulunması gerekmektedir. Söz konusu maddelere bakıldığında, açık rıza hem genel hem de özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından bir hukuka uygunluk nedeni olarak sayılmıştır. Açık rıza; belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızadır. Belirtmek gerekir ki; kişisel verilerin işlenmesi hakkında ilgili kişinin açık rızasının alınmış olması, kişisel verilerin işlenmesine hâkim olan ilkelere uygun şekilde veri işleme yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacaktır. KVKK kapsamında, açık rızanın unsurlarına ilişkin düzenlemelere yer verilmesine karşın; açık rızadan ne anlaşılması gerektiği, açık rızanın ne şekilde geri alınabileceği, açık rızanın geri alınmasının sonuçlarının ne olduğu ve ilgili kişiden alınan açık rıza doğrultusunda gerçekleştirilen veri işleme faaliyetlerinde işleme amacının değişmesi halinde ne olacağına ilişkin düzenlemelere yer verilmemiştir. Her ne kadar, Kurul kararları ve yayınlanan rehberler ile söz konusu belirsizlikler açıklığa kavuşturulmaya çalışılsa da mevzuat kapsamında açık rızaya ilişkin daha ayrıntılı düzenlemelere yer verilmesi yerinde olacaktır.

KVKK kapsamında açık rızanın varlığı şartının yanında, kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın da işlenebileceği haller başlıklar halinde düzenlenmiştir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, kişisel veri işleme faaliyetleri bakımından öncelikle açık rıza gerektirmeyen hallerden birinin var olup olmadığı kontrol edilmeli, bu hallerden herhangi biri bulunmuyorsa ilgili kişinin açık rızasının alınması yoluna gidilmelidir.

Kişisel verilerin işlenmesi bakımından hukuka uygunluk hallerinden bir olan “veri sorumlusunun meşru menfaati” kavramı, uygulamada pek çok soruna sebebiyet vermektedir. Zira; meşru menfaat kavramının veri sorumluları tarafından geniş bir şekilde yorumlanması ilgili kişilerin birçok hakkının ihlali riski taşıyan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Meşru menfaat kavramı, her şekilde veri sorumlularına veri işleme faaliyetleri için bir gerekçe oluşturabilecek nitelikte olsa da bu kavram, veri sorumlusunun her türlü meşru menfaati olarak değerlendirmemeli, dar yorumlanmalı, ilgili kişinin temel hak ve özgürlükleri dikkatli bir şekilde analiz edilmelidir. Bu kapsamda söz konusu hukuka uygunluk nedeni, diğer işleme şartlarına nazaran daha hassas değerlendirmeyi gerektiren bir işleme şartı olup bu nedenle kanun koyucunun, konuya ilişkin daha ayrıntılı düzenlemeleri kaleme alması isabetli olacaktır.

KVKK'nın amaçlarından biri, kişisel verilerin işlenmesi sırasında işleme faaliyetlerini gerçekleştiren aktörlerin, yani veri sorumlusu ve veri işleyenin uyması gereken kuralları belirlemektir. Veri sorumlusu, kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen tüzel veya gerçek kişidir. Veri işleyen, veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak veri sorumlusu adına veri işleyen tüzel ve gerçek kişidir. Veri sorumlusunun en önemli yükümlülüklerinden bir tanesi, aydınlatma yükümlülüğü olup söz konusu yükümlülük, kişisel verilerin etkili bir şekilde korunması bakımından oldukça önem teşkil etmektedir. Aydınlatma yükümlülüğünün bu denli önemli olmasının temel nedeni ise ilgili kişinin, KVKK'dan doğan haklarını gerçek anlamda ancak veri sorumlusu tarafından veri işleme faaliyetine ilişkin aydınlatılması halinde kullanabilecek olmasıdır. Bu kapsamda, kişisel verilerin işleme şartının ne olduğundan bağımsız olarak aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilmelidir. KVKK ve ilgili mevzuat kapsamında, veri işleme faaliyetinin ayrı amaçlar ve ayrı birimlerce işlendiği durumlarda, aydınlatmanın ayrı ayrı yapılması, ilgili kişilerden açık rıza alındığı durumlarda aydınlatma yükümlülüğü ve açık rıza alınması işlemlerinin ayrı ayrı yerine getirilmesi gerekliliği, kişisel verilerin üçüncü kişilerden elde edildiği hallerde, aydınlatmanın makul sürede

yapılması düzenlemelerine ilişkin belirsizliklerin giderilmesi söz konusu yükümlülüğün etkin bir şekilde yerine getirilmesi bakımından önem taşımaktadır.

KVKK'da, veri işleyenin yükümlülükleri 12. madde kapsamında düzenlenmiştir. Bu noktada belirtmek gerekir ki; uluslararası düzenlemelere bakıldığında veri işleyenin yükümlülüklerinin ayrıntılı olarak belirlendiği ve zarar doğmadan engellemeye yönelik düzenlemelere yer verdiği görülmektedir. Öte yandan KVKK'da benimsenen yaklaşım ise, zarar doğduktan sonra sorumluluğun paylaşılması şeklindedir. Kanaatimiz, KVKK'daki düzenlemenin hem uluslararası düzenlemeler hem de teknolojik gelişmeler dikkate alındığında atıl kaldığı ve aktörler arasındaki sorumluluk rejiminin GDPR ile paralel olarak düzenlenmesi gerektiği yönündedir. Öte yandan, veri sorumlusu ve veri işleyen arasındaki ilişkinin sınırlarının belirlenmesi hem veri işleyenin talimatlara uygun davranması hem de veri ihlali halinde sorumluluğun kimde olduğunun tespiti için hayati önem taşımaktadır. Açıklanan nedenlerle veri işleme faaliyetlerinin aktörleri arasında yazılı bir sözleşme yapılması, söz konusu sınırların belirlenmesine hizmet edecektir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, KVKK'da açık bir düzenleme olmasa dahi, birden fazla veri sorumlusunun kişisel verilerin işleme amaçlarını ve araçlarını beraber belirlediği durumlarda işleme faaliyetini gerçekleştiren her bir aktörün, KVKK kapsamında veri sorumlusu olarak müteselsilen sorumluluğu gündeme gelecektir. KVKK'da ortak veri sorumlusuna ilişkin herhangi bir düzenleme yer almasa da Kurul; 23.12.2021 tarih ve 2021/1304 sayılı ilke kararı ile hukukumuzda ilk defa ortak veri sorumlusu kavramına değinmiş ve GDPR'da yer alan, ancak KVKK'da yer alamayan ortak veri sorumlusu kavramına atıfta bulunmuştur.

KVKK kapsamında veri sorumlusu ve veri işleyenin yükümlülükleri yanında ilgili kişilerin de haklarına yer verilmiştir. Söz konusu haklar ilgili kişiye, kişisel veri işleme faaliyetlerinin hukuka uygun gerçekleşip gerçekleşmediğini sorgulama fırsatı ve kendi kişisel verilerinin geleceğini belirleme imkânı vermektedir. Düzenleme kapsamında ilgili kişinin, veri sorumlusuna başvurmak suretiyle, zararını talep edeceği düzenlemesi yer alsa da Kurul'a yapılan ve zararın giderilmesine ilişkin şikâyet hakkında Kurul'un, söz konusu tazminat talebinin genel mahkemeler huzurunda kullanılması gerektiğine karar verdiği bilinmektedir. Görüldüğü üzere; her ne kadar KVKK kapsamında zararın tazmin edilmesi talebinin veri sorumlusuna başvurmak suretiyle kullanılabilmesi düzenlenmişse de Kurul, talebin karşılanmasına ilişkin herhangi bir aksiyon almamaktadır. Bu

kapsamda, uygulamada veri sorumlularının zararı karşılama talebini kabul ettiği istisnai haller dışında, zararın talep edilmesi dava yoluyla mümkün olabilmektedir. Kanaatimizce KVKK kapsamında düzenlenmiş bir hakkın etkili şekilde kullanılmaması, KVKK'nın amacı ile bağdaşmadığından konuya ilişkin daha ayrıntılı düzenlemelere yer verilmesi veya Kurul tarafından konunun açıklığa kavuşturulması yerinde olacaktır.

Çalışmamızda kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin iki önemli hususa değinilmiştir. Bunlardan ilki; şirketler topluluğu bünyesinde yapılan veri aktarımlarına ilişkin açık rıza alınmadığı hallerdir. Şirketler topluluğu bünyesinde bulunan şirketler arasındaki veri aktarımının, hukuka uygunluk sebeplerinden veri sorumlusunun meşru menfaatine dayandırılması mümkündür. Bu kapsamda, veri sorumlusunun çalışanları ve müşterilerine ilişkin verileri idari faaliyetler için aktarmasında, veri sorumlusunun meşru menfaatinin bulunduğu hususunun, hukukumuzda dikkate alınması ve bu konuya açıklık getirilmesi yerinde olacaktır. Kişisel verilerin aktarılmasına ilişkin bir diğer önemli husus ise, kişisel verilerin yurtdışına aktarılmasında aranan, kişisel verilerin aktarılacağı ülkede yeteri korumanın bulunması, yeterli korumanın bulunmaması halinde Türkiye'deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri ve Kurul'un izninin bulunması şartlarıdır. Zira; KVKK'nın yürürlük tarihinden bu yana Kurul tarafından yeterli korumanın bulunduğu ülkeler listesi ilan edilememiş ve bunun yanında, 09.02.2021 tarihine kadar da şirketler tarafından yapılan taahhütname başvuruları neticelendirilmemiştir. Bu çerçevede, mevcut durumda söz konusu taahhütnameler bakımından aranan şartların ağırlığı, Kurul tarafından başvurunun cevaplanma süresinin uzunluğu ve güvenli ülkeler listesinin henüz ilan edilmediği dikkate alındığında, kişisel verilerin yurtdışına aktarılmasının tabiri caizse yegâne yolu, ilgili kişilerden açık rıza alması olarak karşımıza çıkmaktadır. Açıklanan nedenlerle bizim kanaatimiz, mevzuat ve uygulamanın ivedilikle paralel hale getirilmesi ve bu hususta yaşanan zorluklar ve belirsizliklerin bir an evvel giderilmesi gerektiği yönündedir.

Türk Hukuku'nda açık bir şekilde düzenlenmemiş olan unutulma hakkı; doktrinde, yargı kararlarında ve Kurul'un verdiği kararda tanımlanmış ve hukukumuzda yerini almıştır. Her ne kadar verilen kararlar ile unutulma hakkı hukukumuza dahil edilse de bizim kanaatimiz, unutulma hakkının sağladığı korumadan gerektiği şekilde yararlanılması ve bu haktan yararlanılmasının sınırlarının belirlenmesi amacıyla, söz konusu hakka mevzuatta yer verilmesinin isabetli olacağı yönündedir.

Son olarak belirtelim ki; ülkemizde KVKK'nın uluslararası düzenlemelere kıyasen çok geç bir dönemde yürürlüğe alınması, kişisel verilerin korunmasına ilişkin bilincin oluşamamasına neden olmuştur. Kişisel verilerin etkin bir şekilde korunmasının sağlanması, sadece yasama faaliyetinin yapılması ile mümkün olamayacaktır. Açıklanan nedenlerle, kişisel veri işleme faaliyeti taraflarının bilinçlendirilmesi ve taraflar nezdinde bir farkındalık yaratılması son derece önem taşımaktadır. Bu farkındalığın oluşmasında ise hem veri sorumlusu ve veri işleyenlerin hem de ilgili kişilerin konuya itinalı yaklaşımları, başta Kurul olmak üzere mahkemelerin de KVKK'nın uygulanması bağlamında tatmin edici açıklamalarda bulunmaları önemli bir rol oynayacaktır.

KAYNAKÇA

Akgül A, *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması* (1. Baskı, Beta Basım 2014).

Aksoy HC, *Kişisel Verilerin İşlenmesi Kapsamında Rıza Unsuru ve Sınırlı Ehliyetsizlerin Durumu* (2009) 3 Haluk Konuralp Anısına Armağan 47 – 67.

Anı NA, *'Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Açık Rıza'* (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2018).

Arpacı A, *Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler)* (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Beta Basım 2000).

Aşıkoğlu Şİ, *Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018).

Aşıkoğlu Şİ, *'Veri Sorumlusunun Aydınlatma Yükümlülüğü – Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda –* (2019) 1 (2) *Kişisel Verileri Koruma Dergisi* 41 – 65.

Atasoy K, *'Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası'* (2016) 22(3) *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 269 – 301.

Ayözgen ÇA, *Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin Korunması* (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2016).

Ayözgen Özgün ÇA, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Özel Düzenlemeler Dahil* (Genişletilmiş 2. Baskı, Beta Basım 2019).

Bakırel NB, *Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki Sorumluluk Paylaşımı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü ve Kişisel Verilerin Korunması Çerçevesinde Değerlendirilmesi* (Seçkin Yayıncılık 2021).

Başalp N, *Kişisel verilerin Korunması ve Saklanması* (Yetkin Yayınları 2004).

Beyter E, *İşçinin Kişiliğinin ve Kişisel Verilerinin Korunması* (2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018).

Bük A, *Bilişim Alanında Kişisel Verilerin Korunması* (1. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2018).

Çabuk E, ‘Avrupa Birliği Düzenlemeleri Işığında Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması’ (Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi 2020).

Çekin MS, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018).

Çelikel S, ‘Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri’ (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi 2021).

Çilingiroğlu C, ‘Özel Hukuk Yönünden Hastanın Tıbbi Müdahaleye Rızası’ (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1991).

Develioğlu HM, *6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (1 Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2017).

Dülger MD, ‘Avrupa Birliği Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması’ (2019) 1(2) Yaşar Hukuk Dergisi 71 – 143.

Dülger MD, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (1. Baskı, Hukuk Akademisi 2019).

Ekici Şahin M, ‘Ceza Hukukunda Rıza’ (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2012).

Ekin B, ‘Kişisel Verilerin Korunması ve rekabet Hukuku Boyutuyla Büyük Veri’ (Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi 2020).

Elmalıcı H, “Bilişim Hakkının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı” (2016) 65 (4) Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1603 – 1636.

Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (26. Baskı, Yetkin Yayınları 2021).

Givens CL, *Information Privacy Fundamentals For Librarians and Information Professionals* (Rowman & Littlefield Publishers 2014).

Gülener Serdar, ‘Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak “Unutulma Hakkı” (2012) 25 (102) Türkiye Barolar Birliği Dergisi 219 – 240.

Güner TS, ‘Kişisel Verilerin İşlenmesine Yönelik Olarak Açık Rıza Verilmesi ve Açık Rızada Bulunma Ehliyeti’ (Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi 2021).

Gürpınar D, ‘Kişisel Verilerin Korunmasından Doğan Hukuki Sorumluluk’ (2017) 19(özel sayı) Dokuz Eylül Üniversitesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan 679 – 696.

Han IA, ‘Kişisel Verilerin İşlenmesi Bağlamında Hukuka Uygunluk Sebebi Olarak Veri Sahibinin Rızası’ (2019) 1(1) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 417 – 460.

Henkoğlu T, *Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması* (Yetkin Yayınları 2015).

Karaduman İşlek S, ‘Kişisel Verilerin Korunması Hakkı: Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri’ (Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi 2020).

Kaya MB ‘Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Korunması Arasındaki Denge’ in Leyla Keser Berber & Ali Cem Bilgili (ed) *Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (Onikilevha Yayıncılık 2019) 34 – 68.

Kılıç K, ‘Kişisel Verilerin Korunması ve 6698 Sayılı Kanun’ (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi 2016).

Kılıçoğlu AM, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (25. Baskı, Turhan Kitapevi 2021).

Korkmaz İ, ‘Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme’ (2016) 124 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 81 – 153.

Küzeci E, *Kişisel Verilerin Korunması* (4. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).

Memiş T, ‘Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki İlişkiler ve Sorumluluk Düzeni’ (2017) 3(6) Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 9 – 23.

Oğuzman MK, Seliçi Ö ve Oktay Özdemir S, *Eşya Hukuku* (23. Baskı, Filiz Kitapevi 2021).

Özdemir H, *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması* (1. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2009).

Özkan O, 'Kişisel Verilerin Korunması' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi 2020).

Selek O, Genel Veri Koruma Tüzüğü Işığında Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rıza' (2019) 21(2) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 911 – 951.

Şimşek O, *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması* (1. Baskı, Beta Basım 2008).

Taştan FG, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması* (2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2017).

Toprak B, '6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Işığında İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması' (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi 2018).

Turan Başara G, 'Kişisel Veri İşleme Sözleşmesi' (2020) 8(16) Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 57 – 90.

Türkmen SE, *Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rıza Aranmayan Haller* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2019).

Uncular S, *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve AB Genel Veri Koruma Tüzüğü Kapsamında İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması* (Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2018).

Yıldırım S, 'Bilgi Ekonomisi ve Bilgi Ekonomisinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi' (2004) 7(12) Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 105 – 124.

Yörük OD, 'AB 2016/679 Sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Doğrultusunda Kişisel Verilerin Korunması' (Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi 2019).

Yücedağ N, ‘Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler’ (2019) 1 (1) Kişisel Verileri Koruma Dergisi 47 – 63.

Yücedağ N, ‘Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri’ (2017) 75(2) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 765 – 789.

Yüzbaşı Tobaz F, ‘Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması’ (Doktora Tezi, Trabzon Üniversitesi 2021).

KURUL KARARLARI

Kişisel Verileri Koruma Kurul’u kararı için bkz. <[https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5417/Kanunda-Yer-Alan-Genel-Ilkelere-Aykiri-Sekilde-Kisisel-Veri-Islenmesi-Hukuka-ve-Durustluk-Kurallarına-Uygun-Oлма-ile-Belirli-Acık-Ve-Mesru-Amaclar-Icin-Isleme-Ilkelerine-Aykiri-Kisisel-Veri-Islenmesi->](https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5417/Kanunda-Yer-Alan-Genel-Ilkelere-Aykiri-Sekilde-Kisisel-Veri-Islenmesi-Hukuka-ve-Durustluk-Kurallarina-Uygun-Oлма-ile-Belirli-Acık-Ve-Mesru-Amaclar-Icin-Isleme-Ilkelerine-Aykiri-Kisisel-Veri-Islenmesi->)> Erişim Tarihi 17 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kamuoyu Duyurusu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5362/Veri-Ihlali-Bildirimi>> Erişim Tarihi 12 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı Bkz. <<https://kvkk.gov.tr/Icerik/5412/Acık-Rizanın-Hizmet-Sartina-Baglanmasi>> Erişim Tarihi 01 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5413/Islenme-Amacinin-Gerektirdiginden-Fazla-Kisisel-Veri-Islenmesi-Aktarilmasi-Veri-Minimizasyonu-Ilkesine-Aykirilik->> Erişim Tarihi 17 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. ‘Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi’ <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a569a068-c079-4189-b134-f57bc727af7d.pdf>> Erişim Tarihi 07 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. ‘Bağlatıcı Şirket Kuralları Hakkında Duyuru’ <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6728/YURT-DISINA-KISISEL-VERI->>

[ALENILESTIRME-HAKKINDA-KAMUOYU-DUYURUSU](#)> Erişim Tarihi 20 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. ‘Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi’ <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f-35c628468646.PDF>> Erişim Tarihi 21 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. ‘Kişisel Verileri Koruma Kurumu Açık Rıza’ <<https://kvkk.gov.tr/yayinlar/A%C3%87IK%20RIZA.pdf>> Erişim Tarihi 23 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. ‘Kişisel Verileri Koruma Kurumu Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber’ <<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/1336263f-22bb-4da3-a1b9-aabc0e0e8bff.pdf>> Erişim Tarihi 24 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. ‘Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin İşlenme Şartları’ <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4190/Kisisel-Verilerin-Islenme>> Erişim Tarihi 01.03.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. ‘Kişisel Verileri Koruma Kurumu 6698 Sayılı Kanunda Yer Alan Temel Kavramlar’ <<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8110dc3c-2856-4e54-9129-5e2e375469af.pdf>> Erişim Tarihi 02.03.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. ‘Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)’ <https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf> Erişim Tarihi 10 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. ‘Özel Nitelikli Kişisel Verilerin Kanuna Aykırı Şekilde İnternet ve Sosyal Medya Mecralarında Paylaşılması’ <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5408/Ozel-Nitelikli-Kisisel-Verilerin-Kanuna-Aykiri-Sekilde-Internet-ve-Sosyal-Medya-Mecralarinda-Paylasilmasi>> Erişim Tarihi 6 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. ‘Unutulma Hakkı (Unutulma Hakkının Arama Motorları Özelinde Değerlendirilmesi)’
<<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/11b6fd99-d42a-45b1-a009-21f2d36ded21.pdf>> Erişim Tarihi 06 Mayıs 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. ‘Yurtdışına Kişisel Veri Aktarımında Hazırlanacak Taahhütnamelerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlara İlişkin Duyuru’
<<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4236/Yurtdisina-Veri-Aktariminda-Veri-Sorumlularinca-Hazirlanacak-Taahhutnamede-Yer-Alacak-Asgari-Unsurlar>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. ‘Yurtdışında Veri Aktarımında Veri Sorumlularınca Hazırlanacak Taahhütnamede Yer Alacak Asgari Unsurlar’
<<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4236/Yurtdisina-Veri-Aktariminda-Veri-Sorumlularinca-Hazirlanacak-Taahhutnamede-Yer-Alacak-Asgari-Unsurlar>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5410/Is-Basvurusu-Surecinde-Islenen-Kisisel-Verilerin-Hukuka-Aykiri-Sekilde-Paylasilmasi>>
Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6867/TAAHHUTNAME-BASVURUSU-HAKKINDA-DUYURU>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6898/TAAHHUTNAME-BASVURUSU-HAKKINDA-DUYURU>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6985/TAAHHUTNAME-BASVURUSU-HAKKINDA-DUYURU>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz.

<<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7161/Taahhutname-Basvurusu-Hakkinda-Duyuru>>

Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5411/Kisisel-Veri-Guvenligi-Ihlahinin-Gec-Bildirimi>> Erişim Tarihi 12 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 01.01.2019 tarih ve 2019/294 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6556/2019-294>> Erişim Tarihi 16 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 01.04.2019 tarih ve 2019/104 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5481/2019-104>> Erişim Tarihi 16 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 01.10.2019 tarih ve 2019/294 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6556/2019-294>> Erişim Tarihi 12 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 02.02.2021 tarih ve 2021/85 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7112/2021-85>> Erişim Tarihi 12 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 02.05.2020 tarih ve 2020/404 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5420/2018-90>> Erişim Tarihi 09 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 02.14.2018 tarih ve 2018/32 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4233/2018-32>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 03.09.2021 tarih ve 2021/891 sayılı kararı. Bkz. <<https://kvkk.gov.tr/Icerik/7045/WHATSAPP-UYGULAMASI-HAKKINDA-YURUTULEN-RESEN-INCELEMEYE-ILISKIN-KAMUOYU-DUYURUSU>> Erişim Tarihi 02 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 03.09.2019 tarih ve 2019/265 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5525/2019-265>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 05.07.2018 tarih ve 2018/75 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5270/2018-75>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 06.02.2020 tarih ve 2020/103 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6733/2020-103>> Erişim Tarihi 16 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 06.07.2021 tarih ve 2021/666 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7133/2021-666>> Erişim Tarihi 6 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 07.11.2019 tarih ve 2019/331 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6623/2019-331>> Erişim Tarihi 20 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 08.10.2020 tarih ve 2020/927 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6871/2020-927>> Erişim Tarihi 06 Mayıs 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 11.03.2021 tarih ve 2021/238 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6905/2021-238>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 11.08.2020 tarih ve 2020/622 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6816/2020-622>> Erişim Tarihi 28 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 14.01.2020 tarih ve 2020/26 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6697/2020-26>> Erişim Tarihi 20 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 15.12.2020 tarih ve 2020/957 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7020/2020-957>> Erişim Tarihi 10 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 16.01.2020 tarih ve 2020/32 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6700/2020-32>> Erişim Tarihi 17 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 16.02.2020 tarih ve 2020/43 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6715/2020-43>> Erişim Tarihi 19 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 16.05.2019 tarih ve 2019/143 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5479/2019-143>> Erişim Tarihi 10 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 16.10.2018 tarih ve 2018/118 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5422/2018-118>> Erişim Tarihi 12 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 16.10.2018 tarih ve 2018/119 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5299/2018-119>> Erişim Tarihi 10 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 18.09.2019 tarih ve 2019/277 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5545/2019-277>> Erişim Tarihi 10 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 19.07.2018 tarih ve 2018/87 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5271/2018-87>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 19.07.2018 tarih ve 2018/88 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5272/2018-88>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 20.05.2020 tarih ve 2020/396 sayılı kararı. Bkz. <<https://kvkk.gov.tr/Icerik/6912/2020-396>> Erişim Tarihi 18 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 22.07.2020 tarih ve 2020/560 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6798/2020-560>> Erişim Tarihi 16 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 23.06.2020 tarih ve 2020/481 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481>> Erişim Tarihi 24 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 23.12.2021 tarih ve 2021/1304 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/01/20220120-10.pdf>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 24.01.2019 tarih ve 2019/10 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5362/Veri-Ihlali-Bildirimi>> Erişim Tarihi 17 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 25.03.2019 tarih ve 2019/78 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5434/2019-78>> Erişim Tarihi 21 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 25.03.2019 tarih ve 2019/82 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5463/-Bir-market-zincirinin-sadakat-kart-uygulamasina-iliskin-ihbar-ve-sikayetler-hakkinda-Kisisel-Verileri-Koruma-Kurulunun-25-03-2019-tarihli-ve-2019-82-sayili-Karari>> Erişim Tarihi 02 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 26.07.2018 tarih ve 2018/90 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5420/2018-90>> Erişim Tarihi 09 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 26.08.2018 tarih ve 2018/68 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5269/2018-68>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 27.01.2020 tarih ve 2020/65 sayılı kararı. Bkz. <<https://kvkk.gov.tr/Icerik/6717/2020-65>> Erişim Tarihi 20 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 27.12.2019 tarih ve 2019/387 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6631/Veri-Sorumlulari-Siciline-Kayit-Yukumlugune-Iliskin-Kurulca-Belirlenen-Tarihler-Hakkinda-2019-387-Sayili-Kurul-Karar-Ozeti>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 27.12.2019 tarih ve 2019/387 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6749/2019-387>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 30.01.2020 tarih ve 2020/72 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6874/2020-71>> Erişim Tarihi 11 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 31.01.2018 tarih ve 2018/10 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10>> Erişim Tarihi 17 Şubat 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 31.05.2019 tarih ve 2019/162 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5495/2019-162>> Erişim Tarihi 13 Mart 2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 31.05.2019 tarih ve 2019/165 sayılı kararı. Bkz. <<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5496/2019-81-165>> Erişim Tarihi 02 Mart 2022.

DİĞER KAYNAKLAR

Article 29 Data Protection Party, 'Opinion 4/2007 On The Concept Of Personal Data' (European Commission, 20 Haziran 2007) <<https://www.clinicalstudydatarequest.com/Documents/Privacy-European-guidance.pdf>> Erişim Tarihi 13 Şubat 2022.

Charter Of Fundamental Rights of the European Union’
<<https://www.avrupa.info.tr/en/charter-fundamental-rights-european-union-708>> Erişim Tarihi 8 şubat 2022.

Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 Concerning the Processing of Personal Data and the Protection of Privacy in the Electronic Communications Sector (Directive on privacy and electronic communications)
<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32002L0058>>
Erişim Tarihi 8 şubat 2022.

Directive 97/66/EC of the European Parliament and of the Council of 15 December 1997 Concerning the Processing of Personal Data and the Protection of Privacy in the Telecommunications Sector’
<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31997L0066>> Erişim Tarihi 8 şubat 2022.

Eu Agency for Fundmentals Rights, ‘Handbook on European Data Protection Law 2018 Edition’ (FRE, Nisan 2018) <https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-edps-2018-handbook-data-protection_en.pdf> Erişim Tarihi 12 şubat 2022.

European Parliament and Council Directive [95/46/EC](#) of 24 October 1995 on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data’
<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31995L0046>> Erişim Tarihi 7 şubat 2022.

Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files’
<<https://www.refworld.org/pdfid/3ddcafaac.pdf>> Erişim Tarihi 7 şubat 2022.

OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data’
<<https://www.oecd.org/digital/ieconomy/oecdguidelinesontheProtectionofPrivacyandTransborderFlowsOfPersonalData.htm>> Erişim Tarihi 6 şubat 2022.

Regulation (EU) 2016/670 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on The Protection of Natural Persons with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and repealing Directive 95/46/EC (General

Data Protection Regulation) <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>> Erişim Tarihi 8 şubat 2022.

The Economist, 'The World's Most Valuable Resource is No Longer Oil, but Data' (6 May 2017) <<https://www.economist.com/leaders/2017/05/06/the-worlds-most-valuable-resource-is-no-longer-oil-but-data>> Erişim Tarihi 6 şubat 2022.

Universal Declaration of Human Rights' <<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>> Erişim Tarihi 7 şubat 2022.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Nazlıhan Özdemir Coşkun

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Bahçeşehir Üniversitesi – Halkla İlişkiler
(2006 –2011)

Maltepe Üniversitesi – Hukuk (2016 – 2019)

Yüksek Lisans Öğrenimi : Kadir Has Üniversitesi – Özel Hukuk (2019 -)

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar ve Tarihleri : Güneli Hukuk – (2019 -)